

శ్రీ మద్భాగవతము

(పురాణ కథాస్రవంతి)

తెలుగు అనువాదం

ఖరిడేహాల్ వేంకటరావు

ఆంగ్లమూలం

శ్రీమతి కమలా సుబ్రహ్మణ్యం

శ్రీమద్భాగవతము

ఆంగ్ల మూలం : **శ్రీమతి కమలా సుబ్రహ్మణ్యం**

తెలుగు అనువాదం : **ఖరిడేహల్ వేంకటరావు**

ప్రథమ ముద్రణ : ౧౦౦౦ ప్రతులు

మే, ౧౯౯౪

కంప్యూటర్ టైపు సెట్టింగ్ :
శ్రీరామా డి.టి.పి. వర్క్స్
అమీర్‌పేట
హైదరాబాదు

ముద్రణ :
ఓం సాయి గ్రాఫిక్స్
నారాయణగూడ
హైదరాబాదు
ఫోన్: ౬౬౩౩౩౫, ౬౬౪౧౪౧, ౬౬౧౯౮౧

వెల : రు. 100

For Copies :
K. VENKATA RAO
Plot No. 2
R & D Defence Enclave
Sikh Village,
Secunderabad - 500 009.

విషయసూచిక

కృతజ్ఞత

ఈ పుస్తకము శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారి ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ ప్రచురణ సహాయ పథకము క్రింద ప్రచురితమైనది. సకాలములో సహాయము నందించిన శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము వారికి నా కృతజ్ఞతలు.

చతుర్థ స్కంధము

పంచమ స్కంధము

షష్ఠమ స్కంధము

సప్తమ స్కంధము

అష్టమ స్కంధము

నవమ స్కంధము

దశమ స్కంధము - పూర్వభాగము

దశమ స్కంధము - ఉత్తరభాగము

ఏకాదశ స్కంధము

ద్వాదశ స్కంధము

ఆమోదం

ఆచార్య కొత్తపల్లి వీరభద్రరావు

''భాగవతము దెలిసి పలుకుట చిత్రంబు
శూలికైన దమ్మిచూలికైన
విబుధజనుల వలన విన్నంత కన్నంత
దెలియవచ్చినంత దేటపఱుతు''.

అన్నాడు మహాకవి, మహాభక్తుడు, సహజ పాండిత్యుడు బమ్మెర పోతనామాత్యుడు. తన పురాకృత శుభాధిక్యం చేతనే ఈ అవకాశభాగ్యం తనకు లభించిందనీ ఇందుచేతనే నన్నయ తిక్కనాదికవులు శ్రీమద్భాగవతాన్ని తెలుగు చేయలేదనీ దీన్ని తెలిగించి తన జననాన్ని సఫలం చేసుకొని పునర్జన్మ లేకుండా చేసుకొంటాననీ ఆయన ఆనందించాడు. దీనికి తగినట్లుగానే, తాను మహేశ్వరధ్యానంలో ఉండగా సాక్షాత్కరించి ''మన్నామాంకితంబుగా శ్రీమహాభాగవతంబు దెనుంగు సేయుము నీకు భవబంధంబులు దెగునని'' రామభద్రుడు ఆనతి ఇయ్యడం జరిగింది.

అయితే, భాగవతం తెలిసి పలకడం సామాన్య విషయం కాదు. అది — హరునకు, బ్రహ్మకు కూడా అలవికాని పని! కనుకనే ఇక్కడ పోతన ''చిత్రంబు'' అని ప్రయోగించడం జరిగింది. కేవలం పాండిత్య విషయం అయితే ''కష్టంబు'' అనే వాడేమో! కాని, ఇది పాండిత్య విషయం కాదు. తెలుసుకోవలసిన వస్తువు సర్వాంతర్యామియై, తెలుసుకొనేవాడు, పలికేవాడు దానిలో భాగాలే అయినప్పుడు — తెలియడం, పలకడం చిత్రమైన విషయాలేగదా! దైవానుగ్రహం వల్లనే జరిగేపని ఇది అని అంతరార్థం! దీన్ని సూచించడానికే — ''పలికెడిది భాగవతమట'' అన్నాడు! అంటే, భాగవతమే — పోతనద్వారా పలుకుతోంది గాని ఆయన పలకడం లేదు! శ్రీరామ నారాయణుడే భాగవతమందలి అంతర్యామి అని తెలియజేయడానికే ''పలికించెడివాడు రామభద్రుండట'' అంటాడు వెంటనే! తననోట వెంట వెలువడుతోంది గనుక ''నే బలికిన భవహరమగునట!'' అని చేర్చాడు. ఈ పవిత్రకార్యంలో తన పురుష ప్రయత్నం నిమిత్త మాత్రం అని పోతన సూచించాడు. ఈ విధంగా వ్యక్తం చేసి తన రచన ''అపౌరుషేయం'' అని ధ్వనింపజేసినంత దూరం పోయాడు సహజకవి భక్తపోతన!

తనకు కొంత అయినా భాగవత సంబంధమైన జ్ఞానం కలగడానికి ''విబుధజనుల'' ప్రవచనాదులు వినడం ఒక కారణంగా పేర్కొన్నాడు. శ్రీమద్భాగవతం — సంస్కృత భాగవతమే ఆనాటికి — చాలా కష్టమైన గ్రంథం, దీన్ని గురించి ''భాగవతశాస్త్రం'' అని వ్యాఖ్యాతృ చక్రవర్తి శ్రీధరస్వామి అన్నాడు. పండితలోకంలో ''విద్యావతాం భాగవతే పరీక్షా''

కూడా అంత సులభమైనది కాదను కోవడానికి వీలుగా, ''భాగవతాన్ని తెలుసుకొన్న వారెవరు?'' అనే ప్రశ్నకు పండితలోకంలో ప్రసిద్ధంగా ఈ శ్లోకం ఉంది.

''వ్యాసోవేత్తి శుకోవేత్తి రాజావేత్తిన వేత్తివా ।
శ్రీధరః సకలం వేత్తి శ్రీ నృసింహ ప్రసాదతః ॥''

వ్యాసునకు తెలుసును, శుకునకు తెలుసును, రాజైన పరీక్షిత్తునకు తెలుసునో తెలియదో! శ్రీ నృసింహప్రసాదం వల్ల శ్రీధరునకు సకలం తెలుసును. శ్రీమద్భాగవతానికి అద్వైతపరంగా వ్యాఖ్యానం వ్రాసిన శ్రీధరస్వామి నృసింహోపాసకుడు గనుక ఆయనకు అంతా తెలుసుసన్న మాట! ''విబుధజనుల వల్ల విన్నంత'' దాని నుండి తాను తెలుసుకొన్నంత వ్రాశాడు. ఇంక తాను ''కన్నంత'' దాని నుండి తెలుసుకొన్నంత కూడా వ్రాశాడు. సచ్చిదానంద రూపమైన నిర్గుణ పరబ్రహ్మం, సత్త్వరజస్తమో గుణాల నంది సగుణమై త్రిమూర్తులుగా సృష్టి స్థితిలయా లను నిర్వహిస్తుందని వేదాంత దర్శనం తెలుపుతుంది. భాగవతంలో సగుణ బ్రహ్మ అయిన శ్రీ విష్ణువి అవతారలీలలు తద్భక్తి మార్గాలు విపులంగా వర్ణితాలయ్యాయి. వీటి మూలంగా విశుద్ధ మనస్కులైన భక్తులకు, నిర్గుణ పరబ్రహ్మ జ్ఞానం అనుభూతమై కైవల్యం ప్రాప్తిస్తుంది. మూర్తిత్రయం వెనుకగాని, రామకృష్ణాద్యవతారాల వెనుకగాని నిలిచి ఉన్న అంతశ్చైతన్యయుత మైన పరతత్త్వం ఒక్కటే అనే జ్ఞానం వారికి కలుగుతుంది. నామరూపాదికం, ఉపాధ్యాశ్రయం అని అనుభూతమై తదతీతమైన పరతత్త్వం గోచరిస్తుంది. ఈ పరమసత్యాన్ని విబుధజనుల వల్ల ''విన్న'' పోతన, తన పురాకృత పుణ్యవిశేషం చేత సిద్ధించిన కవితాసమాధిలో ''కన్న'' పరమసత్యంతో జోడించి ''తెలియవచ్చినంత'' తేటబరిచాడు. ఇది ఆయన వినయానికి ప్రతీక!

ఈ అంతర్దర్శనం — ఈ ''కనడం'' — ప్రతి మహాకవికి సహజం. శ్రీమద్రామాయణ రచనకు ముందుగా మహర్షి వాల్మీకి ధర్మతత్త్వాన్ని ''కన్నాడు'' — దర్శించాడు:

''తతఃపశ్యతి ధర్మాత్మాతత్సర్వం యోగమాస్థితః ।
పురాయత్తత్రనిర్వృత్తం పాణావామలకం యథా ॥ ''

సర్వాన్ని కరతలామలకంగా దర్శించాడు వాల్మీకి. ఇదే విధంగా మహాభారత రచనకు ముందు వ్యాసమహర్షి ఇదే విధంగా సర్వాన్ని దర్శించాడు:

''శుచిః సనియమో వ్యాసః శాంతాత్మాతపసి స్థితః
భారతస్యేతిహా సస్య ధర్మేణాన్వీక్షితాం గతిం
ప్రవిశ్యయోగం జ్ఞానేన సోపశ్యత్సర్వమంతతః''

ఇందువల్లనే పెద్దలు ''నానృషిః కురుతేకావ్యమ్'' అన్నారు.

శ్రీమద్భాగవతం బయలుదేరిన తరువాతనే గదా దాని వైశిష్ట్యాన్ని గురించి చెప్పుకోవడం జరుగుతుంది! దాన్ని అనువదిస్తున్నప్పుడు గాని, అనుసరించి కథాకథనం చేస్తున్నప్పుడుగాని రచయిత ఎదుర్కొనే సమస్యలను కష్టాలను గూర్చి చెప్పడం కూడా అప్పుడే గదా! ఈ విధంగా చెప్పిన మొదటి తెలుగు మహాకవి పోతన. ఇందువల్లనే భాగవతం విషయంలో ఆయనకున్న అభిప్రాయాల వివరణతో ఈ "ఆమోదం" ప్రారంభమయింది. మహాకవి పోతనకే శ్రీమద్భాగవతం అలా కనబడితే ఇంక సామాన్యుల విషయంలో చెప్పేదేముంది? అయితే, సామాన్యులు రసిక భావవిదులు "వేద కల్పవృక్షవిగలితమై, శుకముఖసుధా ద్రవమున మొనసియున్న భాగవతపురాణ ఫలరసాస్వాదన" చేయడం ఎలాగ? దానికి మార్గంలేదా? ఉంది! అది భక్తిమార్గం! దీన్ని అనుసరిస్తే "శ్రీమద్భాగవత పరమార్థం" కరతలామలకం అవుతుంది. పెద్దలు చెప్పనే చెప్పారు, "భక్త్యాభాగవతం జ్ఞేయం" అని. ఈ భక్తి పుష్కలంగా ఉంటే — శ్రీమద్భాగవత పరమార్థాన్ని ఆకళింపునకు తెచ్చుకొనే విషయంలోగాని, తెచ్చుకొన్న విషయాన్ని పదిమందికి తెలియజెప్పే విషయంలోగాని అడ్డంకులుండవు. ఈ భక్తి కలగడం — పూర్వజన్మ సుకృతం మీద, జన్మించిన వంశాదికం మీద, ఈ జన్మలో చేసిన సత్కృషిమీద — చాలావరకు ఆధారపడి ఉంటుంది. అన్నింటికి పైని ఆ భగవంతుని అనుగ్రహం ఉండవలసి ఉండడం ఉండనే ఉంది!

శ్రీమద్భాగవత కథను తేటతెలుగు వచనంలో వివరించిన ఈ గ్రంథకర్త శ్రీ ఖరిదేహాల్ వేంకటరావునకు భగవదనుగ్రహం ఉందనే అనాలి. లేకపోతే దీన్ని తలపెట్టి ఇంత బృహద్గ్రంథాన్ని (293 అధ్యాయాలు) రసవంతంగా పూర్తిచేయడం అనేది జరిగేదేకాదు. ఈయన్ని నేను విజయనగరం మహారాజావారి కళాశాలలో విద్యార్థి దశ నుండి ఎరుగుదును. అప్పటికే ఆ కళాశాలలో ఉద్యోగిస్తున్న (1942-1959) నాకు తరువాత సహాధ్యాపకుడు కూడా అయ్యారు. ఈయన చదువంతా వాణిజ్య శాస్త్రానికి సంబంధించినది. అయినా, ఆనాటికి భవిష్యమైన ఈనాటి ఆధ్యాత్మిక చింతనకు, రచనాపాటవానికి బీజావాపం ఆనాడే జరిగింద నాలి. సరస్వతీనదిలా అంతర్వాహినిగా ఉన్న ఆధ్యాత్మిక సరస్వతి ఈనాటికి బహిర్గతమై ఈయనచేత — భీష్మగీత (విష్ణుసహస్ర నామటీక — జూలై 1991), Sri Sathya Sai Baba — The Omni All (July 1992), ఆత్మబోధ (రాజా — లక్ష్మీ ఫౌండేషన్ ప్రచురణ, నవంబరు 1992) మొదలైన వాటిని వ్రాయించింది. 1993-1994లో బృహద్గ్రంథమైన శ్రీమద్భాగవతం తెలుగువచన రూపంలో వెలువడుతోంది! విజయనగరం, జమ్‌షెడ్‌పూర్, హైదరాబాద్, సింగపూర్, పుట్టపర్తి మొదలైన చోట్ల లౌకిక విద్యా విషయాన్ని బోధిస్తూ జీవితం గడిపినా, అంతర్గతంగా జన్మసిద్ధమైన ఆధ్యాత్మికాగ్ని జ్వలిస్తూనే ఉంది. లేకపోతే, వాణిజ్య శాస్త్రవేత్త నోటి వెంట వేదాంత విచారం వెలువడుతుందా? పురాకృత సుకృతంవల్ల భగవద్భక్తి భాగవతసేవ ఉన్న సద్వంశంలో జన్మించారు. భక్తికి విశేష ప్రాముఖ్యాన్ని ఇచ్చిన వారు, పూర్ణ ప్రజ్ఞదర్శన ప్రవర్తకులైన శ్రీమధ్వాచార్యుల వారు. అనంతర కాలంలో వీరి ద్వైతసిద్ధాంతం, గౌడీయవైష్ణవాది ప్రముఖ భాగవతభక్తి సంప్రదాయాలకు తాత్త్విక నేపథ్యాన్ని

ప్రసాదించిందంటే ఈ ''బ్రహ్మ'' సంప్రదాయ వైశిష్ట్యం తెలుస్తుంది. వీరి సిద్ధాంతానుయాయు లైన వారి కుటుంబంలో పుట్టిన ఈయనకు వినయ విధేయతలు, భక్తిప్రపత్తులు ఆజన్మ సిద్ధాలు. ఈయన జనకులు కీ.శే. ఖరిడేహాల్ వేంకటనరసిగరావు పంతులుగారిని నేనెరుగుదును. ఆయన తమ తండ్రిగారైన కీ.శే. ఖరిడేహాల్ శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు 1915లో స్థాపించి తమకు పైతృకంగా అప్పజెప్పిన శ్రీవేద వ్యాస ముద్రాలయ (విజయనగరం) నిర్వాహకులుగా చిరకాలం వ్యవహరించి ఎన్నో సద్గ్రంథాలను ప్రచురించారు. వాటిలో శ్రీమద్బ్రహ్మసూత్ర భాష్యాదులు ఎన్నో ఉన్నాయి. శ్రీవేదవ్యాస ముద్రాలయ రజతోత్సవ సందర్భంగా 1940లో శ్రీవేదవ్యాస సంఘటితాలైన శ్రీమద్ భగవద్గీతా విష్ణు సహస్ర నామాలను నిత్యానుష్ఠాన పఠనయోగ్యంగా ఏక సంపుటిగా ప్రచురించి భక్తులకు ఉచితంగా అర్పించారు. తమ పితృపితామహుల సత్ప్రవర్తనాదులవల్ల, ఆశీర్వాద బలం వల్ల, తమ పూర్వపుణ్య విశేషం చేత శ్రీ వేంకటరావునకు భగవాన్ శ్రీశ్రీశ్రీ సత్యసాయి బాబావారి సేవా భాగ్యం దొరికింది. తత్ఫలితంగా, ఈ గద్య భాగవతాన్ని భగవాన్ కరకమలాలలో సమర్పించే సదవకాశం లభించింది.

శ్రీమద్భాగవతం సామాన్యపురాణం కాదు. శ్రీవిష్ణు స్వరూపులైన శ్రీకృష్ణ ద్వైపాయనులు చిత్తశాంతి కోసం రచించినది. వేదాది విభాగం చేసినా, అనేక పురాణాలు కూర్చినా శ్రీ వ్యాసమహర్షికి మనశ్శాంతి కలుగలేదట! కాతరహృదయుడైన ఆ మహర్షికి చిత్తశాంతిని పరితుష్టిని కలిగించింది భాగవతగ్రథనమని సంప్రదాయ విదుల వాక్కు. ఆయన ద్వారా ఆయన పుత్రుడైన శ్రీ శుకమహర్షికి ఈ మహాపురాణం లభించింది. శాపోపహతుడై ఆసన్నమరణుడైన పరీక్షిన్నృపాలునకు శ్రీ శుకయోగి దీన్ని వినిపించాడు. అక్కడ ఉండి దీన్ని విన్న శ్రీ సూతుడు శౌనకాది మహామునులకు దీన్ని ప్రవచించడం, ఆమునుల పరంపరగా ఇది లోకంలో ప్రసిద్ధికి రావడం జరిగిందని సంప్రదాయజ్ఞుల కథనం. నాటి నుండి నేటి దాకా శ్రీమద్భాగవత పురాణం భక్తజనహృత్తాపహారి. శ్రీమద్రామాయణ మహాభారతాలతోబాటు శ్రీ మద్భాగవతానికి కూడా ఆసేతుశీతనగ వ్యాప్తి ఉంది. కొన్ని సంప్రదాయాలలో దీని కున్న ప్రశస్తి ఇంక దేనికీ లేదు. వీటిలో శ్రీ మధ్వాచార్యులవారి బ్రహ్మ సంప్రదాయాన్ని, శ్రీనింబార్కాచార్యులవారి హంస సంప్రదాయాన్ని, శ్రీవల్లభాచార్యులవారి రుద్రసంప్రదాయాన్ని, శ్రీహితహరి వంశచంద్రాచార్యు లవారి రాధావల్లభ సంప్రదాయాన్ని, శ్రీ చైతన్య మహాప్రభువుల అచింత్యభేదాభేద సంప్రదా యాన్ని — ప్రధానంగా పేర్కొనవచ్చును. శ్రీ వల్లభాచార్యులు శ్రీమద్భాగవతాన్ని — ప్రస్థానత్రయంతో బాటు పేర్కొంటూ అది శ్రీవ్యాసుల వారి ''సమాధిభాష'' అన్నారు:

''వేదాః శ్రీకృష్ణ వాక్యాని వ్యాస సూత్రాణి చైవహి ।
సమాధి భాషా వ్యాసస్య ప్రమాణం తత్ చతుష్టయమ్'' ॥

శ్రీమద్భాగవతానికి ''పారమహంసీ సంహితా'' అనే వ్యవహారం ఉంది. అధ్యాయాల చివర ''ఇతి పారమహంస్యాం సంహితాయాం'' అని ప్రామాణికమై ఉంది. అంటే పరమహంసల తో(కు) సంబంధించినది అన్నమాట (పరమహంసానాం ఇయం పారమహంసీ). శ్రీమద్భాగ

వత పురాణవక్త జీవన్ముక్తుడు పరమయోగి అయిన శ్రీ శుకదేవుడు. శ్రోతలు — పరీక్షిన్మహారాజు, అసంఖ్యాక పరమహంస శ్రేణులైన ముని పుంగవులు. ఇంక పరీక్షిత్తు కేవల గృహస్థుడు కాడు. విప్రశాపదగ్ధుడై ఏడునాళ్ళలో మృత్యువును ప్రతీక్షిస్తూ విరక్తుడై ఉన్నాడు. ఇంక శుకుడో పరమ విరాగి. ఈ విరక్తిమూచి తండ్రి వ్యాసుడంతటివాడు ''పుత్రా! పుత్రా!'' అని ఘోషిస్తూ అడవిని పడ్డాడు! శ్రీమద్భాగవత ఆవిర్భావ నేపథ్యం ఇది!

ఇంక ''భాగవత'' శబ్దానికి పండితులు వివిధ రీతులలో అర్థవివరణ చేశారు. ''భగవతః ఇదమ్ — భాగవతమ్'': భగవంతుని కథలను చెప్పేది భాగవతం. భగవంతుని ఏకవింశత్యవతారాలు — ప్రథమస్కంధంలో; శ్రీమన్నారాయణుని లీలావతారవర్ణన — ద్వితీయ స్కంధంలో; శ్రీయజ్ఞవరాహావతార వర్ణన — తృతీయ స్కంధంలో; ఋషభావతారవర్ణన — పంచమస్కంధంలో; శ్రీ నృసింహావతార వర్ణన — సప్తమస్కంధంలో; శ్రీ కూర్మావతార వర్ణన, వామనావతార వర్ణన, మత్స్యావతార వర్ణన — అష్టమస్కంధంలో; శ్రీరామ, పరశురామావతారాల వర్ణన — నవమస్కంధంలో; శ్రీ కృష్ణావతార వైభవ వర్ణన — దశమ స్కంధంలో — ఇతర కథలతో ప్రసంగవశాన కలిసి, కనబడతాయి. ఈ విధంగా ధర్మగ్లాని కలిగినప్పుడు తనకుతానుగా భగవానుడు అవతరించి ధర్మరక్షణ, దుష్టశిక్షణ చేస్తాడు. ధర్మరక్షణతో శిష్టరక్షణ కూడా జరుగుతుంది.

''భాగవతానామ్ ఇదమ్ భాగవతమ్'' అని చెప్పినప్పుడు, భాగవతులైన భగవద్భక్తుల కథలు చెప్పేది భాగవతం. పరమభాగవతోత్తములైన ప్రహ్లాద, నారదాదుల కథలు — జగత్ప్రసిద్ధ కథలు — దీనిలో ఉన్నాయి. అవి తెలియని వారు భారవతావనియందు లేరుగదా! భగవత్స్వరూపమే జగత్తంతా. భాగవతమైన జగద్విషయాలను ఈ గ్రంథం వివరిస్తుంది గనుక ఇది భాగవతం. సనాతన సంప్రదాయానుసారం భారతీయ విజ్ఞానాన్ని భాగవతం ప్రదర్శిస్తుంది. శ్రీ శుకయోగి పరీక్షిన్మహారాజునకు విరాట్ స్వరూపం వివరించడం, నారదునకు బ్రహ్మ ప్రపంచ ప్రకారం చెప్పడం — ద్వితీయ స్కంధంలో కనబడుతుంది. పంచమస్కంధంలో శ్రీ శుకులు చేసిన భూగోళవర్ణన ఉంది. నమమస్కంధంలో భవిష్యద్రాజవంశాల, చంద్రవంశరాజుల వివరణ ఉంది. ద్వాదశ స్కంధంలో శ్రీ శుకయోగి చెప్పిన భావికాలగతులు, యుగధర్మాలు, ప్రాకృతాది ప్రళయ విషయాలు ఉన్నాయి. ధ్రువచరిత్రలో ధ్రువస్థితిని వివరించేటప్పుడు శ్రీ భగవానుడు పలికిన పలుకులు మన పూర్వుల జ్యోతిషజ్ఞానాన్ని తెలిపేవిగా ఉన్నాయి. ఈ సందర్భంలో పోతన ఇలా వ్రాశాడు: ''అట్టి దురాపంబును, నన్యాధిష్ఠితంబును, లోకత్రయ ప్రళయ కాలంబునందు నశ్వరంబుగాక ప్రకాశమానంబునునైన ధ్రువక్షితి యను పదంబు ముందట నిరువదియాఱు వేలేండ్లు నన బ్రాపింతువు..'' దీనివెనుక ''భూ అక్షచలనం'' (Precession of the Earth's axis) అనే ఖగోళ సత్యం ఇమిడి ఉంది! ఈ విధంగా శ్రీమద్భాగవతం భారతీయ విజ్ఞాన సర్వస్వంగాను, భక్తిరసాయన సింధువుగాను, తత్త్వజిజ్ఞాసాకోశంగాను దర్శనమిస్తుంది.

సంస్కృతంలో దేవీభాగవతం కూడా ఉండడం వల్ల, ''భాగవతం'' అన్నప్పుడు, విష్ణుమూర్తి వారి అవతార విశేషాదులను వర్ణించిన భాగవతాన్ని గ్రహించాలా? లేదా దేవ్యవతార విశేషాలను అభివర్ణించిన దేవీ భాగవతాన్ని గ్రహించాలా? అనే ప్రశ్న పండితలోకంలో ఉదయించింది. అష్టాదశపురాణాలను పేర్కొనేటప్పుడు — ''మద్వయం భద్వయం చైవ బ్ర త్రయం వ చతుష్టయమ్ । అ, నా, ప, లిం, గ కూ, స్కా ని పురాణాని పృథక్ పృథక్'' — అనే శ్లోకం దేవీ భాగవతం లోనిది గుర్తుగా గ్రహించడం ఉంది. దీన్ని బట్టి — మత్స్య, మార్కండేయ — భవిష్య, భాగవత — బ్రహ్మ, బ్రహ్మాండ, బ్రహ్మవైవర్త — వరాహ, వామన, వాయు, విష్ణు — అగ్ని, నారద, పద్మ, లింగ, గరుడ, కూర్మ, స్కాంద — పురాణాలు లెక్కకి వస్తాయి. అష్టాదశోప పురాణాలు కూడా ఉన్నాయి. ఇంకా వీటిలో వేటిలోను చేరని చాలా పురాణాలు కాలక్రమంగా బయలుదేరాయి. పంచలక్షణ లక్షితమైనది ''పురాణం'' అన్నారు; కాని, ఆ నిర్వచనం చాలక దశలక్షణాలను క్రమంగా పేర్కొన్నారు. ''పురాణం పంచలక్షణమ్'' అని, తాను పరిశీలించిన పురాణాల విషయాన్ని విశ్లేషించి చూచి అమరసింహుడు ఒక నిర్వచనం ఇలా ఇచ్చాడు.

''సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చవంశోమన్వన్తరాణిచ ।
వంశానుచరితం చేతి లక్షణానాంతు పంచకమ్ ॥ ''

స్థూలంగా చెప్పాలంటే — సర్గంలో ఆది సృష్టి విషయం; ప్రతి సర్గంలో (దీనికి విసర్గం అని కూడా పేరుంది) కల్పాంతంలో జరిగే పునస్సృష్టి విషయాలు; వంశంలో — దేవతల, దేవర్షి బ్రహ్మర్షుల గోత్రానుక్రమం; మన్వంతరంలో — ధర్మశాస్త్ర ప్రవర్తకులైన చతుర్దశమనువుల చరిత్రాదికం; వంశాను చరితంలో — సూర్యచంద్ర వంశాలలో ఆవిర్భవించిన మహారాజుల చరిత్రలు; ఉంటాయన్నమాట. సామాన్యంగా పురాణాలలో — జగదుత్పత్తి వికాస క్రమం; వేదాదుల ననుసరించిన ధర్మానుష్ఠానాలు, వివిధ కాలాలలో వాటి ననుష్ఠించి, అనుష్ఠింపజేసిన మహాపురుషుల జీవిత చిత్రణలు; దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ కర్తవ్యంగా భువినవతరించిన భగవంతుని అవతార విశేషాలు — కనబడతాయి. ఈ పంచలక్షణాల నిర్వచనం అవ్యాప్తి దుష్టమైనట్లుగా భావించి కాబోలు శ్రీమద్భాగవతం, పురాణం దశలక్షణ లక్షితమై ఉండాలనీ, పంచలక్షణాలు అల్పపురాణాల (ఉపపురాణాల) విషయమని చెప్పింది :

''పురాణ లక్షణం బ్రహ్మన్ బ్రహ్మర్షి భిర్నిరూపితమ్ ।
శ్రుణుష్వబుద్ధి మాశ్రిత్య వేదశాస్త్రాను సారతః ॥
సర్గోస్యాథవిసర్గశ్చ వృత్తీరక్షాన్తరాణిచ ।
వంశోవంశాను చరితం సంస్థాహేతురపాశ్రయః ॥
దశభిర్లక్షణైర్యుక్తం పురాణం తద్విదోవిదుః ।
కేచిత్పంచవిధం బ్రహ్మన్ మహదల్పవ్యవస్థయా ॥
(శ్రీమద్భాగవతమ్ XII, అధ్యా: 7; శ్లో — 8, 9, 10)

పంచలక్షణాలకు — వృత్తి, రక్ష, సంస్థ, హేతువు, అపాశ్రయం అనే అయిదింటిని చేర్చింది శ్రీమద్భావగతం. వివిధ జీవుల జీవకల్పనవర్ణన — వృత్తి ; శ్రీహరి ప్రతియుగంలోను వేద ధర్మోద్ధరణకై ఎత్తే — దేవర్షి నరతిర్యగవతారాల వర్ణన — రక్షణ; వివిధ ప్రళయాల — నిత్యనైమిత్తిక ప్రాకృతికాత్యంతిక ప్రళయాల — నిరూపణ వర్ణన — సంస్థ; అవిద్య చేత కర్మకు కర్తయై సర్గాది విషయాలకు నిమిత్తుడైన జీవుని వర్ణన — హేతువు; సాక్షిరూపంగా అన్వితుడు, సమాధ్యాదులందు వ్యతిరిక్తుడు అయిన పరమాత్ముని వర్ణన — అపాశ్రయం. తాను స్వీకరించిన విషయాలకు అనుగుణంగా శ్రీమద్భాగవతం ఈ నిర్వచనం చేసినట్లు కనబడుతుంది. ఈ నిర్వచనం అన్వయించని పురాణాలు ఉన్నాయి. ఈ నిర్వచనం వ్యాప్తి చాలినట్లులేక, బ్రహ్మవైవర్తపురాణం ''దశాధిక లక్షణం'' చెప్పింది.

> ''సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వంతరాణిచ ।
> వంశాను చరితం విప్ర! పురాణం పంచలక్షణమ్॥
> ఏతదుపపురాణానాం లక్షణం చ విదుర్బుధా
> మహతాంచపురాణానాం లక్షణం కథయామితే
> సృష్టిశ్చాపి విసృష్టిశ్చస్థితిస్తేషాంచ పాలనమ్
> కర్మణాంవాసనావార్తా మనూనాంచ క్రమేణచ
> వర్ణనం ప్రలయానాంచమోక్షస్యచ నిరూపణమ్
> ఉత్కీర్తనం హరే రేవ దేవానాం చ పృథక్ పృథక్
> దశాధికలక్షణం చ మహతాం పరికీర్తితమ్ ॥ ''
>
> (బ్రహ్మవైవర్తపురాణమ్ — శ్రీకృష్ణజన్మఖండం)

దీనిలో చెప్పిన — సృష్టి, విసృష్టి, మను ప్రకాశ క్రమాలు పంచలక్షణాలలోని సర్గ, ప్రతిసర్గ మన్వంతరాల వంటివే! స్థితి, పాలనలు వంశవంశాను చరితాలను పోలినవే! భాగవతం చెప్పిన ''సంస్థ''లో చేరిపోతుంది ప్రళయ వర్ణన. హరికీర్తనం, ఇతర దేవతల గుణవర్ణన మొదలైనవి బ్రహ్మవైవర్తపురాణానికి సంబంధించిన విశిష్ట విషయాలేగాని పురాణ సామాన్యానికి అన్వయించవు. మత్స్యపురాణంలో కూడా పురాణ నిర్వచనం కనబడుతోంది. ఇవన్నీ, తమలో విశిష్టంగా ఉన్నవాటిని పంచలక్షణోక్తవిషయాలతో కలిపి చెప్పి పురాణ సామాన్యలక్షణాలుగా చెప్పాలని ప్రయత్నించాయి.

పూర్వమీమాంసకుడు కుమారిలభట్టు కూడా పురాణ ప్రసక్తిని తన తంత్రవార్తికంలో తెచ్చి — అవి చతుర్విధపురుషార్థసాధనకు సాధకాలనీ, స్మృతులకు పురాణాల వల్లనే ప్రామాణికత్వం సిద్ధిస్తుందనీ, వాటిలో వేదంలోని విషయాలే సోదాహరణంగా నిరూపితాలనీ, వాటిలో లౌకిక మైనవీ అలౌకికమైనవి అనేకం ఉంటాయనీ — విపులంగా వివరించాడు. ఈ విపుల వ్యాఖ్యానం చూస్తే, పురాణాలలో లేనిదేదీ ఉండదనిపిస్తోంది (''తేన సర్వ స్మృతీనాం ప్రయోజనవతీ ప్రామాణ్యసిద్ధిః । తత్రయావద్ధర్మమోక్ష సంబంధితద్వేద ప్రభవం । యత్త్వర్థ

సుఖ విషయం తల్లోకవ్యవహార పూర్వకమితి వివేక్తవ్యం । ఏష్వైవేతిహాసపురాణ యోరప్యుపదేశ వాక్యానాంగతిః । ఉపాఖ్యానానిత్వర్థ వాదేషు వ్యాఖ్యాతాని । యత్తు పృథివీవ్యాపార కథనం తద్ధర్మాధర్మ స్మరణమూలం । దేశకాల పరిమాణమపిలోక జ్యోతిః శాస్త్ర వ్యవహార సిద్ధ్యర్థం దర్శనగణిత సంప్రదాయానుమాన పూర్వకమ్ । భావి కథనమపి త్వనాదికాల ప్రవృత్తయుగస్వ భావ ధర్మాధర్మానుష్ఠానఫల విపాకవై చిత్ర్య జ్ఞాన ద్వారేణ వేదమూలమ్....॥ '')

ఇంత విస్తృత పరిధిలో విషయ వివరణ చేసే స్వభావమున్న పురాణాలను పరిమిత సూత్రబద్ధం చేసి నిర్వచించడం అనూహ్యం అనవచ్చును. వాటి విషయం — కేవలం శ్రుతిస్మృతులకు మాత్రమే సంబంధించినది కాదు. వాటికి అవిరోధమైన సమస్త విషయాలు పురాణానికి ఉపాదేయాలే! ఇది గుర్తించిన నారదీయ పురాణం — పురాణాన్ని గురించి ఇలా అంది:

''యన్నదృష్టం హి వేదేషు తత్సర్వం లక్ష్యతేస్మృతౌ ।
ఉభయోర్యన్నదృష్టం హి తత్పురాణైః ప్రణీయతే ॥ ''

శ్రుతిస్మృతులలో దృష్టం కాని అనేక విషయాలు పురాణాలలో కనబడతాయి. దేశకాల పాత్రానుసారంగా వివిధ విషయాల వివరణ పురాణాలలో ఉంటుంది. అన్నీ అన్ని పురాణాలలో ఉండాలి అనే నియమం లేదు. అన్ని లక్షణాలు అన్ని పురాణాలకు పట్టాలి అని లేదు. ఇట్టి పరిస్థితులలో ఏ నిర్వచనం చేసినా దానికి అవ్యాప్తి దోషం గాని, అతి వ్యాప్తి దోషం గాని పట్టవచ్చును. కాబట్టి నిర్వచనాలను కొండ గురుతులుగానే గ్రహించవలసి ఉంటుంది.

ఇంక పురాణాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకొనే విషయంలో వాడిన భాషకు విశేష ప్రాముఖ్యం ఉంది. ఈ భాషను గూర్చి ''పురాణ సంహిత'' ఇలా అంటోంది:

''సమాధిభాషా ప్రథమా, లౌకికీతితథా పరా ।
తృతీయాపరకీయేతి, శాస్త్రభాషా త్రిధాస్మృతా ॥''

విషయగాంభీర్యాన్ని పురస్కరించుకొని ప్రయోగించిన భాషనిట్లు వింగడించారు పెద్దలు. సమాధి గమ్యాలైన గహనగంభీర తాత్త్విక విషయాల నిరూపణ జరిగిన భాష — సమాధి భాష. ఈ విషయాలనే సులభంగా గ్రహించడానికి వీలుగా లౌకిక విషయాల పోలికతో రూపకాద్యలంకారాలతో వివరించి చెప్పిన భాష — లౌకికీ లేదా లౌకిక భాష. కథేతిహాసాల తోడ్పాటుతో ఉదాహరణలను జోడించి గంభీర విషయాలను, ధార్మిక విషయాలను సోపపత్తికంగా వివరణాత్మకంగా చెప్పడం — పరకీయభాష. వేదోపనిషత్తులు మొదలుకొని పురాణాదుల వరకు గల సమస్త వాఙ్మయ ప్రపంచంలో ఈ త్రిభాషలు గోచరిస్తాయి. అధికారుల తారతమ్యాన్ని బట్టి ఈ భాషా ప్రయోగం ఉంటుంది. ఈ మూడింటి ప్రయోగ బాహుళ్యంలో తరతమ భావం ఉండ వచ్చును. ఒక విధంగా ఇవి సత్త్వరజస్తమోగుణాల హెచ్చు తగ్గుల

వలె భాసిస్తాయి. విషయానుకూలంగా ఒకే గ్రంథంలో ఈ మూడూ చోటు చేసుకోవచ్చును. ధార్మికనైతిక తాత్త్విక విషయాల ప్రబోధం ఏ భాషలో లేదా ఏ భాషలలో చేస్తే బహుజనహితం జరుగుతుందో ఆ భాషను లేదా ఆ భాషలను మహర్షికల్పులైన ప్రాచీనకవులు తమ రచనలలో ప్రయోగించారు. శ్రీమద్భాగవతాన్ని గురించి వ్రాస్తూ శ్రీవల్లభాచార్యులు, అది — ''సమాధి భాషా వ్యాసస్య'' అన్నప్పుడు దాని వైశిష్ట్యం చెప్పడం ఆయన దృష్టి.

పురాణం దశ లక్షణ లక్షితమై ఉండాలని చెప్పిన శ్రీమద్భాగవతమే ''అష్టాదశ పురాణాల''ను పేర్కొంది కూడా :

> ''బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ శైవం లైంగం చ గారుడమ్ ।
> నారదీయం భాగవత మాగ్నేయం స్కాంద సంజ్ఞితమ్ ॥
> భవిష్యద్బ్రహ్మ వైవర్తం మార్కండేయం స వామనమ్ ।
> వారాహమాత్స్య కౌర్మాణి బ్రహ్మాండాఖ్యమితి త్రిషట్ ॥''
> (శ్రీమద్భాగవతమ్ XII అధ్యా: 7; శ్లో - 23,24)

చెప్పిన వరుసలో కొంత భేదం ఉన్నా పరంపరయా వ్యాప్తిలో ఉన్న అష్టాదశ పురాణాలే ఇందులోను ఉన్నాయి.

ప్రాచీన పురాణాలు — అష్టాదశ పురాణాల పేర్లను చెప్పడంతో తృప్తిపడక వాటిని — సత్త్వరజస్తమో గుణాత్మకంగా విభజించాయి కూడాను. పద్మపురాణంలోని గుణత్రయ విభాగం ఈ విధంగా ఉంది: సాత్త్విక పురాణాలు — శ్రీమన్నారాయణ పారమ్యాన్ని వ్యక్తీకరిస్తాయి. ఇవి మోక్ష ప్రదాలు. వీటిలో — వైష్ణవ, నారదీయ, భాగవత, గారుడ, పాద్మ, వారాహ పురాణాలు గణనకు వస్తాయి. రాజస పురాణాలు — స్వర్గప్రదాలు. వీటిలో ప్రధానంగా — సరస్వతీ చతుర్ముఖుల, అగ్నిదేవతాస్తుతులుంటాయి. వీటిలో — బ్రహ్మాండ, బ్రహ్మవైవర్త, మార్కండేయ, భవిష్య, వామన, బ్రాహ్మ పురాణాలు చేరతాయి. తామసపురాణాలు పఠన యోగ్యాలు కావనడం ఉంది. వీటిలో — మాత్స్య, కౌర్మ, లైంగ, శైవ, స్కాంద, ఆగ్నేయ పురాణాలున్నాయి. ఈ పేర్లే చెప్పేటట్లు ఆయా పురాణాలలో ఆయా దేవతల ప్రాముఖ్యం అభివర్ణితమైనది.

ఈ విభజనను స్కాందపురాణం అంగీకరించక శివపారమ్యాన్ని తెలియజేయాలా అన్నట్లు — శివపారమ్యాన్ని తెలియజేసేవి పది ఉన్నాయనీ; బ్రహ్మను గూర్చి చెప్పేవి నాలుగున్నాయనీ; హరిని గురించి, దేవిని గురించి చెప్పేవి చెరి రెండూ అని తన పక్షపాత బుద్ధిని ప్రదర్శించింది:

> ''అష్టాదశ పురాణేషు దశ భిర్గీయతే శివః ।
> చతుర్భిర్భగవాన్ బ్రహ్మద్వాభ్యాం దేవీ తథాహరిః ॥''

స్కాంద పురాణం వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయంతో ఏకీభవించేవారు అత్యంతాల్ప సంఖ్యాకులు

అనడంలో సంశయం లేదు. ఏవి సాత్త్విక పురాణాలు, ఏవి రాజసిక తామసికాలు అనే వాటి విషయంలోను అభిప్రాయభేదాలున్నాయి. ఈ విషయమై ప్రాచీన పురాణమైన మత్స్యపురాణం ఇలా అంది :

సాత్త్వికేషు పురాణేషు మాహాత్మ్య మధికం హరేః ।
రాజసేషు చ మాహాత్మ్య మధికం బ్రహ్మణోవిదుః ॥
తద్వదగ్నేశ్చ మాహాత్మ్యం తామసేషు శివస్యచ ।
సంకీర్ణేషు సర్వస్వత్యాః పితౄణాం చ నిగద్యతే ॥

ఈ పురాణం — సాత్త్విక, రాజసిక, తామసిక విభజనతో తృప్తిచెందక 'సంకీర్ణ' అనే నాల్గవ విభాగాన్ని తెచ్చి దానిలో సరస్వతి, పితృదేవతల మహిమలను చేర్చింది.

ఆధునికులలో శ్రీహర ప్రసాదశాస్త్రి పురాణ వాఙ్మయాన్ని తలస్పర్శిగా పరిశీలించి, విషయాన్ని అనుసరించి ఆ వాఙ్మయాన్ని ఆరు విభాగాలుగా వర్గీకరించారు. ఈనాడు విద్వాంసులందరు ఈ విభజనను అంగీకరిస్తున్నారు. దీని ప్రకారం విజ్ఞాన సర్వస్వాలనదగిన పురాణాలు — గారుడ, ఆగ్నేయ, నారదీయ పురాణాలు; తీర్థవ్రత మాహాత్మ్య వర్ణనాత్మక పురాణాలు — పాద్మ, స్కాంద, భవిష్య పురాణాలు; విశేషంగా పూర్వోత్తర భాగాలలో ప్రక్షిప్తాలున్న పురాణాలు — బ్రాహ్మ, భాగవత, బ్రహ్మ వైవర్త పురాణాలు; ఐతిహాసిక ప్రసంగ బాహుళ్యమున్న పురాణాలు — బ్రహ్మాండ, వాయు పురాణాలు; మతశాఖా ప్రాధాన్యమున్న పురాణాలు — శైవమత సంబంధి లైంగం, వామనం — శాక్తేయ విషయాత్మకమైన మార్కండేయ పురాణం; విష్ణ్వవతార నామాత్మక పురాణాలు — మాత్స్య, కౌర్మ, వారాహ పురాణాలు.

ఏ అంశాన్ని మానదండంగా గ్రహించి విభజన చేసినా కొంత అవ్యాప్తి, కొంత అతి వ్యాప్తి తప్పదనిపిస్తోంది. దీనికి ముఖ్య కారణం — పురాణాలలోని సంకీర్ణ విషయ సామగ్రి — అని చెప్పాలి. అచ్చులేని ఆ దినాలలో — పాఠభేదాలు, ప్రక్షిప్తాలు, చేర్పులు, మార్పులు, ప్రాంతీయ ఆలోచనా విధానాల ననుసరించి సవరింపులు — ప్రతి పురాణంలోను చేటుచేసుకొన్నాయి అనాలి. ఇవిగాక, వివిధ ధార్మిక శాఖలుద్భవించి పురాణాలను ఆధారంగా చేసుకొని తమతమ సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేసుకోవడం ప్రారంభించడంతో; ఏ పురాణంలోను — అంగాంగి సామరస్యం, ఐక్యలక్షణం, ఆఖ్యానాల పూర్వాపర సంబంధం — నిష్కర్షగా కనబడడంపోయింది. పురాణాలు బృహత్కాయాలయ్యాయి. పాతకొత్తలు — మేలు కలయికగా కాకపోయినా — కలిసిపోయాయి. ఈ పరిస్థితులలో పురాణాలు "కలగూరగంపలు" కాక తప్పదు గదా! అయినా, ఆధునిక విద్వాంసుల దృష్టిలో — వాయు, బ్రహ్మాండ, మత్స్య, విష్ణుపురాణాలు — మిగిలిన పురాణాల కంటె ప్రాచీనమైనవని. ' ' ఏ ప్రక్షిప్తాలు తక్కువగా ఉన్న పురాణాలు — విభిన్న విషయ బాహుళ్యంతో ఉన్న పురాణాల కంటె

— ప్రాచీనమైనవని ఈ విద్వాంసులు నిర్ణయించుకొన్నారన్న మాట!

అష్టాదశ పురాణాల పట్టికల నిచ్చిన అన్ని పురాణ పట్టికలలోను — శ్రీమద్భాగవతం ఇచ్చిన పట్టికలో కూడా — ''భాగవతం'' అనే ఉంది గాని, దాని విషయాన్ని తెలియజేసే విధంగా ఏ విశేషణం కనబడదు. ఇలాంటి అనిశ్చిత స్థితిలో ఆ పట్టికలలోని ''భాగవతం'', విష్ణుపారమ్యాన్ని భోధించే ''శ్రీమద్భాగవతమా'' లేదా ''శ్రీదేవీభాగవతమా''? అనే సంశయం కొందరిని బాధించినా, శతాబ్దులుగా శ్రీమద్భాగవతానికి వచ్చిన ప్రచారం, ఔత్తరాహ వైష్ణవ సంప్రదాయాలన్నీ ఏక కంఠంతో తమ పరమ పవిత్ర గ్రంథం, విష్ణు పారమ్యాన్ని ప్రవచించే శ్రీమద్భావతమే అష్టాదశ మహాపురాణాలలో పేర్కొనబడిన ''భాగవతం'' అని విశ్వసించడంతో, ఈ ప్రశ్నకు శాశ్వతమైన సమాధానం లభించింది అనాలి. శ్రీమత్ అనే దానితో కలిపి భాగవతాన్ని వ్యపదేశించడం ఆచారమయింది.

''కృష్ణస్తు భగవాన్ స్వయమ్'' అని విశ్వసించే భాగవత సంప్రదాయానుయాయులకు — హరి, విష్ణువు, నారాయణుడు — అనే పేర్ల కంటె ''కృష్ణ'' నామమే మధురం. శ్రీ, లక్ష్మి, రుక్మిణీ, సత్యభామాది నామాలకంటె రాధా నామమే ఎక్కువ ప్రీతికరం. రోచకం. బ్రహ్మ సూత్రాలకు వేరే భాష్యం అక్కరలేదనీ, శ్రీ మద్భావతమే భాష్యమని వీరి దృఢ విశ్వాసం. అవతారాలన్నీ శ్రీ కృష్ణుడే ఎత్తాడని వారి నమ్మకం. శ్రీ మద్భాగవతమే వ్యాస సూత్రాలకు భాష్యంగా గ్రహించడం వల్లనే ''అచింత్య భేదాభేదం'' అనే శ్రీ చైతన్య సంప్రదాయం వారికి 18వ శతాబ్దిలో బలదేవ విద్యాభూషణుడు ''గోవిందభాష్యం'' వ్రాసేవరకు దాని ఆవశ్యకం కనబడలేదు. గౌడీయ వైష్ణవులకు సంప్రదాయ భాష్యం ఇదే అయింది. అంతకు పూర్వం షడ్గోస్వాములు ఆ సంప్రదాయంలో ఉన్నవారే! భాష్యం వ్రాయగలిగిన వారే! అనావశ్యకమని మానుకొన్నారు! రాజపుత్ర స్థానంలోని జయపూరు రాజసభలో అక్కడి గోవింద విగ్రహానికి సేవాధికారం ఎవరికి ఉంది అనే వివాదం వచ్చినప్పుడు, గౌడీయులకు సంప్రదాయ భాష్యం లేదు గనుక అర్హత లేదనే నిర్ణయం తీసుకోబడుతూ ఉన్న క్లిష్ట సమయంలో, శ్రీ గోవిందుని అనుగ్రహం వల్ల ఒక నెలరోజులలోనే ''గోవింద భాష్యం'' వ్రాసి ఆ సంప్రదాయ ప్రతిష్ఠను ఈయన కాపాడాడు! ఆయన గోవిందానుగ్రహాన్ని గురించి ఇలా అన్నాడు : ''విద్యారూపం భూషణం మేప్రదాయ, ఖ్యాతిం నిన్యే తేనయోమాముదారః, శ్రీ గోవింద స్వప్న నిర్దిష్ట భాష్యో రాధాబంధుర్బంధురాంగః స జీయాత్''. శ్రీ కృష్ణుడే అవతారాలన్నీ ఎత్తినాడనే నమ్మకాన్ని శ్రీ జయదేవుడు గీత గోవిందంలో ''దశాకృతి కృతే కృష్ణాయ తుభ్యం నమః'' అని దశావతార స్తోత్ర శ్లోకాన్ని ముగించడం తెలియజేస్తోంది!

ఏ విషయాలు విశిష్టంగా వర్ణితాలయితే ''భాగవతం'' అనే పేరు సముచితం అనే ప్రశ్న ఉదయించినప్పుడు సమాధానంగా మత్స్యపురాణం ''పురాణ దాన ప్రస్తావన''లో ఇలా చెప్పింది :

''యత్రాధి కృత్యగాయత్రీం వర్ణ్యతే ధర్మ విస్తరః
వృత్రాసుర వధోపేతం తద్భాగవత మిష్యతే''.

గాయత్రీ వర్ణన, ధర్మ వివరణ, వృత్రాసుర వధ దీనిలోని ముఖ్య విషయాలు. వృత్రాసురుడు గొప్ప భక్తుడు; భాగవతుడు. శ్రీ పార్వతీ శాపం వల్ల రాక్షసుడై ఇంద్రుని చేతిలో మరణించి తిరిగి పూర్వమున్న స్థితిని పొందినవాడు. స్కాంద పురాణంలో ఇంకా కొంత వివరణ కూడా ఉంది : ''గ్రంథోష్టాదశ సాహస్రో ద్వాదశస్కంధ సంయుతః, హయగ్రీవ బ్రహ్మవిద్యా యత్ర వృత్రవధస్తథా గాయత్ర్యాచ సమారంభః తద్వై భాగవతం విదుః'' పద్దెనిమిది వేల శ్లోకాలు, పంద్రెండు స్కంధాలు, హయగ్రీవ బ్రహ్మ విద్య, వృత్రాసుర వధ, గాయత్రీ సమారంభం — అనేవి భాగవత ప్రధాన లక్షణాలు. ఇవన్నీ శ్రీమద్భాగవతంలో చోటుచేసుకొన్నాయి. సంస్కృత భాగవతంలోని ప్రథమ శ్లోకం ఇది :

''జన్మాద్యస్య యతోన్వయాదితరతశ్చార్థే ష్వభిజ్ఞ స్స్వరాట్
తేనే బ్రహ్మహృదాయ ఆది కవయే ముహ్యంతియత్సూరయః
తేజోవారి మృదాం యథావినిమయో యత్ర త్రిసర్గోమృషా
ధామ్నా స్వేనసదా నిరస్తకుహకం సత్యం పరం ధీమహి''

దీనికి, దీని ననుసరించిన ఇతర శ్లోకాలకు పోతన తెలుగులో ఇలా అనువాదం చేశాడు. ఇష్ట దేవతా ప్రార్థనాదికం, స్వవంశ వర్ణనాదికం, శ్రీరామచంద్ర సాక్షాత్కారం మొదలైనవి తెలుగు భాగవతంలో ఉన్నా, కథా ప్రారంభం ఈ శ్లోకానువాదంతో మత్స్యపురాణం చెప్పిన లక్షణ నిర్దేశాలతో అవుతుంది. ఇదిగాక, ఈ పురాణమే భాగవతమని పోతన కంఠోక్తిగా చెప్పాడు:

సీ. ''విశ్వ జన్మస్థితి విలయంబులెవ్వని
వలన నేర్పడు ననువర్తనమున
వ్యావర్తనమున, గార్యములందభిజ్ఞు డై
తాన రాజగుచు జిత్తమున జేసి
వేదంబులజునకు విదితముల్ గావించె
నెవ్వడు, బుధులు మోహింతు రెవ్వ
నికి, నెండమావుల నీళ్ల గాచాదులు
నన్యోన్య బుద్ధి దానదరునట్లు
త్రిగుణ సృష్టి యెందు దీపించి సత్యము
భంగి దోచు, స్వప్రభానిరస్త
కుహకుడెవ్వ డతని గోరి చింతించెద
ననఘు సత్యు బరుని ననుదినంబు.

వచనము — ఇట్లు ''సత్యం పరం ధీమహి'' యను గాయత్రీ ప్రారంభంబున గాయత్రీ నామ

బ్రహ్మస్వరూపంబై మత్స్యపురాణంబులోన గాయత్రి నధికరించి ధర్మ విస్తరంబును వృత్రాసుర వధంబును నెందు జెప్పంబడునదియ భాగవతంబని పలుకుటం జేసి యీ పురాణంబు శ్రీ మహాభాగవతంబన నొప్పుచుండు''.

సంస్కృత శ్లోకంలోని ''సత్యం'' అనే మాట, గాయత్రీ మంత్రంలోని ''తత్'' శబ్దానికి; ''జన్మాదస్యయతః'' అనేది ''సవితుః'' శబ్దానికి; ''స్వరాట్'' అనేదానికి ''దేవస్య'' అని. ''వరేణ్యం భర్గః'' అనేదానికి ''పరం, ధామ్నాస్వేన నిరస్తకుహకం'' అనేదనీ; ''ధియోయో నః'' అనేదానికి ''తేనేబ్రహ్మహృదా'' అనేదనీ; ''ధీమహి'' అనేదానికి ''ధీమహి'' అని అన్వయం చూపిస్తారు. కొందరు కొంచెం మార్పుతో — సవితుర్దేవస్య = జన్మాద్యస్యయతః; అభిజ్ఞం స్వరాట్ = భర్గః; తేనే బ్రహ్మహృదాయ ఆదికవయే = ధియోయోనః ప్రచోదయాత్; వరేణ్యం = పరం; సత్యం = తత్; ధీమహి = ధీమహి — అని అర్థం చెప్పుతారు. పిండితార్థం అంతా పరబ్రహ్మలో పర్యవసించవలసినదే! శ్రీధరస్వామి తన వ్యాఖ్యలో ''గాయత్ర్యాఖ్య శ్రీపర బ్రహ్మరూప మేతత్పురాణ మితిసిద్ధం అత ఏవ భాగవతం నామ అన్యదితి నశంకనీయమ్'' గాయత్రి ద్వారా స్తుతింపబడిన దేవుడు — సవితృమండలవర్తి శ్రీమన్నారాయణుడే అని శిష్ట సంప్రదాయం :

''ధ్యేయః సదాసవితృ మండల మధ్యవర్తీ
నారాయణః సరసిజాసన సన్నివిష్టః
కేయూరవాన్ మకరకుండలవాన్ కిరీటి
హారీహిరణ్మయ వపుః ధృతశంఖ చక్రః'' ॥

అష్టాదశ పురాణాలలోని భాగవతం, శ్రీమద్భాగవతమే అని నిర్ద్వంద్వంగా, గారుడ పురాణం ప్రకటించింది :

''అర్థోయం బ్రహ్మసూత్రాణాం భారతార్థ వినిర్ణయః
గాయత్రీ భాష్య రూపోసౌవేదార్థ పరిబృంహితః
పురాణానాం సామరూపః సాక్షాద్భాగవతో దితః
ద్వాదశస్కంధయుక్తోయం శత విచ్ఛేద సంయుతః
గ్రంథోష్టాదశ సాహస్రః శ్రీమద్భాగవతాభిధః ॥''

ఈ శ్లోకాలు శ్రీ మద్భాగవత వైశిష్ట్యాన్ని సంపూర్ణంగా చెప్పాయి.

ఇక్కడ చెప్పబడిన హయగ్రీవ బ్రహ్మ విద్య దధీచి చేత ప్రవర్తితమైన ''నారాయణ కవచం'' వృత్రాసుర వధ సాహచర్యంతో హయగ్రీవ బ్రహ్మవిద్య అన్నప్పుడు అది శ్రీ నారాయణ కవచమే. దధీచి హయగ్రీవత్వం షష్ఠస్కంధంలో ''యద్వా అశ్వ శిరోనామ'' అని సూచింపబడింది.

శ్రీమద్భాగవత ప్రారంభంలో "సత్యం పరం ధీమహి" శ్లోకాంతంలో వచ్చినట్లే, ద్వాదశ స్కంధం చివర కూడా (XII, 13 అధ్యాయం; 18 శ్లోకం) "సత్యం పరంధీమహి" వచ్చే శ్లోకం ఉంది :

"కస్మైయేన విభాసితోయమతులో జ్ఞానప్రదీపః పురా
తద్రూపేణ చ నారదాయ మునయే కృష్ణాయతద్రూపిణా
యోగీంద్రాయతదాత్మనాథ భగవద్రాతాయ కారుణ్యతః
తచ్ఛుద్ధం విమలం విశోక మమృతం సత్యం పరం ధీమహి" ||

ఈ విధంగా శ్రీమద్భాగవతాన్ని గాయత్రీ మంత్ర సంపుటితమైన దానిగా గ్రహించాలి.

అనంతర కాలంలో వైష్ణవ సంప్రదాయాలలో దీనికున్న ప్రాముఖ్యాన్ని బట్టి దీని కనేక వ్యాఖ్యలు బయలుదేరినా మొట్టమొదట వచ్చిన అద్వైతపరమైన శ్రీధరస్వామి వ్యాఖ్య చాలా పేరు పొందింది. శ్రీ చైతన్య మహాప్రభువు సంప్రదాయం దీనికి భిన్నమైనదైనా, ఆయన ఇతరులెవరు వ్రాసిన వ్యాఖ్యను గూర్చి "ఈ వ్యాఖ్య స్వామిగామిని కాదు; కనుక వ్యభిచారిణి" అని అన్నట్లుగా నానుడి ఉన్నది. ఈ వ్యాఖ్య కింతకంటె "బిరుదు" ఏమికావాలి. శ్రీమద్భాగవతార్థం, ఈయనకే తెలుసునన్న విశ్వాసాన్ని గురించి ముందే చెప్పుకొన్నాము.

శ్రీమద్భాగవతానికి వందకంటె ఎక్కువగానే వ్యాఖ్యలున్నట్లు చెప్తారు. మొదటి శ్లోకానికి "నూరు" అర్థాలు చెప్పాడు వంశీధరుడు. ఈయన శ్రీధరస్వామి వ్యాఖ్యానికి వ్యాఖ్య వ్రాసినవాడు. ఇది చాలక ఆయన "లీలాకల్పద్రుమం" అనే గ్రంథంలో ఇంకో ఇరవై అయిదు అర్థాలు చేర్చాడంటారు. భక్తిరసామృత సింధువైన భాగవతానికి, ద్వైతమతానుయాయులు చాలా వ్యాఖ్యానాలు వ్రాశారు. శ్రీమధ్వాచార్యులు వారే భాగవత తాత్పర్య నిర్ణయం అనే ఉద్గ్రంథాన్ని వ్రాశారు. సత్యధర్మతీర్థులు టీక వ్రాశారు. ఉత్తరాది మఠ స్వాములు. శ్రీ యాదవార్యులు 1,5,7 స్కంధాలకు టిప్పణి వ్రాశారు. శ్రీనివాస తీర్థులు భాగవతంలోని ఏకాదశ స్కంధానికి వ్యాఖ్య వ్రాశారు. విజయధ్వజ తీర్థులు పూర్ణంగా వ్యాఖ్య వ్రాశారు. సత్యాభినవ తీర్థులు విరోధోద్ధార మనే పేరుతో 367 శ్లోకాలకు — పూర్వాపర సంబంధం కల్పించుకొని వ్యాఖ్య వ్రాశారు. శ్రీ విశిష్టాద్వైత సంప్రదాయానికి చెందిన సుదర్శన సూరి అనువారు శుక పక్షీయము, వీరరాఘవాచార్యులు భాగవత చంద్ర చంద్రిక వ్రాశారు. నింబార్క సంప్రదాయానికి చెందిన శుకదేవాచార్యులు సిద్ధాంత ప్రదీపము వ్రాశారు. శ్రీవల్లభాచార్య సంప్రదాయానికి చెందిన గిరిధరాచార్యులు ఆధ్యాత్మిక టీక వ్రాశారు. శ్రీవల్లభులే సుబోధిని టీక రచించారు. శ్రీ చైతన్య సంప్రదాయానికి చెందిన సనాతన గోస్వామి బృహద్వైష్ణవతోషిణి (దశమ స్కంధం), జీవగోస్వామి క్రమ సందర్భం రచించారు. విశ్వనాథ చక్రవర్తిసారార్థదర్శిని వ్రాశారు. ఇన్ని వ్యాఖ్యలున్నా భాగవత సారాన్ని శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస చెప్పినట్లుగా "The Bhagavata is fried in the butter of Jnana and soaked in the syrup of Bhakti"

(వారి వంగ మూలానికి మఠం వారి ఆంగ్ల గ్రంథంలోని అనువాదం) ఎవరూ చెప్పలేదనాలి.

ప్రముఖులైన త్రిమతాచార్యులు ప్రస్థాన త్రయానికి వారివారి సంప్రదాయాలకు అనుకూలంగా మూలసూత్రాలు, వాక్యాలు మొదలైన వాటికి అన్వయాదులు చెప్పి — అద్వైత, విశిష్టాద్వైత, ద్వైత సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించినట్లే, శ్రీమద్భాగవతానికి వ్యాఖ్యలు వ్రాసిన వారందరు తమతమ సిద్ధాంతాలకు అనుకూలంగా శ్రీమద్భాగవతం ఉందని స్థాపించడానికి ప్రయత్నం చేశారు. అన్ని సంప్రదాయాలకు అనుకూలంగా ఉన్నవి, లేనివి కూడా ప్రస్థాన త్రయంలో ఉన్నట్లే శ్రీమద్భాగవతంలోను ఉన్నాయి. శ్రీమద్భాగవతాన్ని చతుర్థ ప్రస్థానం అన్నవారున్నారు. వీటిని సమన్వయించడం ఆయా వ్యాఖ్యాతలకు కష్టమైనట్లు స్పష్టమయ్యే భాగాలు మనకు కనబడతాయి. అయితే భక్తి ప్రాధాన్యం గ్రంథంలో — ఇంచుమించుగా — సర్వే సర్వత్ర కనబడుతూ ఉండడం వల్ల సిద్ధాంత రీత్యా అద్వైతులైనవారు కూడా, శ్రీ శంకరాచార్యుల వారు వివేక చూడామణిలో చెప్పినట్లు "మోక్ష సాధన సామగ్ర్యాం భక్తిరేవ గరీయసీ" అనేదాన్ని అనుసరించినట్లు భక్తిని కూడా ప్రకటిస్తూ రచనలు చేశారు. వీరిలో శ్రీ మధుసూదన సరస్వతులు — భక్తిరసాయన రచయితలు — ప్రముఖులు. వీరు "జ్ఞానాదేవకైవల్యమ్" అని విశ్వసించడంలోను, భక్తిని కలిగి ఉండడంలోను వైరుధ్యం చూడలేదు. సిద్ధాంతాలను స్థాపించవలసిన ఆవశ్యకం లేని భక్తులకు ఈ మార్గం అధికంగా ఆమోదయోగ్యం అనడం అసహజం కాదు.

మా వంశంలో కూడా మా మాతామహులు స్వర్గీయ విష్ణువఝుల రామకృష్ణశాస్త్రిగారు, కడచిన శతాబ్ది చివరి దశాబ్దులలో పిఠాపురం మహారాజా వారైన రావు గంగాధర రామారావు గారి ఆస్థానంలో సంవత్సరానికొకసారి శ్రీమద్భాగవతం పురాణం చెప్పి వార్షికం అందుకొనే వారని తెలుస్తోంది. ఆ సంప్రదాయమే శ్రీమద్భాగవతం మీద నాకు భక్తిశ్రద్ధలను కలిగించాయి. దానికి ఫలితంగా ఈ "ఆమోదం" వ్రాసే భాగ్యం కలిగింది. భగవాన్ శ్రీ సత్యసాయిబాబా వారి గళసీమ నలంకరించే ఈ గద్యాంధ్ర భాగవత మందార దామంలో దారంగా నైనా నేనుండే ఈ అవకాశం మిత్రులు శ్రీ ఖరిదేహాల్ వేంకటరావుగారు కల్పించారు. వారికి కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనాలు. శ్రీ భగవాన్‌కు ప్రణామాలు.

"వంశీ విభూషిత కరాన్నవనీరదాభాత్
పీతాంబరాదరుణ బింబఫలాధరోష్ఠాత్
పూర్ణేందు సుందర ముఖాదరవిందనేత్రాత్
కృష్ణాత్పరంకిమపి తత్త్వమహం నజానే"

— శ్రీ మధుసూదన సరస్వతి

మనవి

శ్రీమద్భాగవతము తెలుగువారందరకు సుపరిచితమైన పురాణ గ్రంథము. భాగవతము పేరు వినగానే పోతనగారు జ్ఞప్తికి వచ్చెదరు. వ్యాసుడు రచించిన సంస్కృత భాగవతముకన్న శ్రీ బమ్మెర పోతన గారి భాగవతమే తెలుగువారి మనస్సులలో యెక్కువగా నాటుకున్నది. చాలమంది తెలుగువారికి పోతన గారి భాగవతములోని కొన్ని పద్యములు చెరగని ముద్ర వేసినవి. ఉదాహరణకు గజేంద్ర మోక్షములోని ''ఎవ్వనిచే జనించు జగ మెవ్వని లోపల...'', ''లావొక్కింతయు లేదు, ధైర్యము విలోలంబయ్యె...'', ''అల వైకుంఠ పురంబులో నగరిలో నా మూల సౌధంబు...'', ''సిరికిం జెప్పడు శంఖ చక్ర యుగముం జేదోయి సంధింపడే....'', యనునవి; ప్రహ్లాద చరిత్రలోని ''కంజాక్షునకు గాని కాయంబు కాయమే? పవగ గుంభిత చర్మ భస్త్రి గాక...'', ''తన్ను నిశాచరుల్ వొడువ దైత్య కుమారుడు మాటి మాటికో పన్నగశాయి!...'', ''ఇందుగల డందులేడని, సందేహము వలదు...'' మున్నగునవి అత్యంత ప్రాముఖ్యము వహించినవి. తేట తెనుగు పదములతో కూడిన పోతనగారి శైలి యిందుకు ప్రధాన కారణము.

భాగవతములోని కథ లన్నియు భగవంతునికి భక్తులపై గల అమిత ప్రేమను వెల్లడించుచున్నవి. అనన్య భక్తితో నారాయణుని శరణు జొచ్చిన వారందరు యెట్లు రక్షణ పొంది మోక్షము నంది యున్నారో భాగవతము ప్రకటించుచున్నది. భక్తులను రక్షించి ఉద్ధరించుటే గాక దుష్టులను శిక్షించుట కూడ భాగవతము నందలి అనేక కథలలో వెల్లడి యగుచున్నది. శిష్ట రక్షణ, దుష్ట శిక్షణ ప్రతి అవతారము యొక్క ప్రధాన ధ్యేయమని భాగవతములోని కథలు స్పష్టపరచుచున్నవి. మరియు, అహంకారము గర్వము తలయెత్తినపుడు, వారు యింద్రాది దేవతలైనను, వారి అహంకారము గర్వము అణగిన సందర్భములు, వారి తప్పును వారు తెలుసుకుని సరిదిద్దుకొనుట, భాగవతము నందలి కథలలో విస్పష్టముగా గోచరించును. అంతేకాక అసురులుగ జన్మించినప్పటికిని దివ్య భావములు కలిగినట్టి ప్రహ్లాదుడు, బలి చక్రవర్తి, బాణాసురుడు మున్నగువారు నారాయణుని అనుగ్రహము పొంది ఉత్తమస్థితిని చేరుకోగలిగిరి. నారాయణుని అనుగ్రహము పొందుటకు వయస్సు, జాతి, లింగ భేదములు లేవని భాగవతము నిరూపించుచున్నది. ప్రహ్లాదుడు, ధ్రువుడు అతి పిన్న వయసులోనే నారాయణానుగ్రహమునకు పాత్రులైరి. అసుర జాతిలో జన్మించినను వృత్రుడు, బలి, బాణుడు నారాయణుని అనుగ్రహము పొంది ధన్యులైరి.

'భాగవతము' నందు అయిదు అక్షరములు గలవు. మొదటి అక్షరము 'భా' భక్తికి, రెండవ అక్షరము 'గ' జ్ఞానమునకు, మూడవ అక్షరము 'వ' వివేక వైరాగ్యములకు, నాలుగవ అక్షరము 'త' తపస్సుకు, ఆఖరిది అయిదవ అక్షరము 'ము' ముక్తికి సంకేతములు. అనగా భక్తి జ్ఞాన

వైరాగ్యములు పెంచుకుని తపస్సు చేసి ముక్తి నందవలెనని భాగవతము సూచించుచున్నది. అందుచేతనే భాగవతము ప్రశస్తమైన పురాణ గ్రంథమని పోతనగారు యెలుగెత్తి చాటినారు.

స్వార్థ పరత్వము, ప్రాపంచిక విషయ భోగలాలసత, దేహ మనోబుద్ధులే తాను అనెడి భ్రాంతి, యీనాటి మానవులలోనే కాదు, ఆనాటి మానవులలో కూడ ప్రబలముగా యుండెడి వను విషయము భాగవతములో అనేక చోట్ల మనకు గోచరమగుచున్నది. అరిషడ్వర్గ ప్రభావము మిక్కుటముగా కనుపిస్తుంది. ధనమదము, విద్యామదము, కులమదము మానవుని యెంతగా దిగజార్చునో భాగవతము నందలి కథలు స్పష్టముగా తెలియజెప్పుచున్నవి. అందులకే మానవులు పురోగమించుటకు, ఆంతర్య కల్మషములను తొలగించుకొనుటకు భాగవతములోని కథలు తోడ్పడగలవని విజ్ఞులు విశ్వసించెదరు.

సత్పురుషులతోడి సత్సాంగత్యము, భాగవత పురాణ పఠనము లేక శ్రవణము వలవ మానవులు తమలోని దుశ్చింతనలను వీడి, సచ్చింతనలను పెంపొందించుకుని ఉత్తమస్థితిని చేరగలరు. హృదయావేదనతో సతమతమగుచున్న వ్యాసమహర్షి, నారద మహర్షిచే ప్రేరేపి తుడై, భాగవత పురాణ కావ్యము రచించి, వేదనకు దూరుడై, మహదానందము పొందెను. వ్యాస మహర్షి పుత్రుడైన శుకబ్రహ్మ గళము నుండి వెలువడిన భాగవత పురాణ కథలను పరీక్షిత్తు మహారాజు అత్యంత శ్రద్ధతో విని తరించెను.

భాగవతము కేవలము పురాణ కథా స్రవంతి మాత్రమే గాదు, అది యొక అగాధమైన ఆధ్యాత్మిక విజ్ఞాన సర్వస్వము. కపిలునిగా అవతరించిన నారాయణుడు, మాతృమూర్తి దేవహూతికి చేసిన బోధలందును, ఉద్ధవుడు గోపికలకు చేసిన ఉపదేశము లందును, విదుర-మైత్రేయ సంవాదము నందును, ఉద్ధవ గీత, అవధూత గీత లందును, ఆధ్మాతిక విషయముల ప్రస్తావన విశేషముగా గోచరించును. ఈ విషయములు అన్ని కాలములకు, అన్ని దేశములకు, అందరు మానవులకు వర్తించును. ఆదర్శ జీవిత మార్గము నభిలషించుగోరు వారికందరకు అత్యుత్తమమైన సందేశమును భాగవతము అందించుచున్నది.

ఈనాడు భగవదవతారముగా వెలసిన శ్రీ సత్యసాయి బాబా వారు అనేక పర్యాయములు తమ ఆధ్యాత్మిక ప్రసంగములలో భాగవతము యొక్క ఉత్కృష్టతను తెలుపుచు, 'భాగవతము' అను పదమును పలుసార్లు ఉచ్చరించినచో, ఆ ఉచ్చారణ వేగమునకు 'బాగవుతాము' యని వినిపించగలదని సెలవిచ్చిరి. భాగవతమును పఠించినను, లేక మరొకరు పఠింవగా దానిని వినినను, మానవులు భవరోగమను వ్యాధి నుండి విముక్తులగుట నిస్సంశయము. ఏది మంచో, యేది చెడో తెలియక అభాగ్యుల వలె సంచరించుచున్న మానవాళికి భాగవతము కాంతి దీపమై, జ్ఞాన మార్గములో పయనించుటకు తోడ్పడగలదు.

ఆనాడు శ్రీ బమ్మెర పోతన గారు, విష్ణు అవతారముగా వెలసిన శ్రీరామభద్రుడే తనచేత భాగవతమును వ్రాయించినారని తెలిపినారు. ''పలికెడిది భాగవతమట, పలికించునిభుడు రామభద్రుండట నే బలికిన భవహరమగునట, పలికెద వేఱొండు గాథ బలుకగ నేలా'' యని తాను కేవలము నిమిత్తమాత్రుడనని అత్యంత వినయముతో విన్నవించుకున్నారు. దైవ ప్రేరణ లేనిదే యిట్టి మహత్తరమైన పురాణ గ్రంథములను రచించుట యెవ్వరికిని అలవికాదు. సంస్కృత భాషతో పరిచయము లేకుండుట చేత వ్యాస విరచిత భాగవత కార్యమును పఠించు భాగ్యము నాకు కలుగలేదు. పోతన గారి తెలుగు భాగవతము చదివితిని. మరియు, యిటీవల భారతీయ విద్యాభవన్ వారు శ్రీమతి కమలా సుబ్రహ్మణ్యం గారు అంగ్లములో రచించిన భాగవతమును ప్రచురించినారు. ఆ పుస్తకము చదువుచున్నపుడు, మనసులో తెలుగు వాక్యములు స్ఫురింపజొచ్చినవి. వాటికొక రూపమును కల్పించవలెనను సంకల్పము కలిగినది. పోతనగారిచే పలికించిన ఆ రామభద్రుడే యీనాడు సాయిరామునిగా అవతరించి నాలోని యీ సంకల్పమునకు అంకురార్పణ గావించినాడని దృఢముగా విశ్వసించుచున్నాను. దాని పరిణామమే యీ భాగవత పురాణ కథా స్రవంతి.

భాగవతమును అనేకులు వచన శైలిలో అందించియున్నారు. అయితే యీ భాగవత పురాణ కథా స్రవంతి రచనకు శ్రీమతి కమలా సుబ్రహ్మణ్యంగారు ఆంగ్లములో వ్రాసిన భాగవతమును చదివి ప్రభావితుడ నగుటయే ప్రధాన కారణము. భాగవతము చదివినను వినినను 'బాగవుతాము'' అని శ్రీ సత్యసాయి బాబా గారు చెప్పినట్లు యింతకు ముందు తెలిపియున్నాను. దానిని వ్రాయుటచేత కూడ బాగవుతామను భావన కలిగి అందుకు పూనుకున్నాను. కనీసం నేను 'బాగవుతా'నను నమ్మకముతో యీ రచనను చేపట్టినాను. ఈ పుస్తకము వ్రాయునపుడు, ప్రూఫులు దిద్దుచున్నపుడు పదే పదే భగవంతుని అవతార గాథలను, లీలలను చింతించుట జరిగినది. నిత్యమూ భగవచ్చింతన గలిగి యుండుటే ప్రధానమని భాగవతములో మొదటి నుండి చివర వరకు గోచరించు భావము నాకు యీ అనుభవము ద్వారా సిద్ధించినది. అది యొక మహద్భాగ్యముగా భావించుచున్నాను.

వ్రాత ప్రతిని ఆమూలాగ్రము చదివి, దానిని పరిష్కరించి యెన్నో మెరుగులు దిద్దిన శ్రీమచ్ఛ్రీరంగం నల్లాన్ చక్రవర్తి రామానుజాచార్యుల అయ్యవార్ల గారికి మిక్కిలి కృతజ్ఞుడను. శ్రీ రామానుజాచార్యులు గారు పెక్కు సూచనలు చేసినారు. వారి సూచనల ప్రకారము వ్రాతప్రతిని సవరించుట జరిగినది. అత్యంత శ్రద్ధతో అతి తక్కువ కాలములో సుమారు 850 పుటల వ్రాతప్రతిని సవరించి సూచన లిచ్చుట సామాన్యమైన కార్యము గాదు. ఈ గ్రంథమున కొక రూపము కల్పించుటలో వారి సహాయ సంపత్తులు అమూల్యము, వారికి నేనెంతో ఋణపడి యున్నాను.

శ్రీమతి కమలా సుబ్రహ్మణ్యంగారు ఆంగ్లములో రచించిన శ్రీమద్భాగవతమును తెలుగులో వ్రాయుటకు భారతీయ విద్యాభవన్ నిర్వాహకులు అంగీకారము నొసగిరి. వారికి నేను కృతజ్ఞుడను.

ఆంధ్ర సాహితీ ప్రపంచములో ఆచార్య కొత్తపల్లి వీరభద్రరావు గారు ప్రముఖ పరిశోధకులుగా విమర్శకులుగా ప్రసిద్ధి గాంచినవారు. మహారాజ కళాశాలలో వారు నాకు గురువులు. అదే కళాశాలలో తరువాత వారితో కలిసి ఉపన్యాసకునిగా పనిచేయు భాగ్యము కలిగినది. అతి పిన్నవయసులోనే విజయనగర మహారాజా కళాశాలలో ప్రధానోపన్యాసకులుగా ప్రారంభించి, తరుపరి ఢిల్లీ విశ్వవిద్యాలయము, అమెరికాలోని విస్కాన్సిన్ విశ్వవిద్యాలయము, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదులోని కేంద్రీయ విశ్వవిద్యాలయములలో ఆచార్య పదవులు నిర్వహించారు. కొంతకాలము తెలుగు అకాడమిలోను, ఆంధ్రప్రభుత్వ అధికార భాషా సంఘ అధ్యక్షులుగను పనిచేసిరి. సి.పి.బ్రౌన్ ఆంధ్ర భాషకు చేసిన సేవ గురించి ఆచార్య వీరభద్రరావుగారు సలిపిన పరిశోధన మిక్కిలి ప్రసిద్ధి పొందినది. శ్రీ వీరభద్రరావుగారు శిష్య వాత్సల్యముతో నేను కోరిన వెంటనే యీ పుస్తకమునకు 'ఆమోదం' అను పేరుతో తొలిపలుకు వ్రాయుట కంగీకరించి యిచ్చినారు. వారికి నా కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనములు

ఈ పుస్తకమునకు ముఖచిత్రమును అందముగా తీర్చిదిద్దిన శ్రీ కె.వి.భీమారావుగారు భారతప్రభుత్వ సంస్థ ఎలక్ట్రానిక్స్ కార్పోరేషన్ ఆఫ్ ఇండియాలో సాంకేతిక నిపుణులు. చిత్రకళలో మిక్కిలి అభిరుచి గలవారు. పరిశ్రమల యాజమాన్యము, నిర్వహణ, ఉత్పాదకత మున్నగు అంశములపై శ్రీ భీమారావుగారు వేసిన కార్టూనులు బహుముఖ ప్రశంసల నందుకున్నవి. నా కోరిక మేరకు ముఖచిత్రము వేసిన శ్రీ భీమారావుగారికి కృతజ్ఞుడను

ఈ పుస్తకము వ్రాయ సంకల్పించి నప్పటినుండి విశేషమైన ఉత్సాహ ప్రోత్సాహము లందించిన మిత్రులలో ముఖ్యులు శ్రీ వై.బి.తాతారావుగారు. శ్రీ తాతారావుగారు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయములో నాకు సహాధ్యాయులు. ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టులో ప్రముఖ న్యాయవాది. శ్రీ తాతారావుగారు ఆస్తికులు, భక్తిపరులు. మన ప్రాచీన సనాతన ధర్మముపై వారికి విశేషమైన గౌరవము, విశ్వాసము కలవు. నేనింతకు పూర్వము రచించి ప్రచురించిన భీష్మగీత, ఆత్మబోధలను చదివి మెచ్చుకుని, ప్రస్తుతం యీ భాగవత పురాణ కథా స్రవంతి ప్రచురణకు సహాయ సహకారము లందించుటకు ముందుకు వచ్చిన శ్రీ తాతారావుగారికి కృతజ్ఞుడను.

భగవాన్ శ్రీసత్యసాయి బాబా వారి అనుగ్రహబలము చేత 1991 లో భీష్మగీత, 1992 లో Sri Sathya Sai Baba —The Omni All, ఆత్మబోధ అను పుస్తకములను రచించి ప్రచురించడమైనది. వారియొక్క అనుగ్రహము చేతనే యీ భాగవత పురాణ కథాస్రవంతిని వ్రాయుట కుపక్రమించి పూర్తి చేయగలిగితిని. ఈ పుస్తక రచనకు స్ఫూర్తిని శక్తిని ప్రసాదించిన శ్రీ సత్యసాయి బాబా వారి పాదపద్మములకు దీనిని సమర్పించుచున్నాను. ఇంతకు పూర్వము రచించి ప్రచురించిన పుస్తకముల నాదరించిన తీరులోనే పాఠకులు యీ భాగవత పురాణ కథాస్రవంతిని ఆదరించగలరని ఆశిస్తున్నాను.

ఫాల్గుణము, శ్రీముఖ

మార్చి, 1994

ఖరిడేహాల్ వేంకటరావు

విఘ్నేశ్వర ప్రార్థన

శుక్లాం బరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్న వదనం ధ్యాయేత్ సర్వ విఘ్నోప శాంతయే.

సరస్వతీ ప్రార్థన

అమ్మల గన్నయమ్మ ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ చాలపె
ద్దమ్మ సురారులమ్మ కడు పాఱడి పుచ్చినయమ్మ తన్ను లో
నమ్మిన వేల్పుటమ్మల మనమ్ముల [illegible] దుర్గ మా
యమ్మ కృపాబ్ధి యీవుత మహత్త్వ కవిత్వ పటుత్వ సంపదల్.

(పోతన భాగవతము, ప్రథమ స్కంధము, పద్యము 8)

ప్రథమ స్కంధము

1 నైమిశారణ్యము

హిమవత్పర్వత దక్షిణ దిక్కువైపు తొందరగా అతడు అడుగులు వేయుచూ యేకాకిగా నడచుచుండెను ఆకాశముపై కెగుయుచున్న పొగలను చూసి ఆ ప్రదేశము యెంత దూరమో అంచనా వేయజొచ్చెను అది యెక్కువ దూరములో లేదని గ్రహించి, తొందర తొందరగా అడుగులు వేయుచు, ఆ ప్రదేశము చేరుకొనెను అచట అనేక ఆశ్రమములు కలవు అది నైమిశారణ్యము అతనిని చూచి అచ్చటి ఋషులు లేచి నిలబడి సంతోషముగా స్వాగతము పలికిరి అతనికి అర్ఘ్య పాద్యములు సమర్పించి, అతడు సేదదేరిన పిమ్మట అత్యంత వినయముగా అతని కుశల మడిగి తెలిసికొనిరి అచ్చట చేరిన ఋషులందరిలో పెద్దవాడైన శౌనకుడు లేచి నమస్కరించి అతనితో నిట్లనెను ''మా ఆశ్రమములు రోమహర్షణుని కుమారులైన ఉగ్రశ్రవుని రాకచేత పావనమైనవి మహర్షి వ్యాసులవారు మీ తండ్రిగారికి గురువులు. వ్యాసుని దగ్గర మీ తండ్రిగారు సకల పురాణములు నేర్చినారు మీరు సూత పౌరాణికులుగా మిక్కిలి ప్రఖ్యాతి గాంచి యున్నారు మీ పాదముల చెంత కూర్చుని మీరు ప్రవచించు అనేక పురాణ గాథలను వినుటకు మేమెంతో ఆత్రముతో యెదురు చూచుచున్నాము వాటిని మాకు వివరంగా చెప్పవలసినదిగా వేడుకొనుచున్నాము'' సూతుడు పిచి చిరునవ్వుతో యిట్లు చెప్పదొడంగెను ''మీరు బ్రహ్మ సత్రమను యజ్ఞమును నిర్వహించుటకు సన్నద్ధులుగా నున్నట్లు వినియున్నాను ఇది వేయి సంవత్సరములు జరుగగలదని తెలియవచ్చినది ద్వాపర యుగము అంతమై కలియుగము ప్రారంభము కానున్నది కలియుగమందు యీ భూమిపై అధర్మము, అన్యాయము విచ్చలవిడిగా నాట్యము చేయును కాని యీ పవిత్ర ప్రదేశముపై కలి ప్రభావము ఉండబోదు అందుకే నేనిక్కడకు వచ్చితిని మీకు నేను యే విధముగా సహాయపడగలనో సెలవివ్వండి నా శక్తి మేరకు మీకు సంతోషము కల్గించుటకు ప్రయత్నించెదను''

''కలియుగమందు యీ భూలోకపు దారుణస్థితి నూహించుకుని భయము చెందుచున్నాము'' అని శౌనకుడు పలికెను ''మానవులు నూరు సంవత్సరముల నిండు జీవితము జీవింపలేరు రోగముల చేత యౌవనము తీరకమునుపే అనేకులు మృతి చెందగలరు అనేక యీతి బాధలచేత ప్రజలు వ్యథ చెందుదురు కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములనే అరిషడ్వర్గము చేత మానవుల మనస్సులు కలుషితమగును వీటి మూలముగా అనేక దుష్ట ప్రభావములకు లోనగుదురు అజ్ఞానముచేత బుద్ధిహీనులై ప్రవర్తించెదరు. ఈ అజ్ఞానము (మాయ) నుండి తేరుకుని, పాప రహితమైన జీవితము గడపవలెనన్నచో, వేదములు పురాణములు ధర్మశాస్త్రములును అధ్యయనము చేయవలసి యున్నది కాని యీనాటి మానవులకు తగిన సమయముగాని పరనాసక్తిగాని లేవు అందుచేత, యే గొప్ప కావ్యమును అధ్యయనము చేసిన మానవులు పరిశుద్ధులై కర్మబంధ విముక్తులగుదురో కరుణించి తెలియజేయ గోరెదము

''సాక్షాత్తు శ్రీ మహావిష్ణువు అవతారమైన శ్రీకృష్ణుడు ద్వాపర యుగమందు యీ భూమిపై ఆవిర్భవించి నాడు. శ్రీకృష్ణుడు అవతారము చాలించి తిరిగి వెళ్ళిపోయినాడు అతడు యీ భూమి నుండి నిష్క్రమించుటతో డనే ధర్మము అడుగంటినది ప్రజలు అజ్ఞానమనే అంధకారములో చిక్కుకుని యున్నారు ఓ మహర్షీ! శ్రీకృష్ణుని

అనంతరము ధర్మము యెచ్చట కేగినది? ఈ విషయము వివరముగా మాకు తెలియజెప్ప గోరెదము''

ఉగ్రశ్రవుడు, శౌనకుని ప్రశ్నలు శ్రద్ధగా విని, చిరునవ్వుతో యిట్లనెను ''శ్రీకృష్ణుని నిర్యాణానంతరము ధర్మము యెచ్చట ఆశ్రయము పొందినదో మీకు వివరించెదను ఈ కలియుగమున మానవుని మనస్సునందుండే అంధకారమును పోగొ ఆ సూర్యుడే భాగవత పురాణముగా వెలసినాడు ఈ భాగవత పురాణమును మహర్షి వేదవ్యాసుడు రచించినాడు భగవంతుడు యీ భూమిపై ధర్మము స్థాపించుటకు పెక్కు అవతారములు ధరించినాడు ఆ అవతార గాథలే భాగవతముగా రూపొందెను భగవంతుడు అనంతుడు, అగ్రాహ్యుడు. కార్య కారణముల కతీతుడు సామాన్య మానవులవలె సంసార బంధమునకు కట్టుబడక, జనన మరణములు లేనివాడు అతడు సర్వాతీతుడు భగవంతుని అఖండ వైభవమును సామాన్యులు గుర్తించలేరు మానవుని దృష్టి పరిమితము, బుద్ధి పరిమితము, ఇంద్రియ శక్తులు పరిమితము. తన పరిమిత శక్తులతో భగవంతుని వైభవమును మానవుడు తనకు గల గుణములు, బుద్ధి మేరకు మాత్రమే ఊహించ గలుగును మానవుల పరిమితత్త్వమును గుర్తించి, కరుణా స్వరూపుడైన భగవంతుడు యిదివరలో మానవులు చూచుటకనువుగా అనేక అవతారము లెత్తినాడు పెక్కుమారులు యీ భూమిపై అవతరించి పదే పదే మానవుడు మాధవుడుగా మారుటకు సహాయపడుతూ వచ్చెను ధర్మమునకు హాని సంభవించినపుడు యీ భూమిపై అవతరించి తిరిగి ధర్మమును పునరుద్ధరించెను

''పాప పంకిలమైన జీవితము గడిపే యీనాటి మానవులకు భగవంతుని ధ్యానించుట అసాధ్యమగుచున్నది అయితే మిక్కిలి పాపి కూడను భగవదవతార కథలను వినినచో తరింపగలడు భగవదవతార కథల సంకలనమే భాగవతము భక్తియే భగవంతుని చేరుటకు అతి సులభ మార్గము అన్ని అవతారములందు భక్తి ప్రధాన మార్గమని స్పష్టముగా తెలియ వచ్చినది భాగవతము ఒక జపమాల వంటిది ఒకొక్కపూస ఒకొక్క అవతార గాథను వివరిస్తున్నది దీని నాధారముగా చేసికొని భగవంతుని చేరవచ్చును వ్యాసులవారు మానవ శ్రేయస్సు ప్రధానముగా దృష్టి యందుంచుకుని యీ భాగవత పురాణమును సమకూర్చినారు అది యేవిధంగా వచ్చినదీ నేను మీకు వివరించెదను''

2 నారదాగమనము

సరస్వతీ నది మెల్లగా ప్రవహిస్తున్నది ఆ నది ఒడ్డున శ్రీ వ్యాస మహర్షి ఆశ్రమమున్నది. అది సాయం సమయం నదీ తీరపు ఇసుక తిన్నెలపై వ్యాసుడు కూర్చుని నదిలోని అలలను రెప్పవాల్చక చూచుచుండెను అతని కనులు విచారమును, ముఖము యేదో కీడును సూచిస్తున్నది అతని కనులలో యేదో అగాధమైన బాధ ప్రతిబింబిస్తున్నది అతడక్కడ అట్లే చాలసేపు కూర్చుని యుండెను

అంతవరకు అతని చుట్టూ ఆవరించియున్న నిశ్శబ్దము పటాపంచలయ్యెను మధుర వీణానాదము వ్యాసుని చెవులను సోకెను. వీణానాదముతోపాటు నారాయణుని కీర్తనము అతని చెవుల పడెను. వ్యాసుడు మధుర గానము వినిపిస్తున్న దిక్కునైపు ఆత్రముగా చూచెను. నారద మహర్షి తనవైపుగా వచ్చుట గమనించెను. వ్యాసుడు సంభ్రమముతో లేచి నిల్చుని, నారద మహర్షిని సాదరముగా ఆహ్వానించి, ఉచితాసనముపై

కూర్చుండబెట్టెను బ్రహ్మ మానసపుత్రుడైన నారదుని పాదముల చెంత వ్యాసుడు కూర్చుండెను.

నారదుడు వ్యాసునివైపు చూచి చిరునవ్వు నవ్వి యిట్లు పలుకరించెను "నీకు కుశలమే గదా! ఎట్టి అనారోగ్యము లేక నీవు క్షేమముగా ఉంటున్నావు గదా! ప్రశాంత సరస్సువలె నుండే నీ మనస్సుకు యెటువంటి అలజడులు కలుగట లేదు కదా! మహాభారత రచన పూర్తిచేసి మిక్కిలి సంతోషముగా నున్నావని భావించెదను. మహాభారత గ్రంధము నిజముగా ఒక విజ్ఞాన సర్వస్వము దీని మూలముగా ఒక గొప్ప ప్రయోజనము నెరవేరినది భావిపౌరులకు దీనివలన యెంతో మేలు చేకూరగలదు అదియుగాక నీవు బ్రహ్మ విద్యను సంపూర్ణముగా యెఱిగినవాడవు నీ కెట్టి విచారము ఉండుటకు తావులేదు" నారదుడు పలికిన పలుకులు విని వ్యాసుడు నిశ్శబ్దముగా ఊరకొని యుండెను తిరిగి నారదుడు యిట్లు పలికెను. "నీవు యేదో విచారముతో నున్నట్లు తోచుచున్నది సాధించవలసినదేదో సాధింపలేని వానివలె నీవు నా కగపడుచున్నావు. ఎంతో సాధించినప్పటికీ, యింకా యేదో కొరత యున్నట్లు నీవు బాధపడుచున్నావని తెలియుచున్నది నిన్ను బాధించుచున్న విషయమేమిటి? విచారముగా నుండుటకు కారణమేమి?" అంతట వ్యాసుడు, "మీరన్నది అక్షరాలా నిజము నాకు గల సందేహములను మీరు మాత్రమే తీర్చగలరు తమరు మిక్కిలి బుద్ధిశాలురు, మరియు బ్రహ్మ మానసపుత్రులు నిత్యము ఆ శ్రీమన్నారాయణుని కీర్తించు మీ బుద్ధికి అతీతమైనది ఏదియులేదు సూర్యునివలె ముల్లోకములను చూడగలరు. యోగశక్తిచేత, వాయువువలె, మానవులందు ప్రవేశించి వారి మనస్సులో యేమున్నదో తెలుసుకొనగలరు నేను విచారముగా నుండుటకుగల కారణము మీకు తెలిసియే యుండును", అని పలికెను

వ్యాసుడు మరల యిట్లనెను. "చాలాకాలము క్రితము నేను ధ్యానములో నిమగ్నమైయున్నాను నా మనో నేత్రముతో భవిష్యత్తులో ప్రపంచపు తీరును పరికించాను. ధర్మము క్షీణించుటయు, మానవులు పతనము చెందుటయు చూచినాను కలి ప్రభావముచేత యీ భూమిపై పాపము విస్తరించుట చూచియున్నాను గత వైభవము, సాంప్రదాయము క్రమేపి దిగజారుట కాంచియున్నాను కలియుగములో జన్మించే మానవుల దుస్థితి

్యంత విచారము కలుగుచున్నది వారిని ఉద్ధరించుటకు తోడుపడవలెనని నిశ్చయించు కున్నాను. వేదములను పరిష్కరించి, నాలుగు భాగములుగ విభజించి వాటిని నా శిష్యులకు బోధించినాను పైల మహర్షి ఋగ్వేదమును, జైమిని సామవేదమును అభ్యసించిరి వైశంపాయనుడొక్కడు మాత్రమే యజుర్వేద మును సంపూర్ణముగా నేర్చి ప్రావీణ్యము గడించెను. అధర్వ వేదమును సుమంతుడు నేర్చెను రోమహర్షణునికి పదిహేడు పురాణములు, ఇతిహాసములును బోధించితిని నేను బోధించిన వేదములను నా శిష్యులు తిరిగి వాటిని విభజించి వారి శిష్యులకు బోధించగా వారు మరల వారి శిష్యులకు బోధింపదొడగిరి

"నేను యింతవరకు సాధించినది చాల తక్కువ వేదములను అధ్యయనము చేయలేనివారు, అధ్యయనము చేయుటకనర్హులైన వారు కూడ రక్షణ పొందవలెను కదా! అందుచేత వేదములు ఘోషించిన ధర్మములను మహాభారత కధయందు జొప్పించి రచించితిని ఈ విధముగా మానవాళిని ఉద్ధరింప బూనుకున్నాను

"అయినప్పటికీ, ఓ నారదా! ఇది నాకు సంతృప్తి నిచ్చుట లేదు నేను చేసినది సరియైనదగుచో నాకు మనశ్శాంతి కలుగవలెను కదా! కాని నాకు మనశ్శాంతి కలుగుట లేదు. నా కర్తవ్యమేదో సెలవియ్యండి ఏది చేసిన నాకు మనశ్శాంతి లభించగలదు? కృపతో చెప్పండి మనశ్శాంతి లేకుండుటచేత నాకు మిక్కిలి విచారము కలుగుచున్నది"

నారదుని మోము దరహాసముతో ప్రకాశించెను. చిరునవ్వు నవ్వి, నారదుడు ''నాకు తెలుసును నీవు సాధించినది అతి స్వల్పము'' అనెను

ఆశ్చర్యముతో వ్యాసుడు, ''అతి స్వల్పమా? నా శక్తి మేరకు ప్రయత్నించి చేయగల్గినది చేసినాను నేను చక్కగా ఆలోచించి మానవుల శ్రేయస్సుకు అవసరమైన ధర్మ మార్గమును వివరించినాను ఇంకను మిగిలినదే మిటో దయచేసి తెలియచెప్పు''డని ప్రార్థించెను.

''నీవు సాధించినది అతి స్వల్పము'' అని నారదుడు మరొకసారి స్పష్టముగా తెలిపి, మరల యిట్లు చెప్ప నారభించెను. ''నీవు సాధించవలసినది మరికొంత యున్నది. ఆ పిమ్మటనే నీకు శాంతి చేకూరగలదు మహాభారతము రచించి మానవాళికి యెంతో సేవచేసినావు. అందులో యెటువంటి సంశయము లేదు అయితే ఆ మహా కావ్యములో ఒక లోపమున్నది ''

గురువు చెప్పునది శిష్యుడు శ్రద్ధగా యెట్లు వినునో, అదే రీతిగా వ్యాసుడు నారదుని పలుకులను వినుచుండెను మహాభారతమందు లోపమా! అది యేమిటో తెలుసుకొనవలెనని వ్యాసుడు కుతూహలపడుచు న్నాడు వ్యాసుడు యేమీ పలుకలేదు కాని అతని కనులు మాత్రము యీ విధముగా ప్రశ్నించునట్లు ఉండెను. ''కరుణించి వివరించండి. ఆ లోపమెట్టిదో దానిని యే విధముగా సరిదిద్దగలనో సెలవీయండి అది తెలుసుకొ మన్నది''

నారదుడు యీ విధముగా చెప్ప మొదలిడెను. ''ప్రపంచ శ్రేయస్సును కోరి, పాండవులు యే విధముగా ధర్మవర్తనులై చరించినదీ, చివరకు ధర్మము జయించిన తీరును మహాభారత కథయందు వివరించినావు అంతేకాక యెచ్చట కృష్ణుడు ఉండునో అచ్చట ధర్మము విలసిల్లగలదని తెలిపినావు ఈ ముఖ్య విషయము ప్రజలు గ్రహించగలరు. మొదటి నుండి చివరవరకు మహాభారతములో మానవుని విధ్యుక్త ధర్మములు, నిస్స్వార్థముగా వాటిని నిర్వర్తించ వలసిన విధము తెలియపరిచినావు భగవద్గీత, యితర ప్రవచనములు ధర్మ, కర్మముల ప్రాముఖ్యమును వి కీ లేదు భగవంతుని చేరుటకు భక్తిమార్గము అతి సులభమైనదని నీకు తెలియనిది కాదు ఇతర మార్గములు అతిక్లిష్టమైనవి.

''నారాయణుని కీ లేకున్నప్పటికీ, లేక సుస్వరముతో గానము చేయలేకున్నప్ప టికీ, భగవదనుగ్రహము మానవులకు కలుగుననుటలో యెట్టి సంశయము లేదు కదా! అరణిని చిలుకగా మొదట పొగవచ్చి తర్వాత మంటపుట్టి ఆ మంటచే కట్టె దగ్ధమైన రీతిగా, నిరంతరము నారాయణ కీర్తన గానము చేయుట వలన మానవుని మనస్సులోని దుష్టబుద్ధులు వెలుపలికి వచ్చును సహజమైన సాత్త్విక స్వభావము అగ్నివలె ప్రజ్వలించి, కర్మ ఫలముల నశింపజేసి, విముక్తిని కలిగించును

''మహాభారతము నొక నాటకముగా చిత్రించినావు ప్రతి పాత్రయందు నీవు ప్రవేశించినావు ఆ పాత్రలను చిత్రించినపుడు, నీ సత్సంకల్పములు, దుష్టసంకల్పములు వాటియందు ప్రతిబింబింపజేసినావు సందర్భోచిత ముగా భగవంతుని కీర్తించినావు కాని భగవంతుని కీర్తించునపుడు, అనన్యమైన భక్తిని భగవంతుని యెడల నీవు ప్రదర్శించలేదు ఈ లోపమును నీవు సరిదిద్దుకోవలెను నారాయణుని కీర్తించి గానము చేయుము ప్రపంచములోని మానవాళికి భగవంతుని విశ్వరూపమును విరాట్ రూపమును, అతని అవతార విశేషములను తెలియజెప్పుము దీనివలన నీకు నిస్సంశయముగా శాంతి చేకూరగలదని అభయమిస్తున్నాను అవతార

రహస్యములను ప్రజలకు తెలియజెప్పుము

''భగవంతుడు యెట్లు ద్వంద్వాతీతుడో, అనంతుడో, పరమపురుషుడో, సర్వ జీవులకు ప్రాణాధారముగా నున్నాడో ప్రజలకు వివరించుము ఏల రూప నామములతో యీ భూమిపై జన్మించి మనందరివలె సంచరించుచున్నాడో, త్రిగుణములతో సామాన్య మానవులవలె వర్తించుచున్నాడో విశదముగా తెలియజెప్పుము ప్రతి అవతార వైభవమును కీర్తించుము శ్రీమన్నారాయణుని వైభవమును కీర్తించు పదములు తప్ప యితరమైన దేదియు నీ పెదవుల నుండి రాకూడదు దీనిని నీవు సాధించినచో శాంతి తప్పక చేకూరును

''ఈ లోకమందలి ప్రజలకు నారాయణ కీర్తన ప్రాముఖ్యమును సుస్పష్టముగా వివరింపుము. మానవులు తమ విధులను నిర్వర్తించుటలో విఫలమైనప్పటికీ, వేదములు నిర్దేశించిన కర్మలను ఆచరింపకున్నప్పటికీ, అధర్మవర్తనులై సంచరించినప్పటికీ, వారి హృదయమందు భగవంతునిపై భక్తి ప్రేమలు కలిగియున్నచో, వారి పాపములన్నీ ప్రక్షాళితములై, భగవంతుని అనుగ్రహము పొందగలరు నీవు నారాయణుని అవతారమన్న విషయము జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను. మానవోద్ధరణకై నీవు జన్మించినావు. అయినప్పటికీ, నీవు అందరివలె భావోద్రేకములకు వశుడవై మాయలో పడుచున్నావు. నీవెవరో గుర్తించుకొనవలెను నీ నిజ స్వభావమును మరిచి నిద్రలో నున్నావు. ఈ నిద్ర నుండి తేరుకుని నారాయణుని వివిధ అవతార విశేషములను ప్రతి ఒక్కరికి తెలియజెప్పుము. అంతేకాక భగవంతు డవతరించుటకు గల కారణములను విశద పరుపుము పదే పదే నారాయణుని కీర్తింపుము ఆ విధముగా చేసినచో నీ లక్ష్యమును, అనగా శాంతిని సాధించగలవు''

3 నారదుని పూర్వ జన్మ వృత్తాంతము

కొంతసేపు యిద్దరూ మౌనముగా కూర్చుని యుండిరి ప్రక్కనే ప్రవహిస్తున్న సరస్వతీ నది అలలు వెలయించే సంగీతపు ధ్వని తప్ప యింకే యితర శబ్దములు వినిపించుటలేదు మధ్య మధ్య నారదుడు వీణ తీగెలను మీటగా వచ్చు నాదము నిశ్శబ్దమును భంగపరచుచున్నది ఉన్నట్లుండి వ్యాసునివైపు తిరిగి నారదుడు చిరునవ్వుతో యిట్లనెను. ''నేను యే విధముగా శ్రీమన్నారాయణునిచే కర్మబంధ విముక్తుడనైతినో తెలుసుకొనుటకు నీవు కుతూహలముతో నున్నావని భావించెదను నా పూర్వ జన్మ వృత్తాంతము నీవు యెఱుగక పోవచ్చు''

వ్యాసుని ముఖమందు ఒక విధమైన ఆశ్చర్యము ప్రస్ఫుటముగా గోచరించెను ''ఏమిటి మీకు పూర్వ జన్మయా? మీరు బ్రహ్మ కుమారులు గదా! ఇంతకు ముందు మీకు ఒక జన్మ యెట్లు కలిగెను? నాలో కుతూహలము రగిలించినారు ఆ విషయమేదో పూర్తిగా యెఱిగింపుడు'' అని వ్యాస మహర్షి పలికెను.

''వెనుకటి కల్పము గురించి నేను చెప్పుచున్నాను'' అని నారదుడు పలికెను అతని కనులలో వెనుకటి జ్ఞాపకములు గోచరిస్తున్నవి ''ఒక శూద్ర వనిత ఋషుల ఆశ్రమములలో పనిచేయుచుండెడిది. నేను ఆమె యేకైక పుత్రుడను. ఒక పర్యాయము వర్ష కాలములో కొంతమంది ఋషులు సమూహంగా నా తల్లి పనిచేయుచున్న ఆశ్రమమునకు వచ్చిరి. అచ్చట నాలుగు మాసములుండుటకు వారు వచ్చిరి అప్పుడు

నాకు అయిదేండ్ల వయస్సు వచ్చిన అతిథుల అవసరములను కనుగొనుటకై నా తల్లి నన్ను నియమించినది. రోజంతయు నేను వారికి అందరి బాలురవలె గాక నేను విద్యాధారమైన బాలుడుగా నుండెడివాడను. నేను యెక్కువగా మాట్లాడక, ఆట పాటలపై మక్కువ లేక యుండెడి వాడను అప్పుడప్పుడు నేను మాట్లాడే మాటలు కూడా స్పష్టముగా నుండెడివికావు అతిథులుగా వచ్చిన ఋషులు నన్నెంతో ముద్దుగా చూచెడివారు వారు నాపై జాలి చూపి యెల్లప్పుడూ వారితో నుండుటకు అనుమతించినారు నా స్థితిని చూచి విచారించి వారితోనే యుండుటకు యిష్టపడినారనుకొందును

''ఒక పర్యాయము వంటపాత్రలు కడిగి శుద్ధిచేయునపుడు, ఒక పాత్రలో వారు తినగా మిగిలిన అన్నము నేను భుజించినాను ఆ వెంటనే నా మనస్సు పరిశుద్ధమైనది నాలోని పాపమంతయు పటాపంచలైనది భగవంతుని టి మహత్తరశక్తి యున్నది

''ఆ భక్తులు కీర్తించి గానము చేయుటకే వినియోగించెడివారు వారు చెప్పెడి కథలను విని నేను తన్మయత్వము చెందేవాడను ఆ విధముగా నారాయణుడంటే వెర్రి వ్యామోహము నన్నావరించెను నారాయణుని గొప్పతనము చాటే ఆ కీర్తనలు నన్ను నారాయణుని గురించి ఆలోచించునట్లు చేసినవి ఇంకే యితర ఆలోచనలు కలిగేవి కావు రాత్రింబగళ్ళు నారాయణ చింత తప్ప మరియొకటి లేదు నేను మాయకతీతుడనని, యీ శరీరము నిత్యము కాదని త్వరలోనే గ్రహించగలిగాను నిత్యము హరి కీర్తనలను తెలుసుకోగలిగాను నాలోని రజస్తమో గుణములు పూర్తిగా తొలగిపోయినవి ఇంతలో చాతుర్మాస్యము పూర్తి కాగా, వచ్చిన ఋషులు తిరిగి వెళ్ళుటకు సన్నద్ధులైనారు

''నా కనుల వెంట కారే కన్నీటిని వారు చూచినారు నేనొక ఆదర్శ శిష్యుడనని తెలుసుకుని, వారు తమకు ఉన్నటువంటి అనంతమైన కరుణా వాత్సల్యములతో నాకు సత్యమును తెలుసుకొను రహస్యమును బోధించిరి సమస్త కర్మలను బ్రహ్మార్పణము గావించిన, ఆధ్యాత్మిక, ఆధి దైవిక, ఆధి భౌతికమనే తాపత్రయము నుండి రక్ష బోధించిరి ఈ లోకములో ఫలము నాశించి చేయు కర్మలు మానవులను మాయాజాలములో చిక్కుకొనునట్లు చేయును ఇవే కర్మలను యెట్టి ఫలాపేక్ష లేక, చిత్తశుద్ధితో చేసినచో, తొందరలోనే యీ మాయను ఛేదించి బయటపడవచ్చును బ్రహ్మ జ్ఞానము నంది భక్తిమార్గము నవలంబించినచో, సమస్త కర్మలను భగవదర్పణ భావముతో చేయుట సులభ సాధ్యమగును అప్పుడు ఆత్మ, ఉపాధుల నుండి విముక్తిపొంది అనంతాత్మలో లీనమగును ఈ విషయములను ఆ మహర్షులు నాకు బోధించిరి

''ఈ ప్రక్రియ చాలా సులభము ఏ పని చేయుచున్నను నారాయణుని చింతించుట వలన, వాని మనసు యెల్లప్పుడూ నారాయణుని యందే లగ్నమైయుండును కర్మ నాచరించుచున్నపుడు, 'ఓ ప్రభూ! నమస్కారము వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, సంకర్షణ అను నామములతో నిన్నే భజించుచున్నాను' అని తలంచవలెను ఆ విధముగా కర్మల నాచరించినచో కర్మ బంధముల నుండి విముక్తిపొంది మోక్ష మార్గమున పయనించుటకు వీలగును ఇటువంటి మహత్తర విషయములను వారు నాకు నేర్పినారు అనంత కరుణా సముద్రుడైన భగవంతుడు, నా మనస్సునందు భగవంతుడొక్కడే సత్యము, తదితరమైనది మాయ అను బీజము దృఢముగా నాటినాడు''

ప్రథమ స్కంధము

4 సత్యాన్వేషణ

''ఋషులు వెళ్ళిపోగా నేనొక్కడనే యున్నాను. నా తల్లి ఆశ్రమములో పనిచేయుచున్నదని యింతకు ముందు చెప్పినాను ఆమె పనికత్తె, అమాయకురాలు, ఆమె యేకైక పుత్రుడనగుటచే ఆమెకు నాపై యెంతో మక్కువ అట్టి తెలివి తక్కువో నేనెఱుగుదును కాని ఆమెను విడిచి వెళ్ళుటకు నాకు సాధ్యము కాలేదు ఆమె పనిచేయుచున్న ఆశ్రమములోనే ఉంటూ భగవంతుని అనుగ్రహమునకై వేచి యున్నాను ఈ యావత్ప్రపంచము భగవంతుని అధీనములో నున్నది ఆయన అవలంబించు మార్గములు మన అవగాహన కతీతములు నిత్యము జరిగే సంఘటనలను చూచుచున్నప్పటికీ, వాటికి యింకేదో కారణముందని ఊహించుకుని యదార్థమును విస్మరిస్తున్నాము

''మానవుని చేతలు తోలు బొమ్మలాట వంటివి తమ తమ యిచ్ఛాపూర్వకంగా చేయుచున్నట్లు కనబడును. కాని అది సరికాదు తోలు బొమ్మలను ఆడించువాడు దారములను లాగి ఆ బొమ్మలను యే విధముగా ఆడించుచున్నాడో, అదే విధముగా మానవులను అతి నైపుణ్యంతో ఆడించేవాడు వేరొకడున్నాడు. అయితే అతడు అగోచరుడు

''ఒకనాడు నా తల్లి ఆశ్రమములోని గోవు పాలు పిదుకుటకై పశువులశాలకు వెళ్ళుచుండెను అది సంధ్యాసమయము ఉన్న కొద్దిపాటి వెలుగు తొందరగా అంతరించుచున్నది ఇంతలో పశువులశాలకు వెళ్ళే మార్గములో నున్న పాము నా తల్లిని కరచినది ఆ వెంటనే నా తల్లి మరణించెను ఈ సంఘటనకు నేను యెక్కువగా విచారించలేదు ఇది భగవంతుని యేర్పాటు అని నాకు తెలుసును ఇంతవరకు నా తల్లి ఒక బంధముగా నుండెను ఈనాడు ఆ బంధ విముక్తికలిగినది నేను ఆశ్రమము విడిచి ఉత్తర అనేక ప్రదేశములు, అరణ్యములు దాటి ప్రయాణము చేసినాను కసించిన పువ్వులతోనున్న చెట్లను, అడవి యేనుగులు విరిచివేసిన వృక్షములను అరణ్యములలో చూచినాను బంగారు వెండి మెరుగులతో ప్రకాశించే పర్వత పంక్తులను చూడగలిగినాను తేనెటీగలు ఝుమ్మని శబ్దము చేసే అనేక సరస్సులను తిలకించినాను అనేక భయంకరమైన అరణ్యములగుండా ప్రయాణించినాను క్రూర మృగముల అరుపులు, నక్కల కూతలు, రాత్రి గుడ్లగూబలు చేసే హూంకార ధ్వనులు నా చెవులను సోకినవి

''పోయి, పోయి, అలసిపోయి, కాళ్ళు నొప్పులు ప్రారంభమైనవి గొంతు యెండిపోయినది ఆకలి వేయుచున్నది నదీ తీరమునకు వెళ్ళి, ముఖము, శరీరము శుభ్రపరచుకుని, ఆ నదిలో ప్రవహించే తియ్యని నీటిని కడుపు నిండుగా త్రాగినాను ఆ తర్వాత అచ్చట నున్న ఒక మహావృక్షపు నీడలో కూర్చుంటిని. ఋషుల వద్ద నేర్చుకున్న విధంగా పద్మాసనము వేసి కూర్చుని, భగవంతునిపై నా మనసును లగ్నము చేసితిని. ఆ రీతిగా నేను ధ్యానమందు నిమగ్నుడనైతిని.

''నా మనో నేత్రము ద్వారా నారాయణుని స్వరూపమును క్రమముగా చూడగలిగినాను నారాయణ దర్శనముతో నా శరీరము సంతోషముతో పులకరించెను కనుల నుండి ఆనందాశ్రువులు ఏకధారగా జాలువారినవి నా సర్వస్వము ఆనందములో మునిగెను. ఒక క్షణకాలము తర్వాత యీ ఆనందానుభూతి నారాయణుని స్వరూపముతోబాటు అదృశ్యమయ్యెను తిరిగి నేను బాహ్య స్మృతిలోపడి ధ్యానము నుండి

తేరుకున్నాను తిరిగి ధ్యానములో నిమగ్నమగుటకు ప్రయత్నించినాను కాని మనస్సును లగ్నము చేయలేకపో తిని. నారాయణుని రూపము తిరిగి నా మనస్సునందు కానరాలేదు మతిచెడిన వానివలె నుంటిని

''ఇంతలో అకస్మాత్తుగా నాతో యెవరో మాట్లాడుచున్నట్లనిపించినది అతడు నన్ను పిలుచుచున్నాడు అతని కంఠస్వరము అతి ఆప్యాయంగా, మధురంగా, ప్రేమపూర్వకముగా నున్నది అతని కంఠము నాకిట్లు వినిపించెను 'ఓ బాలుడా! ఈ జన్మలో తిరిగి నీవు నన్ను చూడలేవు కామముతో నిండిన నీ యీ రూపమున్నంతవరకు నీవు నన్ను చేరలేవు కాని తుదకు నీవు నన్ను చేరగలవని అభయమిచ్చుచున్నాను. అందుకు నిదర్శనముగా నా దర్శనము నీవు క్షణకాలము అనుభవించగలవు ఒకసారి నన్ను చూచిన తర్వాత, యెవ్వరును యితరమైనదేదియు చూచుటగాని, వాంఛించుట గాని జరుగదు ఇంత చిన్న వయసులోనే ఋషుల సాంగత్యము చేత, కేవలము నన్ను భక్తితో ప్రేమించుట నేర్చినావు నాపై ప్రేమయున్నచో నీ మనస్సునందు యింకెట్టి రాగములకు తావుండదు ఈ శరీరము వదలి నా చెంతకు రమ్ము ఎల్లప్పుడూ నా చెంతనే యుండెదవు నీకు నాయందు గల ప్రేమ ప్రళయము సంభవించినప్పటికీ చెక్కుచెదరక స్థిరముగా నుండగలదు నీవు నాకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడవు' అటు తర్వాత ఆ దివ్యవాణి వినిపించలేదు

''అప్పటి నుండి నారాయణుని కీర్తించుచు, గానము చేయుచూ ఒక ప్రదేశము నుండి మరొక ప్రదేశమునకు వెళ్ళుచు కాలము వెళ్ళబుచ్చుచుంటిని ఎటువంటి కోరికలు లేక సంతృప్తితో జీవించుచుంటిని నన్ను ఖైదీగా బంధించి యున్న యీ శరీరమును విసర్జించుటకు తగిన సమయము కొరకు వేచియుంటిని

''రోజులు, నెలలు, సంవత్సరములు గడచినవి. ఇంతలో మృత్యువు సమీపించినది అది ఒక మెరుపువలె వెలుగు తోరణముగా నున్నది పంచభూతములతో కూడిన యీ శరీరము భూమిపై వ్రాలినది సముద్రమందు శ్రీమన్నారాయణుడు పవ్వళించిన దిక్కుగా నేను ప్రయాణించినాను పిమ్మట బ్రహ్మ శ్వాసతో బాటు నేను అతని యందు ప్రవేశించినాను. నాలుగు యుగములు గడచినవి. బ్రహ్మ తిరిగి సృష్టి ప్రారంభించెను నేను మరీచి మున్నగు వారితో బ్రహ్మకు పుత్రుడుగా జన్మించితిని నారాయణా నుగ్రహముచేత భగవంతుని విభూతులను కీర్తించుచు అన్ని లోకములు సంచరించుచున్నాను. దేవతలు మహతి యనే యీ వీణను నాకు ప్రసాదించినారు. ఈ వీణను మీటి గానము చేయుచు భగవత్ప్రేమను ప్రపంచమంతటా ప్రచారము గావించుచు న్నాను

''నారాయణ కీర్తన గానము చేయునపుడు అతని రూపము కనుల యెదుట ప్రత్యక్షమగును పిలిచిన వెంటనే ప్రత్యక్షమగుచున్నాడను భావము కలుగుచున్నది అతని రూపమును యెల్లప్పుడూ చూచుచు యెంతో హాయి ననుభవించుచున్నాను.

''ఇంతకు పూర్వము చెప్పిన విషయములు తిరిగి ప్రస్తావించుచున్నాను మహాభారతములో కర్మయోగ మును బోధించినావు ఉపనిషత్తుల ద్వారా జ్ఞాన యోగమును, వేదముల ద్వారా కర్మకాండను బోధించినావు. కాని యివేవియు మానవునకు కావలసిన శాంతిని అంత సులభముగా అందివ్వలేవు. కేవలం భక్తి యోగము మాత్రమే సులభంగా శాంతినివ్వగలదు ఓ మిత్రమా! బాధా విస్ఫులింగాలతో నిండిన యీ భవసముద్రము నుండి మానవాళినిరక్షించి ఒడ్డున జేర్చుటకు అనువైన భక్తికావ్యమను పడవనొక దానిని నీవు సమకూర్చవలెను''

అనంతరము నారదుడు నిష్క్రమించెను చాలాసేపటి వరకు నారదుని వీణానాదము వ్యాసునికి వినిపించుచునే యున్నది నారదుని పలుకులను మననము గావించుకొనుచు చాలాసేపు వ్యాసుడు అక్కడే కూర్చుని యుండెను

వ్యాసుడు కనులు మూసుకుని సమాధిలోనికి వెళ్ళెను. మనో నేత్రము ద్వారా భూత కాలములోని అనేక గొప్ప సంఘటనలను కాంచెను నారాయణుడు అనంతునిపై సవ్వళించిన దృశ్యము చూచెను. సృష్టి ఆరంభము — విరాట్‌పురుషుని నాభి నుండి పద్మము ఆవిర్భవించి దాని నుండి బ్రహ్మ పుట్టుక — తిలకించెను మరియు లోకములు జవించుట, నారాయణుని విభూతులు, అనేక కల్పములలో జరిగిన సంఘటనలు చూచెను

తర్వాత వ్యాసుడు మహాభాగవత పురాణమును రచించెను దీనిని తన _ బోధించగా, శుకుడు మానవ ప్రపంచమందు ప్రచారము గావించెను

5 ముగింపు - ప్రారంభము

కురుక్షేత్ర సంగ్రామమున అది ఆఖరిరోజు సూర్యుడు అస్తమించి చాల సేపయినది కురుసార్వభౌముడు దుర్యోధనుడు శమంతపంచకము వద్ద పడియున్నాడు అతని తొడను భీముడు విరుగగొట్టినాడు మరణించబోవుచున్న సమయములో ఆచార్య పుత్రుడు అశ్వత్థామ దుర్యోధనుని వద్దకు వచ్చెను కురుసార్వభౌమునకు జరిగిన అన్యాయమునకు అశ్వత్థామ ఆగ్రహము కట్టలు తెంచుకున్నది దుర్యోధనుని హతమార్చినందుకు ప్రతిచర్యగా పాండవుల నందరనూ రూపుమాపెదనని అశ్వత్థామ ప్రతిజ్ఞ పూనెను

కౌరవ సైన్యము సంపూర్ణముగా నాశనమైనది. మరణించుచున్న దుర్యోధనుడు కాక మరి ముగ్గురు — కృపాచార్యుడు, కృతవర్మ (హార్దికుని కుమారుడు), అశ్వత్థామ — మిగిలినారు ఆ రాత్రి అందరూ నిద్రించుచున్న సమయములో పాండవులున్న శిబిరములవైపు అశ్వత్థామ తొందరగా వెళ్లెను అచ్చట పాండవులు కానరాలేదు పాండవుల పుత్రులు నిద్రపోవుచున్నారు దృష్టద్యుమ్నుడు అతని సోదరులు కూడా ఆ శిబిరములలో ఉన్నారు క్రోధముతోనున్న అశ్వత్థామ ద్రౌపది అయిదుగురు పుత్రులను, ఆమె సోదరులను సంహరించెను తర్వాత శిబిరములకు నిప్పు అంటించి తిరిగి వెళ్ళిపోయెను. ఈ విషయము కురుసార్వభౌమునకు తెలియజేయుగా, తన మిత్రుడు చేసిన అత్యాచారమునకు ఖిన్నుడయ్యెను.

మరునాడుదయము యీ వార్త పాండవులకు తెలిసెను ద్రౌపది యీ ఘోరవార్త విని తట్టుకొనలేకపోయెను ఒక్కరాత్రిలో ఆమె కుమారులు, సోదరులు హతులైనారు. వారి మృతదేహములను చూచినది. బాధతో ఆమె గొంతు గద్గమై కఠోరమైనది ఆమె కన్నీళ్ళను చూచి, అర్జునుడామెనిట్లు సముదాయించెను ''ఓ దేవీ! నీవు విచారింపకుము. పాండవ పుత్రులను చంపినందుకు ప్రతిచర్య గావించెదను వీరిని చంపిన పాపాత్ముని వధించి అతని శిరస్సును నీ పాదముల చెంత ఉంచెదను నా గాండీవము నుండి వెలువడే బాణముల నుండి అతడు తప్పించుకొనలేడు అతడిని పట్టుకుని హతమార్చెదను''

అర్జునుడు తొందరగా వెళ్ళి తన రథము నధిరోహించెను. ఎప్పటివలె శ్రీకృష్ణుడు రథసారథిగా నుండెను. అర్జునుని కంటబడకుండా తప్పించుకొనుటకై అశ్వత్థామ అతి తొందరగా పారిపోవుట కృష్ణార్జునులు చూచినారు. క్రోధముతో నిండిన అర్జునుని కనురెప్పలను గాంచి, ఆచార్య పుత్రుడైన అశ్వత్థామ తన శక్తిమేరకు పారిపోవుచుండెను. అయితే అర్జునుని తీవ్ర ప్రతీకారకాంక్ష ముందు అశ్వత్థామ నిస్సహాయుడయ్యెను. అతని గుర్రములు తొందరగా పరుగెత్తలేక పోవుటచేత అచ్చట నుండి తప్పించుకొన వీలుకాకపోయెను.

ఇక చేయునదిలేక బ్రహ్మశీర్షాస్త్రమును ప్రయోగించి తన ప్రాణమును కాపాడుకొనవలెనని అశ్వత్థామ యోచించెను. అతడు కొంచెము జలము చేకొని ''ఈ ప్రపంచము అపాండవమగుగాక'' అని పలికి అస్త్రమును అర్జునునిపై ప్రయోగించెను.

అస్త్రతాపమునకు ఆకాశము యెర్రగా ప్రకాశించెను. అర్జునుడు తన్ను భయమావహించగా శ్రీకృష్ణునితో యిట్లనెను. ''కృష్ణా! కృష్ణా! ఏమి జరుగుచున్నది? నా శరీరము విపరీతముగా మండుచున్నది? నన్ను భయంకరమైన అగ్ని వెంబడించుచున్నట్లున్నది. అది యేమిటో నాకు తెలియకున్నది. ఈ భయంకరాగ్ని నుండి యెట్లు తప్పించుకొనవలెనో కూడా తెలియకున్నది. నేనేమి చెయ్యవలెనో తొందరగా చెప్పుము''.

విచార ముఖముతో కృష్ణుడిట్లు పలికెను. ''అర్జునా! నీ గురుపుత్రుడు నీపై బ్రహ్మశీర్షాస్త్రమును ప్రయోగించినాడు. భయపడకు. ఈ అస్త్రము యెంతటి దారుణమైనదో ద్రోణుడు నీకు బోధించియుండును. తన పుత్రుడైన అశ్వత్థామకు కూడా బోధించి యున్నాడని నాదృఢ నమ్మకము. అయితే, దీని పర్యవసానము యెంత దారుణముగా ఉండగలదో అశ్వత్థామ యోచించినట్లు కానరాదు. బహుశః యీ ప్రపంచమును సర్వనాశనము గావించవలెనని కోరుచుండవచ్చును. అర్జునా! అదే అస్త్రమును నీవు కూడ ప్రయోగించు. నీపై రానున్న దారుణాస్త్రమును ఛేదించుటకు యిది ఒక్కటే మార్గము''. అర్జునుడు అస్త్రాధిదేవతను స్మరించి అస్త్రమును ప్రయోగించెను. రెండు అస్త్రములు పరస్పరము అభిముఖముగా ప్రయోగించుట చూచినవారికి యీప్రపంచము త్వరలోనే అంతము కానున్నట్లు గోచరించెను. ఊర్ధ్వలోకముల నుండి ఋషులు దిగివచ్చి, ''మీరిద్దరూ మీమీ అస్త్రములను తొందరగా ఉపసంహరించుకొనండి, లేకున్నచో యీ ప్రపంచ వినాశము తప్పదు. ఈ రెండు అస్త్రములు ఒకదానినొకటి తాకరాదు. వెంటనే యీ ప్రళయము నివారించండి'' అని పలికిరి.

వారి మాటలను శిరసావహించి అర్జునుడు వెంటనే తన అస్త్రమును ఉపసంహరించెను. అశ్వత్థామ ఉపసంహరించ లేకుండెను. తన తండ్రి వద్ద అస్త్రప్రయోగము నేర్చినపుడు, దాని విధ్వంసకశక్తి యెంత తీవ్రమైనదో తన తండ్రి తెలియజెప్పినప్పటికీ, దానిని లక్ష్యము చేయక అర్జునునిపై ప్రయోగించెను. తాను చేసిన పాపకర్మలు తన బ్రహ్మ తేజస్సును హరింపజేసినవి. దాని మూలముగా అతడు ప్రయోగించిన అస్త్రము ముందు శక్తిహీనుడయ్యెను. తనను పట్టబెట్టుకొనబోయే ముందు, దానిని పుట్టబోయే పాండవశిశువులవైపు మళ్లించి ముమ్మందు యీ ప్రపంచములో పాండవవంశము లేకుండ చేయుటకు నిశ్చయించెను.

అస్త్రము నుపసంహరించిన తర్వాత అర్జునుడు అశ్వత్థామ వద్దకు వడివడిగా వెళ్ళెను. అశ్వత్థామను ఒక త్రాడుతో కట్టివేసి బలి పశువును ఈడ్చినట్లుగా అతడిని ఈడ్చుకొని వచ్చెను. శ్రీకృష్ణుని నేత్రములు యెర్రనై అగ్నిని కురిపిస్తున్నట్లుండెను. ''అర్జునా! నిద్రలో నున్న పాండవపుత్రులను చంపినది యితడే. నీవు యితడిని క్షమించరాదు. ఎట్టి సంకోచము లేక యితడిని నువ్వు వధింపుము. యుద్ధములో పాటించవలసిన ధర్మ

సూత్రములను నీకు నేను జ్ఞప్తి చేయవలసిన పనిలేదు ఈ సూత్రములు బాగా యెఱింగిన వాడు శత్రువు త్రాగి మత్తులోనున్నపుడుగాని, తనను తాను రక్షించుకొనుటలో అజాగ్రత్తగా నున్నపుడుగాని, నిద్రపోవుచున్న పుడుగాని, పాదములపైబడి క్షమాపణ కోరునపుడుగాని, తిరిగి పోరు సలుపుటకు వెనకాడునపుడుగాని, ఓడిపోయి భయపడునపుడుగాని, వధింపడు కాని యీ పాపాత్ముడు తనను తాను రక్షించుకొనుటకై అనేకమందిని నిర్దాక్షిణ్యముగా హతమార్చినాడు. ఇట్టివానికి మరణమే శిక్ష అర్జునా! నీవు యిచ్చిన మాట యింత తొందరగా మరచినావా? నీవు ద్రౌపదితో 'నీపుత్రులను చంపినవాని శిరస్సును నీపాదముల చెంత పడవేయుదు' నని పలికిన మాటలు నేను విన్నాను. నీవు ప్రతిజ్ఞ పట్టినావు ఇంక ఆలస్యమెందుకు? అశ్వత్థామను వధించు'' అని కృష్ణుడు పలికెను. కాని అర్జునుడు వధింపకుండెను అంతటి ఉద్రేకములో కూడ, అశ్వత్థామ తన గురుపుత్రుడనియు, సహాధ్యాయియనియు గుర్తుకు వచ్చెను. గురుపుత్రుని చంపుటకు అర్జునుని మనస్సు ఒప్పకుండెను అశ్వత్థామను సోదరునిగా యెంచెను అశ్వత్థామను తీసుకుని ద్రౌపదివద్దకు తక్కినపాండవుల వద్దకు వెళ్ళెను. ''దేవీ! ఈ పాపి నీ యెదురుగా ఉన్నాడు తల యెత్తి నిన్ను చూచు ధైర్యము లేక కనులు దించుకుని యున్నాడు. ఇతనిని యేమి చేయమందువో చెప్పుము ఆ విధముగా చేసెదను'' అని అర్జునుడు ద్రౌపదితో పలికెను

పుత్రశోకము ఆమె మనస్సునుండి చెదరలేదు. అశ్వత్థామ వారిని హతమార్చినాడన్న విషయము కూడ ఆమె మరువలేదు కాని ఆమె కోపము అణగారినది అశ్వత్థామను చూచి జాలిపడి అర్జునునితో యిట్లనెను ''అర్జునా! ఇతనికి కట్టినకట్లను వెంటనే విప్పివేయుము నీ గురుపుత్రుడు యీ విధముగా బంధాలపాలై యుండుట నేను చూచి సహించలేకున్నాను ద్రోణాచార్యులవారు నీకు అస్త్రవిద్యను నేర్పిన గురువు. గురుపుత్రుడు నీకు సోదరుని వంటివాడు. ఆ మహాసాధ్వి కృపి తన యేకైక పుత్రుడు బ్రతికియున్నందువల్ల, తన భర్తతో సహగమనము చేయలేదు ఇతనిని నువ్వు చంపినచో, ఆమె తన యేకైక పుత్రుని పోగొట్టుకున్న బాధకు గురియగును ఆమె ఆ విధముగా బాధపడుట నా అభీష్టముకాదు అతని యిష్టము వచ్చిన చోటికి పోనిమ్ము అతనిని విడిచివేయుము''

యుధిష్ఠిరుడు, అర్జునుడు, నకులసహదేవులు ద్రౌపది నిర్ణయమునకు హర్షము వెలిబుచ్చినారు భీముడు మాత్రము కోపముతో మండిపడుచుండెను అశ్వత్థామను విడిచి పెట్టక హతమార్చవలెనని భీముని అభిప్రాయము. కృష్ణుడు చిరునవ్వు నవ్వి అర్జునునితో యిట్లనెను. ''అర్జునా! ఇప్పుడు నీవు సందిగ్ధములో పడినావు, అశ్వత్థామను వధింపకున్నట్లయితే భీముని ఆగ్రహమునకు గురికాక తప్పదు వధించినట్లయితే ద్రౌపది, యితర పాండవుల అసంతృప్తికి కారకుడవవుతావు. ఈ పరిస్థితులలో యేది ఉచితమని నీవు తలంచితే ఆ విధముగా చేయుము. అందరినీ సంతృప్తి పరచుటకు నీ ప్రయత్నము నీవు చేయుము''

అర్జునుడు ఒకసారి అందరివైపు తేరిపార చూచెను కృష్ణుడు చేతులు కట్టుకుని నిలబడియున్నాడు అతని ముఖములో యెట్టి భావము స్పష్టముగా కానవచ్చుట లేదు. యుధిష్ఠిరుడు, [illegible] న్నారు. వారి ముఖములందు ఒక విధమైన అప్రసన్నత కన్పడుచున్నది భీముడు అశ్వత్థామవైపు క్రోధముతో వీక్షించుచున్నాడు కొద్ది క్షణముల తర్వాత అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడు చెప్పినది అర్థమయినట్లు భావించి, తన ఒర నుండి కత్తిని తీసి అశ్వత్థామ శిరస్సుపై నున్న మణిని ఛేదించెను

తన శరీరములో భాగముగా నున్న మణిపోయినది శిశుహత్యా పాపము వల్ల బ్రహ్మతేజస్సు అంతరించినది

ఈ రెండింటిని పోగొట్టుకున్న అశ్వత్థామ వారి మధ్య నిలిచియుండగా, అర్జునుడు అతనికి కట్టిన కట్లను విప్పి ''ఇక నీవు పొమ్మ'' అని పలికెను

బ్రాహ్మణుని తల వెంట్రుకలు తీసివేయుట, అతని సంపదను తీసుకొని, వెళ్ళిపొమ్మని ఆజ్ఞాపించుట — యివి బ్రహ్మ హత్యకు సమానము. అర్జునుడు సరిగా యిదే నెరవేర్చినాడు అర్జునుని చేతిలో జరిగిన యీ పరాభవము, అశ్వత్థామ మరణమునకన్న మిక్కిలి బాధ కలిగించినది

చూపులు దించుకుని మెల్లగా అడుగులు వేయుచూ పాండవుల సమక్షము నుండి వెడలిపోయెను.

6 ఉత్తరాయణము

యుధిష్ఠిరునకు మనశ్శాంతి లేకుండెను శత్రువులందరను జయించి తిరిగి దుర్యోధనుని నుండి రాజ్యమును చేబట్టెను. కాని అతనిలో రాజ్యపాలనా కాంక్షలేదు చాల నిరుత్సాహముతో నుండెను. కౌరవపాండవ యుద్ధ కారణముగా తన సహోదరులు, ఎంతోమంది గొప్ప గొప్పరాజులు మరణించవలసి వచ్చినదను ఆలోచన చాలా దుర్భరముగా ఉండెను అసలు యుద్ధమే జరగకుండా ఉండవలసినదని తలపోసెను ''కేవలం నాకు గల పదవీకాంక్ష, రాజ్యలోభము యీ యుద్ధానికి కారణ''మని యుధిష్ఠిరుడు పదేపదే తలపోసెను. అతనిని స   ే ప్రయత్నించెను. ఎన్నో సద్బోధలు చేసెను. యుధిష్ఠిరునిలో మార్పురాకుండుట జూచి కృష్ణుడిట్లనెను ''విధిని యెవ్వరునూ తప్పించలేరు జరిగినదంతయు విధి కృతము దీనికి నీ బాధ్యత యెంతమాత్రము లేదు వారి అధర్మ కృత్యముల చేతనే ధృతరాష్ట్రుని పుత్రులందరూ మరణించినారు. వారు నీ యెడల చేసిన ఘోరకృత్యములను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనుము నిండుసభలో జుట్టుపట్టుకుని ద్రౌపదిని యీడ్చుకొని వచ్చిన సంగతి మరచిపోతివా? అది గుర్తుకువచ్చినపుడు నీ శరీరంలోని రక్తము ఉరకలు వేయుటలేదా? ఆ ఒక్కపాపమునకే వారందరూ మరణించవలసి వచ్చెను ఓ రాజా! విచారింపకుము. విన్నెవరునూ నిందించలేరు. వారి దుర్గుణములే వారిని నాశనము గావించినవి ఈ శోకమును విడిచిపెట్టి నీ అన్నదమ్ములకు ద్రౌపదికి ఆనందమును కల్గింపుము. మీరైదుగురు కలిసి తరతరాలుగా సంక్రమించిన రాజ్యమును పరిపాలింపగా నేను చూడదలచితిని. ఇదియే - నిన్ను యీ సింహాసనముపై కూర్చుండబెట్టుట - నా జీవితమున ప్రధాన లక్ష్యము. ఇది నేను సాధించినాను నీ సంతోషమే నీవు నాకివ్వగల్గిన ప్రతిఫలము''.

వ్యాసుడు నారదుడు కూడ కృష్ణుని పలుకులను సమర్థించుచు పలికిరి కాని యెట్టి ప్రయోజనము లేకపోయినది రాధేయుని మరణము యుధిష్ఠిరుని యెక్కువగా బాధించెను రాత్రింబవళ్ళు యిదే తలపోయుచూ విచారించసాగెను. యుధిష్ఠిరుడు విచారముగా నుండుటచేత   విచారముగా నుండినది.

ఒకరోజున అందరి సమక్షములో నుండగా కృష్ణుడు అకస్మాత్తుగా దీర్ఘాలోచనలో పడెను అది గమనించి యుధిష్ఠిరుడు దానికి కారణమేమని కృష్ణునడిగెను అంతట కృష్ణుడు యిట్లు చెప్పెను. ''అంపశయ్యపై నున్న భీష్ముడు నన్ను తలచుకొని తన పక్కనే యుండవలసినదని కోరుచున్నాడు యుధిష్ఠిరా! అతి త్వరలోనే

భీష్ముడు మరణించనున్నాడు. అతనితోబాటు, యిన్ని యేండ్లుగా అతడు సంపాదించిన జ్ఞానము కూడ వెళ్ళిపోవును నీవు వెళ్ళి రాజ్యము యేవిధముగా పాలించవలెనో, అంతకన్న క్లిష్టమైనది నీ మిగిలిన జీవితము సార్థకము గావించుటకు యేమి చేయవలసి యున్నదో, భీష్ముడిని అడిగి తెలుసుకొనుము. ఉత్తరాయణము త్వరలోనే ప్రవేశించనున్నది కాబట్టి నీవు త్వరగా వెళ్ళవలెను''

మరునాటి ఉదయ వేళలో అందరూ కలిసి కురుక్షేత్రమున అంపశయ్యపై పరుండి మరణమున కెదురు చూచుచున్న భీష్ముని వద్దకు వెళ్ళిరి భీష్ముడు కూలిపోయిన వేలుపువలె నుండెను యుధిష్ఠిరాదులు నమస్కారము చేసి భీష్ముని పక్కనే నిలుచుండిరి యుధిష్ఠిరుని కంటి నుండి కన్నీళ్లు కారుచుండెను భీష్మపితామహునికి దగ్గరగా జరిగి యుధిష్ఠిరుడిట్లనెను ''నీ మరణమునకు, నీ మనుమలందరి మరణమునకు కారణభూతుడను నేనే మిక్కిలి పాపాత్ముడను నాకు యెటువంటి నరకము ప్రాప్తించునోగదా!'' వృద్ధుడైన భీష్ముడు ఒడిలిపోయిన తన చేతులను యుధిష్ఠిరుని తలపై ఉంచి సముదాయించెను. విచారిస్తున్న యుధిష్ఠిరునకు యుద్ధము అనివార్యమైనదని నచ్చజెప్పి, మరియు యిట్లనెను ''కుమారా! నన్ను చంపి నావన్న భావము రానీయకు ఈ జీవితబంధము నుండి నాకు విముక్తిని కలిగించినావు కురుసింహాసనాన్ని స్థిరముగా ప్రతిష్ఠింపజేసిన పిమ్మటనే నేను మరణించెదనని నాతల్లి సత్యవతికి చాలకాలముక్రిందట మాట యిచ్చితిని నా తల్లికిచ్చిన మాటను నేను నిలుపుకోగల్గినందుకు నీకు నా ధన్యవాదములు అంతేకాక నేను నీకు కృతజ్ఞుడను నేను యీ జీవితములో యెంతగా అలసిపోయినానో యెరుగుదువా! నువ్వు దుఃఖించవలసిన పనిలేదు ఇది నీకు తగదు నీవు మహారాజువు. మహారాజుకు స్వీయ భావన లేవియూ ఉండతగదు మహారాజుకు ప్రజల సమస్యలు, వారి శ్రేయస్సు తప్ప యింకెట్టి ఆలోచనలు ఉండరాదు.''

ఇంతలో శ్రీకృష్ణుడు ''ఓ కురుపితామహా! యుధిష్ఠిరుని యెంతగానో ఓదార్చుటకు ప్రయత్నించి విఫలుడనయాను నారద వ్యాసులు కూడ విచారము తగదని యెంతగానో నచ్చచెప్పుటకు ప్రయత్నించి విఫలులైరి యుధిష్ఠిరుని ఓదార్చి విచారము తగదని మీరు నచ్చచెప్పి, మేము చేయలేని కార్యమును నెరవేర్చి సఫలత్వ మొందగలరని ఆశిస్తున్నాను'' అని పలికెను

భీష్ముని కనులు చెమర్చెను ''కుమారులారా! మీ యందరి విషాదము చూడగా నాకు విచారము కల్గుచున్నది. మీరు పుట్టిన దగ్గర నుండి యెన్నియో బాధలకు గురి అయినారు పాండు మహారాజు చనిపోయిన తర్వాత, మీ తల్లి కుంతీదేవి యెన్నో బాధలు పడి మిమ్మల్ని పెంచి పెద్దవారిని జేసినది. ఆకాశములో మబ్బులు గాలిచేత చెల్లాచెదరయినట్లు, విధి చేతిలో మీరు ఆటబొమ్మలయ్యారు కాకపోతే, సాక్షాత్తు ధర్మమూర్తి పుత్రుడవైన నీవు, మిక్కిలి బలసంపన్నులైన తమ్ముల సహాయముండగా, యింతకాలము రాజ్యమును పరిపాలింపలేకుండుటకు కారణమేమి? విధి వ్రాత యెవ్వరు యెఱుగలేరు. మనకెవ్వరికీ తెలియదు కాని తెలిసినవాడు ఒకే ఒకడున్నాడు. అతడే కృష్ణుడు. అతడు సర్వజ్ఞుడు ఇంతకు పూర్వమే అతనికన్నియు తెలియును. వసుదేవుని కుమారుడు, యాదవ వంశమందు జన్మించినవాడు, మీకు మేనబావ, మిత్రుడు, హితుడు, రాయబారి, రథసారథి అయిన యీ కృష్ణుడు సాక్షాత్తు శ్రీమన్నారాయణుడే చాల కొద్దిమంది మాత్రమే శ్రీకృష్ణుని వైభవము నెఱుగుదురు ఒకరు నారదమహర్షి, రెండవవారు కపిలమహర్షి.

''ఈ కృష్ణుడే యింతవరకు అన్ని సంఘటనలను జరుగనిచ్చినాడు. అతని కార్యములలోని ఔచిత్యమును నీవు యింకను శంకించుచున్నావా? అతడు ఈశ్వరుడు. అతనికెట్టి కోరికలు లేవు మనవలె రాగద్వేషములు,

అహంకార ఉద్రేకములు లేవు మిమ్మల్ని రక్షించి యీ యుద్ధములో విజయులయేటట్లు తనకు తానుగా బాధ్యత వహించినాడు ఎందుకని యిట్లు చేసినాడు? అతనియందు మీకున్న భక్తిచేతనే మిమ్మల్ని రక్షించుటకు పూనుకున్నాడు మీకు కృష్ణునిపై అపారమైన భక్తికలదు నన్ను చూడండి ప్రస్తుతము మరణశయ్యపై నున్న నా ఆలోచనలన్నీ కృష్ణుని మీదనేయున్నవి. కృష్ణుని కీ సంగతి తెలుసును నాకోరిక తీర్చుటకే యిక్కడకు వచ్చినాడు భక్తియను త్రాళ్ళచేత భగవంతుడు భక్తులకు కట్టుబడిపోతాడు''

కృష్ణుడు అడ్డుపడి, ''ఓ భీష్మా! నీవు నాకొక సహాయము చేయవలసి యున్నది'' అని పలికెను

''ఆజ్ఞాపించండి ప్రభూ!'' అని రెండు చేతులు జోడించి భీష్ముడు పలికెను భీష్ముని చేతులను తన చేతిలోనికి తీసుకుని కృష్ణుడు యిట్లనెను ''ఓ భీష్మా! నీవు గంగా పుత్రుడవు నీవు ఆదర్శనీయుడవైన మహారాజువు కావలెనని, నీకు శాస్త్రములు, రాజ్యపరిపాలనా విధానము, రాజధర్మములు, యింకా యితర ధర్మములను దైవగురువులైన శుక్ర, బృహస్పతులవద్ద నేర్చుకొనుటకు నీ తల్లి యేర్పాటు చేసెను నీవు శరీరమును త్వరలో త్యజించనున్నావు నీ మనుమడైన యుధిష్ఠిరునకు రాజ్యమును పరిపాలించు తీరుతెన్నులను విశదముగా బోధించగలవా? నీకు తెలిసినదంతయు అతనికి బోధింపుము నీకున్న జ్ఞానమును పొందుటకు అతనికొక్కనికే అర్హత కలదు. నీ జ్ఞానమంతయు నీతో అంతము కారాదు''

''అటులనే కానిండు'' అని భీష్ముడు పలికెను అటుతర్వాత వరుసగా ఏబదినాలుగు రోజులు తాను సంపాదించిన జ్ఞానమును యుధిష్ఠిరునకు బోధించెను

ఎన్నిరోజులుగానో భీష్ముడు మిక్కిలి ఓర్పుతో యెదురు చూచిన ఉత్తరాయణము ప్రవేశించెను. తన శరీరమును వదలుటకు భీష్ముడు సంసిద్ధుడుగా నుండెను భారత మహాసంగ్రామములో పదిరోజులు కౌరవసైన్యమునకు సేనాధిపతిగా నుండి, పదవరోజు సాయంకాలము అంపశయ్యపై వ్రాలెను

అది దక్షిణాయనమగుటచే ఆరోజునే శరీరమును విడుచుటకు యిచ్చగించకుండెను దక్షిణాయనములో మరణించువారికి తిరిగి పునర్జన్మ యుండునని చెప్పుదురు పౌరవవంశములో ప్రముఖుడైన భీష్ముడు స్వర్గము చేరుటకు సిద్ధముగా నుండెను. కృష్ణునివైపు చూచి యిట్లనెను ''ఓ ప్రభూ! తుది శ్వాస విడిచేముందు కళ్ళుమూసుకుని మనస్సున భగవంతుని రూపము చిత్రించుకుని ధ్యానించవలెనని చెప్పుదురు. ఆ భగవంతుడు నా పక్కనే యుండుట నా మహద్భాగ్యము ఇంతకుమించిన వైభవము వేరేదైన నుండునా?''

భీష్ముడు పుష్పాలతో కృష్ణుని పూజించెను విశ్శబ్దత వహించెను కృష్ణుని గురించిన ఆలోచనలు ప్రవాహమువలె వచ్చుచుండెను ప్రయాణము చివర అలసిపోయిన బాటసారి నిట్టూర్పు విడచినట్లుగా, భీష్ముడు తుది శ్వాస విడిచి, స్వర్గములోని పుణ్యాత్ములలో ఒకడాయెను

7 అభిమన్యుని కుమారుడు

యుధిష్ఠిరుడు మహారాజుగా పట్టాభిషిక్తుడయ్యెను కృష్ణుడు యుధిష్ఠిరునితో నిట్లనెను ''నేను కన్న కలలు నిజమైనవి నేను సంకల్పించిన కార్యము పూర్తి అయినది తిరిగి ద్వారకకు వెళ్ళవలెనకొనుచున్నాను ఇల్లు విడిచి చాలా యేండ్లు గడచినది సాత్యకి, నేను ద్వారకానగరము యెట్లున్నదో పూర్తిగా మరచినాము కనీసం కొంతకాలముపాటు మమ్ములను వెళ్ళనిమ్ము వృద్ధులైన నాతల్లిదండ్రులను, బంధువులను, ప్రజలను చూడవలెను ''

కృష్ణుడు వెళ్ళనున్నాడన్న వార్తవిని అభిమన్యుని భార్య ఉత్తర హుటాహుటిగా కృష్ణుని వద్దకు వచ్చెను కృష్ణుని పాదములపైబడి యేడ్చుచూ యిట్లనెను ''కృష్ణా! కృష్ణా! నీవు జగత్తునకంతటికీ ప్రభువువని అవ్వ చెప్పినది నీవు ఒక్కడివే నాకు సహాయము చేయగలవు. గొప్ప ఆపదలో చిక్కుకుని ఉన్నాను ఏదో బలీయమైనది నన్ను వేధిస్తున్నది దానివలన కలిగే మంట భరించరానిదిగా ఉంటున్నది నా భర్తయుద్ధములో

కి నా జీవితము శూన్యమైనది అర్థములేని యీ జీవితముపై నాకు విరక్తికలుగుచున్నది కృష్ణా! అభిమన్యుని బిడ్డ నా గర్భములో పెరుగుచున్నాడు ఈ బిడ్డ మాత్రమే పాండవుల ప్రసాదము, మున్ముందు పౌరవ సింహాసనము నధిరోహించగలవాడు నన్ను వేధిస్తున్న తాపాగ్ని చేత యీ బిడ్డ నశించునని భయము కలుగుచున్నది కృష్ణా! యీ బిడ్డను నీవు రక్షించాలి''

కృష్ణుడు కనులు మూసుకొనెను ఆయన మనస్సులో అశ్వత్థామ బ్రహ్మశీర్షాస్త్రము ప్రయోగించిన విషయము మెదలెను మొదట ''ఈ ప్రపంచము అపాండవమగుగాక'' యని అస్త్రమును విడిచెను అటు తర్వాత అస్త్రము నుపసంహరింపకొనలేక, అశ్వత్థామ దానిని పుట్టబోవు పాండవ శిశువులవైపు మరల్చెను ఉత్తరను లేవదీసి కృష్ణుడామెతో యిట్లనెను ''నీవు విచారించవచద్దు ఇది నామాటగా విశ్వసింపుము నీ బిడ్డ అభిమన్యునివలె జీవించును నీ బిడ్డ జన్మించువరకు నేనిక్కడనే యుండెదను నేను నిన్ను రక్షించగలను నిన్ను, నీ బిడ్డను వేధిస్తున్న మంటను గురించి ఆందోళనపడక నిశ్చింతగా నుండుము దాని విషయము నేను చూచుకొందును'' మాయాశక్తిచే ఉత్తర గర్భములో శ్రీకృష్ణుడు ప్రవేశించెను అస్త్రము ఆమెలో ప్రవేశించి ఆమె శిశువును నశింపచేయబూను సమయమున కృష్ణుడక్కడ నుండెను తన దివ్యశక్తిచే అస్త్రముతో పోరాడి చివరకు అది నిరర్థకమగునట్లు చేసెను

ఉత్తర గర్భములో నున్న శిశువు అస్త్రమునుండి వెలివచ్చుచున్న ప్రకాశవంతమైన రూపమును కాంచెను అది తనను చుట్టుముట్టి దహించుచున్నట్లు భావించెను ఇంతలో ఆ శిశువు మరియొక రూపమును జూచెను బొటనవ్రేలు పరిమాణములో ఆ రూపము అత్యంత సుందరముగ నుండెను అతని తలపై బంగారు కిరీటము ఉండెను అతని శరీరము మేఘమువలె నీలివర్ణముతో, మెరుపువంటి వస్త్రమును ధరించి యుండెను అతని నాలుగు భుజములు భుజకీర్తులను ధరించి యుండెను. అతని చెవులకున్న కుండలములు బంగారువన్నెతో మెరయగా, అతని కనులు క్రోధముతో యెఱ్ఱగా నుండెను అతడు తనచేతిలోని గదను అటునిటు సారించగా, అందునుండి, నిప్పులు వచ్చుచుండెను అతడు శిశువు చుట్టూ తిరుగుచూ, అస్త్రతాపము శిశువు నంటకుండ దూరముగా నుంచెను ఆ విధముగా కొన్నినెలలు శిశువుతోబాటు ఉత్తర గర్భములో నుండి బ్రహ్మశీర్షాస్త్ర శక్తిని పూర్తిగ అణచివేసెను ఇంతలో యెదిగిన శిశువు చూచుచుండగనే కృష్ణుడు అదృశ్యుడయ్యెను.

అభిమన్యుని కుమారుడు జన్మించెను హస్తినాపురవాసులందరూ యెంతో ఆనందించిరి. సాక్షాత్తు భగవంతుడే ఆ శిశువును రక్షించి పౌరవ సింహాసనమునకు వరముగా ప్రసాదించుటచేత, ఆ బిడ్డకు విష్ణురతుడని నామకరణము చేసిరి ఆ బాలుని కృష్ణుడు పరీక్షిత్తు అని పిలుచుచుండెను ఎందుకనగా గర్భములో నుండగనే ఆ బాలుడు విష్ణు స్వరూపుడైన కృష్ణుని జూసి, తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''పచ్చని పీతాంబరములు, మెడలో రమ్యమైన వనమాల, చేతిలో గద ధరించి నన్ను సదా రక్షించుచున్న యీ విచిత్రవ్యక్తి యెవరు? ఎవరై యుందురు?'' పుట్టక పూర్వమే భగవంతుని రూపమును గురించి ప్రశ్నించుకొనుట మొదలిడెను

ద్వితీయ స్కంధము

8. శ్రీకృష్ణుని ప్రయాణము

అభిమన్యుని కుమారుడు జన్మించిన అనంతరము యేర్పడిన ఆనంద కోలాహలము క్రమముగా సద్దుమణిగినది. హస్తినాపురములో జీవనము పూర్వమువలె మామూలుగా నుండెను. యుధిష్ఠిరుని రాజభవనములో కూడ సామాన్య పరిస్థితులు నెలకొనెను తన ప్రయాణము అందరికీ అసంతృప్తిని కల్గించునని కృష్ణుడు ముందుగానే ఊహించెను ద్వారకాపురికి తిరిగి వెళ్ళనున్నట్లు వారితో చెప్పబూనెను. హస్తినాపురవాసులు కృష్ణుని యెంతగానో ప్రేమించినారు. కృష్ణుని ప్రయాణమునకు వారంగీకరించరు. కృష్ణుడు కూడా వారినెంతగానో ప్రేమించెను కాని వెళ్ళక తప్పదు

కృష్ణుడు ప్రతి ఒక్కరికి - చెల్లెలు సుభద్రకు, ద్రౌపదికి, వయోవృద్ధులైన గాంధారీ ధృతరాష్ట్రులకు, పాండవులకు - వీడ్కోలు చెప్పెను ప్రతి ఒక్కరి ముఖమునందు కృష్ణుడు వెళ్ళుట యిష్టములేదను సూచనలు కన్పించెను తప్పనిసరిగా, కృష్ణుడు వెళ్ళుటకు యుధిష్ఠిరుడు అంగీకరించెను కుంతి గృహమునకు వెళ్ళి, ఆమె పాదములపైబడి కృష్ణుడిట్లనెను ''నేను ద్వారకకు వెళ్ళుచున్నాను నాశ్రేయస్సుకోరి ఆశీర్వదింపుము''

విచారముతో నవ్వి కుంతి కృష్ణునితో యిట్లనెను ''ఇంకా నువ్వు నా మేనల్లుడనైన కృష్ణుడుగా నటిస్తున్నావు కృష్ణా! నేను అమాయకురాలిని వేదములుగాని బ్రహ్మవిద్యనుగాని నేను నేర్వలేదు. కాని ఒక సత్యము మాత్రము తెలుసును. అదేమనగా, నీవు ప్రభువులకు ప్రభువైన ఈశ్వరుడవు ఎల్లపుడు ఉండు సత్యమే నీవు, సృష్టికర్తవు, ఆదిపురుషుడవు నీ శక్తిచేతనే యీ ప్రకృతి ఉద్భవించినది పంచభూతములతో నిండిన యీ ప్రపంచమంతటా నీవు వ్యాపించి యున్నావు ఎవ్వరూ ఛేదించలేని మాయ అనే తెర నిన్ను మా అందరినుండి మరుగుపరచుచున్నది ప్రతి జీవ జడవస్తువునందు నీ ఉనికిని సామాన్య ... ము నీవే యీ పంచజ్ఞానేంద్రియములైననూ వాటి శక్తికి అతీతమైన వాడవు ఎందుకనగా వాటి వెనుక నున్న సత్యమే నీవు నాకు తెలిసినది అతి తక్కువ కాని నీవు ఏకైక సత్యమని యెఱుగుదును నీకు నమస్కరించుట తప్ప యింకేమీ చేయజాలను అమాయకురాలనైన నేను, నిన్ను సరియైన పద్ధతిలో ప్రార్థించు విధము కూడ తెలియనిదానను సవినయముగా నీ పాదములకు నమస్కరించుచున్నాను

''రంగస్థలముపై తన పాత్రను చక్కగా పోషించిన నటుడు ప్రేక్షకులకు ఆ పాత్రయే తానను భావమును కల్గించును కృష్ణుని పాత్రను అతి చక్కగా నటించి పోషించినావు నీ నిజస్వభావము అందరకూ తెలియదు 'నేను' 'నాది' అనే రెండింటి చేత భ్రమకులోనైన ప్రజలకు నీవు అదృశ్యుడవు స్వార్థము విడిచి యోగాభ్యాసము చేసి, బ్రహ్మత్వమును పొందుటకు తీవ్రముగా ప్రయత్నించి, ఇంద్రియ శక్తులను పూర్తిగ నిగ్రహించిన ఋషులు సైతము నిన్ను దర్శించలేకున్నారు అటువంటప్పుడు, నావంటి అమాయకస్త్రీలు, 'యోగము' 'భక్తి' అనే పదములకు అర్థము తెలియనివారు నిన్నెట్లు తెలియగలరు? నాకు నీవు దేవకీ వసుదేవుల, నందయశోదల కుమారుడివి బృందావనములో గోవులను పాలించిన గోపబాలకుడివి కాని నాకు తెలుసు, నాభియందు కమలము ఉన్న శ్రీమన్నారాయణుడవే నీవని చాలకాలము క్రిందట కంసుని చంపి, నీ తల్లి దేవకిని

కారాగారము నుండి విడిపించినావు. అయినప్పటికీ, నేను అనేక పర్యాయములు నీచే దుర్భర పరిస్థితుల నుండి రక్షణ పొందినాను. నీవల్లనే నాకుమారులు తిరిగి రాజ్యమును పొందగలిగినారు. వారిని ఉద్ధరించినవాడవు నీవు. మాకు కష్టములు సంభవించినపుడు నీవు రక్షించితివి. నీవు బుద్ధికి అందనివాడవు. నీవు రూపనామములతో మానవునివలె మాకు తోడుగా నుండి యెంతో సహాయము చేసినావు. ఇది మా అదృష్టము. దురదృష్టకర పరిస్థితులు యెదురైనపుడు, నీవు మా చెంతకు వచ్చి రక్షించినావు. మమ్మ యెంతగానో ప్రేమతో చూచినావు.

''కృష్ణా! నేను నిన్ను కోరే వరము ఒక్కటే. అదేమనగా మాకు పదేపదే కష్టములు కలిగించు. ఆ విధముగా నీవు యెల్లపుడూ మాతో ఉండుటకు వీలగును. ఉత్తమ కుటుంబములో జన్మించినవారు, యెక్కువ సంపదగల్గినవారు, బాగా చదువుకున్నవారు, సంపదమూలముగా అధికారము చేజిక్కించుకుని అహంకారముతో వర్తించేవారు, నీ నామమును యెట్లు ఉచ్చరించగలరు? అయినప్పటికీ, నీవు నీకు గల అపారమైన కరుణచేత అటువంటి అనర్థులను కూడా అనుగ్రహించుచున్నావు.

''ప్రభువులకు ప్రభువైన నీకు నమస్కారము. ఈ సృష్టి కారణమైన నీకు కారణము లేదుగదా! నీవే కాలము, ఆది అంతములు లేక నిరంతరము సాగుచునే యుందువు. ఈ మానవ ప్రపంచములో జన్మించుటకు యేల నిశ్చయించుకున్నావు? మలయపర్వత సానువులలో పెరిగే మంచి గంధపు వృక్షము సువాసనను వెదజల్లునట్లుగా, యుధిష్ఠిరుని వైభవమును నలుదిశల ప్రసరింపజేయుటకు నీవు యదువంశములో జన్మించినావని కొందరందురు. సూతప పృష్ణిలకు యిచ్చిన మాటను నిలబెట్టుకొనుటకై నీవు దేవకీ వసుదేవులకు జన్మించినావని మరికొందరందురు. ఈ భూమిపై బరువు తగ్గించమని బ్రహ్మాది దేవతలు నిన్ను వేడగా, నీవు అవతరించినావని మరికొందరు చెప్పెదురు. అయితే రూపనామములతో అనంత పరబ్రహ్మము యెందుకవతరించెనో నాకు తెలియదు. సామాన్య మానవులు లోనయ్యే ద్వంద్వములకు అతీతుడవని నేనెఱుగుదును. నీకు యిష్టానిష్టములు లేవు. నీకు యెవరియందు రాగముగాని ద్వేషముగాని లేదు. ఇష్టానిష్టములతో సతమతమయ్యే సామాన్యులు, నీవు యేప్రయోజనము నాశించి కార్యకలాపములను సాగించుచున్నావో యెఱుగలేరు.

''కృష్ణా! నీవు వెళ్ళిన తర్వాత మేమెట్లు ఉండగలము? ప్రాణము పోయిన పిదప, ఇంద్రియములు పనిచేయగలవా? ఎల్లప్పుడూ నీగురించే ఆలోచించుట కలవాటు పడిన మనస్సు యేవిధముగా యితరమైన వాటిని గురించి ఆలోచించగలదు? కృష్ణా! గంగానది యెన్ని అడ్డంకుల నెదుర్కొన్నప్పటికీ సముద్రమువైపు యే విధముగా ప్రవహించుచున్నదో, అదే రీతిగా నామనస్సు యెల్లప్పుడూ నీయందే లగ్నమై, నిన్ను గురించిన ఆలోచనలతోనే నిండి యుండేటట్లు అనుగ్రహించు''.

తన అనంత మధురమైన మందహాసముతో కుంతీదేవి కన్నీళ్లను తుడిచి, ''అట్లే కానిమ్ము'' అని పలికెను.

ఆ తర్వాత రాజసభకు వెళ్ళి అచ్చట యుధిష్ఠిరుడు, అతని సోదరులు, తాను ద్వారకకు వెళ్ళుచున్న కారణంగా విచారముతో నుండుట గమనించెను. ఇంతలో రథము వచ్చి సౌధద్వారము వద్ద నిలిచి యుండెను. అర్జునుడు రథముపై నిలిచి, తెల్లని గొడుగును కృష్ణుని తలపై యెత్తి పట్టుకొనెను. ఉద్ధవుడు, సాత్యకి చామరములను పట్టుకొనిరి, యుధిష్ఠిర, భీమ, నకుల సహదేవులు రథమున కిరువైపుల నడవసాగిరి. పురములోని ప్రజలు బయటికి వచ్చి వీధి కిరువైపుల నిలిచి, తమకు అత్యంత ప్రేమపాత్రుడైన కృష్ణునకు వీడ్కోలు చెప్పిరి. రథము నగరపు సరిహద్దులు దాటి రాగా, అతికష్టముతో కృష్ణుడు తన మిత్రులకు నచ్చజెప్పి వారివారి యిండ్లవైపు వారిని మరల్చెను. దారుకుడు గుఱ్ఱములను అదిలించగా రథము వేగము పుంజుకొని, కనుమరుగయ్యెను.

పాండవ సోదరులైదుగురు అచ్చటనే నిల్చుని, రథము అదృశ్యమైన దిక్కువైపు రెప్పవేయక చూచుచుండిరి

9 అశ్వమేధ యాగము

కొన్నిమాసములు గడచినవి మనస్స్థైర్యమును పొందుటలో యుధిష్ఠిరుడు కొంతవరకు కృతకృత్యుడయ్యెను రాజ్యపరిపాలన విషయములందు తన మనస్సును లగ్నము చేయుటచేత యిది సాధ్యమయ్యెను కాని అతని మనస్సులో ఒకమూల అశాంతి మెదలుచునే యుండెను తన కౌరవసోదరులు యితర బంధువులు తన మూలముగనే మరణించినారను విషయమును మరువలేకుండెను

వ్యాసమహర్షి యుధిష్ఠిరుని వద్దకేతెంచి అశ్వమేధయాగము నిర్వర్తించినచో పాపపరిహారము కాగలదని చెప్పెను ఈ సూచనను అందరూ ఆమోదించిరి యుధిష్ఠిరుడు పిలుపనంపగా కృష్ణుడు వచ్చి వ్యాసుని సూచనను బలపరిచెను

యుధిష్ఠిరుడు జరుపబోవు కార్యమున కందరూ సంతోషించిరి ఈ విధముగానైనా యుధిష్ఠిరుని మనస్సు జరిగిన వాటి గురించి ఆలోచించుచు బాధపడక యుండునని అందరూ తలచిరి ముఖ్యముగా అర్జునుడు చాలా ఉత్సాహభరితుడయ్యెను గాండీవము చేతబట్టి అనేక సంవత్సరములు గడచినట్లు అనిపించెను అతని శక్తివంతమైన బాహువులు పోరు సలుపుటకు యిచ్ఛగించుచున్నవి కాని యుధిష్ఠిరుడు అధర్మ యుద్ధమునకు వ్యతిరేకముగా నుండెను సామాన్యముగా సామంతరాజులు చక్రవర్తికి సమర్పించే సుంకములు స్వీకరించుటకు కూడ యుధిష్ఠి ై ''కృష్ణా! ధనము సంపాదించుటకు నేరేదైన మార్గమును సూచింపుము నీ సూచనల ననుసరింతుము'' అని యుధిష్ఠిరుడు పలికెను నిదానముగా ఆలోచించి, కృష్ణుడు పాండవసోదరులను ఉత్తరదిశగా నున్న ఒక ప్రదేశమునకు పంపెను ఆ ప్రదే . రాజు యజ్ఞము చేసి ఆ యజ్ఞమునకు వినియోగించిన బంగారు పాత్రలను, యితర వస్తువులను అక్కడనే విడిచిపోయెను కృష్ణుని సూచన ననుసరించి, పాండవ సోదరులు ఆ ప్రదేశమందు విడిచిన విశేషమైన సంపదను గైకొని తిరిగి వచ్చిరి యుధిష్ఠిరుడు మూడు పర్యాయములు యజ్ఞము జరిపెను వ్యాసుడు యజ్ఞమునకు అధ్వర్యము వహించెను పాండవ సాంప్రదాయము ప్రకారము కృష్ణుడు అర్ఘ్యాది పూజలందెను

యజ్ఞము పూర్తి అయిన తర్వాత కొన్నిరోజులు పాండవులతో గడిపి, తిరిగి కృష్ణుడు ద్వారకకు ప్రయాణమయ్యెను తనతో అర్జునుని తీసుకుని ద్వారకకు వెళ్ళెను.

10 విదురుడు ధనుర్బాణములు దిగవిడుచుట

పాండవుల అరణ్యవాసము పదమూడవ సంవత్సరము దాటినది దుర్యోధనుని నుండి అర్ధరాజ్యమును రాబట్టుటకు ప్రయత్నములు జరిగెను ధృతరాష్ట్రుని సభ అంతయు కుటిలముగా కుత్సితముగా నుండెను

పాండవులతో సమస్యను శాంతి యుతముగా పరిష్కరించుకొనవలసినదని భీష్ముడు దుర్యోధనునికి సలహా యిచ్చెను. ద్రోణుడు కూడ అదే విధముగా దుర్యోధనునికి నచ్చజెప్పుటకు ప్రయత్నించెను కాని ప్రయోజనము లేకపోయెను దుర్యోధనుడు యుద్ధమునకు కృతనిశ్చయుడయ్యెను యుద్ధమో లేక తిరిగి అరణ్యావాసమో, యీరెండింటిలో యేదో ఒకటి జరుగవలెనని దుర్యోధనుడు తలచెను ఇది దృష్టిలో నుంచుకుని ధృతరాష్ట్రుడు సంజయుని, ఉపప్లావ్యమను ప్రదేశములో నున్న పాండవుల వద్దకు యుద్ధము నివారించవలసినదని కోరుచూ, రాయబారిగా పంపెను మంచి హృదయము ఉదారస్వభావముకల యుధిష్ఠిరుని రాజ్యకాంక్షను వీడి తిరిగి అరణ్యవాసము చేయమని కోరవలసినదిగా సంజయుని ప్రత్యేకముగా పంపెను. సంజయుడు హస్తినాపురము తిరిగివచ్చి ముసలిరాజు ధృతరాష్ట్రునితో అతని దురాశను నిందించుచు పరుషముగా మాట్లాడెను.

ఆరోజు రాత్రి ధృతరాష్ట్రునికి యెంతప్రయత్నించినను నిద్రరాకుండెను అతని సోదరుడైన విదురునికి కబురంపెను. గుడ్డిరాజైన ధృతరాష్ట్రునిపై విదురునకు విపరీతమైన జుగుప్స మరొకపక్క గుడ్డిరాజుపై జాలి విచారము ధృతరాష్ట్రునితో విదురుడిట్లనెను. ''ప్రియసోదరుడా! నీకు నిద్రవచ్చుటలేదను చున్నావు. ఎందుకు వచ్చుటలేదో నాకు తెలియును మరణించిన నీ సోదరుని కుమారులయెడ నీవు అన్యాయముగా వ్యవహరించు చుంటివి. నీ పాపస్వభావమే నీకు నిద్ర రాకుండ చేయుచున్నది నామాట వినుము మన సోదరుడైన పాండురాజు మృతిచెందిన తర్వాత రోజులు గుర్తుకు తెచ్చుకొనుము కుంతి తన అయిదుగురు పుత్రులతో మన వద్దకు వచ్చిన ఆరోజు నీకు జ్ఞాపకమున్నదా? ఆరోజునుండే ఆ యువకులను నీవు అసహ్యించుకొనుట ప్రారంభించినావు నాకు తెలుసును. నీవు నీపుత్రుడు దుర్యోధనుడు కలిసి, శకుని సలహాపై, వారణావతమందు వారిని నాశనము చేయుటకు వేసిన పన్నాగము నాకు తెలియును ఆ పురమునకు వారిని పంపి లక్కయింటికి నిప్పంటించిన, వారు నాశనమగుదురని తలపోసినావు నీ దురాలోచనము ముందుగానే యెఱిగి నా సోదరుని పుత్రులను రక్షించినాను అందుకు నీవు నన్ను క్షమించలేదని కూడ నాకు తెలియును నీకు మరొక అవకాశము కలిగినది నీవు దానిని సరిగా వినియోగించుకొన్నావా? లేదు ఖాండవప్రస్థమనే యెడారివంటి మరు భూమిని యుధిష్ఠిరుని కిచ్చినావు

''అయితే యుధిష్ఠిరుడు అతని సోదరులతో కలిసి ఆ ప్రదేశమును అతిసుందరముగా తీర్చిదిద్ది భారత వర్షములోని సామంతరాజులందరి మన్ననలు చూరగొని, రాజసూయ యాగమును విజయవంతముగా జరిపెను. నీ కుమారుడైన దుర్యోధనుడు ఈర్ష్య చెంది, దానిని చేజిక్కించుకొనవలెనని యోచించెను అతని ఆలోచనను నీవు బలపరిచినావు ద్యూతగృహమును నీవు నిర్మించి, అందు నీ తమ్ముని కుమారులను మోసగించినావు. వారు వారితోబాటు రాజ్యమును పోగొట్టుకొనిరి అభాగ్యురాలైన ద్రౌపదిని జుట్టుపట్టుకుని సభలోనికి యీడ్చుకొని వచ్చినపుడు, ఆమె తనకు జరిగిన పరాభవము నుండి కాపాడి న్యాయము చేకూర్చమని నిన్ను ప్రాధేయపడినది ఆమె మాటలను నీవు లెక్కచేయలేదు వారు పన్నెండు సంవత్సరములు అరణ్యములోనూ, ఒక్క సంవత్సరము అజ్ఞాతముగను గడుపునట్లు చేసినావు అది తప్పుకాదా? ఇప్పుడు యేమి జరిగినది? అప్పుడు విధించిన షరతులు — పన్నెండేళ్లు అరణ్యవాసము, ఒక సంవత్సరము అజ్ఞాతవాసము, మొత్తము పదమూడు సంవత్సరములు బహిష్కరణ — అన్నియు నెరవేర్చి వచ్చినారు. ఇప్పుడు వారు నిన్ను న్యాయము చేకూర్చమని అడుగుచున్నారు వారు కోరుచున్నది రాజ్యములో వారి భాగము. కాని నీవు, నీ పుత్రులు దురాశతో అక్రమముగా గడించినది దక్కించుకోవలెనని చూచుచున్నారు.

వారు కోరినదానిని నీవు వినుటలేదు. వారిని తిరిగి అరణ్యమునకు పొమ్మని రాయబారము పంపితివి. ఇది అన్యాయము కాదా? ఇప్పటికైనా మించిపోయినదిలేదు వారి దగ్గర నుండి కృష్ణుడు శాంతి సందేశము తీసుకుని రానున్నాడు కృష్ణుని మాటలు వినినట్లయిన యీ వృద్ధాప్యములో నీకు కొంత శాంతి లభించును'' అధర్మవర్తనుడైన గుడ్డిరాజుకు విదురుడు ధర్మమును బోధింప యత్నించెను మరికొన్ని రోజుల తర్వాత కృష్ణుడు హస్తినాపురమునకు వచ్చెను సభలో కృష్ణుడు దుర్యోధన ధృతరాష్ట్రులకు వారి అనుచిత ప్రవర్తనను ఎత్తిచూపి గర్హించెను పెద్దలైన భీష్మ ద్రోణులు కూడ పాండవులకు న్యాయము చేకూర్చమని నచ్చజెప్పదొడగిరి కాని అవి నిష్ఫలమయ్యెను తదుపరి విదురుడు మాట్లాడెను

విదురుడిట్లు పలికెను ''ప్రియసోదరా! నీకు, నీ పుత్రులకు వాటిల్లనున్న ఘోర ప్రమాదమును నీవు ఊహించలేకున్నావు. నీ తెలివితక్కువతనము చేత, భీముని కఠోర ప్రతిజ్ఞలను మరచినావు కాబోలు భీముడు అతనిసోదరులు, నాగుపాములవలె బుసలు కొట్టుచు, నీ పుత్రులనందరినీ కాటువేయుటకు సిద్ధముగా నున్నారు. యుధిష్ఠిరున కతని రాజ్యభాగము నిచ్చివేయుము మానవరూపములో నున్న భగవంతుడు యీ కృష్ణుడు, పాండవులు తనకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రులని ప్రకటించెను అందుచే, దేవతలందరూ పాండవుల పక్షముననే యుందురు. భగవంతుడు యెక్కడ ఉండునో అక్కడ లక్ష్మీదేవి (అనగా సంపద) ఉండునని నీవు యెఱుగవా? నీపాపములన్నీ మూర్తీభవించి నీపుత్రుడు దుర్యోధనుడుగా రూపొందెను కుటుంబ క్షేమము కొరకై వ్యక్తిని, గ్రామక్షేమము కొరకై కుటుంబమును, సంఘ క్షేమముకొరకై గ్రామమును, చివరకు జీవ క్షేమమునకై యీ భూమిని వదలుట శ్రేయస్కరమని కోవిదులందురు దుర్యోధనుని విడిచిపెట్టుము నా సలహా వినుము నీ శ్రేయస్సును కోరి చెప్పుచున్నాను''.

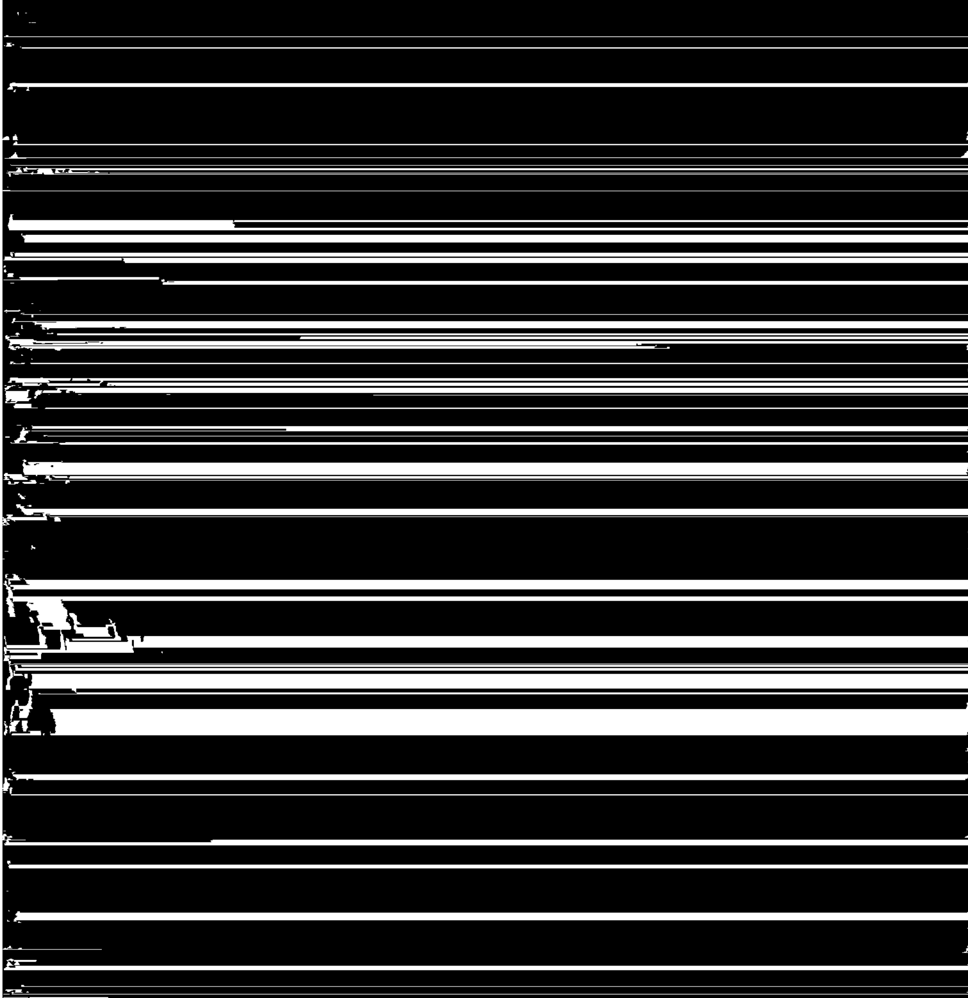
విదురుడు మాట్లాడుట ముగించిన తర్వాత సభ ఒక క్షణకాలము నిశ్శబ్దమయ్యెను ఒక్క క్షణకాలము దుర్యోధనుడు తాను కూర్చున్న చోటునుండి దిగి వచ్చెను అతనితో రాధేయుడు, దుశ్శాసనుడు, శకుని కూడ వచ్చిరి దుర్యోధనుడు పినతండ్రి విదురుని ప్రక్కనే నిలుచుండెను అతని కండ్లు యెర్రనయ్యెను. పెదవులు కోపముతో కంపించుచుండెను విదురునితో సూటిగా మాట్లాడకుండ, దుర్యోధనుడు యిట్లనెను ''అధమ జాతిలో జన్మించిన యీతనిని యీ సభకు రానిచ్చిన దెవరు? ఇతడు దేశద్రోహి. మహారాజైన నా తండ్రి ఉప్పుతినుచు, సిగ్గువిడచి మా శత్రుపక్షము వహించుచున్నాడు. ఇతడు వెంటనే హస్తినాపురము విడచి వెళ్ళవలెనని మా అభిమతము అతడిక్కడ ఉండుట మాకు సమ్మతముకాదు. పూజ్యులైన మా తండ్రిగారికి సోదరుడగుటచేత, ప్రాణములతో విడిచిపుచ్చుచున్నాము''

విదురుడు అందరినీ ఒకసారి పరిశీలించి, అన్నయైన ధృతరాష్ట్రుని వంకకు దృక్కులు మరల్చెను. సభలో యెవరూ నోరువిప్పి పలుకలేదు. విదురుని ముఖము వివర్ణమై ప్రశాంతముగా నుండెను. అతని పెదవుల నుండి కేవలము సన్నని నిట్టూర్పు మాత్రము వెడలెను. భగవంతుని తలచుకొనగా, అతని మనసు భ్రమ, అనురాగము, బాధ, విచారము — వీని నుండి విముక్తిపొందెను. అతడు తన శక్తివంతమైన ధనుర్బాణములను తీసి సభాద్వారము వద్ద నుంచెను. ''ఈ ధనుస్సుతో బాటు మాయావృతమైన నా దృష్టిని యీ ద్వారమున వదలుచున్నాను; నా సోదరుడు, అతని పుత్రులయెడగల అనురాగము, వారి నిజస్వభావమును మరుగుపరిచి, నన్ను గుడ్డివానిని జేసినది. ఈ అనురాగమనే మాయ యింతకాలము నన్ను యిక్కడ బంధించినది. ఈనాడు ఆ మాయ నుండి బయటపడ గలుగుతున్నాను'' అను సందేశము నందించుచున్నట్లున్నది విదురుని ధనుర్బాణ విసర్జన.

విదురుడు సభనుండి లేచి, వెనుకకు తిరిగి చూడక, వెడలిపోయెను

11 యుద్ధానంతరము విదురుని పునరాగమనము

హస్తినాపురము వదలి విదురుడు భారతవర్షములోని పవిత్ర నదీతీరములను దర్శించుచు తీర్థయాత్రలు చేసెను. త్రిమూర్తులగు బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులచే పావనమైన తీర్థములన్నిటిని సందర్శించవలెనని సంకల్పించెను మొదట బృందావనము వెళ్ళి అచట గోవర్ధన పర్వతము దిగువ కొంతకాలము గడిపెను అచ్చటనుండి నర్మదా నదీతీరమునకు వెళ్ళి, నిత్యమూ నిర్మలముగా నుండు నర్మదా జలములో స్నానమాచరించెను.

యాగము జరిగిన తర్వాత యుదిష్ఠిరునకు మనశ్శాంతి కలిగెను. అన్ని పక్కలను సముద్రము ఆవరించిన యీ భూమిని పాలించుచుండెను ఇంద్రుడు స్వర్గమును పరిపాలించురీతిగా నుండెను. యుధిష్ఠిరుని పాలనలో అందరూ సుఖసంతోషములతో నుండిరి పంటలు బాగా పండి, ప్రజలు సంతృప్తితో జీవించుచుండిరి ఆయా ఋతువులలో వర్షములు సక్రమంగా పడి, భూమి సస్యశ్యామలముగా నుండెను గోవులు అమృతము వంటి పాలను విరివిగా యిచ్చుచుండెను. దొంగతనములులేక, రాజ్యమునందు ప్రజలందరూ సద్బుద్ధితో ఆనందముతో జీవించుచుండిరి

అకస్మాత్తుగా యుధిష్ఠిరుడు అశుభ శకునములను గాంచెను. ఇదివరలో ఒకసారి యుద్ధమునకు పూర్వము యిటువంటి దుశ్శకునములను చూచెను అప్పటివలెనే గ్రహములు ఆయా రాశులయందు సమకూరి, ప్రపంచమునకే గొప్ప వినాశము కలుగుసూచనలు కన్పడెను ఏమి జరుగనున్నదోయని ఆందోళన చెందుచున్న సమయమున విదురుడు హస్తినాపురమునకు వచ్చెను

యుధిష్ఠిరుడు అచ్చెరువొందెను గొంతునుండి మాటపెగలదాయెను విదురుని రాకకు మిక్కిలి సంతోషించెను అత్యంత ప్రీతిపాత్రుడైన పినతండ్రిని చూచినంతనే కనులనుండి అశ్రువులు కారజొచ్చెను రాజకుటుంబములోని వారందరు — ధృతరాష్ట్రుడు, గాంధారి, యుయుత్సుడు, సంజయుడు, కృపాచార్యుడు, కుంతి, ద్రౌపది, సుభద్ర, ఉత్తర, కృపి (ద్రోణునిభార్య), పాండవ సోదరులు — విదురునకు స్వాగతమొసంగిరి విదుర ధృతరాష్ట్రుల సమావేశము చాలా సున్నితముగా జరిగెను జీవచ్ఛవముగా నున్న శరీరమునకు ఊపిరి పోసినట్లుగా, విదురుడు లేని లోటు వృద్ధుడైన ధృతరాష్ట్రునికి తీరి, యెంతో శక్తి నిచ్చినది సోదరుడైన విదురుని ప్రేమతో కౌగిలించుకొనెను ప్రారంభములో కలిగిన ఔత్సుక్యము కొంచెము సద్దుమణిగిన తర్వాత, వారందరూ భవనము లోపలి ప్రాంగణములోనికి వెళ్ళిరి విదురుడు భోజనపానాదులు గావించి కొంతసేపు విశ్రమించెను అటు పిమ్మట యుధిష్ఠిరుడు విదురుని కుశల ప్రశ్నలువేసి గడచిన కొలది సంవత్సరములు యెట్లు గడపినదియు వివరింపుమని అడిగెను. ''గడచిన యీ కాలములో మా గురించి తలచేవారా? మీ అభిమానమును మేము యెన్నడూ మరువలేదు మా చిన్నతనములో తల్లిపక్షి తన రెక్కలతో పిల్లలను యెట్లు కాపాడునో ఆ విధముగా మీరు మమ్ములను కాపాడినారు మీరు గక్షించకపోయిన ఆనాడు లక్కయింటిలో మేమందరమూ మా తల్లి కుంతీదేవితో సహా దగ్ధమై యుండేవారము గడచిన కొద్ది సంవత్సరములలో మీరెట్లుండిరి? ఏయే తీర్థములను సందర్శించిరో వివరముగా చెప్పండి భగవంతుని రూపము యెల్లప్పుడూ మనస్సులో మెదిలే మీవంటి పరమపావనులనే తీర్థములుగా పరిగణింతురు సామాన్య మానవులచే కలుషితమైన పుణ్యనదులు మీవంటివారు వాటిని సందర్శించుటవలన అవి పునీతమగుచున్నవి భగీరథుడు గంగను భూమికి తెచ్చునపుడు గంగాదేవి 'ఈ స్వర్గము నుండి భూమికి దిగివచ్చినచో నాలో స్నానమాచరించే పాపులు నన్ను కలుషితమొనర్చి నాలోని నిర్మలత్వమును అపహరింతురు. అట్లు జరుగుటకు వీలు లేదు' అని పలికినట్లు నేను వినియున్నాను అందుకు భగీరథుడు 'నిర్మల మనస్కులైన పవిత్రమానవులు నీయందు స్నానము చేయగలరు. వారునిన్ను పునీతను చేయగలరు వారిని తీర్థరూపులందురు' అని జవాబు చెప్పినట్లుగా వినినాడను మీరు చెప్పు విషయములు వినుటకు యెంతో కుతూహల పడుచున్నాము''

గడిచిన సంవత్సరములు తాను యే విధముగా గడపినదియు వివరించెను. తాను సందర్శించిన పవిత్ర ప్రదేశములను వర్ణించి చెప్పెను. కాలము మిక్కిలి తొందరగా సంతోషముగా గడచిపోయెను

రాజభవనములో కొన్ని రోజులుండెను ఎక్కువ కాలము అభాగ్యుడైన ధృతరాష్ట్రునితో గడిపెను.

12 ధృతరాష్ట్రుని చరమదశ

హస్తినాపురములో కొన్నిరోజులు ఉండిన తర్వాత, విదురుడు సమయము మించిపోవుచున్నదని, కాలము వృధా చేయుట అనుచితమని నిశ్చయించుకొనెను. తాను వచ్చి చేయవలసిన కార్యము పూర్తికాగా, ఒకరోజు ధృతరాష్ట్రునితో యిట్లనెను ''ప్రియసోదరా! ఆరోజులలో నేను నీకు చెప్పిన సలహాలను ఆలకించలేదు కాని యిప్పుడు నేను చెప్పబోవునది నీవు తప్పక వినవలెను ఈ హస్తినాపురము విడిచిపెట్టి, అరణ్యమునకు వెళ్ళుము. ఈ భోగభాగ్యములను విడిచి, యీ పట్టణమునకు దూరముగా నున్న అరణ్యమున కేగుము.''

ధృతరాష్ట్రుడు తన తమ్మునివైపు తిరిగి యిట్లనెను ''నీవు చెప్పునది నాకర్థమగుటలేదు ఈ వృద్ధాప్యములో అవిటివాడనై, అరణ్యమునకు యేల పోవలెనో తెలుపుము వివరముగా చెప్పుము నీవు యీ విధముగా సూచించుటకు యేదో ఒక కారణము ఉండునని తలంచెదను నన్ను వెళ్ళుమని యెందులకు చెప్పుచున్నావు?''

విదురుడు యెంతో సరళమైన స్వరముతో యీ విధముగా నచ్చజెప్పదొడంగెను ''భయంకరమైన కాలుడు మిక్కిలి తొందరగా సమీపించుచున్నాడు కాలుని శక్తి ముందు ఏదియు నిలువలేదు ఏవో మాటలు చెప్పి కాలుని వెనుకకు పంపుట అసాధ్యము. మృత్యువు చేరువలో నున్నది కాలుని చెయ్యి స్పృశించునపుడు, నీకు అత్యంత ప్రీతికరమైన యీ జీవితమును త్యజించవలసి యున్నది ఇక యితర ప్రీతికర వస్తువులను గురించి యేమి చెప్పగలము! సంపదా? బంధువులా? అధికారమా? మృత్యువు సమీపించినపుడు యివన్నీ యేమి చేయగలవు? ఈ సందర్భములో నీకు కొన్ని చేదు నిజములను చెప్పనిమ్ము నావారు అని చెప్పుకోదగ్గవారెరూ నీకు లేరు నీ తండ్రి, సోదరుడు, స్నేహితులు, పుత్రులు అందరూ గతించినారు కాలగర్భములో కలిసిపోయినారు వృద్ధాప్యము చేత నీ శరీరము మిగుల శుష్కించినది నీవు ఉంటూన్న యీ గృహము కూడ నీదికాదు నీ పుత్రులందరూ భీముని చేతిలో మరణించినారు ఆ భీముడు పెట్టే అన్నమునే యిప్పుడు నీవు తినుచున్నావు ఇంతటి అవమానకర పరిస్థితుల్లో జీవిస్తున్నావంటే, జీవితముపై నీకు యెంత వ్యామోహమో తెలియుచున్నది ఈ దుర్భర జీవితము నీకు వ్రాసిపెట్టియున్నది

''లక్క యింటిలో పాండవులను చంపబూనుకున్నావు. ఆహారములో విషము కలిపి భీముని చంపుటకు సిద్ధపడినావు వారి భార్యయైన ద్రౌపదిని నిండు సభలో అవమానించినావు వారిసంపదను రాజ్యమును అపహరించినావు. ఇన్ని జరిగినప్పటికీ, వారు నీకీ జీవితము సమకూర్చినారు ఇట్టి జీవితము వలన యేమి ప్రయోజనము? ఈ జీవితము, యీ భోగభాగ్యములు త్యజించుటకు నీవు యిష్టపడకపోయిననూ, మృత్యువు నిన్ను వదలిపెట్టదు నీకు యిష్టమైనా, అయిష్టమైనా, యీ శరీరము జీర్ణవస్త్రము వలె క్షీణించకమానదు ఈ సత్యములను ఒక్క క్షణము ఆలోచించు ధైర్యము తెచ్చుకొనుము సంపదను, బంధుమిత్రులను, పుత్రులను పోగొట్టుకున్న తర్వాత రహస్యముగా అడవికేగి శరీరమును విడచిపెట్టువాడే ధైర్యవంతుడు కొ [illegible] మరికొందరకు ఒకరు బోధించుట వలన వైరాగ్యము కలుగును కాని మనోధైర్యముతో వైరాగ్యము నవలంబించి, అరణ్యమునకేగి శేషజీవితమును గడుపు మానవుడే అందరిలో

ఉత్తముడు యౌవనములో ధైర్యముగా నుండుట చాలా సులభము. కాని మృత్యువు సమీపిస్తున్నదని గ్రహించి యెట్టి విచారములేక యీ శరీరమును వదలుటకు సంసిద్ధతను ప్రకటించు మానవుడే నిజమైన ధైర్యవంతుడు. బాధాసదృశమైన యీ పురమును మరిచిపొమ్ము లేచి ఉత్తరదిశగా పోయి స్వర్గమార్గమున ప్రయాణించుము''

చాల సేపటివరకు ధృతరాష్ట్రుడు మౌనముగా నుండెను మొట్టమొదటిసారిగా తన జీవితములో ధృతరాష్ట్రుడు, యెట్టి అరమరికలు లేక, విదురుని సలహా పాటించ నిశ్చయించుకొనెను.

రాత్రి రెండవ యామము గడచినది ధృతరాష్ట్రుడు తనపక్కమీద నుండి లేచి, భార్య గాంధారికి తన నిశ్చయమును తెలిపెను ఆ మహాసాధ్వి వివాహము జరిగిన రోజునే, తన భర్త చూడలేని యీ ప్రపంచమును తానుకూడ చూడనని పట్టుబట్టుతో కళ్ళకు గంతలను కట్టుకొనెను ధృతరాష్ట్రుడు చెప్పినది విని మారు మాట్లాడక భర్తపక్క నిలుచుండెను ఆ వృద్ధదంపతులు రహస్యముగా యెవరికీ తెలియకుండా విదురుడు తోడురాగా రాజ భవనము విడిచి వెళ్ళిరి

13 నారదుడు హస్తినాపురమున కేతెంచుట

ప్రాతఃకాలముననే యుధిష్ఠిరుడు నిద్రనుండి లేచెను. కాల్యకృత్యములు తీర్చుకుని, ఉదయపూజలు చేసి, యితర నిత్యకర్మలు పూర్తిచేసి, ధృతరాష్ట్రుడు గాంధారి నివసించే వసతివైపు వెళ్ళెను అతని నిత్యకృత్యములలో యిది ఒకటి అక్కడ చుట్టూ పరికించగా ధృతరాష్ట్రుడు, గాంధారి కావరాలేదు. విదురుడు కూడ కనిపించలేదు అంతటా వెదికెను కానివారి జాడ యెక్కడనూ కానరాలేదు వారి వసతి ముఖద్వారము వద్ద సంజయుడు కూడ తనవలెనే విచారవదనముతో కన్పడెను యుధిష్ఠిరుడు సంజయునడిగెను సంజయుడు ఒక్కమాటయైనను పలుకలేదు సంజయునితో నిట్లు పలికెను ''ఓ సంజయా! వారెక్కడ? మా పెదతండ్రి, పినతండ్రి, పెదతల్లి యెక్కడ నున్నారు? ఎవరిచేతనైన అవమానమొంది, రహస్యముగా యెవరితో చెప్పకుండా వెళ్ళిపోయినారా? లేక, పుత్రశోకము భరించలేక గంగానదిలో దూకి ఆత్మహత్య చేసుకున్నారా? ఏ విషయమునూ తొందరగా చెప్పుము'' కన్నీళ్ళను తుడుచుకుని సంజయుడిట్లు పలికెను. ''నిజముగా యేమి జరిగినదో నాకు తెలియదు వారు యేమి చేయనున్నదీ నాకు తెలియపరచలేదు వారిద్దరునూ విదురుడునూ నన్ను మోసపుచ్చిరి'' ఈ విషాద పరిస్థితిలో మునిగియున్న యుధిష్ఠిరుడు, వీణ మీటుచు వచ్చుచున్న నారదుని చూచెను నారదునికి స్వాగతము పలికి ఉచితరీతిని సత్కరించి యిట్లు పలికెను. ''నేను మరొక ధ్యానలో నున్నట్లు కన్పించినచో క్షమించగోరెదను. నాతండ్రి సోదరులు, నాపెదతల్లి కన్పించకపోవుటచేత మనసు స్థిమితము తప్పియున్నది నన్ను విచారము ఆవరించినది మీరు నన్ను ఓదార్చి, యిట్లు జరుగుటకు అర్థమేమిటో తెలియజెప్పమని వేడుకుంటున్నాను'' అంత నారదుడిట్లు పలికెను ''యుధిష్ఠిరా! నీవు యెవరి గురించి విచారించవలసిన పనిలేదు ఈ ప్రపంచము భగవంతుని అధీనములో నున్నది కొందరు వ్యక్తులను ఒకచోట జేర్చి, వారు కొంతకాలము జీవించి, తిరిగి ఒకరినొకరు విడిచి వెళ్ళునట్లు చేయునది ఆ భగవంతుడే ఎద్దును చూడు దాని యజమాని దాని ముక్కుకు రంధ్రములు చేసి ఆ రంధ్రములగుండా ఒక త్రాడును వేసి, ఆ తర్వాత దాని వీపుపై బరువులను వేసి దానిని లాగుకుని వెళ్ళును యజమాని ముక్కుత్రాడును

యెటులాగితే అటువైపు యెద్దు నడచి, తన వీపుపై యెంత బరువు వేసిన అంత బరువును లాగుకొని పోవును ఈ విషయములో యెద్దుకు మరొక గత్యంతరము లేదు. అదేరీతిగా మానవుడు కొన్ని త్రాళ్లతో కట్టుబడియున్నాడు. వాటినే మానవుడు వర్తించు సూత్రము అందురు అవి యేమనగా: ధర్మము, బ్రహ్మచర్యము, బ్రాహ్మణ్యము. వీటి ననుసరించి తనపై మోపిన బరువు బాధ్యతలను లాగుకొని, భగవంతుని దిశగా పోవును ఏ వ్యక్తికిని తన యిష్టము వచ్చినట్లు సంచరించుటకు స్వేచ్ఛలేదు ఒక బాలుడు ఆటబొమ్మలతో ఆడుకొనునపుడు, కొంతసేపు వాటినొకచోట జేర్చి ఆడుకొనును. మరికొంతసేపటికి తనకు తోచినరీతిగా వాటిని విడదీయును. అదేరీతిగా, భగవంతుడు మానవులను యీ ప్రపంచములో ఒకచోట జేర్చి, తనకు తోచినపుడు వారిని విడదీయును. ప్రతి వ్యక్తి జీవితము యీ సత్యమును నిరూపిస్తున్నది మానవశరీరము అశాశ్వతమని నీకు తెలియును ఆత్మ శాశ్వతము ఏ విధముగా చూచినప్పటికీ, అదృశ్యమైన నీ తండ్రి సోదరులు, పెదతల్లి గురించి విచారించుట తగదు వారిని సంరక్షించుటకు నీవు లేకపోవుటచేత వారు నిస్సహాయులయ్యేదరని నీవు తలచవద్దు ఈ భ్రమను విడువుము పంచభూతాత్మకమైన యీ శరీరము కాల, కర్మ, స్వభావములకు కట్టుబడి యున్నది. ఇంకేదియు దానిని సంరక్షింపనూ లేదు, నశింపజేయనూ లేదు

''యుధిష్ఠిరా! జాగ్రత్తగా వినుము భగవంతుడు రూపనామములతో యీ భూమిపై దుష్టశక్తులను నిర్మూలించుటకు అవతరించియున్నాడు. అతని కార్యము పూర్తి అయినది అతడు ఉన్నంతవరకు నీవు యీ భూమిపై ఉండగలవు

''ఇక నీ తండ్రిసోదరులు, పెదతల్లి గురించి వినుము. ధృతరా   చేరెను గంగానది యీ భూమికి దిగివచ్చినపుడు, ఏడు పాయలుగా విడిపోయి ప్రవహించెను ఎక్కడ యేడు పాయలుగా విడిపోయెనో ఆ ప్రదేశమునకు సప్తస్రోతస్సు అని పేరు. ఆ పవిత్ర స్రోతస్సు తీరమున, నీ పెదతండ్రి రాబోవు జీవితమునకు సంసిద్ధుడగుచున్నాడు అయిదు రోజుల తర్వాత అతనికి యీ శరీరము నుండి విముక్తి లభించును. అతని శరీరముతోబాటు గాంధారి శరీరము కూడా ఆ ఆశ్రమము నందు దగ్ధమైపోవును ఇది చూచిన తర్వాత నీ పినతండ్రి విదురుడు మరొకసారి పుణ్యతీర్థములు దర్శించి, బదరికాశ్రమము చేరి అక్కడ తన శరీరమును విడిచిపెట్టును

''నేను చెప్పినదంతయు విని, యీ విచారమును త్రోసిపుచ్చుము'' పాండవుల వద్ద సెలవు తీసుకుని నారదుడు వెడలగా, యుధిష్ఠిరుడు నారదుడు పలికిన పలుకులను మననము గావించుకుని, తనను తాను సముదాయించుకొనెను.

14 అర్జునుడు ద్వారక నుండి తిరిగి వచ్చుట

గడచిన కొద్దికాలములో   ఠిష్ఠిరుని కలవరపరచెను. కొంతవరకు నారదుని బోధలు అతనికి ఊరట కలిగించెను కాని దుశ్శకునములు గోచరించుచునే యుండెను ఎంతటి మహోత్పాతములు సంభవించునోయని తలంచుచూ భయభ్రాంతుడయ్యెను అతనికి విశ్రాంతి లేకుండెను

నారదుని యీ పలుకులు –– ''దుష్టశక్తుల నణచుటకు భగవంతుడు మానవరూపంలో అవతరించెను అతడు వచ్చిన పని పూర్తి అయినది. అతడు యీ భూమిపై ఉన్నంతవరకు నీవు ఉండగలవు'' –– యుధిష్ఠిరుని మదిలో మెదలెను

నారదుని మాటలు యుధిష్ఠిరునికి మిక్కిలి ఆందోళన కలిగించెను కృష్ణునితో వెళ్ళిన అర్జునుడు తిరిగి యింకను రాలేదు వెళ్ళి చాలా నెలలైనది భీమునితో యుధిష్ఠిరుడు తన మనసులోని ఆవేదనను వెలిబుచ్చెను యుధిష్ఠిరుడిట్లనెను ''భీమా! నాకెందుకో యెక్కువ ఆందోళన కలుగుచున్నది. పూజ్యుడైన నారదమహర్షి కృష్ణభగవానుడు అవతరించిన పని పూర్తి అయినదని, తాను ధరించిన యీ మానవశరీరమును, నటుడు తన పాత్రపోషణ పూర్తికాగానే తాను ధరించిన వేషమును వదలివేయునట్లు, త్వరలోనే వదలనున్నాడని చెప్పినప్పటి నుండి నాకెంతో కలవరముగా ఉంటున్నది కృష్ణుడు మనలను విడిచి వెళ్ళిపోవునా? మనందరకు సర్వస్వముగా ఉంటూన్న కృష్ణ భగవానుడు మనలనందరినీ విడిచి వెళ్ళునా? ఇది చాలా తొందరలోనే జరుగగలదని నాకెంతో భయముగా ఉన్నది. చెడుమార్పులు యెంత తొందరగా కలుగుచున్నవో చూడు! ప్రజలు రానురాను అధర్మవర్తను లగుచున్నారు మానవులకు తల్లి తండ్రులయెడ, పెద్దలయెడ ప్రేమ, గౌరవాభిమానములు అడుగంటుచున్నవి. మరింత కుత్సిత బుద్ధులగుచున్నారు కలికాలము ప్రవేశించినదని నాకు తోచుచున్నది కృష్ణుడు తన పవిత్ర పాదములను యీ భూమిపై పెట్టినప్పటి నుండి నేటివరకు కాంచిన యీ వైభవము త్వరలోనే అంతరించనున్నది. భీమా! నాకు మిక్కిలి భయాందోళనలు కలుగుచున్నవి''. ఇంతలో అర్జునుడు ద్వారక నుండి తిరిగి వచ్చెను. నెమ్మదిగా అడుగులు వేయుచూ అన్నగారైన యుధిష్ఠిరుని వైపు నడచెను అర్జునుని కనుల నుండి అశ్రువులు వర్షించుచుండెను ముఖము దించుకుని యుండెను ముఖము కళావిహీనముగా నుండెను అన్న పాదములపై బడి కాళ్ళను గట్టిగా పట్టుకుని లేవకయుండెను యుధిష్ఠిరుడు వణకుచుండెను అతని గుండెలు అసాధారణముగా కొట్టుకొనుచుండెను గద్గద స్వరముతో అర్జునుని లేవనెత్తి యిట్లడిగెను ''అర్జునా! ఏమి జరిగినది? నీకేమి అనారోగ్యము లేదు కద లేక యేదైన మనోవ్యధ నిన్ను వేధిస్తున్నదా? విషయమేమిటో చెప్పుము ద్వారకలో అందరూ కుశలమేనా? మనకు ప్రీతిపాత్రుడైన కృష్ణుని గురించి చెప్పుము'' అర్జునుడు మౌనముగా నుండెను అతని ముఖమందు హృదయములో వలె, ఆనందమంత రించిపోగా, కనులు తుడుచుకొని, చేతులు కట్టుకుని నిలుచుండెను అతని మనస్సు కృష్ణుని గురించి ఆలోచించుచుండగా, అతిగద్గద స్వరముతో ''ప్రభూ! మనము వంచితులమైనాము విధి అతిక్రూరముగా వంచించినది ద్వారలో కృష్ణుడు ఇకలేడు. అంతెందుకు, అసలు ద్వారకయే లేదు'' అని పలికి మూర్ఛపోయి నేలపై పడెను

మూర్ఛనుండి తేరుకుని తెలివివచ్చిన పిదప, అర్జునుడు, తనను కుని, యాదవులం దరూ యేవిధముగా నాశనమైనారో, కృష్ణుని నిర్యాణానంతరము ద్వారకానగరము యెట్లు సముద్రములో మునిగిపోయెనో తెలిపెను

అర్జునుడు పూర్తిగా మూర్ఛనుండి తెలివితెచ్చుకుని, చెప్పిన దుర్భర విషయములను గ్రహించుటకు అక్కడ చేరిన వారందరికీ కొన్ని నిముషములు పట్టెను అటు తర్వాత, ప్రభాసతీర్థములో సంభవించిన దారుణముల గూర్చిన విషయములు ఒక్కటొక్కటే తెలుసుకొనిరి కృష్ణుని గొప్ప వైభవములను గుర్తుకు తెచ్చుకుని వారికి వివరించుచుండగా, అర్జునునికి తన శరీరమంతటా యేదో చెప్పరాని శాంతి పూర్వకమైన అనుభూతి కలిగెను అతని మనస్సు ప్రశాంతముగా నిర్మలముగా నుండి, వైరాగ్యభావము ఆవహించెను భగవంతుని

నిత్యము తలచుచుండుటచేత అతని మనస్సులోని కలవరములు అంతరించెను. చాలా యేండ్లక్రితము రణరంగమందు కృష్ణుడు బ్రహ్మవిద్యను బోధించెను. ఇప్పుడు, యిన్ని సంవత్సరముల తర్వాత, కృష్ణుడు బోధించిన ఆ విషయములు ఒక్కటొక్కటే అర్జునుడు అర్థము చేసుకొనుచుండెను. ద్వంద్వముల ప్రభావము యేవిధముగా జీవుడు, పరమాత్మ వేరను భ్రమ కలిగించి, దుఃఖమునకు దారితీయుచున్నదో గ్రహించెను. ద్వంద్వ భావము కలుగుటకు పంచభూతములతో నిర్మితమైన యీ శరీరము ఒక కారణము. రెండవ కారణము త్రిగుణముల కలయిక. ద్వంద్వ భావమునకు అవిద్య (అసత్యము) ఆధారము. అవిద్య నిర్మూలమై సత్యము గుర్తించినపుడు, ద్వంద్వభావము అదృశ్యమగును.

దారుణమైన కృష్ణుని నిర్యాణ వార్త విన్న యుధిష్ఠిరుడు మూగబోయెను. అతడు ఊహించి భయపడినట్లు గానే ద్వారకలో జరిగిన దారుణ సంఘటనలు, కృష్ణుని నిర్యాణము దుశ్శకునముల ప్రభావము నిర్ధారించి నట్లయ్యెను. నారదుడు వచ్చి వెళ్ళినప్పటి నుండి యుధిష్ఠిరునికి మనశ్శాంతి లేకుండెను. ఇప్పుడు అతనికి మనస్సులో యెట్టి వికారములు, ఆందోళనలు లేక నిశ్చల భావము క్రమ్ముకొనెను. తిరిగి నారదుని మాటలు — ''కృష్ణుడున్నంత వరకు యీ భూమిపై నీవు ఉండగలవు'' — జ్ఞప్తికి వచ్చెను. యుధిష్ఠిరుని ఆలోచనలు పరలోకము వైపు మరలెను. కృష్ణుని నిర్యాణ వార్త విన్న తక్షణమే కుంతీదేవి తనువు చాలించి, నిత్యమునూ కృష్ణుని చింతించుట చేత, అతనితో ఐక్యము చెందెను.

యుధిష్ఠిరుడు తన మహా ప్రస్థానమునకు సన్నాహము కావించెను. పరీక్షిత్తునకు పట్టాభిషేకము చేసెను. మధురలో అనిరుద్ధుని కుమారుడైన వజ్రునకు పట్టము గట్టెను. తన సంపదను యుధిష్ఠిరుడు విరివిగా దానము చేసెను. నారచీరలు ధరించి, జడలతో రాజభవనము నుండి నిష్క్రమించెను. ముఖమునందు యెట్టి భావములేక మతిచెడిన వానివలె నుండెను. ఎవరితో మాట్లాడలేదు, చివరకు తన తమ్ములతో గూడ మాట్లాడక యుండెను.

భీమార్జున నకులసహదేవులు, యుధిష్ఠిరు ననుసరించిరి. వారి మనస్సులు భగవంతుని చింతించుచుండగా, ఉత్తరదిశగా నడిచి, యీ భూమిని విడిచి స్వర్గము నలంకరించిరి.

15 గోవు, కుంటిఎద్దు

పరీక్షిత్తు జన్మించిన తర్వాత ధౌమ్యమహర్షి, కృపాచార్యుడు అతని జాతకచక్రము వేసిరి. పుట్టినబిడ్డకు ఉజ్జ్వలమైన భవిష్యత్తు కలదని వారు యుధిష్ఠిరునకు చెప్పిరి. ''మనువు పుత్రుడైన ఇక్ష్వాకు వలె నుండు'' నని చెప్పిరి. మరియు, ''బ్రాహ్మణులను గౌరవించి సత్కరించును. శ్రీదశరథ కుమారుడైన శ్రీరామునివలె సత్యమే యెల్లప్పుడును పలుకును. శిబిచక్రవర్తివలె విరివిగా దానధర్మములు చేయును. దుష్యంతుని కుమారుడైన భరతుని కీర్తి వ్యాపించినట్లు, నలుదిశల యితని కీర్తి వ్యాపించగలదు. పాండవార్జున కార్తవీర్యార్జునుల వలె విలువిద్యయందు మిక్కిలి ప్రజ్ఞాశాలియగును. హిమవంతునికున్న నిశ్చలత్వమును, భూదేవికున్న ఓర్పును కూడ యుండును. బలిచక్రవర్తికి ఉన్న ధైర్యము, ప్రహ్లాదుని భక్తి కలిగియుండును. అశ్వమేధయాగము జరిపి, వ్యాసపుత్రుడైన శుకమహర్షి వద్ద బ్రహ్మవిద్య నభ్యసించును. సూర్యచంద్రులు యీ భూమిపై ఉన్నంతవరకు అతని పేరు చిరస్థాయిగ నుండగలదు'' అని చెప్పిరి.

ద్వితీయ స్కంధము

పట్టాభిషిక్తుడైన పరీక్షిత్తు ఋషుల వచనములను ఋజావు చేసెను యుధిష్ఠిరునివలె నేర్పుతో రాజ్యమును పాలించెను ఉత్తర కుమారుని పుత్రికయగు ఐరావతీదేవిని వివాహమాడెను వారి జ్యేష్ఠపుత్రుడు జనమేజయుడు గంగానదీతీరమున అశ్వమేధయాగము నిర్వర్తించెను కలిప్రభావము దినదినము హెచ్చుచుండుట అతనికి విపరీతముగా బాధకలిగించెను కలితో యుద్ధము చేసి అతనిని నాశనము చేసి, తిరిగి యీ భూమిపై తన తాతలు రాజ్యము నేలినప్పటి వైభవమును పునరుద్ధరింప తలచెను

ఒకసారి, సరస్వతీ నదీ తీరమున ఒక ఎద్దు (ధర్మము) ఆవు(భూదేవి)తో సంభాషించుచుండెను ఆవు చిక్కి, తన దూడను కోల్పోయినదానివలె నుండెను. ఆవు కనుల నుండి నీరు కారుచుండెను. ఎద్దు అవిటిగానున్నది. ఒక కాలుతో కుంటుచు ఆవువద్దకు వెళ్ళి యిట్లనెను. ''నీవు యెందుకు యేడ్చుచున్నావు? ఏల విచారముగా కన్పించుచున్నావు? నీవు రోగివలె నున్నావు ఇది యేదో మానసిక వ్యధగా నాకు గోచరించుచున్నది ఏదో తీరని బాధ నిన్ను వేధించుచున్నట్లున్నది నీకు అత్యంత ప్రీతిపాత్రులైన వారు గతించగా, వారికొరకు విచారించుచున్నావా? లేక నా మూడు కాళ్ళు కుంటిగా నుండుట జూచి భరించలేక యేడ్చుచున్నావా? క్షత్రియులకు బదులు అధమజాతిలో జన్మి   పాలకులు కాగలరని విచారించుచున్నావా? ఇకముందు యజ్ఞయాగములు జరుగవని దేవతలకు హవిస్సులో భాగము లభించదని దుఃఖించుచున్నావా? తల్లీ భూదేవీ! ఇకముందు ఇంద్రుడు వర్షములు కురిపించక పోవుటచేత తేమ యుండదని విచారించుచున్నావా? ధర్మము క్షీణించుచున్నదని విచారమా? ఇకముందు స్త్రీలను పురుషులు రక్షింపలేరని, యువకులు తమ తల్లిదండ్రులను గౌరవించరని భయపడుచున్నావా? సరస్వతీదేవి అపవిత్రులైన బ్రాహ్మణుల యిండ్లలో నుండవలసి వచ్చునని, లేక ఉత్తమ జన్మనందిన బ్రాహ్మణులు వారికంటె అధములైన వారికి నీచపు సేవచేయలసి వచ్చునని బాధపడుచున్నావా? లేక భగవంతుని చింతించక,   కొరకు పాపకార్యములందు మునిగే మానవుల గురించి శోకించుచున్నావా?

''నీవెందుకు విచారముగా నున్నావో నేనెఱుగుదును. ఇంతవరకు భగవంతుడు నీ తోడనే యుండి నీపై బరువును తొలగించెను అధర్మమును నాశము కావించెను అతడు యీ భూమి నుండి వెడలుటతోడనే ధర్మము కూడ అతని ననుసరించి వెళ్లిపోయెను ఇదియే నీ విచారమునకు తప్పకుండ కారణమై యుండును అందరూ శత్రువుగా పరిగణించే కాలము నీ గతవైభవమును దోచుకున్నది భవిష్యత్తును గురించిన ఆలోచనలే నీ బాధకు కారణమై యుండును. నేను చెప్పినది నిజమేనా?''

అశ్రువులు నిండిన కనులతో ఆవు (భూదేవి) యిట్లనెను ''ఓ ధర్మప్రభువా (ఎద్దు)! నా యీబాధ వెనుక యేమి ఉన్నదో నీకు బాగుగా తెలియును. నీ ప్రశ్నలు నా గాయములను తిరిగి రగిలించినవి. గోపాలుడు (భగవంతుడు) నన్ను విడిచిపోయెను. నేను అతనికై పరితపించుచున్నాను. అతడు వెళ్ళిన తక్షణమే ధర్మము నన్ను విడిచిపోయెను దానితో యింతకాలము నాలో వసించిన ఉదార గుణములు విడిచి పోయెను నీవు యింతవరకు యే ధర్మమునకు ప్రతినిధిగా నిలిచినావో, అది వెళ్ళిపోవుటతో నిన్ను గురించి విచారించుచున్నాను. సౌందర్యము, మంచితనము, నైర్మల్యము — వీటికి నిలయమైన ఆ భగవంతుడు విడిచివెళ్ళగా, కలి పురుషుని దినదినాభివృద్ధి భయము కల్గించుచున్నది. కృష్ణుని రూపములో భగవంతుడు తన పాదములను నాపై నుంచి నడచెను నన్ను పునీతను కావించుటచేత నేనెంతో సుందరముగా నుంటిని నా అదృష్టమునకు నేను గర్వపడితినని కాబోలు, నన్ను విడిచివెళ్ళి యీ విధముగా శిక్షించెను ఏమి చేయుటకు తోచకున్నది అప్పటి వైభవము పదేపదే జ్ఞప్తికి రాగా మరీమరీ దుఃఖము కల్గుచున్నది''.

ఆ విధముగా సంభాషించుచుండగా, యెక్కడి నుండియో ఒక అధమ జాతిలో జన్మించిన వ్యక్తి క్షత్రియ వేషముతో వారికడకు వచ్చెను. తదుపరి వారిని వేధింపజొచ్చెను ఒక కర్రను తీసుకుని, ఎద్దుకున్న ఒకే ఒక కాలిని విరగగొట్ట బూనుకొనెను ఇంతలో పరీక్షిత్తు మహారాజు తన రథముపై ఆ ప్రాంతమునకు రాగా యీ దారుణ దృశ్యము అతని కంటబడెను. వెంటనే అతడా ప్రదేశమునకు వచ్చి, ఒక చేతితో ధనుస్సు యెత్తి తత్క్షణమే రెండవ చేతితో అమ్ముల పొది నుండి ఒక అమ్మును వెలుపలికి తీసెను దీనముగా నున్న గోవును చూడగా పరీక్షిత్తు కనుల నుండి అశ్రువులు ప్రవహింప మొదలిడెను తీక్షణమైన కంఠముతో ఎద్దును గాయపరచుచున్న వానివైపు తిరిగి యిట్లనెను. ''ఎందుకింత క్రూరముగా ప్రవర్తించుచున్నావు? నా రాజ్యములో యిటువంటి అన్యాయము యేల జరుగుచున్నది? ఒకప్పుడు ధర్మమూర్తి యైన యుధిష్ఠిరుడు పాలించిన యీ భూమిపైనా? నేను మహారాజుగా నుండగా, యింతటి దారుణ కార్యము చేయుటకు నీకెట్లు ధైర్యము వచ్చినది?''

గోవును, యెద్దును సేదదేర్చి వారితో పరీక్షిత్తు యిట్లనెను ''మీరెవరు కానీయండి ఈ పాపాత్ముని వలన వేదనకు గురియైన మీరు యిక స్వేచ్ఛగా నుండగలరు. ఈ దుర్మార్గుని యిప్పుడే చంపెదను. మీకు యిక భయము లేదు. నీ అవిటితనమునకు జాలి కలుగుచున్నది నీ మూడు కాళ్ళను యెవరు విరగగొట్టిరి'' అని యెద్దు నడిగెను

ఎద్దు (ధర్మము) పరీక్షిత్తును చూచి యిట్లనెను ''కురువంశములో జన్మించిన నీవు యిట్లు పలుకుట చాలా ఉచితముగా నున్నది భగవంతుడు యెవరికి శాంతి దూతగను, రథసారథిగను సహాయపడెనో అట్టి ఉత్తమోత్తములకు నీవు వారసుడవు. మా యీ ప్రస్తుత స్థితికి యెవరు బాధ్యులో నిజముగా మాకు తెలియదు. నా చుట్టును పరికించి చూచిన, ప్రజలు ధర్మము వివిధ రూపముల గురించి మాట్లాడగా నాకు తెలివి తప్పినట్లుండును నాస్తికులు కొందరు మానవుడే తన దురదృష్టమునకు కారణమందురు ఈ భూమిపై మానవుల జీవితములను నిర్దేశించుటకు భగవంతునకెట్టి శక్తియు లేదనుచుందురు. మానవుల అహంకారమే వారి జీవితమును తీర్చిదిద్దుచున్నది. మరికొందరు అన్నింటికి నవగ్రహముల ప్రభావమే కారణమందురు విధి, గ్రహచారము పర్యాయ పదములని వారి నమ్మకము మరికొందరు కర్మయే ప్రధానమని, అన్నింటికి కర్మయే కారణమని చెప్పుదురు. ఇంకనూ మరికొందరు మంచి చెడులు జరుగుటకు వారివారి స్వభావములే తప్ప యితరమైన దేదియూ కారణము కాదని అందురు కొద్దిమంది, చాలా కొద్దిమంది, భగవంతుడను వాకొకడున్నాడని, అతడు మానవాతీతుడని, అతడే అన్నింటికీ కారణభూతుడని విశ్వసింతురు ఓ రాజా! ఈ అభిప్రాయము లన్నిటినీ చక్కగా యోచించి, యేది యిప్పటి పరిస్థితులకు కారణమో నీకు నీవే నిశ్చయించుకొనుము. నాకైతే నిజముగా తెలియదు''.

ఆ మాటలను విని పరీక్షిత్తు ఒక క్షణము యోచించి చిరునవ్వుతో యిట్లనెను. ''అధర్మపరులేకాక, వారి పేరు మచ్చరించువారు గూడ నరకము పాలగుదురని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి నిజమైన ధర్మశీలురు పాపాత్ముల పేర్లు తలంచరు. నీవు చెప్పిన మాటలు ధర్మము లోతుపాతులు బాగుగా యెఱిగిన వారు చెప్పినట్లున్నవి. నీ పలుకులు విని యోచించగా నీవు ధర్మమూర్తివి తప్ప వేరొకరు కాదని స్పష్టముగా తెలియుచున్నది.

''తపస్సు, శౌచము, దయ, సత్యము ధర్మమునకు నాలుగు పాదములని చెప్పుదురు. తపస్సు నాశమొందు

టకు మదము కారణము. ఇంద్రియానుభవములు, అహంకారము తరువాతి రెండు పాదములు, అనగా శౌచము, దయ నశించుటకు ముఖ్య కారణములు ఈ కలియుగములో సత్యము ద్వారా ధర్మము నవలింబించ వచ్చునని చెప్పుదురు ఆ ఒక్క పాదముపైనే నీవు యిప్పుడు నిలిచి యున్నావు. ఈ కలి, సత్యమును వధించి దాని స్థానమున తన ఆయుధమైన అసత్యమును ప్రతిష్ఠించుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. భూమాత యెందుకు విచారించుచున్నదో నాకు తెలియును భగవంతుడు తనపై నడచినపుడు గడచిన స్వర్ణయుగమును, పాపాత్ములు పాలించు రాబోయే కాలముతో సరిపోల్చి విచారించుచున్నది. భయమును విడువండి. నేను కలిని రూపుమాపబోవుచున్నాను''.

ధనువును క్రిందపెట్టి చేతిలో కత్తి తీసుకుని కలిని చంపుటకు పరీక్షిత్తు ఉద్యమించెను.

16 కలి ప్రభావము

తాను ధరించిన వేషము విప్పివైచి, కలి పరీక్షిత్తు మహారాజు పాదములపైబడి క్షమించమని ప్రార్థించెను. అంత పరీక్షిత్తు యిట్లనెను ''నా పాదములపై బడుటచేత నీకెట్టి హానియు చేయనని నీవెఱుగుదువు. అర్జునుని కుటుంబములో జన్మించిన నేను, నా పాదములబడిన వారికి బాధ కలిగించను. కాని నీవు అధర్మమునకు దగ్గర బంధువు అగుటచేత నీవు నా రాజ్యము నుండి దూరముగా వెళ్ళిపొమ్మని ఆజ్ఞాపిస్తున్నాను. నా రాజ్యములో నీవు ఉండతగవు. నీ ఉనికి నేను సహించలేను. ఒకసారి గాని నీవు ఉండుటకు అవకాశమిచ్చినచో నీ సహచరులు — దురాశ, అసత్యము, చౌర్యము, అధర్మము, కుత్సితము, మత్సరము — యింతేల అసహ్యమైన వారందరూ వచ్చి చేరుదురు. మీరెవరూ నా రాజ్యములో ఉండుటకు వీలులేదు''.

భయముతో వణకుచూ కలి యిట్లనెను ''ఓ రాజా! ఈ భూమి అంతయూ నీ పాలనలో ఉన్నది మరి నేనెక్కడికి పోగలను? మంచిని సృష్టించిన భగవంతుడే దానికి నీడగా చెడును కూడ సృష్టించినాడు భగవంతుడు సృష్టించిన నేను యెక్కడో ఒకచోట ఉండక తప్పదు నేనెక్కడకు వెళ్ళవలెనో సెలవిమ్ము నీ ఆజ్ఞ శిరసావహింతును''.

కలి మాటలను విని, కొంతసేపు యోచించి యిట్లనెను ''నీవు పలికినది నిజమే జనులు భగవంతుని నామము పూర్తిగా విస్మరించిన చోటికి వెళ్ళిపొమ్ము ఎక్కడ జూదము, పానము, ఇంద్రియ సుఖాసక్తి, హింస తాండవమాడునో అక్కడికేగుము''

''నువ్వు చెప్పినవన్నియు నున్న ప్రదేశము యెక్కడనున్నదో తెలిపిన నేనక్కడకు వెళ్ళగలను'' అని కలి పలికెను

''బంగారము. బంగారమున్న చోట దురాశ, అసత్యము, అహంకారము, ఇంద్రియ లోలత్వము, ద్వేషము, నిర్దాక్షిణ్యము విచ్చలవిడిగా నుండును ఇవి అన్నియు బంగారమున్నచోట తప్పక ఉండును. కాబట్టి నీవక్కడకు పోయి ఉండవచ్చును'' అని పరీక్షిత్తు అనెను

పరీక్షిత్తు సూచించినట్లు, కలి అక్కడ నుండి వెడలిపోయెను అందుకే కామినీ కాంచనములు ప్రబల శత్రువులని, అవి మానవుని నాశము చేయునని బుధులు చెప్పుదురు. కలి చెప్పిన మాటలు బాగా ఆలోచించదగినవి. తనను భగవంతుడు సృష్టించెను కనుక దాని వెనుక ఒక ప్రయోజనముండి తీరవలెను భగవచ్చింతన యెచ్చటెచ్చట ఉండదో ఆయా ప్రదేశములందు కలి సంచరించునట్లు జేసెను భగవంతుడే విస్మృతి పాలైనాడు. నిజమే కాని కుంతి ''మాకు యెల్లప్పుడూ కష్టములు ఉండినచో నిన్ను యెల్లప్పుడూ చింతించెదము'' అని కృష్ణునితో పలికినది దీని భావమేమి? భౌతిక సుఖముల ననుభవించుటలో మానవుడు నిమగ్నుడై యుంటున్నాడు. జీవితములో విజయము సాధించినచో అది తన ప్రయోజకత్వమని తలచును. అది తన అదృష్టమని భావించడు. కాని కష్టములు యెదురైనపుడు, దుర్భర స్థితిలో నున్నపుడు మనస్సు మెత్తబడును. బాధలు అహంకారమును కరిగించి ద్రవింపజేయును దేనినైనను సాధించినపుడు, అహంకారము తలయెత్తును. అపజయము కలిగినపుడు, అహంకారము వెనుకకు తరలిపోగా, వినయము ప్రకటితమగును ఆవరణ తొలగిపోగా, హృదయ వాసియైన భగవంతుడు జాజ్జ్వల్యమానముగా ప్రకాశించును సంకట పరిస్థితులు ప్రాప్తించునపుడే భగవంతుని తలచుట జరుగును తనను సృష్టించుటలో యేదో ప్రయోజనము ఉండవచ్చునని కలి పలుకుటలో అంతర్గ   వచ్చును. దుష్టమార్గము ననుసరించు మానవులు పూర్తిగా భగవంతుని విస్మరింతురు. అట్టి వారికి కలి సహాయపడును. కాని దీని వెనుకనున్న సత్యము జీవులను రక్షించుట, కష్టములందు తగుల్కొనిన జీవులు వారి మనస్సును భగవంతునిపై మరల్చగా రక్షపడయుదురు ''చెడు మంచికి నీడ''యని కలి చెప్పుటలోని భావము యిదియే అయి ఉండవచ్చును

17 శృంగి శాపము

ఒకరోజు పరీక్షిత్తు మహారాజు వేటకు వెళ్ళెను ఒక లేడిని వేటాడుటలో వెంట తరిమి త్రోవదప్పెను అలసిపోయి ఆకలితో,   కొంత దూరములో   తొందరగా ఆశ్రమమువైపు నడిచి, అందు ప్రవేశించి యెవరైన ఉన్నారాయని కేకవేసెను ఎవ్వరునూ పలుకకపోవుటతో ఆశ్రమములో యెవరూ లేరని తలంచెను. ఆ ప్రదేశములో నడచుచుండగా ధ్యానములో నిమగ్నుడైన ఋషిని కనుగొనెను. అతడు కనులు మూసుకుని యుండెను. అతడు తన ఇంద్రియములను, శ్వాసను అరికట్టి, బాహ్య ప్రపంచముతో సంబంధము లేక యుండెను. అతని తలమీద వెండ్రుకలు జడలుకట్టి యుండెను లేడి చర్మమును ధరించి ధ్యానము చేయుచుండెను పరీక్షిన్మహారాజు ధ్యానములోనున్న ఆ ఋషిని మంచి నీరు యిమ్మని అడిగెను. ఋషి నుండి యెట్టి సమాధానము రాలేదు మరల మరల అడిగెను కాని ఋషి నుండి మౌనమే సమాధానముగా వచ్చెను భౌతికముగా దప్పికచే కలిగిన అలసట, ధ్యానములో నిమగ్నుడైన ఋషి నిర్లక్ష్యము కూడి పరీక్షిత్తు ఓర్పును కోల్పోవునట్లు చేసినవి చుట్టూ పరికించగా చచ్చిపోయిన పాము ఒకటి చేరువలో కానవచ్చెను. మనస్సు వికారము చెందగా, పరీక్షిత్తు తన వింటితో చచ్చిన పామునెత్తి ఋషి మెడలో వైచి, అక్కడ నుండి తరలిపోయెను ఆ ఋషి, శమీక మహర్షి, కదలక మెదలక సమాధియందుండెను

శమీకునకు శృంగియను కుమారుడు గలడు అతని తోటి బాలురు శృంగి వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనిరి ''నీవు చాల గొప్పవాడవని గర్వపడుచున్నావు ఇకనుండి నీ గర్వమును దిగమింగుకోవలసియున్నది. ఎందుకనగా

మృత కళేబరములను ధరించిన వానికి నీవు పుత్రుడవు''. శృంగి వారివైపు తీక్షణముగా చూడగా, ఆ బాలురు నవ్వుచూ అతని తండ్రి పరిస్థితిని వివరించిరి; పరీక్షిత్తు మహారాజా వచ్చి ఋషి మెడలో చనిపోయిన పామును వేసిన వృత్తాంతము నివేదించిరి. శృంగి తన ఆగ్రహమును నిగ్రహించుకొనలేక యిట్లనెను. ''అహంకార పూరితుడైన రాజా నా తండ్రిని అవమానించెను. అతనిని శిక్షించెదను. ఈరోజు నుండి యేడవ దినమున తక్షకుడనే భయంకర సర్పము కాటువేయగా మరణించును''.

అటు తర్వాత తండ్రి కడకేగి శృంగి గట్టిగా యేడ్చుచుండెను. తన కుమారుని యేడుపు విని శమీక మహర్షి సమాధి నుండి లేచెను. కనులు విప్పి చూడగా తన మెడలో వేసిన చనిపోయిన పాము కనుపించెను దానిని పక్కకు నెట్టివేసి యిట్లనెను. ''కుమారా! ఎందుకేడ్చుచున్నావు? నిన్నెవరైనా బాధించినారా?''

శృంగి జరిగినదంతము తండ్రికి వివరముగా చెప్పి, రాజును తాను శపించినట్లుగూడ చెప్పెను పుత్రుని తొందరపాటునకు శమీకునకు విపరీతమైన కోపము వచ్చెను. శృంగి తన కోపములో, ఉత్తముడైన పరీక్షిత్తు మహారాజును శపించెనని శమీకుడు గ్రహించి యిట్లనెను. ''నీవు యువకుడవు. నిన్ను నీవెట్లు నిగ్రహించుకోవలెనో నీకు తెలియదు. నీవు చాలా దుడుకుగా ప్రవర్తించినావు. ఉత్తమోత్తముడైన ఆ మహారాజును నీవేల శపించితివి? అతడు చాలా ధర్మపరుడని నీవు యెఱుగవా? ఆకలి దప్పికలతో అలమటించి అతని పిలుపునకు నేను మారు పలుకకపోవుట చేత విసిగి యీ చచ్చిన పామును నా మెడలో వేసెను ఇది కుర్రతనపు చేష్టగా పరిగణించవలెను. నీవు దారుణమైన శాపము నిచ్చుటకు యిది తగిన కారణము కాదు.

''ఈ పౌరవ రాజు తల్లి గర్భములో నుండగా భగవంతుడు రక్షించుటచేత విష్ణురతుడని పేరొందెను ఈ ప్రపంచమును కలి ప్రతాపము బారి నుండి రక్షించుటకు అతడే కారణము నీ అనాలోచిత చర్య వలన ఒక ఉత్తమ పుత్రుని యీ భూమి కోల్పోవనున్నది నీవు తక్షణమే యిక్కడ నుండి వెళ్ళి ఆత్మ నిగ్రహమలవడు వరకు తపస్సు చేయుము. నీ శాప కారణముగా ఉత్తముడైన ఆ రాజు మరణించును నేను వెళ్ళి కనీసం ఆ మహాజుకు కలుగబోయే దారుణ మరణమును ముందుగా తెలియచెప్పి, అతడు పరలోకమునకేగు సన్నాహము చేయుటకు అవకాశము కల్పించెదను ''

ఇంతలో పరీక్షిత్తు మహారాజు తన రాజ్యమునకు తిరిగి వచ్చెను. అతడు చేసిన తెలివి తక్కువ పనికి విచారించుచుండెను క్షమింపరాని పాప కార్యము చేసితినని గ్రహించెను. ఇట్లు తలపోయుచుండగా, గౌరముఖుడను పేరుగల శమీకుని శిష్యుడు వచ్చి శృంగి శాపమును తెలిపెను

తృతీయ స్కంధము

18 పవిత్ర గంగానదీ తీరము

ధర్మ.మార్గమునందు శిక్షణ పొంది, ధర్మపరాయణులైన పాండవులకు వారసుడుగా జన్మించిన పరీక్షిత్తు మహారాజు జరిగిన సంఘటనలకు యెక్కువగా విచారించకుండెను. అతనికి భౌతిక విషయములపై ఆసక్తి పోయినది శమీకుని యెడ తాను ప్రవర్తించిన తీరు క్షమించరానిదని గ్రహించి, దానికి మరణమే తగిన శిక్షయని భావించి తన మరణమున కెదురు చూచుచుండెను పరీక్షిత్తు తన కుమారుడైన జనమేజయుని పట్టాభిషిక్తుని జేసి, తాను ధరించిన క్షత్రియ వస్త్రములను వదలి, గంగానదీ తీరమునకు ప్రయాణమయ్యెను అచ్చట పవిత్ర కుశ ఘాసములను పరచి దానిపై కూర్చుండెను. అతడు మరణ మాసన్నమగు వరకు భగవచ్చింతన గావించుచూ ప్రాయోపవేశము చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను అతడు యీ జీవితము చాలించుటకు ప్రయత్నములు చేయ మొదలిడెను. అతనికిది ఒక సాహసకార్యముగా గోచరించెను

. గంగా తీరమున నున్న పరీక్షిత్తు వద్దకు అనేకమంది ఋషులు - అత్రి, వసిష్ఠుడు, చ్యవనుడు, శరద్వతుడు, భృగువు, అంగిరసుడు, పరాశరుడు, విశ్వామిత్రుడు, పరశురాముడు, నారదుడు, వ్యాసుడు - వచ్చిరి. వారందరూ ఒకేమారు రావడము చూచి పరీక్షిత్తు ఉప్పొంగిపోయెను అత్యంత ఆనందోత్సాహములతో వారి నాహ్వానించి, సత్కరించి, అత్యంత వినయముతో విట్లనెను ''నేను యెంతో అదృష్టవంతుడ ననుటకు యెటువంటి సందేహము లేదు నేను పూర్వ జన్మలో యే పుణ్యకార్యములు చేసిన ఫలితముగా తామందరూ ఒకేసారిగా వచ్చి నాకీ దర్శన భాగ్యము కల్గించినారు? మీరు వచ్చినందుకు ప్రాయోపవేశము గావించుటకు నిశ్చయించుకున్న నన్ను ఆశీర్వదించండి. నన్ను శపించిన ఆ బ్రాహ్మణ బాలుడు నిజముగా నాకెంతో మేలు చేసెను. లేకున్న మీవంటి మహాత్ముల సమక్షములో నేను పరలోకమున కేగుట వీలగునా! నేనీ ప్రపంచము నుండి సన్న్యసించి త్వరలోనే రానున్న మరణమునకు సిద్ధముగా నున్నాను కాని నాదొక మనవి. నేను మరణించుటకు ముందు యీ యేడు రోజులు భగవంతుని కీర్తనలు చెవులారా వినగోరుచున్నాను ''

పరీక్షి_ నరూ సంతోషించి యిట్లనిరి. ''కృష్ణుడు నిర్యాణము పొందగానే పాండవులందరూ యీ లోకము విడిచిరి అట్లే మహాపురుషుల వంశములో జన్మించిన నీ నిశ్చయము మెచ్చుకోదగినది''.

పరీక్షిత్తు ''నేనొక ప్రశ్న అడగదలచు కొనుచున్నాను మరణించుటకు సిద్ధముగా నున్నవాడు పాపరహితుడు కావలెనన్న, అతడు అనుసరించవలసిన మార్గము, చేయవలసిన కర్మలు యెట్లుండవలెను?'' అని అడిగెను ఈ ప్రశ్నను విని ఋషులు ఆలోచించుట మొదలిడిరి కొందరు యాగము గురించి, మరికొందరు యోగము గురించి పలికిరి. తపస్సు అత్యుత్తమమైనదని కొందరు చెప్పగా, మరికొందరు సంపదనంతనూ దానము గావించమనిరి ఎవ్వరునూ నిర్ధారణగా యేదియు చెప్పలేకపోయిరి. అన్ని మార్గములు సవ్యముగానే గోచరించెను. అయితే కాలము మించిపోవుచున్నది ఏడు రోజులు మాత్రమే మిగిలియున్నవి. ఈ యేడు రోజులలో అనుసరించదగు మార్గము రాజునకు సమస్య అయ్యెను. ఏడు రోజులు అతి స్వల్పకాలము. ఇదివరకే అనేక దానములు చేసియుండెను తపస్సునకు కాలము తక్కువ యాగమునకు యోగమునకు కూడ సమయము లేదు

తృతీయ స్కంధము

ఋషు లీ విధముగా మాట్లాడుచుండగా వ్యాసుని కుమారుడు శుక మహర్షి అచ్చటికి వచ్చెను అత్యంత వైభవముతో స్వర్ణ వర్ణముతో ప్రకాశించుచున్న శుకుడు వారిముందు నిలిచెను ఇది ఒక గొప్ప సన్నివేశము ఋషులందరూ ఏకముగా లేచి నిలబడి శుక మహర్షిని గౌరవించిరి. అతని పాదములపైబడి కన్నులలో నీళ్ళు చిందగా పరీక్షిత్తు యిట్లనెను ''నేను చాలా చాలా అదృష్టవంతుడను. తల్లి గర్భములో నుండగా రక్షించిన ఆ భగవంతుడు నా శ్రేయస్సునే యిప్పటికీ తలపోయుట నా మహద్భాగ్యము లేకున్న, నావంటి పాపాత్ము డున్న ప్రదేశమునకు శుక బ్రహ్మ వచ్చి అనుగ్రహించునా? మీ వంటి ఉత్తమ జీవులు నా వంటి పాపాత్ములున్న ప్రదేశమునకు వచ్చి పావనము గావింపగా, మా వంటి వారు కూడ సాధువుల వలె పరిశుద్ధులై పూజించుట కర్హులగుదురు మీ వంటి మహాత్ములను తలంచినంత మాత్రముననే ఆ గృహము పావన మగునని చెప్పుదురు ఇక మీరు సందర్శించిన ప్రదేశము గురించి చెప్పవలెనా? నా వద్దకు మీరు వచ్చిరి పాపాత్ముడనైన నా వంటి క్షత్రియుడు నిలిచియున్న యీ ప్రదేశము మీ పవిత్ర పాద స్పర్శచేత పావనమైనది మీరు ఆసీనులై నన్ననుగ్రహింపుడు త్వరలోనే మరణము సంప్రాప్తించనున్న నా పక్కనే శుక బ్రహ్మ ఉండుట నా మహద్భాగ్యము మరణము సమీపిస్తున్న నాకు సరియైన మార్గమేదో తెలియజేయవలసినదని ధైర్యము చేసి అడుగుచున్నాను నారాయణుని పాదములు చేరుటకు నేనేమి చేయవలెనో దయచేసి చెప్పవలెను''

శుకుడు పరీక్షిత్తు నాశీర్వదించెను. శుకుడు ఆసీనుడయ్యెను ఇతర ఋషులు కూడ ఆసీనులైరి. అంతట శుకుడిట్లనెను ''నారాయణుని వైభవమును నీకు వర్ణించి, కీర్తించుటకొరకే నేనిక్కడకు వచ్చితిని ఆ కీర్తనలే వినదగినవి పూజ్యులైన నా తండ్రి భాగవత పురాణమును రచించి దానిని నాకు బోధించెను. ఈ ఏడు రోజులు భగవత్కధలను నీకు వివరించి, నీ జీవితములో యీ ఏడు రోజులు మాత్రమే అత్యంత వైభవోపేతమైనవని నీవు గ్రహించునట్లు చేసెదను ఈ కధలు నీకు చాలా మేలు చేయును. నీకే కాక, ఇకముందు యీ భూమిపై పుట్టబోవు మానవులందరకూ మేలు చేకూర్చును.

''సామాన్య మానవుల జీవితము గురించి యోచించుము. వారు అనేక బంధములలో — యింటిపై వ్యామోహము, భార్యా పిల్లలపై అనురాగము, ఆస్తిపాస్తులపై మమకారము — చిక్కుకుని యున్నారు వారికి ఆత్మానుభూతిపొందు నేర్పు తెలియదు. జీవించు కొద్ది కాలములో మానవులు యెన్నో విషయములను తెలుసుకొనవలసి యున్నది కాని మానవుడేమి చేయుచున్నాడు? సగము జీవితము నిద్రయందు గడపును మిగిలిన కాలము బాల్య యౌవనములతో గడచిపోవుచున్నది భౌతిక సుఖానురక్తుడై దానివలన కలిగే బాధకు గురియగుచున్నాడు మృత్యువు పొంచియున్నదను సత్యమును గురించి యెన్నడూ ఆలోచించడు ప్రతిరోజూ తనచుట్టూ మరణించు వారిని చూచుచున్నప్పటికీ, తనకు మృతి సంభవించునని తలంపడు కాలము వేగముగా గతించి, మృత్యు సమీపమునకు చేరువవుచున్నానని గ్రహింపడు ఈ ప్రపంచమనే బంధము నుండి ముక్తికోరు వానికి జీవితాంతమందు భగవంతుని చింతించుట యొక్కటే అతి సులభమైన మార్గము బ్రహ్మత్వమును పొందిన ఋషులు కూడ నారాయణుని కీర్తించి పరమానందము పొందెదరు. గతించిన కాలములో భగవంతుని తలచలేదని విచారించవలసిన పనిలేదు. శ్రద్ధతో కేవలం ఒక ముహూర్తకాలము మాత్రమే భగవంతుని స్మరించి తరించవచ్చును

''ఖట్వాంగుడను రాజు ఉండెను. అతడు తాను జీవించుటకు ఒక ముహూర్త కాలము మాత్రమే మిగిలియున్నదని తెలిసికొనెను అప్పుడతడు దేవతలతో స్వర్గమున నుండెను ఖట్వాంగుడు వెంటనే స్వర్గము విడిచిపెట్టి భూలోకమునకు వచ్చెను ఆ ఒక్క ముహూర్త కాలములో భగవంతుని ధ్యానించి,

నారాయణుని పాదములు చేరెను. ఓ పరీక్షిత్తూ! భగవంతుని చింతించుటయను నీ మంచి కార్యము చేయుటకు నీకు నిండు యేడు రోజులున్నవి భగవంతునిపై నీ మనసు లగ్నమగునట్లు నీకు సహాయపడెదను''.

19 ధారణ

''మృత్యువు సమీపించుచున్నపుడు మృత్యుభయమును విడనాడవలెను త్యాగమను కత్తితో భార్య, పిల్లలు, ఆస్తిపాస్తులతోనున్న బంధములను తెగనాడవలెను గృహము విడచి, పుణ్య తీర్థములో స్నానమాచరించి ధ్యానమునకు కూర్చొనవలెను. ధ్యానము సలుపు ప్రక్రియను నేను వివరముగా తెలిపెదను

''ప్రాణాయామముతో మనస్సును నిశ్చలముగా ఉంచవలెను 'ఓం' అను యేకాక్షరమును పదే పదే ఉచ్చరించవలెను. మనస్సును నిగ్రహించిన తర్వాత, రథసారథి వలె బుద్ధి కళ్ళెము పట్టుకుని మనస్సును భగవంతుని మననము గావించు మార్గమున తీసుకువెళ్ళగలదు మనస్సు ఇంద్రియములకు వశము కాకుండ చూడవలెను భగవంతునిపై దృష్టిని కేంద్రీకరించుటకు అష్టాంగయోగమనే ప్రాథమిక యోగ ప్రక్రియ సహాయపడును. ఈ యోగము ఎనిమిది గుణములతో కూడుకుని యున్నది ఈ గుణములన్నీ నీలోని అంతర్భాగములు కావలెను. అవి యేవనగా: అహింస - యితరులకు హాని కలిగింపకుండుట; సత్యము - నిజము పలుకుట ; అస్తేయము - యితరులకు చెందిన వాటిని దొంగిలింపకుండుట, బ్రహ్మచర్యము - ఇంద్రియములను నిగ్రహించుట, అపరిగ్రహము - యితరుల నుండి వస్తువులను గ్రహింపకుండుట, శౌచము - లోపల బయట నిర్మలముగా నుండుట, తపస్సు - సాధన చేయుట; స్వాధ్యాయము - శాస్త్రములను చదివి వాటిని తెలుసుకొనుట ఈ ఎనిమిది గుణములను ధారణ అందురు, యిది తరువాత చేయు ధ్యానమునకు నాంది

''నిశ్చలమైన మనస్సుతో భగవంతుని రూపమును దర్శించవలెను. భగవంతుని రూపమే మనస్సంతా నిండియుండవలెను. ఇది సాధించిన తర్వాత తామస స్వభావము చేత మానవునికి భ్రమ కలుగుట కాని, రాజస స్వభావముచేత ప్రాపంచిక విషయములపై దృష్టి మరలుట గాని జరుగదు. ప్రాణాయామ సూత్రము ననుసరించి సరిగా కూర్చుని సరియైన పద్ధతిలో ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములను నియమించుటలో ఆరితేరి ఇంద్రియాల బంధములను త్రెంచుకున్నచో ధారణచేయు శక్తి గలుగును ధారణ చేయునపుడు భగవంతుని రూపము మనస్సున నిశ్చలముగా నుండవలెను. విరాట్ పురుషునే తలంచవలెను

''విరాట్ స్వరూపము భూత భవిష్యద్వర్తమానములతో కూడినది ఇదివరకు జరిగినవి, ప్రస్తుతం జరుగుచున్నవి, ముందు జరుగనున్నవి - అన్నియు విరాట్పురుషుని యందే యుండును విరాట్పురుషుడు యేడు పదార్థముల ఆవరణలో నున్నాడు. వీటిని ఆవరణ లందురు. ఇవి . పృధ్వి - భూమి, అప్పు - జలము, తేజస్సు - అగ్ని, వాయు - గాలి; ఆకాశము - అహంతత్త్వము, మహత్తత్త్వము. విరాట్ పురుషుని పాదముల చర్మమే పాతాళము, పాదములే రసాతలము, కాలి వెనుకభాగము మహాతలము; మోకాళ్లు సుతలము; రెండు తొడలు వితల అతలములు; నడుము భూతలము.

తృతీయ స్కంధము

''ఆకాశము విరాట్పురుషుని కడుపు, తేలికగానుండు గుండె సువర్లోకము; మెడ మహర్లోకము, ముఖము జనలో   లోకము, సహస్ర శీర్షములు సత్యలోకము ఇంద్ర పాలితులైన దేవతలు విరాట్పురుషుని చేతులు. నాలుగు దిక్కులు అతని చెవులు. అశ్వినులు ముక్కు రంధ్రములు, అగ్ని అతని నోరు, సూర్యుడు అతని నేత్రములు రాత్రి పగలు అతని కంటి రెప్పలు జలము అతని నోటిలోని ఉపరిభాగము. రుచి అతని నాలుక వేదములు అతని తల; యముడు అతని దంతములు చిరునవ్వు మాయ; కనుచూపు సృష్టి సముద్రము కడుపు, పర్వతములు యెముకలు. నదులు అతని శరీరములోని నరములు, వృక్షము లతని వెంద్రుకలు. కాలము దీర్ఘమైన అడుగు; వాయువు అతని శ్వాస; పెక్కు గుణములు అతని లీలలు. మేఘములు అతని చూపులు, సాయం సమయము అతని వస్త్రములు అతని హృదయము అవ్యక్తము, మనస్సు చంద్రుడు, రుద్రుడు అహంకారము స్వాయంభూమనువు అతని బుద్ధి గంధర్వులు చారణులు సంగీత స్వరములు, అప్సరసలు స్మృతులు ఈ పదజాలముతో వేదములు విరాట్ పురుషుని వర్ణించెను. విరాట్ పురుషుని రూపముపై మనసు లగ్నము చేయవలెను

''ఈ విధముగా మనసును లగ్నము చేయుటలో ఆరితేరిన తర్వాత, భగవద్రూపమును హృదయములో దర్శించవలెను అనంతుడనే సర్పముపై, నారాయణుడు పవ్వళించిన రూపమును కాంచవలెను మనస్సును స్తంభింపజేసి లగ్నము చేయగలిగిన మానవుడు యీ రూపమును చూడగలడు దీనిని సాధించిన తర్వాత అతి సులువుగా ప్రాణము శరీరమును వీడి భగవంతుని చేరగలదు. ధారణ ఆఖరి దశ ముందు భగవత్కథలను వింటూ కాలమంతయూ గడపవలెను నారాయణుని కీర్తనలను వినని మానవుని చెవులు రెండు రంధ్రములు మాత్రమే నారాయణుని వైభవము నుచ్చరింపని నాలుక, వర్షా కాలములో బెక బెకమను కప్ప నాలుక కంటె భిన్నము కాదు నారాయణుని పాదములకు వంచనట్టి తల కేవలము బరువు మాత్రమే చేతులకు సుగంధము పూసి అలంకరణలు చేసినప్పటికీ, అవి నారాయణుని పువ్వులతో పూజింపకున్న, శవము చేతుల వంటివే యగును. నారాయణుని సుందర రూపమును కాంచని కనులు నెమలి పింఛముపై నున్న కనుల వంటివే యగును. పవిత్ర తీర్థములకు ప్రయాణము చేయని పాదములు వృక్షముల వేరుల వంటివే యగును

''పుణ్యాత్ముల పాద ధూళిని తన తలపై ధరించని మానవుడు శవముతో సమానము భగవంతుని కథలు వినగా యెవని శరీరము పులకరించక, కనులు చెమర్చక యుండునో, అట్టివాని హృదయము పాషాణమని యెంచవలెను. ఇట్టి మానవులు దురదృష్టవంతులు. కాని వీరు కూడను జీవితాంత్య కాలములో నారాయణుని కథలు విని చింతించినచో తప్పక తరింపగలరు

''కాబట్టి నీకు భాగవత పురాణమంతయు యీ వారము దినములలో వివరముగా తెల్పెదను నీ మూలముగా మానవజాతి కంతకూ భవిష్యత్తులో మేలు కలుగును''.

శుకుడు తన మనస్సునందు నారాయణుని ఆవాహన చేసి, భాగవత పురాణ కర్త, తన తండ్రియైన వ్యాసునకు నమస్కరించెను. అటు తర్వాత భాగవత పురాణమును చెప్పుట ప్రారంభించెను.

20 ప్రభాసలో దారుణకాండ

దురదృష్టకరమైన ఆ రోజున హస్తినాపురము విడచి విదురుడు భారత వర్షములోని పుణ్యనదులను సందర్శించవలెనని నిశ్చయించుకొనెను. నారాయణుని పాదములచే పావనమైన పుణ్య తీర్థములన్నిటి యందు స్నానమాచరించవలెనని తలంచెను. మొదట బృందావనము వెళ్ళి, కృష్ణునికి ప్రీతికరమైన గోవర్ధన పర్వతము నీడలో కొంత కాలముండెను. బాల్యమందు అచ్చట కృష్ణుడు గడిపిన విషయము తలచుకొని విదురుడు కొంత మనశ్శాంతి పొందెను. నారాయణుడే కృష్ణుడుగా అవతరించెనని భీష్ముడు చెప్పిన విషయము జ్ఞప్తికి వచ్చి, గోవర్ధన గిరి అదృష్టము తలచుకొనగా విదురుని కనుల నుండి నీరు జాలువారెను. బాల్యమునందు ఇప్పుడున్న బరువు బాధ్యతలు లేకుండ, గోవర్ధన పర్వత సానువులందు సంచరించిన బాలకృష్ణుని తలచుకొనెను భగవంతుని అవతారమైనప్పటికీ, మానవులను రక్షించుటకు వారిలోనొకడుగా సంచరించిన కృష్ణుని తలచుకుని ఆనందించగా, విదురుని ముఖము మందహాసముతో మెరసెను కొన్ని రోజుల తర్వాత బృందావనము నుండి ఉత్తర దిక్కుగా ప్రయాణము జేసెను. అనేక తీర్థములు, క్షేత్రములు సందర్శించెను. దీర్ఘ ప్రయాణము చేసి చివరకు కృష్ణునికి ప్రీతికరమైన ప్రభాస తీర్థము చేరెను అక్కడ ఉండగా కౌరవుల వినాశము, యుధిష్ఠిరుడు చక్రవర్తి యగుట వినెను. వైరాగ్యముతో నున్నప్పటికీ, విచారముతో విదురుని హృదయము ద్రవింపగా, సరస్వతీ నదీతీర ప్రాంతమునకు నడచి వెళ్ళెను. అక్కడ నుండి అనేక తీర్థములు సందర్శించి, తిరిగి యమునా నదీ తీరమునకు వచ్చెను అచ్యుత కృష్ణుని చెలికాడైన ఉద్ధవుని కలుసుకొనెను.

వారిరువురు కలుసుకుని చాలా కాలమయ్యెను. వారి కనులలో అశ్రువులు చిందగా ఒకరినొకరు గాఢముగా ఆలింగనము చేసుకొనిరి. విదురుడు తనను తాను సముదాయించుకుని యిట్లనెను "ఆహా సుదినము! చాలా సంవత్సరముల తర్వాత నిన్ను కలుసుకొనుట సంభవించెను. బలరామకృష్ణులు యెట్లున్నారో చెప్పుము? ద్వారకలో అందరూ యెట్లున్నారు? ఇదివరకు వలెనే సాత్యకి భీకరముగా నున్నాడా? ప్రద్యుమ్నుడెట్లు న్నాడు? అందరి విషయమూ విపులముగా చెప్పుము ద్వారకలో అందరి క్షేమము తెలిసి చాలా కాలమైనది. నేను తీర్థములు సందర్శించుచున్నాను అన్నీ తెలుసుకొనవలెనని చాలా ఆత్రముగా నున్నది యుధిష్ఠిరుడు మహారాజైనట్లు వినియున్నాను నా సోదరుడు ధృతరాష్ట్రుని కుమారుడైన దుర్యోధనుడు నన్ను హస్తినాపురము విడిచి వెళ్ళమని చెప్పిన విషయము వినియుందువు అప్పటి నుండి నేనిట్లు ఒక ప్రదేశము నుండి మరొక ప్రదేశమునకు సంచారము చేయుచున్నాను. నారాయణుడే మానవ రూపములో, ధర్మము ప్రతిష్ఠించుటకు, అహంకారపూరితులైన రాజులను అణచివేయుటకు అవతరించెనని గ్రహించినాను వీరు మూడు రకములైన మదములతో నిండియున్నారు. అవి : విద్యా మదము, ధన మదము, కుల మదము. ఏ ఒక్కటియైనను మానవుని పతనము గావించును. ఇక మూడు ఒకనిలో మూర్తీభవించినచో, అతడు మదమెక్కి చేయు పాపకార్యములు తీవ్రముగా నుండుననుటకు సందేహముండునా? అట్టి రాజు లనేకమంది యీ లోకమున గలరు వారి నొక్కొక్కరినే భగవంతుడు నిర్మూలించెను. ఈ మహత్తర కార్యము పూర్తిగావించిన తర్వాత బహుశః విశ్రాంతి తీసుకొనుచుండెను కాబోలు. ప్రస్తుతము భగవానుడైన కృష్ణుడు తన విరామ కాలము నెట్లు గడుపుచుండెను? కృష్ణుడు, యాదవులు యెట్లున్నారు?" ఉద్ధవుడు ఒక క్షణము మౌనము వహించెను అతని ఆలోచనలు బాల్యము నుండి కృష్ణునితో గడపిన రోజులపైకి మరలెను. ఆ ఒక్క క్షణము ఉద్ధవుడు యీ ప్రపంచముతో సంబంధము లేక యుండెను. గతించిన స్మృతులు జ్ఞప్తికి రాగా అతని కనులు ఆనందముతో

చెమర్చెను తిరిగి యీ ప్రపంచములోనికి వచ్చి, కనులు తుడిచికొనుచు యిట్లనెను ''మిత్రమా! నీ ప్రశ్నలు నాకు విచారము కల్గించుచున్నవి నీకెట్లు చెప్పను? కృష్ణుడిక లేడు''.

విదురుడు విశ్చేష్టుడయ్యెను ఉద్ధవుని పలుకులు సరిగా గ్రహింపలేకుండెను విదురుని పరిస్థితి చూసి ఉద్ధవుడు విచారముతో యిట్లనెను. ''ఇది నిజమే కృష్ణుడు నిర్యాణము చెందెను కృష్ణుని నిర్యాణముతో యీ భూమిపైనున్న వైభవమంతయు అంతరించెను కృష్ణుడు నారాయణావతారమని గుర్తించని యాదవుల అజ్ఞానము నాకు విచారము కలిగించినది ఓ విదురా! సముద్రములో చంద్రుడు ప్రతిబింబించినపుడు సముద్రములోని చేపలకు అది చంద్రుడని తెలియదు అది మరియొక చేప అని అవి భావించును అదే రీతిగా యాదవులు కృష్ణుని మరొక యాదవుడుగా మాత్రమే గుర్తించిరి. వారందరికంటె గొప్పవాడని, తెలివైనవాడని యాదవులకు తెలుసును అందుచేతనే ''యాదవోత్తము''డని కృష్ణుని పిలుచుచుండిరి అంత మాత్రమే యాదవులందరూ మరణించిరి. నేనొక్కడనే మిగిలియున్నాను''

''అదెట్లు సంభవించెను?'' ఆశ్చర్యముతో విదురుడడిగెను ''ఒక్కసారిగా యాదవులందరూ యెట్లు మరణించిరి? అంతయూ వివరముగా చెప్పుము విని నేను భరించగలను''.

ఉద్ధవుడిట్లు చెప్ప మొదలిడెను ''ఒకప్పుడు కొందరు యాదవ యువకులు ద్వారకానగరమునకు వచ్చిన ఋషులను అగౌరవించి వారికి ఆగ్రహము కలిగించిరి జాంబవతి కుమారుడైన సాంబునికి గర్భముతో నున్న స్త్రీ వేషము వేసి, ఆడబిడ్డ కలుగునా, మగబిడ్డ కలుగునా యని ఋషులను ప్రశ్నించిరి ఋషులు ఆగ్రహావిష్టులై 'ఈమె ముసలమును ప్రసవించును అది యాదవ కులమునంతను సమూలముగా నాశనము చేయు'ననిరి

సాంబుడు ముసలమును ప్రసవించెను, అనగా, సాంబుని స్త్రీ వేషము తీసివేయగా ఒక బరువైన యినుపగుండుగల రోకలిని ఆ యాదవ యువకులు కనుగొనిరి. అది చూచి వారు భయభ్రాంతులై, బలరామకృష్ణుల వద్దకు వెళ్ళి జరిగినదంతయూ వివరించిరి బలరామునికి తీవ్రముగా కోపము వచ్చెను బలరాముడు వారిచేత దానిని పొడి అగునట్లు అరగదీయించి సముద్రములో పారవేయించెను ఆ తర్వాత ఆ విషయము బలరాముడు పూర్తిగా మరచిపోయెను కృష్ణుడు మాత్రము మరువలేదు

''కురుక్షేత్ర సంగ్రామానంతరము, దుర్యోధనుని తల్లి సాధ్వి అయిన గాంధారి కృష్ణుడే ఈ ఘోర యుద్ధమునకు కారణమని తలచి అతనిపై ఆగ్రహము చెందెను 'వెదురు చెట్లు తమయొక్క రాపిడి చేత అడవినంతనూ దగ్ధము గావించునట్లు, అసూయాగ్నిచేత కౌరవవంశము నాశనమైన'దని కృష్ణుడనెను కాని రాజమాత గాంధారి అందుకంగీకరించ లేకపోయెను కృష్ణునితో ఆమె యిట్లనెను 'నీ కుటుంబము కూడ యిదే విధముగా కుటుంబ కలహము వల్లనే నాశనమగును' కృష్ణుడు తలవంచి, చేతులు జోడించి, ఆమె శాపమును తీసుకొని, 'తల్లీ! ఇది వరమే, శాపము కాదు' అనెను.

''కొన్ని సంవత్సరములు గడచెను కులక్షయము సంభవించు రోజు సమీపించినదని కృష్ణుడు తెలుసుకొనెను యాదవులందరినీ ప్రభాస తీర్థమునకు వెళ్ళి అక్కడ కొంతకాలము గడపుడని పంపెను వారందరూ సంతోషముతో వెళ్ళిరి

''ఒకరోజు వారందరూ మద్యము సేవించి మైకముతో నుండిరి ఆ మైకములో వారేమి మాట్లాడునదీ,

వారేమి చేయునదీ వారికే తెలియుటలేదు. ఒకరినొకరు తిట్టుకొనుచూ పోట్లాడుకొనుచుండిరి ఈ పోట్లాట కొంతసేపటికి బాగా విజృంభించి, ఒకరినొకరు చంపుకొనుట మొదలయ్యెను. వారి వద్ద ఆయుధములు లేకపోవుటచేత, అక్కడ సముద్ర తీరమున పెరుగుచున్న పొడుగైన రెల్లు గడ్డిపోచలను ఊడబెరికి వాటితో ఒకరినొకరు కొట్టుకుని చంపుకొనుచుండిరి.

''ఇదివరలో సముద్రములో పారవేసిన ముసలము పొడియే యిప్పుడు పొడుగైన గడ్డిపోచలుగా పెరిగినవి. ఒకొక్క గడ్డి పోచ ఒకొక్క అస్త్రమై యాదవ, భోజ, అంధక వృష్ణి కులములను సమూలముగా నాశనము గావించెను. ఇదంతయు కొద్ది క్షణములలో జరిగెను.

''వారి నుండి కృష్ణుడు దూరముగా వెళ్ళి, ఒక అశ్వత్థ వృక్షము క్రింద కూర్చుండగా నేను చూచితిని కృష్ణునితో నేను కూడ వచ్చెదనని చెప్పగా, నన్ను బదరికాశ్రమము వెళ్ళమనెను నేనందు కంగీకరించక యిట్లంటిని. 'కృష్ణా! నీవు లేని యీ లోకములో నేను జీవింపను. దయచేసి నన్ను నీతో గొనిపొమ్మ' ఇంతలో మైత్రేయ మహర్షి అచటికేతెంచెను

''కృష్ణుడు నావైపు జూచి యిట్లనెను. 'ఉద్ధవా! నా మాట నీవు వినవలెను నీవు నాతో రాతగదు. నీవు చేయవలసిన కార్యమొకటి యున్నది. నీకు సత్యమును బోధించెదను. బ్రహ్మ విద్యను నీకెఱుక పరతును నీవు లోకములో సంచరించి నన్ను చేరుట యెట్లో తెలియని వారందరికీ, ఈ బ్రహ్మ విద్యను బోధించవలెను'

''నాకు బ్రహ్మ విద్యను బోధించి నన్ను వెళ్ళమని చెప్పెను నేను వెళ్ళిన తర్వాత కృష్ణుడు, పద్మాసనము వేసి పాదములను తన తొడలపై బెట్టి, యోగ సమాధిలో నుండెను

''కొంత దూరము నుండి ఒక బోయవాడు తొడపైనున్న యెడమ పాదమును చూచెను గులాబి రంగులో నున్న పాదము, పచ్చని పట్టు వస్త్రమును చూసిన బోయవానికి అది లేడియను భ్రాంతి కలిగెను వెంటనే బాణము విల్లుతీసి ఆ బోయవాడు గురిపెట్టి వదలెను కృష్ణుని పాదములో అది గుచ్చుకొనగా ఆ వెంటనే కృష్ణుడు మరణించెను. అప్పుడు నేను బదరికి వెళ్ళు త్రోవలో నుంటిని''

కనులలో అశ్రువులు యేకధారగా కారుచుండగా విదురుడు వినుచుండెను ఉద్ధవుని చూచి జాలితో నిండిన స్వరములో, ''కృష్ణుడు బోధించిన బ్రహ్మ విద్యను నాకు దయచేసి చెప్పుము. నాకు యిప్పుడు యెంతగా అది అవసరమో నీకు తెలియనిది కాదు''.

ఉద్ధవుడు విదురునితో నిట్లనెను. ''మిత్రమా! నీకు బోధించవలసినది నేను కాదు మైత్రేయుడు. నీవు మైత్రేయుని ఆశ్రమునకు వెళ్ళి, అతని వద్ద బ్రహ్మ విద్యను నేర్చవలసినదని నీతో చెప్పమని కృష్ణుడు నాకు చెప్పెను. దయచేసి మైత్రేయుని వద్దకు వెళ్ళి అతని వద్ద నేర్చుకొనుము''. విదురునికి వీడ్కోలు చెప్పి, ఉద్ధవుడు ఉత్తరమున నున్న బదరికాశ్రమము దిక్కుగా పయనించెను లో

చాలా కాలము క్రిందట తపస్సు చేసిరి.

తృతీయ స్కంధము

21 ప్రారంభములో

గంగా నదీతీరమున నున్న మైత్రేయుని ఆశ్రమము వైపుగా విదురుడు ప్రయాణముచేసి, అచటకు చేరెను మైత్రేయ మహర్షికి ప్రణామము లర్పించి, ఉద్ధవునితో జరిగిన సమావేశము గురించి తెలిపి విదురుడిట్లనెను ''భవగంతుడు ఉద్ధవునకు బోధించిన బ్రహ్మ విద్యను మీ వద్ద నేర్చుకొనుటకై వచ్చితిని. మీరు నాకు బోధించగలరని చెప్పెను నేను మీ వద్ద నేర్చుకొనుట కృష్ణుని అభిమతమని ఉద్ధవుడు చెప్పెను''

అంత మైత్రేయుడిట్లనెను ''నీవు వచ్చుట నాకు సంతోషముగా నున్నది నిన్ను వేధించుచున్న సమస్య చెప్పుము నీ సందేహములు తీర్చుటకు ప్రయత్నించెదను''

విదురుడిట్లు సమాధానమిచ్చెను. ''బుధవర్యా! ఈ లోకములో అనేక రకములైన వ్యక్తులతో యిన్ని సంవత్సరములుగా జీవించియున్నాను. సత్పురుషులను కాపురుషులను గూడ యెఱుగుదును ఈ యిరువురిలో అనేక భేదములున్నప్పటికీ, ఒక విషయములో వారిరువురికీ భేదము లేకున్నది మానవులు చేయు కార్యముల వెనుకనున్న కోరిక ఒక్కటే - అది ఆనందము. ఇది నేను గమనించిన విషయము కాని విద్దూరమేమనగా, వారి చర్యలు ఆనందము నిచ్చుట లేదు, సరికదా దుఃఖమును కూడ నివారించుట లేదు వారి కర్మలు దుఃఖమునే - ఆనందమును కాదు - ఫలముగా అందిస్తున్నవి దీనిని తప్పించు మార్గము వేరొకటి లేదా? అని నాకు నేనే ప్రశ్నించుకున్నాను అనేక సంవత్సరముల నుండి నన్ను వేధిస్తున్న యీ సమస్యకు యేదైన సమాధానము కలదా?

''తాను చేయు కర్మల ఫలితముగా కలిగే దుఃఖమును నివారించుటకు మానవుడేమి చేయవలెను? నా ప్రశ్నకు సమాధానము లభించినదని భావించినాను భగవత్కథలను వినుచూ, భగవంతుని నిత్యము చింతించినచో యీ దుఃఖమును నివారించవచ్చును. భగవంతుని భక్తులైన మీ వంటి ఉత్తమ పురుషులు ఒకే ఒక్క ప్రయోజనముతో జీవించుచున్నారు అది యేమనగా తప్పుదారి తొక్కు మానవాళిని భగవంతునివైపు మరల్చి, భగవంతుని వైభవమును వివరించు కథలు చెప్పి, వారు భక్తిమార్గము ననుసరించునట్లు చేయుట దయచేసి భగవంతుని చేరు మార్గము నాకు బోధించి, నా ద్వారా యావత్ప్రపంచమునకు తెలియజెప్పవలెనని కోరుతున్నాను భగవత్కథ వినుట యెంతో సంతోషదాయకము. వ్యాసమహర్షి మహా

రకూ బోధించెను ఆ కథను వివరించుచు, మానవులు అవలంబించ వలసిన నడవడిని విపులీకరించెను మమకారము దుఃఖమునకు దారితీయునని వ్యాసుడు బోధించెను మరియు అనేక ధర్మ సూక్ష్మములను బోధించెను. కాని యింకను తెలుసుకొనగోరుచున్నాను నారాయణుని కీర్తనములతో తన్మయత్వము చెందవలెనని ఆకాంక్ష. నారాయణుని వివిధ అవతారములకు సంబంధించిన కథలను వివరించి చెప్పవలెను ఏయే కార్యములను భగవంతుడు చేయగా, యీ లోకము మరల మరల పావనమైనదో వాటిని వివరించవలెను.''

మైత్రేయుడు చిరునవ్వుతో ఆమోదపూర్వకముగా యిట్లనెను ''ధర్మమూర్తిగా అవతరించిన నీవంటివారు కాక వేరెవరు యిట్టి ప్రశ్నల నడుగుదురు? నిన్ను చూడగా నాకు ఆనందము కలుగుచున్నది. భగవంతుని కథ సర్వమూ నీకు తెలుపుటకన్న సంతోషింపదగినది వేరేదియులేదు ప్రారంభమునుండి మొదలుపెట్టి చెప్పెదను''

''ఇది గొప్ప ప్రళయానంతరము జరిగినది. భూమి అంతయూ నీటిలో మునిగియుండెను మహాప్రళయము సంభవించిన తర్వాత నారాయణమూర్తి యోగ నిద్రలో నుండెను. ఆదిశేషునిపై పరుండియుండగా, యావత్ప్రపంచము అతనియందు లీనమై కట్టెలో అగ్ని దాగియున్నట్లుండెను

''త్రిగుణములు సమవిభక్తముగా నుండుటచేత యెట్టి కార్యము జరుగకుండెను ఆ విధముగా చాలా కాలముండెను. తర్వాత త్రిగుణములు వ్యత్యస్తమై సమత్వము తప్పెను. అంతట నారాయణుని నాభి నుండి సన్నని కాడ వంటిది ఆవిర్భవించెను. ఇది వ్యక్తమైన రజోగుణ స్వరూపము కొంత కాలమునకిది పెరిగి అందునుండి పద్మము వికసించి ప్రకాశించెను. ఆ పద్మమునందు నారాయణుడు ప్రవేశించి బ్రహ్మగా రూపొందెను. తనకు తానుగా పుట్టినట్లు భావించిన బ్రహ్మ వేదములను క్షుణ్ణముగా తెలిసికొని యున్నట్లు తలంచెను. 'కిగా నున్నట్లు గుర్తించి, విశాలమైన కనులతో చుట్టూ పరికించి చూడగా, తన నాలుగు ముఖములు నాలుగు దిక్కులను చూచుచున్నట్లు గోచరించెను. తన చుట్టూ జలము ఆవరించి యుండుట చూచెను ఇంకేదియు అతనికి కానరాలేదు. సముద్రములో అలలు చేయు శబ్దమును మాత్రము వినెను. క్రిందకు చూడగా తానొక పద్మముపై ఆసీనుడైయున్నట్లు గుర్తించెను. కాని పద్మము యొక్క కాండమునకు మొదలు యెక్కడో చూడలేకుండెను. కాండములో ప్రవేశించి క్రిందకు ప్రయాణము చేసెను అడుగున యేదియు అతనికి కాన రాకుండెను. తిరిగి తన స్వస్థానమునకు చేరుకొనును. అంతట అతనికొక శబ్దము వినిపించెను. అది ''తప! తప!'' అనుచున్నట్లుండెను. ''తపస్సు చేయుము''. ''తపస్సు చేయగా నీవు అన్వేషించుచున్న దానిని కనుగొనగలవు'' ఆ పద్మము నందే యుండి, నూరు సంవత్సరములు తపస్సు చేసెను. ఆ నూరు సంవత్సరములు ధ్యాన నిమగ్నుడై యుండెను

''అకస్మాత్తుగా అతడు తన మనసులో నారాయణుని రూపము గాంచెను. నారాయణునకు శయ్యగా నున్న ఆదిశేషుడు పద్మ కాండము వలె తెల్లగా నుండెను. అతడే అనగా ఆ నారాయణుడే 'పురుష' డని బ్రహ్మ గ్రహించెను. నారాయణుని చూచిన తక్షణమే బ్రహ్మకు జ్ఞానము కలిగెను. అతడేమి చేయవలెనో తెలిసికొనెను. క్రొత్తగా ప్రపంచమును సృష్టించుటకు పద్మము నుండి రావలసి వచ్చెను. ఎవ్వరును నేర్పకయే అలవడిన పదములతో నారాయణుని పూజించెను. నారాయణుడిట్లు పలికెను 'ప్రపంచములను అందులో జీవరాసులను సృష్టించు కార్యము నీకు అప్పగించుచున్నాను'. 'అటులనే' అని బ్రహ్మ పలికెను.

''బ్రహ్మ మనస్సు నుండి నలుగురు ఋషులు - సనకుడు, సనందుడు, సనాతనుడు, సనత్కుమారుడు - జన్మించిరి. వారితో బ్రహ్మ యిట్లనెను. 'మీరు సృష్టికార్యము చేబట్టి ప్రజోత్పత్తిని గావింపుడు'. వారు నారాయణుని పాదముల చెంత అతనితో ఐక్యము కావలెనని తలచి సృష్టిని విస్తరింపజేయు కార్యమునకు అంగీకరింపకుండిరి. బ్రహ్మకు వారిపై విపరీతముగా కోపము వచ్చెను. కాని నిగ్రహించుకొనెను. అతనిలోని వివేకము కోపము నణచి పెట్టినప్పటికీ, అది మరియొక రూపమున బ్రహ్మనుదుటపై ఆవిర్భవించెను. ఆ శిశువు యెరుపు నీల వర్ణము కలిసిన వన్నెతో నుండి, పుట్టిన వెంటనే యేడ్వసాగెను. 'నాకొక పేరు, ఉండుటకు స్థానము' యిమ్మని యేడ్చుచుండగా, బ్రహ్మ యిట్లనెను. 'ఏడ్పుమానుము. నీవు జన్మించినది మొదలు యేడ్చుచుండుటచేత నిన్ను రుద్రుడని పిలిచెదను. హృదయము, ఇంద్రియములు, ప్రాణము, ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము, భూమి, సూర్యుడు, చంద్రుడు, తపస్సు - యీ ప్రదేశములు నీవి. నీవు యిక్కడ నుండి నెన్ని నీ ప్రతి రూపములుగా సృష్టిని జరుపుము'. తరువాత తన శరీరము నుండి పదిమంది పుత్రులను సృష్టించెను. వారు : అత్రి, అంగిరసుడు, పులస్త్యుడు, పులహుడు, క్రతువు, భృగువు, దక్షుడు, మరీచి,

వసిష్ఠుడు, నారదుడు ధర్మము, అధర్మము కూడ బ్రహ్మ నుండి జనించెను. తన హృదయము నుండి కామము, రెప్పల నుండి క్రోధము పుట్టెను. అతని నీడ రూపము చెందగా, అతనికి కర్దముడని పేరిడెను. ఈ ప్రపంచము అతని మనస్సు నుండి, శరీరము నుండి సృష్టించెను. అతని నాలుగు ముఖముల నుండి నాలుగు వేదములు పుట్టెను. తర్వాత తన శరీరమును రెండు భాగములుగా విభజించెను. ఒకటి పురుష భాగము, రెండవది స్త్రీ భాగము వారికి స్వాయంభువ మనువు, శతరూపియని పేర్లు పెట్టెను. వారికి అయిదుగురు పిల్లలు కలిగిరి ముగ్గురు పుత్రికలు - ఆకూతి, ప్రసూతి, దేవహూతి, ఇద్దరు పుత్రులు - ప్రియవ్రతుడు, ఉత్తానపాదుడు

ఆకూతి రుచి యను ఋషిని వివాహమాడెను. దేవహూతి కర్దముని, ప్రసూతి దక్షుని వివాహమాడెను వారి సంతతి, ఆ సంతతి సంతతి యీ లోకమున విస్తరించెను

22 ఆది వరాహము

స్వాయంభువ మనువు జన్మించిన వెంటనే తన తండ్రిని సమీపించి యిట్లనెను ''నేనేమి చేయవలెనో ఆజ్ఞాపించవలెను మీ ఆజ్ఞను శిరసావహించెదను''. తన కుమారుని పలుకులను విని బ్రహ్మ సంతసించి, సృష్టి కార్యము కొనసాగించమని చెప్పెను. ''తండ్రీ! అట్లే కావించెదను'' అని మనువు జవాబిచ్చెను ''కాని నేను సృష్టించువారు యెచ్చట జీవించవలెనో సూచించవలెను. నేను సృష్టికార్యము చేపట్టుటకు సంసిద్ధుడనై యున్నాను, కాని భూమి ప్రళయమందు నీటిలో అట్టడుగున మునిగిపోయినది భూమిని తిరిగి తెచ్చి స్వస్థానమునందుంచిన, మీరు కోరినట్లు సృష్టి కార్యము కొనసాగించగలను'' అని మనువు పలికెను

బ్రహ్మకు యేమియు తోచకుండెను. తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''అట్టడుగున మునిగిపోయిన భూమిని తిరిగి బయటకు తీసుకువచ్చుటెట్లు? సృష్టి కార్యము యెట్లు జరుగగలదు? ఓ నారాయణమూర్తీ సృష్టిచేయమని నీవు నన్నాజ్ఞాపించితివి ఈ సమస్యను నీవే తీర్చవలెను'' మనసులో నారాయణుని తలంచెను నారాయణుని ధ్యానించుచుండగా, ఆకస్మాత్తుగా బ్రహ్మ ముక్కు రంధ్రముల నుండి వేలి గోరు పరిమాణములో నున్న ఒక వరాహము (పంది) ఊడిపడెను. అది పుట్టిన తర్వాత తన పరిమాణమును బాగా విస్తరింపజేసెను. ఈ దృశ్యమును తిలకించిన వారందరూ నారాయణుడే, అట్టడుగున నున్న భూమిని వెలుపలికి తెచ్చుటకు, వరాహ రూపమును దాల్చెనని గ్రహించిరి.

వరాహము విపరీతమైన శబ్దము చేయగా దిక్కులన్నియు ప్రతిధ్వనించెను. ఆ శబ్దమును విని అందరూ ఉప్పొంగిపోయిరి. వారందరూ యేక కంఠముతో నారాయణుని కీర్తించిరి.

తన చుట్టూ ఉన్న వాయువును ముక్కుతో ఆఘ్రాణించి, తరువాత సముద్ర జలమును చవి చూచి, అద్భుతమైన ఆ వరాహము సముద్రములోనికి ప్రవేశించెను అకస్మాత్తుగా ఆ వరాహము సముద్రములో ప్రవేశించిన తీరు యెంతో భయంకరముగా నుండెను. ఆ బరువును మోయలేక సముద్రము ఆయాసపడుచున్న ట్లుండెను. ఆ సముద్రములో యాది నీటి అట్టడుగు భాగము చేరి అచటనున్న భూమిని కాంచెను. భూమిని

తన దంతములతో పైకి యెత్తి మెల్లమెల్లగా సముద్ర ఉపరి భాగమునకు వచ్చుచుండెను. వరాహము భూమినెత్తి పైకి వచ్చుచుండగా ఒక అసురుడు అడ్డుపడుచుండెను. కాని వరాహము అడ్డుపడుచున్న ఆ అసురుని హతమార్చి, తిరిగి మెల్లగా పైకి వచ్చుచుండెను. సనకుడు, అతని సోదరులు, బ్రహ్మ, మరీచి, అతని సోదరులు యెంతో ఆత్రముతో ఊపిరి బిగబట్టి వేచి చూచుచుండిరి.

వారట్లు ఆత్రముతో చూచుచుండగా, భూమిని తన దంతములతో నెత్తి పైకెగయుచున్న వరాహము కన్పించెను తన గట్టి దంతములచే భూమికి యేర్పడిన గంతలపై భూమిని దించి యుంచెను. బ్రహ్మ మొదలగు వారు వరాహమును కీర్తించిరి వారిట్లనిరి ''ప్రభువులకు ప్రభువైన నిన్ను యజ్ఞ పురుషుడని అందరూ పూజింతురు నీవు నాలుగు వేదముల స్వరూపము వరాహ రూపము ధరించిన ఓ నారాయణుడా! నీకు చేతులెత్తి నమస్కరింతుము నీ శరీర చర్మము గాయత్రి, యితర ఛందస్సులతో చేసినది నీ నేత్రములే ఆజ్యము నీ నాలుగు పాదములతో చతుర్హోత్రమను కర్మకాండ రూపొందినది నీవు కావించిన యీ పవిత్ర కార్యమును యెల్లరు చూచుటకు అర్హత లేదు'' ఆ తర్వాత వారు వరాహ శరీరములోని ప్రతి అవయవము యజ్ఞ కార్యమున కెంత ముఖ్యమో సరిపోల్చిరి. ఆ పిమ్మట తిరిగి వారిట్లనిరి ''నీకు మేము కృతజ్ఞులము నీ దంతములతో పైకి యెత్తిన యీ భూమి అతి రమణీయముగా నుండెను. ఏనుగు తన తొండముతో నెత్తిన తమ్మి మొగ్గవలె భూదేవి కన్పించెను. సృష్టి కావించుటకు ఆధారమైన భూమిని తిరిగి యథాస్థానమునకు తెచ్చియుంచిన నీకు మా ధన్యవాదములు తెలుపుచు ప్రణమిల్లుచున్నాము నీకు, నీ పత్నియైన భూమాతకు నమస్కరించున్నాము. జల బిందువులను నీ చుట్టూ ప్రోక్షించుట చేత స్వర్గములన్నీ పావనమైనవి నీ కేశములు విస్తరించిన ప్రదేశములు పవిత్రములై, యజ్ఞములు చేయుట కనువుగా నున్నవి. నీ కరుణాపూరిత దృష్టి యెల్లప్పుడూ మాపై నుండుగాక అని ప్రార్థించుచున్నాము''.

వారి మాటలను వింటూ కొంతసేపు అక్కడ ఉండి ఆ తర్వాత వారి యెదుట నుండి వరాహము నిష్క్రమించెను.

విదురుడు అడ్డుపడి యిట్లనెను ''ఓ మహర్షీ! ఈ పురాణ గాథ వినుచుండగా నా శరీరము గగుర్పొడుచు చుండెను. వరాహము నెదుర్కొన్న ఆ అసురుడెవరు? వరాహ రూపములో నారాయణుడు హిరణ్యాక్షుడనే అసురుని చంపినట్లు వినియున్నాను. బహుశః అతడే యీ అసురుడై యుండవచ్చు. కేవలము ఒక అసురుని చంపుటకే నారయణుడు దిగి వచ్చెనా? ఆ వృత్తాంతమేదో వివరముగా చెప్పుము''.

మైత్రేయుడిట్లనెను. ''హిరణ్యాక్షుని వృత్తాంతము తెలుసుకొనవలెనన్న అనేక సంవత్సరములు వెనుకకు వెళ్ళవలసి యున్నది''.

తృతీయ స్కంధము

23 దక్ష పుత్రిక దితి

మరీచి కుమారుడు కశ్యప ఋషి. అతడు దక్షుని పదముగ్గురు పుత్రికలను వివాహమాడెను. వారిలో దితి ఒకతె.

ఒకరోజు సాయం కాలము దితి తన భర్త వద్ద నిలుచుండెను అప్పుడే కశ్యపుడు అగ్నిలో హవిస్సు వేల్చి సాయం పూజ ముగించెను దితి భర్తతో సంయోగము కొరకు ఉవ్విళ్లూరుచున్నది. ఆమె భర్తతో అతి మెల్లగా మృదు స్వరముతో యిట్లనెను. ''నాథా! నా శరీరమును కామాగ్ని దహించుచున్నది నా కోరిక తీర్చి నన్ను సంతోషపెట్టుము. మన్మథ బాధ భరించలేనంతగా ఉన్నది'' కశ్యపుడు మాటాడక మౌనముగా నుండెను. ''దయచేసి నన్ను కరుణించి నా బాధను తీర్పుము'', అని ఆమె మరల పలికెను. ఆమె అవయవ సౌందర్యమును, ఆమె కనులలో ప్రస్ఫుటముగా గోచరించే కామవాంఛను కశ్యపుడు తిలకించెను ఆమెతో ప్రేమ పూర్వకముగా కశ్యపుడిట్లనెను ''ప్రేయసీ! తప్పక నిన్ను సంతోషపెట్టెదను. పురుషుడు జీవిత సముద్రము దాటుటకు భార్య నావ వంటిది జీవితములోని సుఖ దుఃఖములందు భార్య భర్తకు తోడుగా ఉండును అతనితో ఆమె ధర్మము ననుసరించును అందుకే భార్యను సహధర్మచారిణి యందురు. భర్త హృదయములో జనించి అక్కడ ఆమెకొక గౌరవ స్థానముండుటచేత వివాహిత స్త్రీని 'జయ' అందురు నీవు నా కెంతో ప్రేమ పాత్రురాలవు. కాని యిప్పుడే నీ కోరిక తీర్చమని అడగకుము

''ఇప్పుడిది సంధ్యా సమయము. ఇప్పుడిప్పుడే సూర్యుడు తన తీక్ష్ణ కిరణములను ఉపసంహరించి పశ్చిమ దిక్కున అస్తమించుచున్నాడు ఇది పవిత్రమైన సమయం దినమంతటిలో యీ సమయం మహాదేవునికి పవిత్రమైనది ఈ సమయములో ప్రమథగణములు వెంటరాగా నెమ్మదిగా వాహ్యాళికి వెడలును ఈ సమయంలో అతడు తన మూడు కనులతో - సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని - లోకము నంతనూ పరీక్షించును నీ తోబుట్టువు సతి భర్తయైన మహాదేవుడు, శ్మశాన భూమిలోని బూడిద కప్పిన శరీరముతో, చల్లటి గాలికెగిసే యెర్రని ధూళితో నిండి అటు నిటు రేగుతున్న జడలతో, బంగారు వన్నె శరీరము బూడిదతో తెల్లబడి యుండగా, యీ లోకమును వీక్షించుచుండును. రతి క్రియకు యిది సమయము కాదు మహాదేవుని అగౌరవపరచుట యగును కొంచెముసేపు నిదానించుము నిన్ను సంతోషపెట్టెదను. ఇంచుక తాలిమి వహింపుము''

కాని ఆమె వినలేదు కామాగ్నికి తాళలేక ఆమె చెప్పు కారణములకు విసిగి నేసారి, క్రోధోద్దీప్తుడైన భర్త కశ్యపుడు, ఆమె పదే పదే కోరుతూ బలవంతపెట్టగా, ఆమెతో క్రీడించి సంతోషపెట్టెను కామాగ్ని చల్లారి, తిరిగి నవ్యముగా ఆలోచించుసరికి, కశ్యపుడు సూచించిన ప్రమాదము జ్ఞప్తికి వచ్చి ఆమె యిట్లనెను ''కామాగ్నికి తాళలేక, నీ మాటలను నిర్లక్ష్యమును చేసి పరిసరములను గుర్తించకుంటిని. మహాదేవుని అగౌరవపరిచినానేమోనని భయము కలుగుచున్నది పుట్టబోవు బిడ్డకు మహాదేవుని ఆగ్రహము చేత యెట్టి ఆపద కలుగదని అభయమిమ్ము క్షమించి కరుణించమని మహాదేవుని వేడెదను నేను చేసిన యీ పాపము క్షమార్హమని చెప్పుము మహాదేవుడు నా సోదరి సతికి భర్త తప్పక కరుణించ గలడని భావింతును. ఏమి జరుగునో చెప్పుము నాకు భయముగా నున్నది'' చాలాసేపు కశ్యపుడు మౌనము వహించి యుండెను. చివరకు కనులు దించుకుని నిలుచున్న తన భార్యవైపు తిరిగి యిట్లనెను ''నీవు పాపము చేసితివి నా వద్దకు

వచ్చినపుడు నీ మనస్సు తుచ్ఛవాంఛలతో నిండి యుండెను. నా మాట వినకపోతివి. అంతేకాక, మహాదేవునికి గౌరవము చూపక అవమానించితివి. నీకు కలిగే యిద్దరు పుత్రులు పరమ దుర్మార్గులగుదురు. వారు యీ ముల్లోకములను వేధించుదురు. దేవతలకు వారివలన పెక్కు బాధలు కలుగును. వారు యీ భూమిపై ధర్మమును నశింపజేయుదురు. సత్పురుషులను బాధించి నీ పుత్రులు లోక కంటకులయ్యెదరు. నారాయణుడవతరించి వారి దుష్కృత్యముల నుండి యీ లోకమును రక్షించును''.

ఈ విధముగా జరుగ గలదని దితి తెలుసుకొనెను. కశ్యపుని పాదములపైబడి ఆమె యిట్లనెను. ''నాథా! మిమ్మల్ని ఒక వరమడగవలె ననుకొనుచున్నాను. నా పుత్రులు భగవంతునిచేత మరణించునట్లు చేయుము. అంతేకాని బ్రాహ్మణ శాపము చేత మరణింపకుండునట్లు చేయుము. భగవంతుని చేత మరణించిన వారికి ముక్తి కలుగును. లేకున్న, వారు మరల మరల జన్మించవలసి వచ్చును''.

ఆమె మాటలను విని కశ్యపుడిట్లనెను. ''ఎంతటి పాపమైనను ప్రాయశ్చిత్తము చేత దాని ప్రభావము తగ్గును. జరిగినదానికి నీవు పశ్చాత్తాప పడుచున్నావు. నీ పుత్రుల మరణమునకు నారాయణుడు కారణము కావలెనని కోరుటచేత అతనిని గౌరవించినట్లయ్యెను. మరియు, నన్ను క్షమించమని మహాదేవుని కోరితివి. అందుచేత నీ యిరువురు పుత్రులు నారాయణుని చేత మరణించగలరని అభయమిచ్చుచున్నాను. నీకు సంతోషము గూర్చు మరొక విషయము చెప్పదలచుకున్నాను. నీ మనుమడు నారాయణుని భక్తులలో అగ్రగణ్యుడు కాగలడు. లోకమంతయు అతని భక్తిని కీర్తించును. భగవంతుని నామమును ప్రజలుచ్చరించునంతకాలము, అతని కీర్తి చిరస్థాయిగా నుండును. అగ్నిలో కరగించి మెరుగుపెట్టిన బంగారము మాలిన్యముపోయి యెట్లు ఉండునో, అదే విధముగా మానవుల ప్రాపంచిక వాంఛలు దగ్ధమై నశించి నారాయణుని భక్తుడైన నీ మనుమనివలె నుందురు.

''అతడు ఆదర్శ భక్తుడుగా వెలుగొందును. ఎన్ని ఆటంకములు అంతరాయములు కలిగినను నారాయణునిపై భక్తి విడువక, రాత్రింబవళ్ళు భగవంతుని స్మరించును. పంచభూతములతో యేర్పడిన తన శరీరము ఉన్నంతవరకు అతనికీ భక్తి యుండును. ఆ పిమ్మట అతడు నారాయణునిలో లీనమగును. అతనికెట్టి బంధములు ఉండవు. మంచి స్వభావము కలిగియుండును. ధైర్యమునకు, కరుణకు నిలయముగా నుండును. క్రోధము, ద్వేషము లేక అందరియెడ సమభావము కలిగియుండును. అతనికి శత్రువులెవరూ ఉండరు. చంద్రునివలె చల్లదనము విరజిమ్మి ప్రకాశించును. మంచి నడవడితో అందరి హృదయములకూ ఆనందము కల్గించును. అతనికొరకై భగవంతు డవతరించును. చర్మచక్షువులతో భగవంతుని దర్శించే కొద్దిమందిలో నీ మనుమడు ఒకడు కాగలడు.

తన తెలివితక్కువ తనము చేత తన పుత్రులకు సంప్రాప్తించిన దురదృష్టము నెవరూ తప్పించలేరని దితి గ్రహించెను. ఇక ఆ విషయమై చింతించి ప్రయోజనములేదని తలంచెను. కాకపోతే తనపుత్రులు నారాయణుని చేతిలో తప్ప యింకెవరి చేతిలోనూ మరణించరని ఊరట చెందెను. అంతేకాక ఆమె మనుమడు సత్పురుషుడుగా ప్రఖ్యాతి గాంచగలడని తెలిసి సంతోషించెను. కనులవెంట నీరు రాగా తలదించుకుని భర్తసముఖమునుండి వెళ్ళిపోయెను.

తృతీయ స్కంధము

24 ద్వారపాలకులు

దితి గర్భములో పుత్రులు వేగముగా పెరుగుచుండిరి. పాపమామె దేవతలకు, యీలోకమునకు జరుగబోవు కీడు తలచుకుని భయపడెను. అందుచేత ఆమె పుత్రులను ప్రసవించక తన గర్భమునందే యుంచుకొనెను. నూరు సంవత్సరములు ఆమె గర్భమునందు వారుండిరి. ఇంతలో ఒక అద్భుతము జరిగెను. గర్భములో నున్న వారి కాంతి ప్రజ్వలించగా, దానిముందు లోకము కాంతిహీనమయ్యెను. దేవలోకమునూ, అందలి దేవతలును కూడ కాంతి విహీనముగా గోచరించిరి. వారి వైభవము మాసిపోవుచున్నదను ఆందోళనతో, సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మవద్దకు వెళ్ళి, యీ విచిత్రమునకు కారణమేమని యడిగిరి. వారిని చూసి చిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనెను. ''మీరు ఆందోళన పడవలసిన అవసరములేదు. కనీసం ప్రస్తుతానికి లేదు! దీనికి కారణము మీకు వివరించెదను.

''ఒకప్పుడు వైకుంఠములో నున్న నారాయణుని పూజించుటకు, నా కుమారులు సనకుడు, సనందుడు, సనాతనుడు, సనత్కుమారుడు వెళ్ళిరి. తొందరగా ఆరు ద్వారములు దాటి యేడవద్వారము సమీపించిరి. ఏడవద్వారము సమీపించి, వైకుంఠము ప్రవేశించబోవు తరుణములో ద్వారపాలకులైన జయ విజయులు ఆ ఋషులను అడ్డగించి, 'మీరు ప్రవేశించుటకు వీలులే'దనిరి. ఒక క్షణము ఋషులు వారిద్దరినీ చూచిరి. అందముగా, చక్కని వస్త్రముల నలంకరించుకున్న వారిరువురూ అహంకారపూరితులై యుండుట ఆ ఋషులు గమనించిరి. ద్వారపాలకుల మాటలను లక్ష్యపెట్టక, ఋషులు యేడవద్వారము దాటి వైకుంఠము ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నించిరి. అంత ద్వారపాలకులు తమ చేతులలో నున్న కర్రలనడ్డుపెట్టి 'ప్రవేశించుటకు వీలులే' దనిరి.

''ఋషులకు విసుగుకలిగి కోపము వచ్చెను; క్రోధము కామమునకు తమ్ముడు. జయ విజయులను చూచి ఆ ఋషులిట్లనిరి. 'భగవంతుని సన్నిధిలో యింతకాలముగా ఉంటూన్న మీలో యిట్టి దుర్గుణములుండుట ఆశ్చర్యముగా నున్నది. భగవంతుని సన్నిధిలోనే యున్నామను అహంకారము మీకు ఉన్నట్లు గోచరించుచు న్నది. నారాయణుని సన్నిధి మీకు లేకుండునట్లుగా శపించుచున్నాము. మీరు కామక్రోధాది దుర్గుణములు తాండవమాడే మానవ లోకములో జన్మించెదరు. నారాయణుని సన్నిధిలో నుండుటచేత అహంకారముతో కన్నుమిన్నుగానక, సత్పురుషులను అగౌరవపరచు స్థితికి దిగజారినారు'.

''తమకు సంభవించనున్న ఘోరదుస్థితిని తలచుకుని, జయ విజయులు సనకసనందాది ఋషుల కాళ్ళమీద పడి క్షమించమని ప్రార్థించిరి. వారి పరిస్థితికి విచారించి ఋషులిట్లనిరి. 'మీరీ శాపమునకు తగుదురని శపించితిమి. అయితే యిప్పుడు దీనిని కొద్దిగా సవరించెదము. మీరెత్తబోవు జన్మలలో యెల్లపుడూ నారాయ ణుని ద్వేషించుటచేత మీ హృదయములు నారాయణ భావముతో నిండియుండును'. ''జయ విజయులిద్దరూ చెవులు మూసుకుని 'శాంతం పాపం' అని ఆశ్చర్యముతో 'భగవంతుని ద్వేషించుటయా? ద్వేషమా? ఇదియెట్లు సాధ్యము' అని తలచిరి. వారి కన్నుల నుండి అశ్రువులు వర్షించుచుండెను.

''ఆ క్షణములో నారాయణుడచటికి వచ్చెను. ఋషులు అతని పూజించిరి. జయ విజయు లిద్దరూ నారాయణుని పాదములను విడువకుండిరి. వారి కన్నీళ్లతో నారాయణుని పాదములు తడిసెను. వారిని లేవనెత్తి ఋషులవైపు తిరిగి యిట్లనెను. 'మీ గొప్పతనము గుర్తింపక నా సేవకులైన వీరిద్దరు మిమ్ములను అగౌరవపరచిరి.

మీరు వీరికి శాపమిచ్చుట ఉచితముగా నున్నది. మీరు చేసినది నాకు ఆమోదమే సేవకుని దోషములు యజమానికి వర్తించును, కాబట్టి వారి పక్షమున క్షమించమని వేడుకొనుచున్నాను భక్తులంటె ప్రీతిప్రాతులు నాకు మరియొకరు లేరు. అటువంటి భక్తులకు అవమానము జరిగినచో నాకు ఆగ్రహము కలుగును. మీరు శాసించినట్టుగా వారు మానవలోకములో జన్మించి, తర్వాత నావద్దకు తిరిగి రాగలరు'

''నిగ్రహము కోల్పోయి, నారాయణునికి ప్రేమపాత్రులైన జయ విజయులను తొందరపడి శపించినందులకు, ఋషులు సిగ్గుపడి వారి తొందరపాటునకు నారాయణుడు మందలించుచుండెనా యని కల్లోలిత మనస్కులైయుండిరి. వారి ఆలోచనను తెలుసుకుని నారాయణుడిట్లనెను. 'మీరు కలవరపడవద్దు ఇంతవరకూ జరిగిన దంతయూ నాకు సమ్మతమే!' ''నారాయణుని అభయ వచనములు విని ఋషులు సంతృప్తులై నారాయణుని పూజించి వెళ్ళిపోయిరి జయ విజయులతో నారాయణుడిట్లనెను 'ఋషుల శాపమును నేను సరిదిద్దగిలను, కాని నేనట్లు చేయను బ్రాహ్మణుల శాపము వృధా కారాదు మీరిద్దరూ మానవలోకములో జన్మించక తప్పదు మీకు మూడు జన్మలు కలుగును మొదటి జన్మములో క్రోధము చేత మీకు వినాశముకల్గును. రెండవ జన్మలో కామము చేతను, ఆఖరి జన్మలో మదము చేతను మీరు చేయు కార్యములు కలుషితమై మీకు వినాశము తెచ్చును. కాని మీకు ఒక హామీ యిచ్చుచున్నాను మీరు నాచేతిలోనే మరణించెదరు చివరకు మీరు తిరిగి నన్ను చేరెదరు. మీరు నాయెడల విశేషమైన ద్వేషముతో వ్యవహరించెదరు. అదియూ ఒక విధమైన యోగమే; భక్తులకన్న మిన్నగా యెల్లపుడూ నన్నే తలంచెదరు. ఈ సంభ్రమ యోగము మీ ప్రత్యేకత మీమూడు జన్మలు ద్వాపరయుగాంతముతో పూర్తి యగును'.

''వారి యెదుట నుండి నారాయణు దదృశ్యుడుకాగా, జయ విజయులు భూలోకమున జన్మింపబోయిరి ఈ జయ విజయులే దితి గర్భమున నున్నారని, వారి తేజస్సు చేతనే, భూలోక స్వర్గలోకములు కాంతివిహీనమైనవని, వేరే   ని బ్రహ్మ తెలిపెను

నూరు సంవత్సరముల తర్వాత దితికి యిద్దరు కవలు పుట్టిరి వారికి హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపులని తండ్రి నామకరణము చేసెను వారు జన్మించునపుడు ప్రపంచమునకు సంభవి   ` ంచునట్లుగా, అనేక దుశ్శకునములు గోచరించెను.

25 హిరణ్యాక్ష వధ

కవలిద్దరూ పెరిగి మిక్కిలి బలముతో శక్తివంతులుగా రూపొందిరి వారు బ్రహ్మను గురించి ఘోరతపస్సు చేసి సృష్టికర్తను మెప్పించిరి హిరణ్యకశిపుడు మరణము కలుగకూడదని వరమడిగెను మృత్యువునకు తాను అతీతుడను కానని చెప్పి, ఆ వరము   యతను బ్రహ్మ తెలిపెను. అంతట రాక్షసరాజు తన వరమును సవరించి, యిట్లు పలికెను ''నన్ను యే దేవుడుగాని మానవుడుగాని చంపకుండునట్లు వరమిమ్ము. నీవు సృష్టించిన యేవస్తువూ నా మరణమునకు కారణము కారాదు. ఎట్టి ఆయుధముచేత నేను మరణించరాదు ఎట్టి జీవపదార్థముచేతగాని జడపదార్థముచేతగాని నాకు మృత్యువు రారాదు. రాత్రియందుగాని, పగటియందుగాని నాకు మరణము కలుగకూడదు. భూమిపైగాని, ఆకాశమందుగాని, యింటిలోగాని,

యింటిబయటగాని నాకు మరణము సంభవించకూడదు'' మరణము కలుగుటకు సాధ్యమైన వాటినన్నింటినీ ఊహించి వాటినుండి తనకు మరణము తప్పునట్లు వరమడిగెను ''తథాస్తు'' అని బ్రహ్మపలికి అంతర్ధానమయ్యెను

ఇరువురు సోదరులు లో   దేరిరి దేవతలను వారు సులువుగా అణచివేసిరి ఎల్లప్పుడూ తన తమ్మునికి సంతోషము కలిగించుటకై హిరణ్యాక్షుడు నూతన విధానము లన్వేషించుటకై సంసిద్ధుడయ్యెను నారాయణుడు అన్ని లోకములకు ప్రభువని తెలుసుకుని, అతనిని ద్వేషించుట మొదలిడిరి నారాయణుని నిర్మూలించినచో లోకములన్నీ వారి హస్తగతమగునని భావించిరి.

వరుణు డధిపతిగా నున్న ఊర్ధ్వలోకములో విభావరి అను పట్టణములో హిరణ్యాక్షుడు ప్రవేశించెను వరుణుని యెదుట నిలిచి అహంకారముతో కొద్దిగా తలవంచి, వ్యంగ్య పూరితమగు వినయముతో, ''ప్రభూ! మీరు అతి బలసంపన్నులుగా ప్రసిద్ధికెక్కిరి. మీతో పోరు సలుపు అవకాశమును నాకు ప్రసాదింపుడు ఇదివరలో మీరు దైత్యులందరినీ జయించి, రాజసూయయాగము జరిపి, యీ ఊర్ధ్వలోకమునకు అధిపతి కాగల్గిరి మీతో పోరు సలిపే గౌరవము నాకు కలిగించండి'' అని పలికి హిరణ్యాక్షుడు వికటాట్టహాసము చేసెను వరుణుడు ఆగ్రహమును నిగ్రహించుకుని వినయము నటించుచూ యిట్లు సమాధానమిచ్చెను ''హిరణ్యాక్షా! నాకు వయసు మీరినది చాలా కాలము క్రిందటనే పోరు సలుపుట విరమించితిని, నాకు పోరు సలుపు కోరికలేదు. నీతో పోరు సలుపుటకు తగినవాడు ఒక్కడే; అతడు పురాతనుడైన నారాయణుడు, అందరికీ ప్రభువు అతనితో నీవు తప్పక పోరు సల్పవలెను'' కొంతసేపు మౌనము వహించి, తిరిగి వరుణుడు, ''నీవంటి దుష్టులను హతమార్చుటకు నారాయణుడు అనేక రూపములు ధరించును నీ అహంకారమును పోగొట్టి, అతడు నిన్ను రణరంగమున కుక్కలకు, నక్కలకు ఆహారముగా విడుచును.

నారాయణుడు తనతో పోరు సలుపుటకు యిచ్చగించునని తెలుసుకుని పరమానందభరితుడయ్యెను వరుణుని చివరి వచనములు విస్మరించెను తన ప్రబల శత్రువును అన్వేషించుచూ ఆ రాక్షసరాజు సంచరించు చుండెను అట్లు సంచరించుచుండగా నారదు డెదురయ్యెను, తొందరలో నున్నట్లుగా నారదు డతి వేగముగా యిట్లు పలికెను. ''హిరణ్యాక్షా! నీవు నారాయణుని వెదకుచున్నావని, అతనితోపోరి సంహరింపనున్నావని విన్నాను ఇది నిజమేనా?''

''నిజమే'' అని హిరణ్యాక్షుడు తిరిగి, ''అవును నిజమే అనేక సంవత్సరములుగా, మీరందరూ పిలిచే ప్రభువులకు ప్రభువైన ఆ నారాయణుని అన్వేషించుచున్నానని లోకములో అందరకూ తెలుసు అతడెక్కడ దాగియున్నాడో యెవరైనను తెలియజెప్పిన వారికి నేను కృతజ్ఞుడనై యుండగలను''

''అయితే నీవు నాకు కృతజ్ఞుడవై యుండగలవు'' అని నారదుడనెను ''అతడెక్కడున్నదీ నాకు తెలుసు అది నీకు చెప్పుటకే తొందర తొందరగా నీ వద్దకు వచ్చితిని ప్రళయానంతరము భూమి యేవిధముగా రసాతలమున మునిగినదో నీకు జ్ఞాపకమున్నదా? భగవంతుడు తిరిగి రసాతలమునుండి భూమిని వెలికి తెచ్చి స్వస్థానములో నుంచుటకై వరాహరూపమును ధరించెను అతడు భూమిని బాహువులందిడుకొని సముద్ర ఉపరితలమునకు వచ్చుచుండవచ్చును నీవు తొందరగా వెళ్ళినచో అతనితో పోరు సలుపగలవు''. నారదునికి ధన్యవాదములు తెలిపి, పవిత్ర వరాహమున్న వైపుగా హిరణ్యాక్షుడు అతితొందరగా వెళ్ళెను వరాహమువైపు తిరిగి గట్టిగా అరచుచూ హిరణ్యాక్షుడిట్లనెను ''ఓరీ మృగమా! నామాట వినుము నేను చూచుచుండగా

యీ భూమిని దొంగిలించుకొని పారిపోవచ్చునని తెలివితక్కువగా తలచకుము. రసాతలములో నుండు మాకు బ్రహ్మ యీభూమిని యిచ్చెను. నీవు దానిని తీసుకువెళ్లుటకు వీలులేదు. నీకు భూమిపై యెట్టి హక్కు లేదు. నీవు ఒక దొంగవు. నీవు వరాహరూపము ధరించినటప్పటికీ, నాకు పరమశత్రువైన నారాయణుడవని యెఱుగుదును. నీవు సాధించిన విజయములను వినియున్నాను. ఇంత కాలము మమ్ము మోసగించి నెగ్గుకు రాగలిగినావు. నీ మాయ చేత మమ్ములను హతమార్చినావు. మాలో యెవ్వరితోనూ ముఖాముఖి పోరు సలుపుటకు ధైర్యము లేకపోయినది. అందుకే కాబోలు మాకు శత్రువులైన దేవతలు నిన్ను ప్రభువులకు ప్రభువని గొప్పగా చెప్పుచుందురు. ఇకముందు అట్లు జరుగదు. ఆరోజులు గతించినవి. నీవు నాకు చిక్కితివి నీతో పోరాడకుండా నిన్ను వదిలిపెట్టను. నిన్ను యీరోజే యమునివద్ద   క్షముగా నిలుచున్న నిన్ను తొలగించెదను''

హిరణ్యాక్షుని మాటలు లక్ష్యము చేయక సముద్రము పైకి వచ్చుటకు వరాహము ప్రయత్నించుచుండెను కాని హిరణ్యాక్షుడు వెంబడించుచూ యిట్లనెను ''నీకు సిగ్గులేదు అందుకే నానుండి పారిపోవుటకు ప్రయత్నించుచున్నావు చాలా కాలము నుండి నీకొరకై యెదురు చూచుచుంటిని నిన్ను తేలికగా వదలిపెట్టను. నన్ను తప్పించుకుని పారిపోకుము నీ గురించి వినినప్పటి నుండి నీతో పోరు సలుపుటకు నా భుజములు ఉవ్విళ్లూరుచున్నవి''.

వరాహము సముద్రముపై భూమిని స్థిరముగా నుండునట్లు చేసి, హిరణ్యాక్షునివైపు తిరిగి యిట్లనెను ''నేను మృగము కావటము చేతనే నీ మాటలను విని యూరకున్నాను కుక్కల మొరుగులను జంతువులు మాత్రమే విని యూరకుందును. నీ ప్రగల్భములు విని ధైర్యవంతులెవరు నూరకుండరు, ఊరకుండకూడదు నీవు మృత్యువు చేతిలో నిమిడియున్నావు లేకున్న నీకంటె బల సంపన్నులైన వారితో యిట్లు మాట్లాడవు నీవు యిదివరకు చెప్పినట్లుగా, యెవరూ చూడకుండ యీభూమిని రసాతలమునుండి నేను దొంగిలించి తెచ్చుచుండుట నిజమే కాని యిప్పుడు నీవు నన్ను కనుగొన్నావు రాక్షసుల మార్గములో ముల్లుగా ఉంటూన్న నన్ను తొలగించి, వారి పాదములు రక్తము చిందకుండ నివారించుటకు ప్రతిజ్ఞ పట్టితినని పలికినావు నీ అసుర మిత్రుల పాదములు రక్తము చిందుట చూచి నేను సహించలేను. అంతేకాక నీవంటి ధైర్యశాలి తనమాటను నిలబెట్టుకొనలేకపోవుటకూడ నేను సహించలేను అందుకే నేను ఆగినాను లేకున్న యింతకుముందే పారిపోయియుందును''

కేవలము ఒక మృగముగానున్న వరాహమును గాంచి యేవగింపు జుగుప్సతో కూడిన దాని స్వరమువిని, హిరణ్యాక్షుడు మండిపడెను. తన గదను యెత్తి వరాహమువైపు వడివడిగా వెళ్ళెను సర్పమువలె బుసకొట్టుచుండెను ఆగ్రహముతో అతని తలగిర్రుమని తిరుగుచుండెను. వరాహమును సమీపించి, తన గదతో గట్టిగా కొట్టెను. ఆ దారినుండి పక్కకు మళ్ళి, ఆ గదాఘాతము నుండి, యముని నుండి యోగివలె తప్పించుకొనెను వరాహము గదనెత్తి హిరణ్యాక్షుని నుదుటిపై కొట్టెను. హిరణ్యుడు కూడ పక్కకు తొలగి గదాఘాతము నుండి తప్పుకొనెను. ఆ విధముగా వారిరువురూ గదా యుద్ధము కొంతసేపు జరుపగా, అందరూ ఊపిరి బిగబట్టుకుని చూచుచుండిరి. హిరణ్యాక్షుడు అతి బలవంతుడు, అతని ప్రత్యర్థి సాక్షాత్తు నారాయణావతారము. వారి గదా యుద్ధమును వీక్షించుటకు బ్రహ్మ ఋషులు రసాతలమున కేతెంచిరి

తన మనస్సునందు నారాయణుని సంకల్పించి, బ్రహ్మయిట్లనెను. ''ప్రభూ! వారి తపస్సునకు మెచ్చి,

వారి పొగడ్తలకు లొంగిన ఒకానొక క్షణములో పాపాత్ములైన యీ సోదరులిద్దరికీ వరములను ప్రసాదించి ముప్పు తెచ్చితివి. నిన్ను ప్రేమించు వారందరిని వేధించుటకు వారు కృతనిశ్చయులైరి వారివలన యీ లోకము బాధపడుచున్నది అతడు చాలా శక్తివంతుడు. ఇక అతనిని హతమార్చుటలో జాగు చేయవద్దు చీకటిపడిన తర్వాత అసురులశక్తి యినుమడించునని నేను నీకు చెప్పనక్కరలేదు ఈ సమయము అభిజిత్తు, చాలా పవిత్రమైనది ఈ పాపాత్ముని నుండి యీ లోకమును యీ క్షణమే రక్షింపుము''

భగవంతుని చిరునవ్వు యిట్లు చెప్పుచున్నట్లుండెను. ''నేను కాలమును నాకుమారుడైన బ్రహ్మ అభిజిత్తు ముహూర్తము యొక్క పవిత్రతను, రాత్రి అసురుల శక్తి విజృంభించునని తెలుపుట వింతగా నున్నది. నేను హతమారుదునని తలంచుచున్నాడేమో!''

వరాహము తన గదతో హిరణ్యాక్షుని గడ్డముపై గట్టిగా కొట్టెను తన గద నడ్డుపెట్టి హిరణ్యాక్షుడు తప్పించుకొనెను అతి తెలివిగా అతను యుద్ధము చేయుచుండెను భగవంతుని గదను పిప్పిజేసి, నిరాయుధుడైన ప్రత్యర్థితో యుద్ధము చేయుట ధర్మముకాదని తలచి కాబోలు హిరణ్యాక్షుడు కొంతసేపు వేచి యుండెను

ఇంతలో వరాహము తన చక్రమును తలంచగా, అది తత్క్షణమే చేతికందెను హిరణ్యాక్షుడు యింకనూ గదను ప్రయోగించి యుద్ధము చేయుచూ, తుదకు ఆ గదను వరాహము పైకి విసరగా, వరాహము తన యెడమచేతితో దాని నందుకొనెను వరాహము దానిని తిరిగి యివ్వబోగా దానిని తీసుకొనుటకు హిరణ్యాక్షుడు నిరాకరించెను

అనేక ఆయుధములతో పోరు సలిపి, చివరకు ఒకరితోనొకరు మల్లయుద్ధమునకు తలపడిరి. చివరకు తన బలమైన చేతితో వరాహరూపములో నున్న నారాయణుడు హిరణ్యాక్షుని కొట్టి చంపెను.

26 కర్దముని తపస్సు

బ్రహ్మ తన పుత్రులైన మనువుతోను, కర్దమునితోను, దక్షునితోను ప్రజోత్పత్తిగావించమని చెప్పగా వారందు కంగీకరించిరి కర్దముడు సరస్వతీ నదీతీరమునకు వెళ్ళి అక్కడ అనేక సంవత్సరములు తపస్సు చేసెను అతని భక్తి ప్రపత్తులకు సంతోషించి నారాయణుడు ప్రత్యక్షమై యేమి కావలెనని అడిగెను కర్దముడు నారాయణుని పాదములపైబడి, కీర్తించి యిట్లనెను. ''నేను చాలా అదృష్టవంతుడను నీవు నాకు ప్రత్యక్షమైతివి. నీవే పరబ్రహ్మము నిన్ను చేరుటకు మహాత్ములు తపస్సు చేసెదరు. నిన్ను చూచిన తర్వాత యింకెట్టి కోరికకు అవకాశము లేదు

''అయినప్పటికీ, ప్రజోత్పత్తి కావించమని నాతండ్రి ఆదేశించుటచేత, తప్పనిసరిగా నిన్ను ఒక వర మడుగ వలసి యున్నది అందుకు నాకొక అత్యుత్తమ స్త్రీని ప్రసాదించవలెను నావిధులను నిర్వర్తించిన తర్వాత, నా సర్వస్వమును నీకు అర్పించెదను

''నీవు కాలస్వరూపుడవు కాలచక్రము తిరుగుటకు పరబ్రహ్మమగు నీవు కీలకుడవు. అనేక వస్తువులతో

చేసిన యీ చక్రమందు పండ్రెండు మాసములనే ఆకులున్నవి. ఇందు మూడువందల అరువది పర్వములు (దివములు) గలవు. చక్రము చట్రము ఆరు ఋతువులతో కూడియున్నది చక్రము అంచున కోట్లకొలది క్షణములనే పళ్లు గలవు. చట్రము నాలుగు భాగములు ఒకొక్క భాగము మూడు మాసములకు సమానము

''కాలచక్రము యొక్క వేగము అతి భయంకరము. దాని శక్తిముందు యెవ్వరూ నిలువలేరు యావత్ప్రపంచము కాలమునకు కట్టుబడి, కాలముతో దొర్లుచున్నది. ఈ కాలవేగములో మానవులు స్వార్థపరులై తమతమ కోర్కెలను తీర్చుకొనుటలో నిమగ్నులై యున్నారు. వారికి నీగురించిన ఆలోచన లేదు వారి జీవితము వ్యర్థమై తొందరగా ముగియుచున్నది.

''అనేకులవలె నేను కూడ నిన్ను యేదైన ప్రాపంచికమైన వస్తువును ప్రసాదించమని అడుగుచున్నాను కాని నాకు ప్రాపంచిక వస్తువులపై మమకారము లేకుండునట్లు అనుగ్రహింపుము. నాతండ్రి నాకు విధించిన కర్తవ్యములను నిర్మమముగా తగిన నేర్పుతో, మీరు ప్రతిపాదించిన ప్రవచనముల కనుగుణముగా నేరవేర్చునట్లు నన్నను్రగహింప వేడెదను నాకు యిష్టము వచ్చినపుడు యీ ప్రపంచము వదలి నిన్ను చేరుట సాధ్యమగునట్లు చేయుము ఇదే నేను కోరువరము''

నారాయణుడు భక్తుడైన కర్దమునితో చిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనెను ''నీ మనస్సులో యేమున్నదో గ్రహించితిని ఈ కర్మభూమిపై తామరాకు మీద నీటిబొట్టువలె జీవించగోరుచున్నావని నేనెఱుగుదును నీకొక భార్యను అప్పుడే సిద్ధముగా నుంచినాను నీ భక్తి నన్ను యెంతో సంతోషపరచినది.

''రెండు దినములలో మనుచక్రవర్తి, అతని భార్య శతరూపి నీవద్దకు రాగలరు తమకుమార్తె దేవహూతిని నీకిచ్చి వివాహము చేయుటకు యిక్కడకు వచ్చెదరు. దేవహూతి నీకు ఆదర్శపత్నికాగలదు ఆమె తొమ్మిది మంది పుత్రికలకు తల్లి అగును. ఆమె కుమార్తెలు మరీచి మున్నగు ఋషులను వివాహమాడెదరు ఆ విధముగ నీ తండ్రి నీకు ఆదేశించిన కర్తవ్యమును నిర్వర్తించగలవు. చివర, నీవు నాకు ప్రేమపాత్రుడవగుటచేత, నీకు పుత్రుడుగా జన్మించెదను. అప్పుడు సాంఖ్య యోగమును యీ పుడమిపై స్థాపించెదను''

నారాయణుడు అటుపిమ్మట అదృశ్యమయ్యెను. కర్దముడు మనువు రాకకై వేచియుండెను

కర్దముని ఆశ్రమమున కిరువైపుల సరస్వతీనది ప్రవహించుచుండెను ఆశ్రమము పక్కనే ఒక చిన్న సరస్సు నిర్మలమైన తియ్యని నీటితో నిండియుండెను. ఆశ్రమము పువ్వులచెట్లు, ఫలవృక్షములతో నుండగా, పరిమళమైన గాలి యెల్లపుడు వీచుచుండెను పవిత్రమైన ఆ ప్రదేశము నారాయణుని రాకతో మరింత పావనమయ్యెను. కర్దముని భక్తికి సంతోషింపగా, నారాయణుని కనుల నుండి ఆనందాశ్రువులు రాలెను అందుచేత ఆ సరస్సునకు బిందు సరస్సు అనిపేరు కలిగెను

27 దేవహూతి ఆగమనము

స్వాయంభువమనువు, భార్య శతరూపి, కుమార్తె దేవహూతి వెంటరాగా, బిందు సరస్సువైపు తొందరగా ప్రయాణించుచుండెను తనతో విలువైన పట్టుబట్టలు, నగలు తీసుకుని ఆశ్రమమువైపుగా ప్రయాణించెను త్వరలోనే ఆ ప్రదేశమును చేరెను సేవకులు తాను తెచ్చిన వస్తువులను తీసుకునిరాగా, మనువు ఆశ్రమములో ప్రవేశించి, కర్దమునివైపు నడచెను కర్దముడు అప్పుడే నిత్యకర్మలను (అగ్నిపూజ) పూర్తిచేసెను. అనేక సంవత్సరములుగా చేసిన తపస్సు ఫలితముగా కర్దమునిలో ఒక విధమైన తేజస్సు ప్రభవించి అది నారాయణ దర్శనముతో, మరింతగా ప్రకాశింపజొచ్చెను. కరుణాపూరిత నేత్రములు మంచి శరీర సౌందర్యము కలిగిన కర్దముని జూచి మనువు సంతోషించెను మనువు కర్దముని పాదములకు నమస్కరించెను

కర్దముడు మనువును ఆశీర్వదించి అతిథులకు చేయు సపర్యలు చేసి, అర్ఘ్యపాద్యాదులను సమర్పించెను మనువు చక్రవర్తియగుట చేత అతనిని తగురీతిగా గౌరవించెను. గౌరవ మర్యాదలను వినయముతో స్వీకరించి, ఋషిపాదముల చెంత కూర్చుండెను

కర్దముడు మనువుతో మధురముగా ప్రసంగించి, అతని రాజ్యములోని ప్రజల క్షేమ సమాచారము లడిగి తెలిసికొనెను తరువాత కర్దముడిట్లనెను ''నీవంటి మహాచక్రవర్తి ఉత్తమవ్యక్తి యీచిన్న ఆశ్రమమునకు విచ్చేయుట నాకు చాలా ఆనందముగా నున్నది మీరాక యీ ఆశ్రమమునకు గౌరవము కల్గించెను మీరు నారాయణయుని అంశమగుటచేత నాకు మిక్కిలి గౌరవనీయులు చక్రవర్తి భగవంతుడేయని చెప్పుదురు మరియు అతడే సూర్యుడు, చంద్రుడు, అగ్ని, ఇంద్రుడు, వాయువు, యముడు, ధర్మము, వరుణుడు నారాయణుడు తేజస్సుగలవాడగుటచేత సూర్యుని, ప్రసన్న వదనుడగుటచేత చంద్రుని పోలియుండును, ప్రచండ శక్తిముందు సామాన్యులెవరూ నిలువలేరు కనుక అగ్నితో పోల్చుచున్నారు రాజ్యములో సిరిసంపదలు వర్షించుటచేత ఇంద్రునివలె నున్నట్లు చెప్పుదురు. అందరి మనస్సులలోని భావములు తెలుసుకుని యుండుట చేత, సర్వత్ర వ్యాపించే వాయువుగా పరిగణింతురు. దుష్టశక్తులను నాశముగావించుట చేత యముడుగను, సత్పురుషులను రక్షించుటచేత ధర్మమూర్తిగను తలంచుదురు వరుణునివలె ఠీవి, గొప్పదనము గలిగి యుండి, నారాయణునికి ప్రతినిధిగా యీ భూమిపై చక్రవర్తి యేలు చుండును. ఈ కారణములచేత చక్రవర్తిని ఒక దివ్యపురుషునిగా గౌరవించవలెను ఈ ఆశ్రమమునకు వచ్చుటకు మిమ్ములను ప్రేరేపించిన కారణము తెలిపినచో, నా శాయశక్తులా మిమ్ములను సంతోషపెట్టుటకు ప్రయత్నించగలనని వాగ్దానమిచ్చుచున్నాను''

కర్దముని మాటలకు తత్తరపడి, వినయముగా మనువు యిట్లు పలికెను ''తపస్సు, జ్ఞానము, నిస్స్వార్థము, వైరాగ్యము ప్రచారము చేయుటకు బ్రహ్మ ముఖము నుండి నీవు జన్మించినావు. క్షత్రియులమైన మేము భగవంతుని బాహువులనుండి, మీ వంటి ఉత్తమ జీవులను రక్షించి, మీరు నేర్పిన విద్యను ప్రచారము గావించుటలో సహాయపడుటకు, జన్మించితిమి మనము ఒకరినొకరు సంరక్షించుకొందుము నా పరిపాలనకు నీవు సంతోషము వెలిబుచ్చగా, నిన్ను సంతోషపెట్టగలుగుట నా మహద్భాగ్యమని భావించుచున్నాను దయాపురుషుడవైన నీవు నామాటలు విని నా కోరిక తీర్చగలవని నమ్ముతున్నాను.

''నాకు అయిదుగురు పిల్లలు. ఉత్తానపాదుడు ప్రియవ్రతుడు నా పుత్రులు. ఆకూతి, ప్రసూతి, దేవహూతి నా పుత్రికలు. నా కుమార్తె దేవహూతి, నారదుని వద్ద నీ గొప్పదనమును విన్నప్పటి నుండి ఆమె హృదయమును

నీకు అంకితము గావించినది. ఆమె నిన్ను భర్తగా యెంచినది. భగవంతుడైన నారాయణుడు నీ వద్దకు వెళ్ళుమని ఆదేశించినాడు. అందుచే నా పుత్రిక దేవహూతిని చేబట్టమని కోరుచున్నాను. ఈమెను స్వీకరించి నన్ను గౌరవింపుము''.

అంత కర్దము డిట్లనెను. ''వివాహము చేసుకొనవలెనని కొంతకాలము నుండి యోచించుచున్నాను. నీ కుమార్తె నన్ను తన భర్తగా యెన్నుకున్నదని తెలుసుకుని, ఆమెను భార్యగా స్వీకరించుటకు సంతోషించుచు న్నాను. ఆమె గొప్ప సౌందర్యము, ఆమె ధరించు నగల ప్రకాశమును మరుగుపరచుచున్నది. ఆమెను స్వీకరించుటకు ముందు ఒక విషయము ముందుగా చెప్పవలసియున్నది. ఆమెకు నావలన సంతానము కలిగి తల్లియగువరకు నేను గృహస్థాశ్రమములో నుండెదను. అటు తర్వాత నేను ఆమెను వదలి నారాయణుని చేరుటకు తపస్సు చేయుటకై వెళ్ళెదను. బ్రహ్మచర్య, గృహస్థ, వానప్రస్థాశ్రమముల ననుసరించినవారు, తన భార్యను, పిల్లలను, గృహమును విడిచిపెట్టి సన్న్యాసాశ్రమమును తప్పక చేబట్టవలెను. ఇది నా అభిప్రాయము''.

అటుపిమ్మట మనువు, శతరూపి తమ కుమార్తె దేవహూతిని కర్దమునికిచ్చి వివాహము జేసిరి. సుందరమైన ఆ బిందుసరస్సు ప్రాంతములో తమ కుమార్తెను భర్త కర్దముని ఆశ్రమములో వదలి, మనుచక్రవర్తి శతరూపితో తిరిగి ప్రధాన నగరమైన బర్హిష్మతికి చేరుకొనెను. ఆ నగరమతి పవిత్రమైనది. ఇచ్చటనే పవిత్ర వరాహము, భూమిని వెదకునపుడు, తన శరీరము నుండి వెంట్రుకలను రాల్చెను. ఆ వెంట్రుకల నుండియే కుశతృణములు ఆవిర్భవించెను. ఆ తృణములనే బర్హియనియు, నగరమును బర్హిష్మతియని పిలుచుచుండిరి. అచట బర్హియను గడ్డిని పరచి, ఆదివరాహమను పేరుతో యజ్ఞవేదిక నేర్పాటు చేసి, మనువు ఒక యజ్ఞము సలిపెను. పునీతమైన ఆ ప్రదేశము బ్రహ్మవర్తమని పేరు కాంచెను.

28 ఆదర్శపత్ని

పార్వతి మహాదేవునికి సేవ చేసినట్లుగా కర్దమునికి దేవహూతి ఆదర్శపత్నిగా సేవ చేయుచుండెను. రోజులు, మాసములు, సంవత్సరములు గడచిపోవుచుండెను. ఆమె యెప్పటివలె తన భర్తను సేవించుటయే ఆనంద ముగా భావించి, సుఖముగా జీవించుచుండెను. ఒకరోజు కర్దముడామెను చూడగా, నిత్యము ఆమె ఆచరించు వ్రతపూజలచేత శుష్కించి, నీరసముగా నున్నట్లు గోచరించెను. ఆమె ముఖములో మొదట ఉన్న కళాకాంతులు తగ్గెను. ఆమె నీలవర్ణపు నేత్రములు అందముగానే యున్నవి, కాని రాత్రులందు విద్రలేకుండటచేత కనులలో వెలుగు తగ్గెను. ఆమె యిదివరకే నగలన్నిటినీ తీసివేసి, సామాన్యమైన ముతక నూలు వస్త్రములను ధరించుచుండెను. పట్టువస్త్రములను ధరించుట చాలా కాలము క్రితమే మానివేసెను.

కర్దము డామెను పిలిచి యిట్లనెను. ''ప్రియపత్నీ! నిన్ను, నీ భక్తిని చూడగా నాకు ఆనందముగా నున్నది. రాకుమార్తెగా జన్మించి భోగభాగ్యముల కలవాటుపడిన నీవు, యిన్ని సంవత్సరములుగా యిక్కడ పేదరికము, కష్టము లనుభవించుచున్నప్పటికీ, నీవు యెన్నడూ విచారముగ లేవు. నిత్యము వ్రతములను ఆచరించుచు, ధ్యానములో నున్న నన్ను సేవించుచుండుటచేత నీకు నారాయణుని అనుగ్రహము కలిగినది. నేను నీకు అంతర్దృష్టి నొసగెదను. నీవు నారాయణుని వైభవము కాంచగలవు. దేవీ! నామాట వినుము. భగవంతుడు

తన కనుబొమ్మలు కొద్దిగా పైకెత్తి మానవుని మనస్సులోని కోరికలను నశింపజేయగలడు భగవంతుడు మనలను మిక్కిలి ప్రేమతో చూచుచుండగా, యిక ప్రాపంచిక సుఖముల ఆవశ్యకత యేల? స్వర్గసౌఖ్యములకు వారసులము. అట్టియెడ ఇంద్రియ సుఖములకై తాపత్రయ పడనేల? మనమిద్దరము వాటి నతిక్రమించితిమి''

దేవహూతి భర్తతో మాట్లాడునపుడు కనులు దించుకుని యుండెను ఆమె యిట్లనెను. ''నాకు తెలుసును, మీరు పలికినదంతయూ నిజమే యోగమునకున్న శక్తి, మీపై నారాయణునికి గల అనుగ్రహము నేనెఱుగుదును కాని, నాథా! నేను కేవలము స్త్రీని మాత్రమే మాతృమూర్తి కావలెనని ప్రతి స్త్రీకి సహజమైన వాంఛ నా మనస్సు యీకోరికతో నిండియున్నదని మీకు తెలిసియే యుండును, కాని నా నోటివెంట దానిని మీరు పలికించుచున్నారు'' ఆమె వదనములో సిగ్గు ముంచుకొని రాగా భర్త పక్క నిలుచుని యుండెను

కర్దముడు చిరునవ్వు నవ్వి ఆమెతో ''అట్లే కానిమ్ము'' అని పలికెను తన యోగశక్తి చేత కర్దముడు విమానమును సృష్టించెను. ఆ విమానమందు గాలిలో తేలుచుండు భవనము, భవనము చుట్టూ పూలతోటలు, సరస్సులు, భవనమందు రత్నములతో అలంకరించిన స్తంభములు, పట్టుబట్టలు పరచిన ఆసనములను సృష్టించెను. ఆశ్రమ ద్వారము వద్ద యీ విమానము నిలిచి యుండెను. దేవహూతి వానిని చూచుచుండెను. వానిని అనుభవించవలెనను కోరికతో నిండిన ఆమె కనులను కర్దముడు గాంచి యిట్లనెను. ''ప్రియపత్నీ! బిందుసరస్సులో ప్రవేశించుము అందు స్నానమాచరించిన తర్వాత, నాతో యీ విమానములో నీవు యెక్కడికి పోదలచుకున్న నక్కడకు వెళ్లెదము. ఈ సరస్సు నారాయణుని కారుణ్యము కారణంగా రూపొందింది అందరి కోరికలు అది తీర్చగలదు''

నీలికమల దేవహూతి, మాసిన వస్త్రములతో, చిందర వందరగా సంస్కారములేకయున్న కేశములతో, వ్రతముల నాచరించి కృశించియున్న సన్నని శరీరముతో, భర్త ఆదేశము ననుసరించి బిందుసరస్సులో ప్రవేశించెను ఆమె అట్లు చూచుచుండగనే ఒక విచిత్రమైన సంఘటన జరిగెను వందలకొలది అందమైన యువతులు దేవహూతికి స్వాగతము చెప్పిరి వారు ఆమెకు నూనెతో, పన్నీటితో స్నానము చేయించి చక్కని పట్టువస్త్రములను ధరింపజేసిరి ఆమెను ఆభరణములతో అలంకరించగా, సరస్సునుండి బయటకు వచ్చిన పిమ్మట దేవహూతి తనను తాను గుర్తించలేక పోయెను. ఆమెకు వెనుకటి సౌందర్యము, అందము తిరిగిరాగా, కర్దముని తలచుకుని లజ్జచెందెను. ఆమె ఆలోచన కన్న తొందరగనే అచటకు వచ్చి కర్దముడు ఆమె ప్రక్కగా నిలుచుండెను ఆమె అతనిని చూడగా, అతనిలో కూడ విశేషమైన మార్పు గోచరించెను వివాహము జరిగిన రోజున ఉన్నట్లు అతడుండెను గంధర్వునివలె అతిసుందరముగా నుండెను

చిరునవ్వు నవ్వుచూ ఆమె చేయినందుకొని విమానములో గూర్చుండబెట్టెను విమానము యెగిరి ఆకాశములో వాయువేగముతో ప్రయాణించుచుండెను. కొన్ని సంవత్సరములు ఆ దంపతులు విమానములో గడిపిరి. వారు రాత్రింబవళ్ళు అత్యంత సుఖముగా గడుపగా, వారికి కాలమే తెలియకుండెను అసలు యీ ప్రపంచమునే మరచిరి అట్లు నూరు సంవత్సరములు గడచినమూ, వారికి తెలియనే లేదు దేవహూతికి తొమ్మిదిమంది పుత్రికలు కలిగిరి తిరిగి భూమిపైకి వెళ్ళవలసిన సమయము వచ్చినదని కర్దముడు గ్రహించెను

దేవహూతికి కల అంతరించి మెలకువ స్థితిలోనికి వచ్చినట్లయ్యెను. తపస్సు చేయుటకై తన భర్త తనను వీడి వెళ్ళునని ఆమెకు తెలియును వివాహమునకు ముందుగనే అతడా విషయము చెప్పుట ఆమెకు జ్ఞప్తికి వచ్చెను. కర్దముని చెంతకేగి అతి మృదువుగా యిట్లు పలికెను. ''నాథా! నేను తల్లి నయిన పిమ్మట

గృహస్థాశ్రమము విడిచి వెళ్ళుదునని నాతండ్రితో చెప్పిరి మీరు వెళ్ళు సమయము ఆసన్నమైనదని నేనెఱుగుదును కాని, నాథా! మిమ్ము విడిచి నేనెట్లుండగలను? నేనొక అమాయిక వనితను సంసారభయము నుండి యెట్లు బయటపడగలనో నాకు దయచేసి బోధింపుడు నాకు చాలా భయముగా నున్నది నేను ఒంటరిగా జీవించవలసి వచ్చును కుమార్తెలకు వివాహము కాగానే వారి వారి భర్తలతో వెళ్ళిపోవుదురు వారి వలన నాకు ఉపశమనము కలుగదు. అందుచేత మరికొంతకాలము మీరు ఉండవలెను. ఎవరికి తెలుసు! నాకు సహాయముగా నుండుటకు బహుశః పుత్రుడు కలుగవచ్చు. అతడు నాకు యీ ప్రాపంచిక బంధములనుండి విడివడుటెట్లో బోధింపవచ్చును.

''ఈ పిల్లలు పుట్టక పూర్వము, మీతో గడిపిన యిన్ని దినములలో నా కోరికలు ప్రాపంచికమైనవిగా నుండెను భౌతిక వ్యామోహములు గల వ్యక్తికి అటువంటి ప్రాపంచికమైన కోర్కెలతో నిండిన మరొక వ్యక్తితో అనుబంధమేర్పడినపుడు, అది బంధమునకు దారితీయును. కాని ఆ అనుబంధమే భౌతిక వ్యామోహముల కతీతుడైన వానితో కలిగినపుడు అది మోక్షమునకు దారితీయగలదని చెప్పుదురు నీవు ప్రాపంచిక వ్యామోహముల కతీతుడవు. అందుచేత నీయెడల నాప్రేమ మోక్షమునకు దారితీయగలదా? నాగురించి చెప్పుము. నేను నీ ధర్మపత్నిని తాపసులలో ఉత్తముడవైన నీకు భార్యను అయినప్పటికీ నా మనస్సు ప్రాపంచిక విషయముల నుండి మరలుట లేదు వానిని నేను అతిక్రమించవలసియుంది నేనుమిక్కిలి దురదృష్టవంతురాలను. భగవంతుని మాయ నన్ను మోసపుచ్చుచున్నది''.

ఆమె కన్నీళ్ళను తుడిచి, కర్దముడిట్లనెను. ''విన్ను నీవు చెడ్డగా తలంపకుము. నీవు దురదృష్టవంతురాలవు కావు, కాకపోగా, నీవు అందరి స్త్రీలకన్న అదృష్టవంతురాలవు. సాక్షాత్తు నారాయణుడే నీకు పుత్రుడుగా జన్మించగలనని నాతో చెప్పెను. నీ గర్భములో నారాయణుని ధరించెదవు మరి యింకే స్త్రీయైన నీకంటె అదృష్టవంతురాలెట్లు కాగలదు. నీవు కన్నీరు కార్చవద్దు ఈ రోజు నుండి తీవ్ర వ్రతముల నాచరించి, భగవంతుని ప్రసవించుటకు సంసిద్ధురాలవు కావలెను రాత్రి పగలు నారాయణుని ప్రార్థింపుము నీ భక్తికి మెచ్చి,నీకు పుత్రుడుగా జన్మించగలడు భవిష్యత్తులో మన ఇద్దరి పేర్లు చిరస్థాయిగా నిలిచియుండునట్లు అతడు అత్యంత గౌరవము చేకూర్చును నీకు బ్రహ్మ విద్యను బోధించి, యీ ప్రపంచముతో నీకున్న బంధములను విప్పివేయును మాయనుండి నీవు తేరుకునే మార్గము సూచించి నీకు మిక్కిలి సహాయపడును నీ ద్వారా, లోకములోని మానవులందరూ అతని బోధల నందుకొనగలరు''.

29 కపిల వాసుదేవుడు

కర్దముడు చెప్పినట్లు దేవహూతి వ్రతముల నాచరించుచుండెను. ప్రతి దినము, రాత్రి పగలు, నారాయణుని పూజించుచుండెను. చాల కాలమిట్లు గడచెను కొంత కాలము తర్వాత నారాయణుడు ఆమె గర్భములో ప్రవేశించి, అరణిలో దాగియున్న అగ్నివలె నుండెను ఇట్లు జరుగగా, స్వర్గములో అందరూ బ్రహ్మానందభరితులైరి. ఆకాశమున మధుర గానము వినవచ్చెను. మేఘములు సంతోషముతో గర్జించెను. గంధర్వులు పరమానందముతో గానము చేయగా, అప్సరసలు తన్మయత్వముతో నాట్యమాడిరి నారాయణునికి తల్లి

తృతీయ స్కంధము

కాబోవు భాగ్యశాలిని దేవహూతిపై దేవతలు పుష్పవర్షము కురిపించిరి

ఇరుప్రక్కల సరస్వతీ నది ప్రవహించు ఆశ్రమమునకు, కర్దముని తండ్రి మరియు సృష్టికర్తయైన బ్రహ్మ యేతెంచెను మరీచి, మరికొందరు ఋషులు కూడ బ్రహ్మతో వచ్చిరి నారాయణుడు జన్మించబోవుచున్నట్లు, జన్మించుటకు గిల బ్రహ్మ, కర్దమ దే . వి, వారితో యిట్లనెను ''కుమారా! నీవు నాకు అదర్శ పుత్రుడవు నా ఆదేశములను మన్నించినావు నీ తొమ్మండుగురు పుత్రికలు యీ భూమిపై ప్రజోత్పత్తి గావించెదరు నాతో వచ్చిన యీ ఋషులకు వారినిచ్చి వివాహము జరుపుము నారాయణుడు నీకు పుత్రుడుగా జన్మించెదనని వాగ్దానము చేసి యున్నాడని నేనెఱుగుదును ఇప్పుడు నీ భార్య గర్భములో నారాయణుడు పెరుగుచుండుట కూడ తెలుసును బాలా! అతడు నీకు, నీ ద్వారా యీ లోకమునకు, బ్రహ్మ విద్యను బోధించి, సంసార బాధకు కారణమైన నీ అవిద్యను తొలగించును అతడు సాంఖ్య యోగమును నెలకొల్పి, కపిలుడను పేరుతో లోక ప్రఖ్యాతి పొందును అతని ఉనికి యీ లోకపు గొప్పదనమును యినుమడింపజేయును. మీరు కపిలుని తల్లిదండ్రులుగా చిరస్మరణీయులగుదురు''. బ్రహ్మ వారికి సెలవు నొసగి తిరిగి సత్యలోకమునకు వెళ్ళెను

కర్దముడు తన పుత్రికలను ఋషుల కిచ్చి వివాహము చేసెను కళను మరీచికి, అనసూయను అత్రికి, శ్రద్ధను అంగిరసునికి, హవిర్భువును పులస్త్యునికి యిచ్చి వివాహము చేసెను గతిని పులహునకు, క్రియను క్రతువునకు, ఖ్యాతిని భృగువునకు యిచ్చెను. అరుంధతి వసిష్ఠునికి భార్య కాగా, కడపటి పుత్రిక శాంతి అథర్వునికి పత్ని అయినది. వారు తమ తల్లిదండ్రుల వద్ద సెలవు తీసుకుని, వారి భర్తలతో వెళ్లిపోయిరి ఇప్పుడు ఆ దంపతులిరువురు మాత్రమే ఆశ్రమములో ఉండిరి. జరుగబోవు గొప్ప సంఘటన తలచుకొనుట వారికి ఆనందము నిచ్చుచున్నది పుత్రికలు నిష్క్రమించిన తర్వాత యేకాకిగా నున్న దేవహూతిని సమీపించి, కర్దముడు ఆమె గర్భములో నున్న నారాయణునకు ప్రణమిల్లి, యిట్లనెను ''నా పరిమిత బుద్ధితో నీ గొప్పతనమును నేనెట్లు వర్ణించగలను? నీ అపార కరుణను నేను వెల్లడించుటకు మాటలు చాలునా? సంసార బాధలలో చిక్కుకుని జీవితము గడపుచున్న మానవుల యెడ దేవతలు యెంతో దయగలిగి యున్నారు ఎన్నో జన్మల నుండి సంక్రమించిన సంచిత పాప ఫలితముగా, యీ లోకములో జన్మించి బంధములలో చిక్కుకొని యున్నాము అయినప్పటికీ నీవు అట్టి వారిని కనికరించవు మహర్షులు సంవత్సరముల తరబడి సాధనచేసి, భక్తిమార్గము ననుసరించుటకు మనసునకు శిక్షణ యిచ్చెదరు ఏకాంత ప్రదేశములో కూర్చుని, అనన్య భక్తితో నీ రూపమును ధ్యానించి, తమ హృదయములో నిలుపుకుని దర్శించుటకు ప్రయత్నించెదరు మరి నీవు చేసినదేమి? నా అమాయికతను, తెలివితక్కువ తనమును విస్మరించి, ఇంద్రియలోలుడ నైనప్పటికీ, నా ఆశ్రమములో నాకు కుమారుడుగా జన్మించుటకు నీవు సంకల్పించినావు నేనేమి చెప్పను? నేనేమి చెప్పగలను? ఒకప్పుడు నాకు పుత్రుడుగా జన్మించగలనని నీవు చెప్పియున్నావు నీ మాట నిలుపుకొనుటకై నీవు వచ్చితివి. భక్తుల యెడ నీకున్న ప్రేమ అపారము.

''నిన్ను, నీ రూపమును కీర్తించుటకు మాటలు చాలవు. ఈ లోకమే నీ గర్భములో ఉండగా, యిప్పుడు నీవు దేవహూతి గర్భములో శిశువుగా నున్నావు నీవు చతుర్భుజుడవని వర్ణింతురు
నాలుగు యోగములుగా నిన్ను చేరుటకు మార్గములు. తమ తపస్సుచేత ద్రష్టలు నిన్ను తెలియగలరు నేను మాత్రము నీ పాదములకు ప్రణమిల్లి పూజించగలను. ఈశ్వరుని నేనెట్లు వర్ణింపగలను? నీవు పురుషుడవు; నీవే మహత్తత్త్వము, అహంతత్త్వము; నీవే కాలము, నీవే త్రిగుణములు - సత్త్వరజస్తమో గుణములు నీవే

విశ్వము, విశ్వ రక్షకుడవు నీవే. ఈ లోకమంతయూ నీలోనున్నది ఓ కపిల వాసుదేవా! ప్రభువులకు ప్రభువైన నీకు నా ప్రణామములు. నిన్నెరిగి యుండుట నన్ను మాయ - సంసారము - నుండి విముక్తుని గావించినది. ఇక సన్న్యాసాశ్రమము స్వీకరించుటకు సిద్ధముగా నున్నాను. మిగిలిన జీవితకాల మంతయూ నిన్నే ధ్యానించి, నిన్ను చేరుకొనుటయే నా జీవిత పరమావధిగా యెంచెదను''.

దేవహూతి గర్భములో నున్న నారాయణుడిట్లనెను. ''కర్దమా! ఒకప్పుడు, నీకు పుత్రుడుగా జన్మించెదనని మాట యిచ్చితిని. ఆ మాట నిలబెట్టుకొనక యెట్లుండగలను? మానవ శరీరమనే బంధమునుండి విముక్తిని కోరు వారి నిమిత్తమే యీ అవతారమును ధరించుట. మానవులకు నా గురించి సత్యము తెలిపి వారికి సహాయపడవలెనని నా కోరిక. ఈ బ్రహ్మ విద్యను అనేకులు విస్మరించిరి మానవులను రక్షించుటకై దీనిని పునరుద్ధరింప నిశ్చయించితిని నీవు తీసుకున్న నిర్ణయము చక్కగానున్నది నీవు సన్న్యాసాశ్రమము స్వీకరించుటను నేను ఆమోదించుచున్నాను నీవు మోక్షమున కర్హుడనైతివి నీ కోరికలన్నిటినీ నాకు విడిచిపెట్టుము నీవు యీ బంధముల నుండి విముక్తి పొందగలవు. నీ హృదయములో నన్ను నీవు దర్శించగలవు. త్వరలోనే నీవు నన్ను చేరగలవు నీవు వెళ్ళిన తర్వాత, నా తల్లి తనకు సంభవించే ఒంటరి తనమును, యీ ప్రపంచమును తలచుకొని విపరీతముగా భయపడుచున్నది ఆమెకు ఆత్మవిద్యను బోధించి, నన్ను ఆమె చేరుకొనుటకు సహాయము చేసెదను''

కర్దముడు కపిలునకు ప్రదక్షిణముజేసి అడవికేగెను. అడవిలో మౌనముగా అతడు రోజులు గడపుచుండెను బ్రహ్మమును తప్ప యింకేదియు అతడు తలచుట లేదు. అతనిలో మమకార భావము లేవియు లేవు. అతడిప్పుడు కార్యకారణముల కతీతుడు. త్రిగుణములు సమవిభక్తముగా నుండే నిర్గుణ స్థితిని అతడు చేరుకొనెను; అనగా గుణాతీతుడయ్యెను. 'నేను', 'నాది' అను భావములు అతనిలో అంతరించెను. ద్వంద్వముల బాధ అతనికిపుడు లేదు శారీరక బాధలు, మానసికాందోళనలు, అశాంతితో కూడిన బుద్ధి యెన్నడో అతనిని విడచినవి అతని దృష్టి అంతర్ముఖమై నారాయణుని మాత్రమే దర్శించుచుండెను.

కర్దముని మనస్సు ప్రశాంతముగా, నిశ్చలముగా అలల శబ్దమణగియున్న సముద్రమువలె నుండెను అట్టి స్థితిలో, బ్రహ్మ పుత్రుడు, కపిల వాసుదేవుని తండ్రియగు కర్దముడు నారాయణుని పాదములు చేరెను.

30 కపిలుని బోధలు – 1

సన్న్యాసము స్వీకరించి కర్దముడు ఆశ్రమము విడిచి అరణ్యమునకు వెళ్ళిన తర్వాత, బాలకుడైన కపిలుడు, తన తల్లి దేవహూతితో, అత్యంత రమణీయమైన ఆ బిందు సరస్సు తీరమున నున్న ఆశ్రమమునందే యుండెను. ఇట్లు కొన్ని రోజులు గడచెను. దేవహూతి బ్రహ్మ మాటలను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొనెను ''బాలా! నారాయణుడు యీ లోకమునకు బ్రహ్మ విద్యను బోధింపనెంచి నీకు కుమారుడుగా జన్మించుటకు నిశ్చయించుకొనెను. అతడు నీకు బ్రహ్మ విద్యను బోధించి, లోకములో బాధలకు కారణమైన అవిద్యను తొలగించును'' ఏకాకిగా కూర్చునియున్న కుమారుని జూచి, దేవహూతి ఆ బాలుని వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనెను ''నీవు నా కుమారుడవు. నీవు నారాయణుడవని కూడ నేనెఱుగుదును. నాకు సహాయము చేయుమని నిన్ను

అడుగుచున్నాను ఈ జీవితమంతయు ఇంద్రియములను తృప్తిపరచుటలో విసిగివేసారి అలసియున్నాను నావంటి సామాన్య మానవుల మనస్సులోని చీకటిని పారద్రోలుటకు ఉదయించిన సూర్యుడవు నీవు భగవంతునికి మాతృమూర్తినగు అదృష్టము నాకు దక్కెను. నేను తెలుసుకోవలసినది నాకు చెప్పుము పంచభూతాత్మకమైన యీ శరీరములో 'నేను' 'నాది' అను భావములను కలిగించినావు. వీనివలన రాగద్వేషము లవంటి అనేక ఉద్వేగములకు తావు యేర్పడుచున్నది. అవిద్యయనే దుష్టశక్తిని ఆత్మకు అడ్డముగా నీవు, కేవలం నీవు, పెట్టినావు నీవు మాత్రమే దానిని తొలగించి మమ్ము రక్షించగలవు శాంతి మార్గమును నాకు బోధింపుము ముక్తిమార్గమును బోధించి, నీ స్వభావమును వివరింపుము. పురుషుడు, ప్రకృతి నీవేయనియు, వాటిని గురించి నేను తెలుసుకున్నచో జనన మరణములనే బంధములనుండి స్వేచ్ఛగలుగుననియు చెప్పుదురు''

కపిలుని వదనము చిరునవ్వులో ప్రకాశించగా, ప్రసన్న దృష్టితో తల్లిని చూచి యిట్లనెను. ''నేను నీకు చెప్పెదను సంసారము వలన కలిగే సుఖదుఃఖములను పూర్తిగా నశింపజేయుటకు ఒకే ఒక యోగము కలదని నా అభిప్రాయము పూర్వము కొ   కొనగోరగా, వారికి నేను బోధించితిని ఆ యోగమును యిప్పుడు నీకు బోధించెదను. నీకు సులభముగా అర్థమగునట్లు చెప్పెదను ఎవరైనను యీ ముక్తి మార్గమును తేలికగా అర్థము చేసుకొనవచ్చును.

''తల్లీ! బంధమునకు, మోక్షమునకు మనస్సే కారణము మనసు త్రిగుణములతో చేరి, ఆ గుణములు సమత్వము తప్పినపుడు, అందులో యేదో యొక గుణము తీవ్రమై దానివలన జనించు ఉద్రేకముల యందు ఆత్మ తగుల్కొని యుండును మనస్సు అంతరాత్మ నుండి దూరమై, ఇంద్రియములకు సంతృప్తి గూర్చు వస్తువులయందు తగులుపడి యుండును. ఇంద్రియములకు వస్తు అనుభవమును సమకూర్చుచు, ఆత్మకు దూర దూరముగా జరిగి మనస్సు సంచరించుచుండును అదే మనస్సును అంతర్ముఖము గావించి, పురుషోత్తముడైన నారాయణునితో అనగా ఈశ్వరునితో చేర్చియున్నపుడు, యింద్రియ లంపటముల నుండి స్వేచ్ఛను పొందును ఈ మార్గమునకు చిత్త సంయమనమని పేరు గమ్యమునకు యిది మొదటి మెట్టు 'నేను', 'నాది' అను భావములు అదృశ్యమైనపుడు, మనస్సు కామక్రోధములనే దుష్టశక్తుల నుండి స్వేచ్ఛ నొంది యుండును అప్పుడు మనస్సు శుద్ధముగా నుండి నన్ను ధ్యానించి చేరుట కర్హమై యుండును అపుడు ప్రాపంచిక సుఖ దుఃఖములు మనసును అంటవు. భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యములతో నిండిన మనస్సు బ్రహ్మమును దర్శించగలదు.

''తల్లీ! అన్ని మార్గములలో భక్తి మార్గము అతి సులభమైనది. తప్పక గమ్యమునకు తీసుకు వెళ్ళగలదు. ఇతర మార్గములు, భక్తి మార్గము తీసుకువెళ్ళునంత త్వరగా, మోక్షమునకు తీసుకువెళ్ళలేవు మానవునిలో 'సంగ'మనే గుణము అంతర్లీనముగా ఉన్నదని బుధులు చెప్పుదురు దీనికి నాశము లేదు నిత్యమూ పచ్చగా ఉండి, నాశనము లేని యీ గుణమును విస్మరించుటకు వీలులేదు. అమ్మా! సంగమనునది యెల్లపుడూ ఉండును మోక్షమునకు దీనినొక సాధనముగా వినియోగించు కొనవలెను సంగము అనగా అనుబంధము ఉండనిమ్ము. కాని బాహ్య వస్తువుల నుండి మరల్చుము ఇంతవరకు నీకు ప్రాపంచిక వస్తువులపై అనుబంధము కలదు. ప్రాపంచిక వస్తువులకు బదులుగా నారాయణునితో అనుబంధము యేర్పరచుకొనుము అనుబంధము వీడనక్కరలేదు. నారాయణునితో అనుబంధము బాహ్య వస్తువులతోగల అనుబంధమును త్రెంచును ఇది సులభముగా చేయవచ్చును

''ఈ అనుబంధమును అధమమైన వానినుండి ఉత్తమమైన వానివైపు మళ్లించుట క్రమ క్రమముగా జరుగవలెను ఒక్కసారిగా ఒకదానిని వదలిపెట్టి రెండవదానిని చేబట్టుట సాధ్యము కాదు. అందుకు మనస్సు సహకరించదు అంతిమ ధ్యేయమునకు ముక్త సంగమని పేరు. ఈ మార్గము ననుసరించుటకు సాధు సాంగత్యముచే, మనసునకు తగిన శిక్షణ కలుగును సజ్జన సాంగత్యము కలిగిన తర్వాత, మనస్సు వెనుకటి ఆకర్షణలకు లోబడకయుండును. ఇందువలన తరువాత మెట్టు సులభమగును.

''భగవంతునిపై ఆలోచనలకు మనస్సును మళ్ళించుటెట్లు? అనుకున్న దానికన్న తేలికయే. ఇంతకు ముందు అరిషడ్వర్గములైన కామక్రోధాదులు, 'నేను' 'నాది' అను భావములు మనస్సును మలిన మొనర్చి గమ్యము నుండి మరల్చి, ఇంద్రియములకు తృప్తిని గూర్చు వస్తువులవైపు నడిపించునని తెలిపియున్నాను అరిషడ్వర్గములైన కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములనే కల్మషముల బారినుండి స్వేచ్ఛపొందిన మనస్సు సహజముగా భగవంతునివైపు మరలును

''దీనిని సాధించి, ముక్త సంగులైన తర్వాత, సత్సంగము అనగా సజ్జనుల సాంగత్యముతో కాలము గడపవలెను. నిత్యమూ పచ్చగా ఉండే అనుబంధము సాధువులతో ముడిపడి యుండవలెను సాధువు లెవరు? వారి లక్షణము లేమిటి? వారిని గుర్తించుటెట్లు? ఇవి నీకు చెప్పెదను. ఈ భౌతిక శరీరమునకు కలిగే బాధల వలన అనారోగ్యముల వలన సాధువులు తమ మనస్థిమితమును పోగొట్టుకొనరు. అందరి మానవుల యెడ వారు దయగలిగి యుందురు. అన్ని జీవులు వారికి బంధువులే అన్ని జీవులనూ ప్రేమించెదరు అందుచే సహజముగా వారికి శత్రువులుండరు. వారు యెప్పుడూ శాంత ... స్సు యెట్టి కలవరములు లేక ప్రశాంతతతో నిండియుండును. వారు యెప్పుడునూ ధర్మ మార్గమును విడిచిపెట్టరు వారి ప్రవర్తన దోషరహితము నన్ను గురించియే వారెప్పుడూ తలంచెదరు. వారికి యెటువంటి విధులు, బాధ్యతలు, సంబంధములు లేకుండుటచేత, నాగురించిన కథలు తెలుసుకొనుటలోను వాటిని యితరులకు తెలియజెప్పుట లోను ఆనంద మనుభవించుచుందురు ఈ ప్రాపంచికమైన బాధలు వారిని బాధించవు వీటినుండి స్వేచ్ఛను పొందినటువంటి వారినే 'సాధువు'లందురు. అమ్మా! ఇట్టి సాధువులతో నీ మనస్సు అనుబంధము కలిగి యుండవలెనని ప్రార్థింపుము వారు నీకున్న యితర అనుబంధముల నుండి విముక్తికలిగించుటకు సహాయపడగ లరు

''సాధు సాంగత్యము వలన నీకు నన్ను గురించిన కథలతో పరిచయమేర్పడును. ఆ కథలు చెవులకింపుగా నుండుటయే కాక, హృదయమున కాహ్లాదము కలిగించును. ప్రీతికరమైన యీ కథలు వినుటచేత నీకు నాయందాసక్తిని పెంచి, చివరకు ఆనందము చేకూర్చును. అనగా నిత్యమూ నన్ను మాత్రమే చింతించుచూ ఆనందమును పొందెదవు. ఈ ఆనందమే భక్తిగా రూపొందును సత్సంగము శ్రద్ధకు, శ్రద్ధ రతికి, రతి భక్తికి దారితీయును నీలో నా యెడల పెంపొందు భక్తి వలన నెమ్మదిగా క్రమక్రమముగా, తప్పకుండా ఇంద్రియము లకు సంతృప్తినిచ్చు వస్తువులపై విహ్యాభావము కలుగును. ఒకప్పుడు ప్రాపంచిక వస్తువులపైనున్న ఆకర్షణ ఉండదు. ఒకప్పుడనుభవించిన సుఖముల యెడ ఆసక్తి అంతరించును. భగవంతుని యెడ నిశ్చలముగా మనస్సును కేంద్రీకరించుటకు మార్గముల నన్వేషించుటలో ఆసక్తికలుగును. అన్నిటి నుండి స్వేచ్ఛను పొందిన మానవుడు శ్రద్ధగా మోక్షమునకై పాటుపడును. ప్రకృతిపరమైన వాటియందు అభిరుచి లేకుండ, అతని బుద్ధి అప్రమత్తత కలిగి నిశితముగా నుండును ఇంద్రియములతో అనుబంధమును, ఇంద్రియములకు సంతృప్తి కలిగించు వస్తువులపై వ్యామోహమును తె ... 'రణము. నాకు పూర్తిగా శరణాగతుడైనందు

వలన అతడు నాలో లీనమగును''

దేవహూతి శ్రద్ధగా వినుచుండెను ఆమె తన కుమారుడు చెప్పుచుండగా అడ్డు తగిలి యిట్లనెను ''నేను వేదములను చదువలేదు చదువుకున్న కోవిదులు తెలిపే సత్యములను నేను నేర్చుకొనలేదు మరి నావంటి అమాయిక స్త్రీ భగవంతుని చేరుటెట్లో తెలియజెప్పుము. భగవంతుని చేరుటకు సులభమైన మార్గమేది?''

''భక్తి' యని కపిలుడనెను ''నీకు భక్తియోగము ఉపయోగపడును ప్రాపంచిక వస్తువులందు తగుల్గొనిన యింద్రియములు, వేదములు నిర్దేశించిన నిత్యవిధులు, కర్మలు చేయుట యందు నిమగ్నమైన మనస్సు, యీ రెండూ కూడను విముక్తిపొందుటకు ఒకే ఒక మార్గము కలదు, అది తనకు తానుగా శ్రద్ధతో మోక్షమును కాంక్షించుట నారాయణుని యందు అనన్య భక్తి పెంపొందించుకొనినపుడు యీ కాంక్ష తీరగలదు ఈ భక్తికర్మబంధములను, ఇంద్రియ బంధములను, శరీరములోని అగ్ని (వైశ్వానరుడు) భుజించిన ఆహారమును దహించినట్లుగా, దగ్ధము చేయును భక్తి వస్తు ప్రపంచము నుండి విముక్తిని కల్గించి, నారాయణునితో ఐక్యమగునట్లు చేయును భక్తిమార్గములో పయనించే యాత్రికులు, ముక్తిఅనే గమ్యమును సునాయాసముగా చేరగలరు

''నాకు యెప్పుడూ సేవచేయుచూ, నాతోనే అనుబంధము కలిగియుంటూ, నాకు సంతోషము కలిగించుటకే కర్మలను చేయుచూ, నా కథలనే యెల్లప్పుడూ చెప్పుచుండు సాధువులు మోక్షమును సైతము కోరరు నన్ను గురించిన ఆలోచనలతోనే వారు ఆనందముగా నుండెదరు వారు తమ మనో నేత్రముతో నా రూపము నెప్పుడూ చూచుచుందురు అందుచే, వారడిగిననూ లేకున్ననూ, నేను వారికి ముక్తిని ప్రసాదింతును నా గురించిన ఆలోచనలతో మునిగియుండే వారికి స్వర్గ సౌఖ్యములు కూడ ఆకర్షణీయము కావు అయినప్పటికీ వారికి అట్టి అర్హత యుండుటచేత నేను వారికి ఆ సౌఖ్యములను ప్రసాదించెదను

''నా భక్తులకు యెట్టి వినాశము కలుగదు నాలో లీనము కానున్న భక్తుల యెడ, చక్రము (కాలచక్రము), శక్తిహీనమై యుండును నేను భక్తులకు సర్వస్వమును పుత్రులపై యెట్టి ప్రేమయో నా భక్తులపై నాకట్టి ప్రేమ నేను భక్తులకు మిత్రుడను, గురువును, శ్రేయోభిలాషిని, ప్రియతముడను ఈ లోకమంతయూ నా అధీనములో నుండుటచే నా భక్తులకు యెట్టి భయము ఉండదు నాకు భయపడి గాలి వీచును, సూర్యుడు ప్రకాశించును, పర్జన్యుడు (వరుణుడు) వర్షించును నాచే నియమితుడై అగ్ని దహించును, యముడు అందరినీ కనిపెట్టి యుండును ఇంద్రియములను జయించిన యోగులకు దేనివలనను భయము కలుగదు వారు నన్ను తప్పక చేరెదరు ఇందు సంశయము లేదు.

31 కపిలుని బోధలు – 2

''పురుషుని రహస్యమును, అతడు యీ లోకమునంతయూ యెట్లు వ్యాపించియున్నదీ నీకు నేను చెప్పెదను. దీనిని ఆత్మవిద్యా యోగమందురు సంపూర్ణముగా దీనిని చక్కగా అర్థము చేసికొనినయెడల, నీవు మోక్షమును పొందగలవు ఈ యోగము తెలుసుకొనిన వారి సంశయములన్నీ నివృత్తి కాగలవు నీలో

నున్న ఆత్మయే పురుషుడు అతనికి ఆద్యంతములు లేవు. అతడు స్వయం ప్రకాశుడు. పురుషుడు కాని వస్తువేదియులేదు. పురుషునికి భిన్నమైన దేదియు లేదు. అతడు అంతటా వ్యాపించియున్నాడు. అతడు నిత్యుడు

''ప్రకృతి కారణముగా ఆత్మ ఉపాధులతో చేరియున్నది. పురుషుడు నిత్యుడని యింతకు ముందు తెలిపియున్నాను ఈ బహుళ ప్రపంచము నందంతటా వ్యాపించి యున్నది ఆ పురుషుడే. అతడు త్రిగుణాతీతుడు పురుషునికి సంబంధించిన యీ రెండు విషయములను సమన్వయ పరచుటెట్లు? ఒకటి శుద్ధమైనది. రెండవది బహుళ ప్రపంచము. పురుషుడు గుణములకు, ప్రకృతికి అతీతుడెట్లు కాగలిగెను? ఈ లోకములోని జనన మరణములతో అతనికి ప్రమేయము యెట్లు కలిగెను? జ్ఞానులకు యిది చిత్రవిచిత్రమని గోచరించదు.

''ప్రకృతి యందు రెండు కీలక శక్తులు గలవు ఒకటి ఆవరణ శక్తి, రెండవది విక్షేప శక్తి. త్రిగుణములు సమ విభక్తముగా నున్నప్పుడు దానిని నిర్గుణ స్థితి యందురు అనగా గుణములు లేనట్టి స్థితి. పురుషుని మరొక రూపమే కాలము. కాలము తిరుగుచున్నపుడు, త్రిగుణములలో సమత్వము తప్పిపోవును. ఈ సమత్వము, లేక సమవిభక్తస్థితి తప్పినపుడు, రజో గుణము ప్రకటితమగును దాని తర్వాత మిగిలిన రెండునూ ప్రకటితము కాగలవు.

''ఆ విధముగా గుణములు కార్యమునకు దిగినపుడు, ఆవరణ విక్షేపములు కలుగును ఇప్పుడు పురుషుడు రెండు రూపములు ధరించును. ఒకటి జీవుని రూపము, రెండవది ఈశ్వర రూపము గుణములతో కూడియున్న పురుషుని జీవుడందురు. ఆవరణము, జీవుడు తన సహజ (నిజ) స్వభావమును మరిచిపోవునట్లు చేయును అవిద్య చేత యీ మరపు కలుగుచున్నది సత్యమును తెలుసుకొన లేకుండుటే అవిద్య. అవిద్యతో బాటు విక్షేపము కలుగును విక్షేపము కలవరము లేక ఆందోళనను సృష్టించును. దీనినే మాయ అందురు ఇది అసత్యము సత్యమను భ్రమను కలిగించును అనగా అవిద్యకు, మాయకు ఆవరణ విక్షేపములే కారణము. ఆవరణ విక్షేపముల చేత జీవాత్మ తన నిజ స్వరూపమును విస్మరించుచున్నాడు అశాశ్వతమైన ఉపాధులే తానని భ్రమించి యీ బహుళ ప్రపంచపు ప్రలోభములకు లోనై చిక్కుకునిపోతున్నాడు ప్రకృతి యొక్క ఆవరణ విక్షేప శక్తులకు భ్రమింపక, వేరుగా నుండునదే పురుషుని రెండవ స్వరూపమైన ఈశ్వరుడు

''ఈ మాయ నుండి విముక్తి పొంది, అనగా జీవుడు ప్రకృతి శక్తులు బంధించలేని స్థితిని చేరుటకు ఒక మార్గము కలదు అదియే భక్తియోగము అమ్మా! ఎల్లప్పుడూ భగవంతునే చింతింపుము భక్తి దానంతటదియే జ్ఞాన వైరాగ్యములను కలిగించును వాటిని నీవు అన్వేషించ నవసరములేదు నారాయణునిపై ప్రేమ పెంపొందినపుడు, యితర వస్తువులపై ప్రేమ లేకుండ జేయును ఆ విధముగా వైరాగ్యమలవడును. భక్తి నారాయణుని పాదములు చేరు మార్గమున తీసుకుపోవును. నారాయణుని సన్నిధికి చేరుటయే జీవిత లక్ష్యముగా యెంచిన భక్తుడు సత్యమును తెలుసుకొన్న వాడగును. అనగా అతని అవిద్య తొలగినదన్నమాట నారాయణుడే సత్యమని, యితరమైనవి అసత్యమని తెలుసుకొనును అదియే జ్ఞానము

''వివిధ యోగములు బ్రహ్మమును, పురుషుని, ఈశ్వరుని, భగవంతుని చేరుటకు మార్గమును సూచించు చున్నవి. అనగా గమ్యము ఒకటే. పురుషుడు అనగా ఈశ్వరుడు యీ బహుళ ప్రపంచమందు అన్నింటియందు వ్యక్తమగుచున్నాడు. దీనిని గ్రహించిన వాడు బ్రహ్మమే యగును అనగా బ్రహ్మత్వమును గురించి తెలుసు

కోమట కాదు, బ్రహ్మత్వమునే పొందుట. తానే బ్రహ్మమని యెఱుక కలిగియుండుట. జీవుడు, తాను పురుషుడు లేక ఈశ్వరుడనని యెఱుగును. ఇప్పుడు నీకు బోధించిన జ్ఞాన యోగము, యింతకు ముందు వివరముగా బోధించిన భక్తి యోగము, యీ రెండునూ నిజముగా ఒక్కటే. ఒకటి, మరియొక దానికన్న వేరు కాదు

''అమ్మా! వివిధ మార్గములను నీకు బోధించితిని. ఏ ఒక్క మార్గమునైనను శ్రద్ధగా అనుసరించినపుడు నీకు తప్పక మోక్షము లభించగలదని హామీ యిచ్చుచున్నాను''.

32 దేవహూతి మరణము

కపిలుడు వచ్చిన కార్యము పూర్తి అయినది. తన తల్లి ద్వారా యీ లోకములో సాంఖ్యమును ప్రచారము గావించుటకు అతడు జన్మించెను. ఆ పనిని అతడు పూర్తి చేసెను. ఆశ్రమము నుండి నిష్క్రమించుటకు అతడు సంసిద్ధుడయ్యెను. తన తల్లి వద్ద సెలవు తీసుకుని అతడు ఆశ్రమము విడిచి వెళ్ళిపోయెను. కుమారుడు బోధించిన రీతిలో దేవహూతి తన శేష జీవితమును ఆశ్రమములో గడపుచుండెను. బిందు సరస్సులో తరుచుగా స్నానమాడి, కేశములను సంరక్షించుకొనకుండుటచేత, ఆమె నల్లని అందమైన కేశములు జీవముడిగి, అట్టగట్టుకుని, యిటుక రంగుగా మారెను ఆమె చేయు వ్రతములకు దేహము శుష్కించి నీరసించెను నార చీరలు ధరించి, నారాయణావతారమైన కపిలుడు బోధించిన యోగమును ఆచరించుచుండెను. ఆమె తన సర్వస్వమును యితరుల కిచ్చివేసెను భర్త, కుమారుడు లేని వెలితి ఆమె తెలుసుకొనెను. ఆమె వైరాగ్యము నేర్చివప్పటికీ దానిని ఒక్కసారిగా అనుసరించుట సులభము కాకుండెను ఆమె రాత్రి పగలు తన కుమారుని తలంచుచుండెను. అతడు ఆమెకు తన ఆలోచనలను పగలు రాత్రి నారాయణునివైపు, నిత్యము పారే సెలయేరు ప్రవాహమువలె, ఉండవలెనని చెప్పగా ఆమె అట్లు చేయుచుండెను కపిలుని సుందర వదనమును ఆమె తలచగా, ఆమె మనస్సు క్రమక్రమముగా నిశ్చల స్థితిని దాల్చెను. అప్పుడామె నారాయణుని రూపమును తలంచసాగెను. ఆమె అష్టాంగ యోగము నాచరించగా, ఆమె మనస్సు బ్రహ్మముపై కేంద్రీకరించెను ఆమె చేసిన తపస్సు వలన అవిద్య దగ్ధమైనది. అవిద్యతోబాటు ఆమె బాధలు నశించెను. జాగ్రదవస్థలో స్వప్నమును విస్మరించినట్లు, ఆమె తన శరీరముపై ధ్యాస లేకయుండెను. త్వరలోనే ఆమె బ్రహ్మ స్థితిని చేరుకొనెను.

ఆమె బ్రహ్మ స్థితిని పొందిన ప్రదేశము అతి పవిత్రమైన తీర్థము ఆమె వదలివేసిన శరీరము నదిగా రూపొందెను. తమను తాము శుద్ధిపరచుకొనుటకు దేవతలు యీ నదిని వినియోగించుచుండిరి. ఆ పవిత్ర ప్రదేశమునకు సిద్ధపాదమని పేరు ఆ విధముగా మనువు కుమార్తె యైన దేవహూతి, తన పుత్రుడైన కపిల వాసుదేవుని వద్ద బ్రహ్మ విద్య నేర్చినందువల్ల జీవన్ముక్తులందరి కన్న ఉత్తమస్థితిని పొందెను.

ఆశ్రమము విడచి వెళ్ళిన తర్వాత కపిలుడు వాయవ్య దిక్కుగా ప్రయాణము చేసెను. అతడు వెళ్ళిన ప్రదేశములలో సిద్ధ చారణ గంధర్వులు అతనికి మ్రొక్కిరి. సాగర ప్రభువు అర్ఘ్య పాద్యములతో కపిలుని పూజించి, అతనికి తన ప్రాంతములో ఒక ప్రశాంత స్థలమును తపస్సు కొనసాగించుటకు యిచ్చెను

చతుర్థ స్కంధము

33 ఆకూతి పుత్రుడు

స్వాయంభువమనువుకు ముగ్గురు కుమార్తెలు, యిద్దరు కుమారులు. ప్రియవ్రతుడు, ఉత్తానపాదుడు కుమారులు, ఆకూతి, దేవహూతి, ప్రసూతి కుమార్తెలు ఆకూతిని రుచి యను ఋషి కిచ్చి మనువు వివాహము చేసెను 'పుత్రికా ధర్మమ'ను పద్ధతి ననుసరించి యీ వివాహము జరిగెను. పుత్రులు లేక, పుత్రికలు మాత్రమే యున్నప్పుడు, యోగ్యుడైన వానికి తన పుత్రిక నొకరి నిచ్చి అతనితో నిట్లనును. ''అన్నదమ్ములు లేని యీ కన్యను నీ కప్పగించుచున్నాను ఈమెకు పుట్టబోవు కుమారుడు నీకు, నాకు కూడ కుమారుడగును''. మనువు , ఎప్పటికీ మరొక పుత్రుని కోరి, యీ పద్ధతిని ఆకూతికి వివాహము జేసెను

రుచి మహా గొప్ప ఋషి నారాయణుని యందు అత్యంత భక్తి రుచికి — ఆకూతికి ఒక కుమారుడు, ఒక కుమార్తె కలిగిరి నారాయణుడే కుమారుడుగా జన్మించెను యజ్ఞపురుషుడైన నారాయణుడుగా మూర్తీభవించుటచేత యజ్ఞుడని ఆ బాలునికి పేరిడిరి లక్ష్మీదేవిగా అవతరించిన కుమార్తెకు దక్షిణ యని నామమిడిరి

నారాయణుడే తనకు పుత్రుడుగా జన్మించినందుకు సంతసించి, ఆ బాలుని తన యింటికి తీసుకువెళ్ళెను దక్షిణ తల్లిదండ్రుల వద్ద నుండెను ఆ తర్వాత యజ్ఞుడు దక్షిణను శాస్త్ర పద్ధతుల ననుసరించి వివాహమాడెను వారికి పన్నెండుగురు పుత్రులు పుట్టిరి ప్రతి మన్వంతరమందు - ఒక మనువు, దేవతలు, మనుపుత్రులు, సుర గణాధిపతులు, ఋషులు, నారాయణావతారము ఉండవలయును స్వాయంభూమన్వంతరమునందు, అనగా స్వాయంభువమనువు కాలమున, యజ్ఞుని పన్నెండుగురు పుత్రులు సురగణాధిపతులు, మరీచి మున్నగు ఋషులే సప్తర్షులు యజ్ఞుడే నారాయణావతారము అతడే ఇంద్రుడు ప్రియవ్రతుడు, ఉత్తానపాదుడు మనుపుత్రులు స్వాయంభూమన్వంతరమునందు వీరందరూ ప్రజోత్పత్తి గావించిరి

దేవహూతి కర్దమ ప్రజాపతిని వివాహమాడగా వారికి కపిలుడను పుత్రుడు కలిగెను. వారి జ్యేష్ఠ పుత్రి కళ మరీచి ఋషికి భార్య అయ్యెను వారి పుత్రులలో కశ్యప ఋషి గొప్పవాడు వారి కుమార్తె పూర్ణిమ, ఆమె కుమార్తె దేవకుల్య తర్వాత ఈమెను గంగ యను పేరుతో పిలుచుచుండిరి

కర్దముని తర్వాతి కుమార్తె శ్రద్ధ అంగిరసునకు భార్యయై, బృహస్పతికి తల్లి అయినది హావిర్భువు పులస్త్యునకు పత్నియై, అగస్త్యునకు తల్లి అయినది. మరియొక పుత్రుడు విశ్రవసుడు విశ్రవసుని పుత్రుడు కుబేరుడు విశ్రవసుని మరియొక భార్య కైకసి ఆమె పుత్రులు రావణుడు, కుంభకర్ణుడు, విభీషణుడు. క్రియ క్రతువునకు భార్యయై, 'వాలఖిల్యు'లను ఋషులకు తల్లియైనది.

ఖ్యాతి భృగు మహర్షి పత్ని వారికిద్దరు పుత్రులు అందులో ఒకరు మృకండుని తండ్రి మరొక పుత్రుడు ఉశనసుడు ఇతడు 'కవి' యను పేరుతో ప్రఖ్యాతి పొందెను ఇతడే అసురులకు గురువైన శుక్రాచార్యుడు మనువు మూడవ కుమార్తె యైన ప్రసూతిని దక్ష ప్రజాపతి వివాహమాడెను వారికి పదహారుగురు పుత్రికలు వారిలో పదముగ్గురిని ధర్మునకు, ఒకతెను అగ్నికి, మరొకతెను ప్రీతిన్పునకు, యింకొకామెను మహాదేవునికి యిచ్చి వివాహము చేసెను

34 దత్తాత్రేయుడు

కర్దముని కుమార్తె అనసూయ అత్రి మహర్షికి భార్య అయ్యెను ఋక్ష పర్వత సానువులందు అత్రి మహర్షి తపస్సు చేయుచుండెను. ఆ స్థలము చాలా ప్రశాంతముగా నుండెను పర్వతమునకు అన్ని ప్రక్కలను నిర్వింధ్యా నది మెల్లగా ప్రవహించుచుండెను నదీ ప్రవాహము వలన కలిగే సంగీత ఝురి, పువ్వుల పొదలందు తేనెటీగలు చేసే ఝుమ్మను శబ్దము, ఆశ్రమమంతా వ్యాపించి, అచ్చటి ప్రశాంత వాతావరణమునకు అనువుగా నుండెను అత్రి మహర్షి, ఇంద్రియములను నిగ్రహించి, ప్రాణాయామముతో శ్వాసనరికట్టి, అనేక సంవత్సరములు తపస్సు చేసెను

పుత్రుడు కలుగవలెనని అత్రి మహర్షి ప్రార్థించెను అతని ప్రార్థన యీ విధముగా నుండెను ''ప్రభువులకు ప్రభువైన ఓ భగవంతుడా! అన్ని విధములా నీవలెనే యుండునట్టి కుమారుని నాకు ప్రసాదింపుము''. నూరు సంవత్సరములకు పైబడి చాలా ఘోరముగా తపస్సు చేసెను తపస్సు తీవ్రతకు అతని ముఖములో నుండి వెలువడే అగ్నివంటి ప్రకాశమును చూసి స్వర్గవాసులు భయపడిరి అంత త్రిమూర్తులైన బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు అత్రి మహర్షి ఆశ్రమమునకు వచ్చిరి తన ఆశ్రమ ద్వారము వద్ద వారు నిలుచుండుట చూచి, వారు ముగ్గురు ఒకేసారి రావడము తన మహద్భాగ్యమని యెంచెను అత్రి సంభ్రమముతో లేచి వారిని సాదరముగా ఆహ్వానించి గౌరవించెను ఉద్వేగము చేత అత్రి మహర్షికి నోటివెంట మాటలు వచ్చుట లేదు కొంతసేపటికి తమాయించుకుని వారివైపు చూచెను చిరునవ్వులు చిందే ముఖములతో త్రిమూర్తులు నిలుచుని యుండిరి వారిని పువ్వులతో పూజించి అత్రి యిట్లనెను ''ఈ లోకమున సృష్టి స్థితి లయములు మీ ముగ్గురియందు ఉన్నవి. నేను పలికే పలుకులు నా ఆలోచనలును సరిగా తెలియచెప్పలేకున్నవి నన్ను అనుగ్రహించుటకై మీరు ముగ్గురు ఒకేసారి వచ్చుటకు గల కారణము తెలియజెప్పవలెను మీ ముగ్గురిల యెవరు గొప్పవారైతే వారిని పోలిన కుమారుడు నాకు కలుగవలెనని ప్రార్థించినాను మీలో యెవరు గొప్ప వారో యెవరు నాకు పుత్రుని ప్రసాదించెదరో తెలుపవలెను మీ ముగ్గురిలో గొప్ప వారెవరు?''

బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు అత్రి మాటలకు సంతోషించి, నవ్వుచు యిట్లనిరి ''మా ముగ్గురిలో గొప్పవానిని పోలిన కుమారుడు కలుగవలెనని కోరుచున్నావు నీకు నిరాశ కలిగించదలచుకోలేదు అందుకే ముగ్గురము వచ్చితిమి మేము ముగ్గురము కలిసి ప్రభువులకు ప్రభువైన భగవంతుడుగా ఉంటున్నాము బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుల మైన మేము గూడ పరబ్రహ్మాంశలుగా (సృష్టి స్థితి లయ కారకులుగా) ఉంటున్నాము పరబ్రహ్మయే సృష్టి స్థితి లయలకు కారకుడు మేము పరబ్రహ్మ స్వరూపులము మా ముగ్గురిలో ఒకరికి యింకొకరికి భేదము లేదు మా గురించిన సత్యము నీకు తెలియజేయవలెనని మేము ముగ్గురము కలిసి నీ వద్దకు వచ్చితిమి మా ఒకొక్కరి అంశతో నీకు ఒకొక్క కుమారుడు జన్మించును వారు మువ్వురు లోకములో ప్రఖ్యాతి పొంది నీకు కీర్తి తేగలరు. నీవు సంతోషముగా నుండగలవు'' అత్రికి బ్రహ్మ అంశతో పుట్టిన కుమారుడు చంద్రుడు, విష్ణు అంశతో పుట్టిన కుమారుడు దత్తుడు, మహాదేవుని అంశతో బుట్టిన కుమారుడు దుర్వాసుడు

35 దక్షుని ఆగ్రహము

దక్షుని కుమార్తెలలో ఒకతెయైన సతి మహాదేవుని వివాహమాడెను. ఒకప్పుడు, మరీచి మున్నగు ఋషులు బ్రహ్మ సత్రమను యజ్ఞమును జరుపుచుండిరి. గొప్ప గొప్ప ఋషులు, దేవతలు, స్వర్గవాసులు ఆ యజ్ఞము చూచుటకు వచ్చిరి. యజ్ఞము జరుగుచుండగా, దక్ష ప్రజాపతి యజ్ఞశాలలో ప్రవేశించెను అతడు సూర్యుని వలె ప్రకాశించుచుండెను. అతని రాకతో యాగశాల మిక్కిలి తేజస్సుతో వెలుగొందుచుండెను అతని గొప్పదనమును గుర్తించిన ఋషులందరూ ఒకేసారి లేచి నిలబడి దక్షుని గౌరవించిరి ఇద్దరు మాత్రము లేవక యితరులు చూపినట్లు, దక్షునికి యెట్టి గౌరవము చూపలేదు. ఆ యిద్దరిలో ఒకరు బ్రహ్మ, రెండవవారు మహాదేవుడు. దక్షుడు తన తండ్రి యైన బ్రహ్మ వద్దకు వెళ్ళి, పాదములకు ప్రణమిల్లి, పాద ధూళిని తన శిరస్సుపై నుంచుకొనెను. బ్రహ్మ అంగీకారముతో దక్షుడు కూర్చొనెను ఇతర ఋషులవలె, మహాదేవుడు లేచి తనకు గౌరవము చూపకపోవుటచేత ఆగ్రహము చెందెను ఈ అవమానము దక్షుడు భరించలేకుండెను. ఆగ్రహముతోనిండి, చింత నిప్పుల వలె నున్న యెర్రని కన్నులతో దక్షుడిట్లనెను ''బ్రహ్మర్షు లయిన మీరందరూ యిక్కడ సమావేశమైనారు మీ అందరి సమక్షములో మహాదేవుడు నన్ను అవమానపరచెను నా ప్రియ పుత్రిక సతిని యితనికిచ్చి వివాహము చేసితిని అందుమూలముగానైనా అతడు నన్ను గౌరవించవలసి యున్నది నేను అతనికి గురువుతో సమానము. అతనికి ప్రాథమిక మర్యాదలు కూడ తెలిసినట్లు కనబడదు అహంకారముతో ఉబ్బియున్నాడు నేను ప్రవేశించగనే గౌరవపూర్వకముగా నాతో మాట్లాడనుకూడ లేదు ఇటువంటి అమర్యాదకర వ్యక్తికి నా కుమార్తె నిచ్చినందుకు విచారిస్తున్నాను. ఒక అప్రయోజకునకు నా కుమార్తె నిచ్చి చాలా పొరపాటు చేసితిని ఇతనికి ప్రవర్తించవలసిన తీరు తెలియదు, మలినుడు, మర్యాదా దూరుడు, అన్నిటికన్న మిక్కిలి గర్విష్ఠి. ఇట్టి దౌర్భాగ్యునకు నా పుత్రిక నిచ్చితిని ఉచ్చరించుట తెలియని వానికి వేదములను బోధించినట్లున్నది.

''ప్రేత భూత పిశాచములు సంచరించే శ్మశానము యితని నివాస స్థలము జడలు కట్టిన కేశములతో దిగంబరముగా శ్మశానమందు సంచరించును మతి తప్పిన వానివలె కొంచెము సేపు నవ్వుచు, కొంచెముసేపు యేడ్చుచు ఉండును శరీరమునకు బూడిదను పూసుకుని, మెడలో పుర్రెలతో కట్టిన దండ ధరించి తిరుగుచుండును.మానవుల యెముకలు యితని ఆభరణములు నిజముగా యితడు 'అశివుడు', కాని 'శివు'డ ' ్లో అధమమైన తమస్సుతో నిండి, అహంకారముతో ఉబ్బియున్నాడు ఇతని సహచరులు కూడ యితని లక్షణములవారే. నా తండ్రి బ్రహ్మ ఆదేశించుటచేత నా కుమార్తె సతిని యితనికిచ్చి వివాహము చేసితిని అందుకు యిప్పుడు చాలా చింతిస్తున్నాను''

దక్షుడు చేతిలో జలము వేసుకుని, మహాదేవుని శపింపబూని యిట్లనెను ''దైవము లందరిలో అధముడైన యీ మహేశ్వరునకు, ఇంద్ర ఉపేంద్రాది దేవతలకు వలె యజ్ఞ హవిస్సు నందు భాగము లేకుండుగాక''.

మహాదేవుని శపించిన తర్వాత దక్షుడు ఒక క్షణమైనను అక్కడ నిలువక తన యింటి కేగెను మహాదేవునికి అత్యంత భక్తుడైన నందికేశ్వరునకు, దక్షుడు మహాదేవుని యెడల ప్రవర్తించిన తీరునకు ఆగ్రహము కలిగెను

తన దైవమైన మహాదేవునికి తీవ్ర అవమానము జరిగినదని భావించెను నందికేశ్వరుడు లేచి నిలబడి యిట్లనెను ''ఈ దక్షుడు మూర్ఖుడు తాను చాలా గొప్పవాడనని తలచి, మహాదేవుడు యెవరో మరిచిపోయెను మహాదేవుని నిజ స్వభావము యెరుగని వ్యక్తి నిర్భాగ్యుడు ఇకనుంచి అతడు భగవదనుగ్రహమునకు దూరమగును ఆకలి దప్పులను తీర్చుకునే పశువుకన్న అతడు గొప్పకాదు తెలివితేటలు లేని మేకవంటి వాడు దక్షుడు ఇక నుండి అతని తల మేక తల యగును

''మహాదేవుని దక్షుడు శపించినపుడు మౌనము వహించిన యీ ఋషులు అందరూ యిందుకు బాధపడె దరు దక్షుని అనుయాయులు యికముందు జనన మరణమను సంసార చక్రములో చిక్కుకొందురు వారు తమ నిజ స్వభావము మరిచి, బ్రహ్మమునకు దూరమగుదురు ప్రాపంచిక విషయములందు కోరికలు కలిగి వానిని తీర్చుకొనుటలో నిమగ్నమై యుందురు. నిత్య విధులను నెరవేర్చుటలో కాలము వినియోగించుచు, తపస్సుకు దూరమై నియమము తప్పి సంచరించుదురు పొగడ్తలకు లొంగిన వారి మనస్సులు అజ్ఞానముతో నిండి లోక విషయములందు తగుల్కొని యుందురు. ఆహారమునకై వారు బిచ్చమెత్తుకొనవలసి వచ్చును. దక్షునకు ప్రోద్బలము నిచ్చిన వారందరికీ నేనిచ్చు శాపమిది.'' అక్కడ సమావేశమైన ఋషులలో ప్రధానుడైన భృగువు నందికేశ్వరుని మాటలకు ఆగ్రహము చెంది యిట్లనెను ''మహాదేవుని అనుయాయులను శపించెదను మహాదేవుని పూజించి అతడు చాలా గొప్పవాడని తలచు వారందరూ పాషండులుగా పేరొందెదరు, అనగా వారు వెనుకొకమాట ముందొకమాట చెప్పవారుగా నుందురు వేదములు ప్రతిపాదించిన కర్మలను చేయుటకు వారు అనర్హులగుదురు వారు వేదములను వ్యతిరేకించెదరు వారు అపరిశుభ్రముగా, మూర్ఖులై యుందురు. మహాదేవుని వలె వారి కేశములు జడలుకట్టి యుండును. వారి ప్రభువు వలె, యెముకలు ఆభరణములుగా ధరించి, శరీరమునకు బూడిద పూసుకొందురు వారు సురాపానము చేయుదురు. నాలుగు ఆశ్రమములకు ఆధారమైన వేదములకు వ్యతిరేకులగుటచేత, సంఘ నీతి నియమములను పాటించక లోకములో సంచరించె దరు వారు నీతి బాహ్యమైన విధానము లవలంబించి పూజించుటచేత లోకములో వారినందరూ అసహ్యించు కొందురు

''వేదముల నవమానించుటయే ధ్యేయముగా కలిగిన ఒక మతమును యేర్పరచెదరు మహాదేవుని పూజించువారు, అనేక సంవత్సరములుగా వేదములను పూజించుచూ, సాధువులేర్పరిచిన మార్గములో సంచరిస్తూ, వేదములు నారాయణుని అంశమని వాటిని గౌరవించే వారికి భిన్నముగా నుండెదరు పాషండులం దరూ అధమమైన తమోగుణముతో నిండి యుందురు''

ఇంతవరకు మౌనముగా కూర్చుని యున్న మహాదేవుడు లేచి విచార వదనముతో యజ్ఞశాలనుండి తన అనుయాయులతో బయటకు వెడలెను.

నిర్ణీతమైన వేయి సంవత్సరములు పూర్తయిన తర్వాత సత్రయాగము సమాప్తమయ్యెను. యాగ నిర్వాహ కులు గంగా యమునల సంగమ ప్రదేశమునకు వెళ్ళి, స్వచ్ఛతను సంతృప్తిని పొందిన మనస్సులతో తిరిగి వారి ఆశ్రమములకేగిరి.

36 కైలాసములో కలహము

బ్రహ్మ సత్ర యాగములో జరిగిన సంఘటన గడచి చాలా సంవత్సరములాయెను ప్రజాపతులందరిలో దక్షుని ప్రప్రథముడుగా యెంచి బ్రహ్మ అతనికి పట్టాభిషేకము చేసెను దీని పర్యవసానముగా యిదివరకు కన్న అహంభావము, గర్వము పెరిగెను మహాదేవునిపై తనకున్న ఏహ్యాభావము ప్రకటించుటకు 'బృహస్పతి సవ' మను యజ్ఞమును ప్రారంభించెను బ్రహ్మర్షులు, దేవర్షులు, పితృదేవతలు, దేవతలు యజ్ఞము చూచుటకు వచ్చిరి

తండ్రి జరుపుతున్న యజ్ఞము గురించి మహాదేవుని భార్య సతీదేవి వినియుండెను చక్కగా నలంకరించు కొని అనంత ప్రవాహముగా సాగిపోవుచున్న స్త్రీ పురుషులు యజ్ఞమునకు పోవుచుండుట ఆమె చూచెను ఆమె భర్త వద్దకు వెళ్ళి యిట్లనెను. ''మీ మామగారు, నా తండ్రి, గొప్ప యజ్ఞమును ప్రారంభించెను మనము కూడ పోవుదము దేవతలు, ఋషులు వారి భార్యలతో అక్కడకు వచ్చియున్నారు యాగశాలవైపు ప్రజలింకను వెళ్ళుచునే యున్నారు కాబట్టి యింకా సమాప్తి కాలేదని తోచుచున్నది నాథా! నాకు వెళ్ళవలెనని యున్నది నా తల్లిని, అక్క చెల్లెండ్రను చూచి చాలా కాలమైనది వెళ్ళి యజ్ఞము చూడవలెనని ఆత్రముగా నున్నది.

''మీరు యీ లోకమునకు ప్రభువైయుండి, యీ యజ్ఞము సామాన్యమైనదిగా పరిగణిస్తున్నారు నేనొక స్త్రీని నా తండ్రి జరుపుచున్న యజ్ఞము చూచుటకు నాలో కలిగిన కుతూహలమును నివారించలేక పోవుచున్నాను మీ ముఖమును చూడగా మీ మనోభావ మీ విధముగా నున్నట్లు నాకు గోచరించుచున్నది 'మనలను ఆహ్వానించలేదు' ఆహ్వానించకపోయిననేమి? సత్పురుషులు తమ యజమాని, గురువు, తండ్రి, స్నేహితుల గృహములకు వెళ్ళుటకు ఆహ్వానమునకై వేచి యుండనక్కరలేదు నాయందు దయతలచి, యజ్ఞమును చూడ తహతహపడుతున్న నా కోర్కెను తీర్చుడు నన్ను అక్కడకు తీసుకువెళ్ళి నాకు సంతోషము కలిగింపరా?''

మహాదేవుడు చిరునవ్వు నవ్వి, దీనవదనముతో తన భార్యవైపు చూచెను ఆత్రముతో నిండిన ఆమె ముఖము చూచి, ఆమె కోరికను తీర్చలేకపోవుచున్నందుకు విచారించుచుండెను ఆ రోజు కఠినముగా పలికిన దక్షుని మాటలు గుర్తుకు వచ్చెను మహాదేవు డామెతో యిట్లనెను. ''ప్రియ పత్నీ, సతీ! ఆహ్వానించక పోయినప్పటికీ, నీ తండ్రి అందరివలె నున్నట్లయితే అతని యింటికి నీవు వెళ్ళవలెనను ఆలోచనను నేను అంతగా పట్టించుకొనవలసిన పనిలేదు. కాని, నీ తండ్రి దక్ష ప్రజాపతి గర్వముతో మదించి యున్నాడు అధికారపు మత్తులో అతడు మనకు తగిన గౌరవమును చూపకపోవచ్చును నీ తండ్రికి అనేక గొప్ప గుణములు విద్య, తపస్సు, సంపద, రూపము, వయస్సు, ఉత్తమ జన్మము - కలవు సత్పురుషులందు యీ గుణములు మంచి ఆభరణములుగా ప్రకాశించును కాని యీ గుణములు నీ తండ్రిలో గర్వమును పెంచెను 'నేను విద్యావంతుడను', 'నేను గొప్ప తపస్విని' అను భావములు అతనిలో గర్వమును పెంచి, నన్ను చూచి ఓర్వలేకున్నట్లు చేయుచున్నవి. గర్వము అనేక రకములు. తపో గర్వము అన్నిటికన్నా అధమమైనది. నీ తండ్రికి యీ తపోగర్వమనే రోగము సంప్రాప్తించినది.

''శత్రువు ప్రయోగించిన బాణముకన్న, దగ్గర బంధువు వలన కలిగే బాధ చాలా తీవ్రమైనది. శత్రు బాణము తెలివి తప్పి పడిపోవునట్లు చేయును అందువలన చాలాసేపటి వరకు ఆ బాధ తెలియదు నీకు తెలియదా?

నీ యెడల నీ తండ్రికి మిక్కిలి ప్రేమ అతని సంతానములో అందరికన్న నీపై మిన్నగా ప్రేమ కలదు. కాని, నేనన్న యిష్టము లేదు నేను తనను అవమానపరచినట్లు భావించి, నన్ను ద్వేషింపసాగెను అందుచేత నువ్వు ఆశించుచున్నట్లు నిన్ను ప్రేమ పూర్వకముగా ఆదరించడు అతని ఆగ్రహమునకు కారణము బహుశః నీకు తెలియకపోవచ్చు ఒకప్పుడు అతను యజ్ఞశాలలో ప్రవేశించినపుడు, అందరూ లేచి అతనికి నమస్కారము చేసిరి నేను అట్లు చేయలేదు ఎందుచేతనో నీకు తెలుసా? ఒక వ్యక్తి లేచి మరొక వ్యక్తికి నమస్కరించినపుడు, దానిని ప్రత్యుద్గమనము మరియు అభివందనమని అందురు. దీనికొక విశిష్టమైన అర్థము కలదు 'తనలోని పు ని పురుషునకు నమస్కరించుట' యని జ్ఞానులు చెప్పుదురు చేయు నమస్కారము వ్యక్తికి అనగా, అతని శరీరమునకు కాదు, అందరి శరీరములలో అంతర్గతముగా నుండే పురుషునకు కాని నీ తండ్రి తనకు నమస్కారముచేసి గౌరవించవలెనని భావించెను నేను అట్లు చేయలేకపోతిని ఒక సత్పురుషుడు అహంభావముతో నిండిన వ్యక్తిని కలుసుకొన్నపుడు, అతనిలోని ఆత్మ తన్ను కలుషితమైన మనోబుద్ధులు ఆవరించియుండుటచే కన్పింపక యుండును అటువంటప్పుడు సత్పురుషులు వారికి నమస్కరించుట జరుగదు.

''చాలా కాలము క్రితము నీ తండ్రి నన్ను కించపరచుచు మాట్లాడెను అందరిలో నన్ను చాలా క్రూరముగా అవమానించి శపించెను దేవతలకు అర్పించు యజ్ఞ హవిస్సులో నాకు భాగము లేకుండునట్లు చేసెను అతడు నీకు తండ్రియే కాని అతడు అతని అనుయాయులు నాకు శత్రువులు నీవు నా భార్యవగుటచేత వారి దృష్టి నీపై పడుట నాకు సహింపరానిది''.

సతీదేవి మౌనముగా తన భర్త మాటలను వినెను అతడామెను చూచి ఆమెలో విజృంభించు ప్రతీకార భావములను పసిగట్టెను ఆమె మనస్సులో కలిగే ఆలోచనలను అతడు ఊహించగలిగెను కాని అతడు దృఢమనస్కుడై ఆమెతో యిట్లనెను ''నా మాటలు ఉల్లంఘించి నీవు వెళ్ళుటకు నిశ్చయించినచో, నీకు శుభము కలుగబోదని నిశ్చయముగా చెప్పగిలను ఆత్మాభిమానముగల వారికి తమ దగ్గర బంధువుల అవమానము పొందినపుడు మరణమే గత్యంతరము నీకు ముందుగానే చెప్పుచున్నాను నిన్ను అక్కడ యెవ్వరూ సాదరముగా ఆహ్వానింపరు, యెందుకనగా యిప్పుడు నీవు దక్షుని తనయవుకావు, మహాదేవుని సహధర్మచారిణివి''

సతి చాలా విచారముగా నుండెను భర్త ఆమెను వెళ్ళవలదనెను. తన యిష్టమునకు వ్యతిరేకముగా ఆమె వెళ్ళినచో తీరని నష్టము కలుగునని తెలిపి ఆమె వెళ్ళకూడదనెను. కాని ఆమె మనస్సు తన ప్రియ బంధువులందరు నున్న యజ్ఞశాల యందే యుండెను. ఏమి చేయుటకు నిశ్చయించుకొనలేక తన గృహములో అటు నిటు తిరుగుచుండెను ఏమియు మాట్లాడక, మహాదేవుడు ఆమెను గమనించుచుండెను ఆమెను తన వారి వద్దకు వెళ్ళకుండా భర్త వారించుట చేత ఆమె కన్నులు అశ్రువులతో నిండియుండెను ఆమె కోరిక తీర్చుట కతడు యిష్టపడకున్నందున, స్త్రీలకు సహజముగా కలిగే కోపముతో అతనివైపు ఆమె చూచుచుండెను ఆమె కోరిక చాలా స్వల్పమైనది, కాని ఆమె భర్త దానిని తీర్చకుండెను చివరకు ఆమెలోని స్త్రీత్వము గెలిచెను.

భర్తలో అర్ధభాగమైన తాను, భర్తను విడిచి నిట్టూర్పులతో యజ్ఞశాలకు వెళ్ళుటకు నిశ్చయించుకొనెను వెనుకకు తిరిగి చూడక సూటిగా తొందరగా బాణమువలె దూసుకొనిపోయెను. మహాదేవుని సేవకులు ఆమె

వెంట వెడలిరి వారు ఆమెను నందిపై కూర్చుండబెట్టి యజ్ఞశాల వైపుగా తీసుకొని వెళ్ళిరి మహాదేవుడు ఏకాకిగా కూర్చుని విచారమనస్కుడై యుండెను.

37 సతీదేవి ఆత్మత్యాగము

దూరము నుండియే సుస్వరమైన వేద పఠనమును సతీదేవి వినసాగెను. ఆ స్థలము చేరుకొనగనే ఆమె గొప్ప ఋషులు, దేవతలు, గంధర్వులు, సిద్ధులు, చారణులతో నిండిన యజ్ఞశాలను చూచెను ఆమె గమ్యమును చేరెను యజ్ఞశాల స్వర్గమువలె ప్రకాశించుచుండెను ఆమె అందరివైపు చూచి, తర్వాత తండ్రివైపు చూచెను. దక్షుడు ఆమెను ఆపాదమస్తకము చూచియు ఆమె అక్కడ లేనట్లు నటించెను ఎవ్వరికిని దక్షుని యెదిరించి సతీదేవిని పలుకరించి ఆహ్వానించుటకు ధైర్యము లేకపోయెను ఆమె తల్లి, అక్కచెల్లెండ్రు ఆమెను కౌగలించుకుని తమ సంతోషమును వ్యక్తపరచిరి. ఆమెను వారు ఆట పట్టింపజూచిరి, కాని ఆమె అట్లు జరుగనివ్వలేదు తండ్రి నిర్లక్ష్యమునకు గురియైన సతి యింకెవరిని చూచుటకు యిష్టపడకుండెను

కొంతసేపటికి ఆమె తన భర్తను అవమానించుటకే యీ యజ్ఞము జరుగుచున్నదని, యజ్ఞ హవిస్సులో భాగము తన భర్తకు ఉండదని గ్రహించెను. మహాదేవుడు ఊహించి చెప్పినట్లే అన్నియు జరుగుచుండెను మహాదేవునికి భార్య అగుటచేత ఆమెను వారు నిర్లక్ష్యము చేయుదురని అతడు చెప్పిన మాటలు గుర్తుకు వచ్చెను. కాని, తన తెలివి తక్కువతనముచేత భర్త మాటలను పెడచెవిని పెట్టెను. ఆమె యిల్లు వదలుటకు ముందు చివరసారిగా విస్ఫుహతో విచారముతో నిండిన అతని ముఖము జ్ఞప్తికి రాగా, ఆమె కన్నులలో కోపము మెరిసెను. ఆమెకు అమితముగా కలిగిన కోపముచేత నోటివెంట మాటలు స్పష్టముగా పెదవులు దాటి రాకుండెను. క్రోధముతో పెదవులు వణకుచుండెను. కన్నులు యెర్రబడెను. ఆమె శరీరమంతయు పొగలేని నిప్పువలె ఉండెను తండ్రినిచూచి సతీదేవి యిట్లనెను. ''నీవు యెంత తెలివితక్కువవాడవు! ఈ లోకమున సాటిలేని ప్రభువు (మహాదేవుడు)ను నీవు శత్రువుగా పరిగణించుచున్నావు నీవంటి మూర్ఖులే ఆ విధముగా భావించెదరు ప్రజలను అనేక రకములుగా విభజించవచ్చును. మొదటి రకము అధములు. వీరిని 'అసాధువు' లందురు. ఇతరులలోని దోషములనే వీరు చూచెదరు. మంచిని వారి కనులు చూడలేవు. రెండవ తరగతి వారు మధ్యములు. ఇతరులలో మంచిని చెడునూ కూడ వీరు చూడగలరు. మూడవ రకము వారు యితరులలోని మంచి చెడ్డ గుణములను చూచి, సందర్భమును పురస్కరించుకుని విచక్షణతో వ్యవహరించెదరు వారిని సజ్జనులందురు వీరిలో ఉత్తములు యితరులలోని దోషముల వెంచక మంచినే కనుగొని వర్తించెదరు ఉత్తమోత్తమ జీవులు దోషములను కన్నెత్తి చూడరు; అసలు దోషములు వారికి గోచరించవు. ఇతరులలో మంచిని, అది యెంత స్వల్పమైనను, మెచ్చుకుని అభినందింతురు. ఎదుటివారిలో అనేక దోషములున్నను వాటిని విస్మరించెదరు

''నీవు అధమాధముడవు. లేని దోషములు నీకు కన్పించును. ఇతరుల గొప్పదనము గుర్తించలేని నీ వంటి వారు యిట్లుండుటలో అసహజమేమియు లేదు. నా భర్త నిన్ను ఉపేక్షించెను. నీ ప్రవర్తన అతని నేమియు చేయలేదు. కాని నాకు చాలా బాధగా నున్నది. నేను సహించలేకపోవుచున్నాను. నా భర్తను 'శివు' డని పిలిచెదరు

అవగా పవిత్రము, స్వచ్ఛము, మంగళకరమైన వాడు. నీవు అశివుడవు కాబట్టి నా భర్తను నీవు ద్వేషించుచున్నావు.

''భక్తుడు, తన దైవమును యెవరైన అవమానించినట్లయితే వారిని దండించునని పెద్దలు చెప్పుదురు అట్లు చేయుటకు వీలుకానిచో, లేక అవమానించిన వారి నెదిరించుటకు తగిన బలము లేకున్నచో, భక్తుడు ఆ స్థలము విడిచి దూరముగాపోయి, కనీసం అవమానకరమైన మాటలను వినకుండా యుండవలెను. దైవద్వేషి ఆడిన అవమానకరమైన మాటలను విన్న తర్వాత నిజమైన భక్తుడు జీవించవలెనని కోరడు. శివద్వేషివైన నీకు కుమార్తెగా జన్మించినందుకు నాపై నాకు అసహ్యము కలుగుచున్నది నీవంటి పాపాత్మునికి కుమార్తెను కావడంచేత నాపై నాకు ద్వేషము కలుగుచున్నది. ఇకముందు నన్ను 'దాక్షాయణి' యని పిలుచుట నాకు యిష్టము లేదు ఇంతవరకు జీవించినది చాలు ఈ శరీరమును వదలిపెట్టెదను ''

ఆ తర్వాత సతీదేవి యింకేమియు మాట్లాడ కూరకుండెను. బంగారు వన్నె దుస్తులను ధరించిన సతి కూర్చుని కనులు మూసుకుని యోగ సమాధిలోనికి వెళ్ళెను అందరూ ఆమెను గమనించుచుండిరి మనో విగ్రహముతో ఆలోచనల నరికట్టి, తనలో ప్రవేశింపమని అగ్నిదేవత నాహ్వానించెను ఎవ్వరూ పెదవి విప్పలేదు ఉన్నట్లుండి ఆమె శరీరము, ఆహూతుడైన అగ్నిలో దగ్ధమై కొద్ది క్షణములలో బూడిద అయ్యెను

38 మహాదేవుని ఆగ్రహము

సతీదేవి తన్ను తాను దహించుకొనగా, ఆమె సేవకులు తమ ప్రభ్వి మరణమునకు ప్రతీకారముగా దక్షుని చంపుటకు బయలుదేరిరి. వారి రాకను కనిపెట్టి భృగు మహర్షి ఒక మంత్రము నుచ్చరించి అగ్నిలో ఘృతము సమర్పించెను ఈ మంత్రము యజ్ఞమున కంతరాయము కలిగించువారిని నాశనము చేయును. అగ్ని నుండి వేయికి మించి 'రిభు' లనే ప్రజలు ఒక్కసారిగా పుట్టిరి. మహాదేవుని సేవకులతో యీ రిభులు పోరాడి, వారిని వెనుకకు తరిమివేసిరి.

ఇంతలో నారదుడు మహాదేవుని వద్దకు వెళ్ళి యజ్ఞశాలలో జరిగినదంతయూ - సతీదేవి దారుణ మరణము, భృగువు మంత్రశక్తిచేత ప్రమథగణముల ఓటమి - పూసగ్రుచ్చినట్లు చెప్పెను

మహాదేవుడు ఆశ్చర్యపడలేదు ఇటువంటిదేదో జరుగగలదని అతడు యింతకు పూర్వమే ఊహించి యుండెను. అతని విచారము క్రోధముగా మారెను ఆ కోపములో జడలు కట్టిన కేశములలో నొకదానిని ఊడదీసి నేలపై విసిరెను. అందుండి అగ్ని రూపము వలెనున్న వీరభద్రుడు జన్మించెను అతడు చూచుటకు చాలా భయంకరముగా నుండెను అతడు భూమికి స్వర్గమునకు గల దూరమును కొలువగలిగినంత పరిమాణములో నుండెను అతనికి వెయ్యి భుజములు; కనులు నిప్పులవలె నుండెను. అతని శరీరము మేఘమువలె నల్లగా నుండి, కనుల నుండి అగ్ని చిమ్ముచుండెను మహాదేవునివలె అతని మెడలో పుర్రెల దండ గలదు. అతడు మహాదేవుని పాదములపైబడి యిట్లనెను ''నేనేమి చేయవలెనో ఆజ్ఞాపించరాదా?'' మహాదేవుడు ''వెళ్ళుము దక్షుని యజ్ఞశాలకు వెళ్ళి, దక్షుని చంపి ఆ యజ్ఞశాలను నాశనము చేయుము''

అవి చెప్పెను

మహాదేవుని సేవకులు వెంటరాగా వీరభద్రుడు త్వరితముగా యజ్ఞశాలవైపు వెడలెను. ఒక భయంకరమైన హాహాకారము అతని నుండి బహిర్గతము కాగా, అతడు చేతిలో త్రిశూలము ధరించి పవిత్ర స్థలమును చేరెను ప్రమథ గణములు అతని వెంట నడువగా, వారి పాద ధూళి రేగి బ్రహ్మాండముగా యజ్ఞశాల యందు విస్తరించెను. అది చూచి యజ్ఞశాలలో నున్నవారు యేమి జరుగుచున్నదో తెలియక ఆత్రముతో చూచుచుండిరి. ''ఉత్తరదిక్కుగా యేమి జరుగుచున్నది?'' అని ఒకరినొకరు ప్రశ్నించు చుండిరి. ''అప్పుడే చీకటి పడుటకు సమయము ఆసన్నము కాలేదు బహుశః ధూళి మేఘము కావచ్చు. ఎచ్చటనుండి యీ ధూళి వచ్చుచున్నది? గాలి వీచుటలేదే బహుశః గొప్ప ప్రళయము సంభవించనున్నది కాబోలు'' అని వారిలో వారు అనుకొనిరి

దక్షుని భార్య ప్రసూతి యేదో గొప్ప ఆపద సంభవించనున్నదని భయపడెను తన కుమార్తె అవమాన మొంది, ఆ తర్వాత ఆమె శరీరము తన కనుల ముందే దహించుకొనిపోవుట చూచిన ప్రసూతి, యిటువంటి అవాంతర పరిస్థితి కలుగగలదని తలపోసెను మహాదేవుని గొప్పతనము ఆమె యెరుగును అట్టి మహాదేవుని యెదిరించినవారు క్షేమముగా యెట్లుండగలరు? కొద్ది క్షణములలోనే వీరభద్రుని నాయకత్వములో కోపోద్రిక్తులై యున్న ప్రమథగణములు యజ్ఞశాలను చుట్టుముట్టిరి అల్లకల్లోలము చెలరేగెను. ప్రతివారు పారిపోవుటకు ప్రయత్నించుచుండిరి మణిమంతుడు భృగువును పట్టుకొనెను వీరభద్రుడు తన దీర్ఘమైన బాహువులందు దక్షుని బంధించెను చండికేశ్వరుడు పూషుని, నందికేశ్వరుడు భృగుని తమ బాహువులతో బంధించిరి భృగువు పెదవులపైనున్న మీసమును వీరభద్రుడు లాగివేసెను. సతిని అంత్యము చేయుటలో దక్షునికి పురి యెక్కించిన భృగుని కనురెప్పలను ఊడబెరికి, అతని రెండు కన్నులనూ పొడిచివేసెను బ్రహ్మ సత్ర యాగములో దక్షుడు మహాదేవుని అవమానించినపుడు, అనుచితమని యెంచక నవ్విన పూషుని (భాస్కరుని) పళ్ళను, మహాదేవుడు పంపగా వచ్చిన భయంకర వీరభద్రుడు విరగగొట్టెను.

దక్షుని గుండెలపై వీరభద్రుడు కూర్చుండి అతని తలను నరుకుటకు ప్రయత్నించెను. కాని అతడట్లు చేయలేకపోయెను ఏమి చేయుటకు తోచక కొద్దిసేపు అట్లే యుండెను. ఏ ఆయుధము చేతను దక్షుని చంపుటకు సాధ్యము కాకుండెను దక్షుడు యజ్ఞమును జరుపుచుండుటచేత, ఆయుధములేవీ పనిచేయవని వీరభద్రుడు గ్రహించెను అప్పుడేమి చేయవలెనో వీరభద్రునికి తెలియవచ్చెను వీరభద్రుడు తన చేతులను దక్షుని మెడచుట్టూ వేసి, ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసెను. దక్షుని తలను శరీరము నుండి వేరుచేసి యజ్ఞాగ్నిలో పడవైచెను యజ్ఞశాలను పూర్తిగా నాశనము చేసి, వీరభద్రుడు ప్రమథగణములతో తిరిగి కైలాసము చేరెను

39 మహాదేవుని క్షమ

యజ్ఞశాల నాశనమైన తర్వాత సజీవులుగా మిగిలిన కొందరు బ్రహ్మకడకేగి, జరిగిన మహాదారుణ ఉదంతమును వివరించిరి. మహాదేవుడు లేని ఆ యజ్ఞమునకు బ్రహ్మ, విష్ణువు కూడ రాలేదు. కేవలము మహాదేవుని అవమానించుటకు యీ యజ్ఞమును తలపెట్టుట వారు రాకుండుటకు మరొక కారణము యజ్ఞశాలలో జరిగినదంతయు విని బ్రహ్మ వారితో యిట్లనెను ''అతి శక్తివంతుడైన వ్యక్తి ఒక అపచారము

చేసిన, ఆ శక్తిని పురస్కరించుకుని అతని అనుయా ర్దించుట చాలా అనుచితము, గర్వము అది మంచిది కాదు మీరందరూ దక్షుని పక్షము వహించిరి దక్షుడు యజ్ఞమును జరుపుచుండగా, ఆ యజ్ఞము మహాదేవుని అవమానించుటకు తలపెట్టినదని తెలిసి కూడ మీరు ఆ యజ్ఞమునకు వెళ్ళిరి మీరు మహాదేవుని యెడ అపచారము చేసితిరి కాబట్టి, మీరు చేయగలిగినది మహాదేవుని పాదముల మీద పడి క్షమించమని ప్రార్థించుటకన్న వేరే గత్యంతరము లేదు. మహాదేవునికి తీరని అపచారము జరిగినది అతని భార్య సతీదేవి యెడల దక్షుడు ప్రవర్తించిన తీరు మహాదేవునికి తీవ్ర మనస్తాపము కలిగించినది దక్షుని కారణముగా సతీదేవి మరణించెను మహాదేవుని ఆగ్రహము కొనసాగిన, యీ లోకమే నశించగలదు వెంటనే మహాదేవుని వద్దకు వెళ్ళి అతనిని శాంతింపజేయుడు''.

ఆ తర్వాత బ్రహ్మ మహాదేవుని నివాసమైన కైలాసమునకు వెళ్ళెను అది అత్యంత రమణీయమైన ప్రదేశము అచ్చట నంద అను నది పారుచుండెను కైలాస పర్వతమున కెదురుగా కుబేరుడు పరిపాలించు అలకా నగరముండెను బ్రహ్మతో వచ్చిన దేవతలు అచట నిలబడి సరస్సులో తేలియాడుచున్న సౌగంధిక పద్మములను వీక్షించుచుండిరి నందానది, ఆమె తోబుట్టువు అలకనంద, యిరువురూ కూడ అలకా నగరము నుండి ప్రవహించుచుండిరి

అక్కడ ఒక పెద్ద మర్రిచెట్టు క్రింద తపస్సులో నిమగ్నమైయున్న మహాదేవుని వారు కాంచిరి అతని కుడిచేతిలో పూసలదండ కలదు చేతులు జోడించి, దేవతలు వెంటరాగా, బ్రహ్మ మహాదేవుని సమీపించి మృదువుగా మాట్లాడ మొదలిడెను మహాదేవుని కీర్తించుచూ మాట్లాడసాగెను బ్రహ్మ మాటలలో అభ్యర్థన యిమిడి యుండుట అక్కడ ఉన్న దేవతలకు గోచరించెను. మహాదేవుడు యోగము నుండి లేచెను బ్రహ్మ అక్కడ ఉండుట గ్రహించి, లేచి నిలబడి శిరస్సు వంచి బ్రహ్మకు వినయపూర్వకముగా నమస్కరించెను అక్కడ ఉన్నవారు కూడ శిరస్సు వంచి బ్రహ్మకు నమస్కరించిరి వారి నమస్కారములను చిరునవ్వుతో స్వీకరించి, మహాదేవునితో బ్రహ్మ యిట్లనెను ''ఈ లోకమునకు, మనస్సుకు, ఇంద్రియములకు ప్రభువువైన నీవు యీ ప్రజలపై కోపమును విడనాడవలెను అమాయకుల దోషములను మన్నించవలెను ఆగిపోయిన దక్ష యజ్ఞము పరిసమాప్తి యగునట్లు అనుగ్రహింపుము హవిస్సులో నీకు భాగము లేకుండజేసిన యజమాను లను క్షమింపుము వికలాంగులైన వారినందరినీ తిరిగి పునరుద్ధరింపుము వారందరినీ క్షమింపుము''

చిరునవ్వుతో మహాదేవుడు అందరితో యిట్లనెను ''యజ్ఞములో పాలుపంచుకున్న అందరిపై నాకు కోపము లేదు కాని దక్షుని శిక్షింపవలసి యుండెను. అతని గర్వమును అహంకారమును నివారించవలసి యుండెను. అతని కారణముగా యితరులు కూడా శిక్షకు గురియైరి మేక తలతో తిరిగి దక్షుడు జీవించవచ్చును నందికేశ్వరుని మాటలు వృథాకావు కదా! దక్షుని మనస్సు పూర్తిగా క్షాళనమై యున్నది వికలాంగులైన వారందరూ అంగవైకల్యము పోయి తమ నిజ స్వరూపమును పొందగలరు''

తమతో యజ్ఞశాలకు రావలసినదని బ్రహ్మ మహాదేవుని అడిగెను మహాదేవుడందు కంగీకరించెను మహాదేవుడు చెప్పినట్లు అన్నియు నిజమయ్యెను దీర్ఘ నిద్రనుండి లేచినట్లుగా దక్షుడు లేచి దేవతలకు, బ్రహ్మకు, మహాదేవునికి యెదుట తానున్నట్లు గ్రహించెను మహాదేవుని యెడ ద్వేషముచేత మలినమైన దక్షుని మనస్సు యిప్పుడు ప్రశాంత సరస్సులోని జలమువలె నిర్మలముగా నుండెను దక్షుడు మాట్లాడబోయెను, కాని మాటలు రాకుండెను దుఃఖము ముంచుకు వచ్చెను తన మూలముగా తన ప్రియ పుత్రిక సతీదేవి

మరణించవలసి వచ్చినదని, తండ్రిగా తాను, ఆమె భర్త వైభవమును గాంచలేక గ్రుడ్డి వాడనైతినని, ఆలోచనలు రాగా, దుఃఖము కట్టలు త్రెంచుకొని వచ్చెను. అప్పుడు దక్షుడిట్లనెను. ''నేను నిన్ను అవమానించుటచేత నీవు నన్ను శిక్షించినావని యీ లోకము భావిస్తున్నది. కాని, నిజముగా నీవు నన్ను అనుగ్రహించినావు. నీకు విష్ణువునకు మానవాళిపై అమితమైన ప్రేమ గలదు సర్వమూ తెలుసుననుకునే అమాయక బ్రాహ్మణులను చూచి చిరునవ్వు నవ్వి, వారి తెలివి తక్కువ తనమును లక్ష్యపెట్టక, వారి యెడల దయ కలిగియున్నావు. అటువంటప్పుడు, నా తండ్రి ఆదేశము ప్రకారము నడుచుకొనుచున్న నన్ను నీవు శిక్షించినావని యెవరైనా యెట్లు ఊహించగలరు ఎంతో తెలుసుకొనవలసియున్న నేను యేమీ తెలియని వాడుగా నుండుట చాలా దురదృష్టకరము భ్రాంతిలో నుండుట చేత సత్యమును గమనించలేకపోతిని ఆ భ్రాంతి చేతనే నేను తెలివి తక్కువగా ప్రవర్తించితిని అందరి సమక్షములో, నిన్ను అవమానించినాను అయినప్పటికీ, నా యెడల అపారమైన కృపగలిగి యున్నావు నేను చేసిన వానిని లక్ష్యపెట్టక, నన్ను శుద్ధునొనర్చినావు నాకు పునర్జన్మను ప్రసాదించినావు, దీనిని సద్వినియోగము చేసెదను. నీ పాదములపైబడి క్షమించమని ప్రార్థించుట కన్న నేను చేయగలిగినది లేదు''.

యజ్ఞము తిరిగి కొనసాగెను నారాయణుడు రాగా త్రిమూర్తులు యజ్ఞమునకు అధ్వర్యము వహించిరి యజ్ఞ   పిమ్మట, దక్షుడు త్రిమూర్తులను, దేవతలను, వచ్చిన అతిధులను తగు రీతిగా సత్కరించి గౌరవించెను అటు తర్వాత దేవతలు వారి స్వస్థానములకు వెడలిరి దక్షునిలో యిప్పుడు గర్వము అహంకారము అంతరించి సాధువుగా మారెను

సతీదేవి మాత్రము మరణించెను

40 బాలుని ప్రతిజ్ఞ

మనువు కుమారుడైన ఉత్తానపాదునకు యిద్దరు భార్యలు, సునీతి, సురుచి. సునీతి కుమారుడు ధ్రువుడు, సురుచి   ఉత్తానపాద మహారాజునకు సునీతికన్న సురుచియందు ప్రేమ యెక్కువ.

ఒకరోజు తోటలో మహారాజు పుత్రుడు ఉత్తమునితో ఆడుకొనుచుండెను ఆ బాలుని తన ఒడిలో కూర్చుండపెట్టుకుని ఆడించుచుండెను ఇంతలో ధ్రువుడు అక్కడకు వచ్చి, తానుకూడ తండ్రి ఒడిలో కూర్చుండ గోరెను అతడట్లు కూర్చుండుటకు ప్రయత్నించుచుండగా, సురుచి దూరము నుండి చూచి, పరిగెత్తుకొని వచ్చి ధ్రువుని తండ్రి వద్ద నుండి లాగివేసి యిట్లనెను. ''మహారాజునకు నీవు పుత్రుడవు, కాని నీవు నా పుత్రుడవు కావు. అందుచేత నీ తండ్రి ఒడిలో కూర్చుండు అర్హత నీకు లేదు. అసాధ్యమైన దానికొరకు నీవు ప్రయత్నించుచున్నావు. నీ దురదృష్టమును నీవు గ్రహించ లేకున్నట్లున్నది మరొక స్త్రీకి నీవు పుత్రుడవగుట నీ దురదృష్టము ఉత్తముని వలె తండ్రి ఒడిలో కూర్చొను అర్హత పొందుటకు నీవు దీర్ఘ తపస్సు చేయవలెను వచ్చే జన్మలో సురుచికి కుమారుడుగా పుట్టవలెనని భగవంతుని ప్రార్థింపుము''.

ఆమె మాటలను మహారాజు వినుచుండెను. ఆమె యందు మిక్కిలి మోహము గలవాడగుటచేత ఒక్కమాట

కూడ పలుకకుండెను తన సవతి తల్లి పలికిన పరుషవాక్కులకు ధ్రువుడు బాధపడి, దెబ్బతిన్న సర్పమువలె బుసకొట్టుచూ, మౌనముగా నున్న తండ్రిపై నిందాపూర్వక దృక్కులు బరపెను. అక్కడ నుండి ధ్రువుడు తన తల్లి వద్దకు వెళ్ళెను. ఏమియు మాటాడక యేడ్చుచుండెను తల్లి తన ఒడిలో పెట్టుకుని సముదాయించి, సురుచి బలవంతముగా ధ్రువుని లాగివేయగా చూచిన వారినుండి జరిగిన వృత్తాంతము తెలుసుకొనెను ఏమియు చేయలేక సునీతి యేడ్వసాగెను. విచారములో మునిగి యున్నప్పటికీ ఆమె తన సహజమైన సరళ స్వభావమును వీడలేదు.

ఆమె పుత్రునితో యిట్లనెను. ''కుమారా! ఒక సత్యమును జ్ఞప్తియం దుంచుకొనుము. అది యేమనగా, ఒకరు మరొకరికి హాని తలపెట్టినప్పుడు, తలపెట్టిన వారికి హాని కలుగును. అందుచేత, యెప్పుడూ ఒకరికి హాని తలపెట్టకుము మహారాజుకు నాపై యిష్టము లేదు. సేవకురాలుగానైనా నేను సేవచేయుట అతని కయిష్టము. అటువంటి దౌర్భాగ్యురాలను నీకు తల్లినైనాను. సురుచి పలికినది నిజము. నీవు నాకు పుత్రుడవగుటచేత నీ తండ్రి ఒడిలో కూర్చునే అర్హత లేదు. నీ సవతి తల్లి పలికిన పలుకులకు బాధ కలుగుటచేత నీవు ఆమెపై ఆగ్రహము చెందవద్దు. పైగా, ఆమె చెప్పినట్లు చేయుము బాధితులకు ఆశ్రయుడు, ఉత్తమోత్తముడైన నారాయణుని ప్రార్థింపుము. సర్వ దేవతలకు, బ్రహ్మకు, నీ పితామహుడైన మనువుకు, యితర స్వర్గవాసులకు ఆశ్రయుడైన ఆ భగవంతుని పాదములే శరణ్యమని తలచి ఆశ్రయింపుము. భగవంతు నితో మాత్రమే అనుబంధము పెంచుకొనుము. అతని రూపమును కాంచి, నామము నుచ్చరింపుము భగవంతుని ప్రార్థింపుము అతడు నీ విచారమును పోగొట్టగలడు. నిన్ను ఓదార్చుటకు మరొక మార్గమేమియు నాకు కానరాదు''

తన శ్రేయస్సుకై తల్లి చెప్పినది ఆచరించుటకు దృఢముగా నిశ్చయించుకొనెను. తన తండ్రియున్న నగరము విడిచిపెట్టి, తపస్సు యెట్లు చేయవలెనో తెలియక సంచరించుచుండెను. నారదుడు తన యోగశక్తిచేత ధ్రువుని విషయము తెలుసుకొనెను. బహుశః అతనికి తన పూర్వ జన్మలో భగవంతుని అన్వేషించుచు బాలుడుగా సంచరించిన విషయము గుర్తుకు వచ్చి యుండవచ్చు తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''ఈ బాలునికి సహాయపడవలెను ఇతడు క్షత్రియుడు, సవతి తల్లి మాటలు యితనికి బాధను కలిగించెను''. ధ్రువుడు ఉన్నచోట నారదుడు ప్రత్యక్షమై, ఆ బాలుని తలపై చెయ్యివేసి ఆశీర్వదించెను నారదుడా బాలునితో యిట్లనెను ''నీవు పసి బాలుడవు. నీకు అయిదు సంవత్సరములు మాత్రమే. బొమ్మలతో ఆటపాటలందు గడపవలసిన వయస్సు నీది. నీకు జరిగిన అవమానమును, నీ మనస్సుపై దాని ప్రభావమును చింతించుటకు తగిన వయసు నీకు లేదు ఈ లోకములో మంచీ చెడూ, మానావమానములు వారి కర్మం ఫలితమేగాని మరియొకటి కాదు. మానవుని భ్రాంతి చేతనే యివి కలుగుచున్నవి. భగవదనుగ్రహము నీకున్నచో, విచారము నీ చాయలకు రాదు. భగవదనుగ్రహమే కావలసినది. అది లేకున్నచో యెన్ని ప్రయత్నములు చేసిననూ అవి ఫలించవు. భగవంతుడు ప్రసాదించు సుఖ దుఃఖములను స్వీకరించుట నీ వంతు.

''నారాయణుని ఆశ్రయించమని నీ తల్లి నీకు చెప్పినది. నీవు తపస్సు చేసి నారాయణుని కనుగొనవలెనని తీర్మానించుకున్నావు. కుమారా! భగవంతుని మెప్పించుట సులభము కాదని నీకు తెలియునా? ఋషులు, యోగులు అనేక సంవత్సరములు తపస్సు చేసినప్పటికీ భగవంతుని చూడలేకుండిరి. ఇందుకు ధారణ అవసరము. త్యాగము, వైరాగ్యము, ఓర్పు చాలా అవసరము. ఒక జన్మనుండి మరొక జన్మకు యీ తపస్సు చేయవలయును అయినప్పటికీ, యింత చేసిననూ, భగవంతుని కనుగొనుట కష్టము. అందుచేత యీ

ప్రయత్నము విరమింపుము నీ మొండితనము వదలిపెట్టుము. కొంత కాలము తర్వాత చేయవచ్చును నీకు వృద్ధాప్యము వచ్చిన తర్వాత తపస్సు చేయవచ్చును. మానవుడు కొంత సుఖమును, కొంత దుఃఖమును అనుభవించవలెనని భగవంతుడు నిర్దేశించెను ప్రకృతి న్యాయమునకు యెదురు తిరుగుట సరికాదు జీవితములో సుఖములు అనుభవించుటచేత పుణ్యము తరుగునని, కష్టములు అనుభవించునపుడు పాపము తరుగునని జ్ఞానులు చెప్పుదురు అందుచే, సమదృష్టి కలిగి కష్ట సుఖములకు ప్రభావితము కాక యుండినచో, యీ రెండింటి నుండి విముక్తి కలుగును నీకన్న అదృష్టవంతుని చూచినపుడు, అతనిపై అసూయ చెందరాదు అతని యెడ ప్రేమ చూపవలెను మంచి గుణములు లేని వానిని చూచినపుడు, అతనిని అసహ్యించుకుని ద్వేషింపక, జాలిపడవలెను నీతో సమానమైన వానిని చూచినపుడు అతనితో స్నేహముగా నుండవలెను అటువంటి వ్యక్తి యెప్పుడూ విచారముగా నుండడు''

నారదుని మాటలు విని ధ్రువుడిట్లనెను ''మిమ్ములను కలుసుకొనుట నా అదృష్టము సుఖ దుఃఖములను గురించిన రహస్యములను తేటతెల్లముగా వివరించి, యీ రెండింటికి అతీతముగా యెట్లుండవలెనో విశదపరిచిన మిమ్ము కనుగొనుట నా సుకృతము అయినప్పటికీ, శిక్షణలేని క్షత్రియుడ నగుటచేత కాబోలు సురుచి మాటలు బాధ కలిగించి తీవ్రమైన అయిష్టత జనించుట చేత మీరు చెప్పిన మాటలు నాలో లోతుగా నాటుకొనలేదు అవి నన్ను ఆకట్టుకొనవలసి యుండెను కాని అట్లు జరుగలేదు. నా అమాయికత్వమునకు మన్నింపుడు. నేను భగవంతుని చేరు విధమును బోధించవలెను నేను ఉత్తమోత్తమ స్థితిని కోరుచున్నాను దానిని నాకు ప్రసాదించమని భగవంతుని ప్రార్థించెదను దయచేసి బోధింపుడు. మీరు బ్రహ్మకు పుత్రులని, వీణ మీటుతూ, మానవ కళ్యాణమునకై లోకములో సంచారము చేయుదురని వినియున్నాను నన్ను కరుణింపుడు''

బాలుని అమాయికత్వమునకు, అతని మధురమైన మాటలకు ముగ్ధుడై నారదుడు ధ్రువునికి సహాయము చేయ నిశ్చయించుకొనెను నారదుడిట్లనెను. ''నీ తల్లి సూచించిన మార్గము సరియైన మార్గము అది నీ కోరికను తీర్చును. అందరకూ ఆ నారాయణుడే ఆశ్రయుడు అతనిని ప్రార్థింపుము. అతని యందే నీ మనసును లగ్నము చేయుము అతనిని ప్రార్థించిన వారి కోర్కెలను అతడు తీర్చునని అందరూ యెరుగుదురు

''నీ మనసును నారాయణునిపై నిలుపుము నీ ప్రార్థనలను తప్పక వినును. నీ ప్రయత్నములు ఫలించుగాక!

''కుమారా! భగవంతుడు నిత్యము నివసియుండు యమునా నదీతీరమునకు వెళ్ళుము మధువనమను పవిత్ర స్థలమును చేరుము. రోజుకు మూడు పర్యాయములు యమునా నదిలో స్నానమాచరించి, ప్రాణాయామము చేయుచూ భగవంతుని రూపమును మనసులో ధ్యానింపుము. అతడు సులభముగా ప్రసన్నుడగును నేను నీకొక మంత్రమును బోధించెదను ఆ మంత్రమును నిత్యము ఉచ్చరించగా, భగవంతుడు నీ సమక్షమునకు వచ్చును. ఆ మంత్రము : ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ ఈ మంత్రమును పదేపదే ఉచ్చరించినచో భగవంతుడు నీ కోర్కెలను తీర్చును ఇదియే భక్తి యోగము, అన్ని యోగములకన్న సులభమైనది. మరియు నారాయణునికి అత్యంత ప్రీతికరమైనది''

అటు పిమ్మట నారదుడు వివరముగా భగవంతుని రూపమును వర్ణించుచుండగా ధ్రువుడు తన మనస్సునందు ఆ రూప ప్రతిబింబమును స్థిరము చేసుకొనెను. అనంతుడను సర్పముపై పవ్వళించియున్న నారాయణుని రూపములో అతని మనస్సు నిండియుండెను. నారాయణుని నాభినుండి పద్మము మొలకెత్తుట

కాని యెట్లు కీర్తించవలెనో తెలియకుండుటచేత కీర్తింపలేకుండెను. అతనికి పదములు దొరకుట లేదు. అందుచే నారాయణుడు, వేదములకు ప్రతిరూపమై మంచువలె తెల్లగానుండు శంఖముతో ఆ బాలకుని బుగ్గలు నిమిరెను శంఖము బుగ్గలను స్పృశించిన క్షణములో ధ్రువునికి జ్ఞానోదయమయ్యెను. మాటలను నేర్చెను. అతని మాటలు నారాయణుని వైభవమును వర్ణించు ఋషుల మాటలవలె నుండెను.

ధ్రువుడిట్లనెను. ''నాలో ప్రవేశించి నాకు మాట్లాడు శక్తినొసగిన నీకు చేతులు జోడించి నమస్కారము చేయుచున్నాను ప్రభూ! నాలో నిద్రించియున్న వాక్శక్తిని మేలుకొలిపినావు. ఇంద్రియములన్నిటియందు వ్యాపించి నీశక్తిచే వాటికి ప్రాణము పోయుచున్నావు. ఏకైక సత్యము నీవు మాయను, మహత్తత్వ అహం తత్వములను సృష్టించినది నీవు త్రిగుణములను, ఇంద్రియములకు అధిపతులను సృష్టించినది నీవు. నీవన్నిటిలో నీవు ప్రవేశించి, అరణిలో దాగియున్న అగ్నివలె నుందువు నిన్ను గురించిన సత్యము తెలియనివారు యీ మాయ నీకు భిన్నముగా నున్నదని తలచెదరు స్వప్నదృశ్యమును చూచుచున్నవానిని మేల్కొలిపి జాగ్రత్ స్థితిలోనికి తెచ్చినట్లు, బ్రహ్మకు దృష్టినిచ్చి యీ లోకమును చూచునట్లు చేసినావు. సర్వము నీవే అయి ఉండగా, యెవరైనను నిన్నెట్లు విస్మరించగలరు? నిన్ను పూజించువారికి జననమరణముల నుండి విముక్తి కలిగించెదవు అమాయిక ప్రజలు, తమ ఇంద్రియములను తృప్తిపరచుటకై నిన్ను కోరికలు కోరుచూ పూజించువారెంత దురదృష్టవంతులు! వారు మాయచేత మోసపోవుచున్నారు. కల్పవృక్షము వలె నీవు అమృతత్వము ప్రసాదించుచుండగా, నశ్వరమైన యీ శరీర మనుభవించే సౌఖ్యముల కొరకు ప్రాకులాడే మానవుడు దురదృష్టవంతుడు కాడా?

''నిన్ను తలచుచూ, నీగురించి కథలు వినుచూ, నీ భక్తులు చెప్పుకథలు వినుచుండగా ప్రాప్తించే బ్రహ్మానందానుభవము, బ్రహ్మస్థితిని పొందిన ఆనందమునకన్న మిన్న.

''కేవలము శారీరక సౌఖ్యముః సామాన్య మానవుడు, రథములో ప్రయాణించు వ్యక్తిని అకస్మాత్తుగా భూమిమీదకు మృత్యువనే కత్తితో విసరివైచినట్లుగా జీవించుచున్నారు అట్టివానికి బ్రహ్మానంద మెట్లుండునో యెన్నడూ తెలియదు. బ్రహ్మ స్థితిలో కలిగే ఆనందము నిన్ను నిత్యమూ చింతించుటవల్ల కలిగే బ్రహ్మానందమునకు సాటిరాదు. అటువంటపుడు, భౌతిక సుఖములలో ఓలలాడుతూ, చెట్టునుండి యెండుటాకులు రాలినట్లు వారి కాలము చెల్లిపోగానే మరణించు మానవులెంత దౌర్భాగ్యులో వేరే చెప్పవలెనా? రాత్రిపగలు నిన్నే చింతించునట్లు దయచేసి నన్ననుగ్రహింపుము నీ భక్తులైన సాధువుల సత్సంగమును నాకు ప్రసాదింపుము. వారి సాంగత్యములో, నీకథలనే వినుచు ఆనందముతో తన్మయత్వము పొందగలను ఆ విధముగా, యెట్టి బాధయులేక, దుఃఖభరితమైన జనన మరణ సముద్రమును దాటగలను.

''నీ భక్తుల సాంగత్యము కలిగిన వ్యక్తి, అశాశ్వతమైన యీ శరీరమును తనకు ప్రియమైన వారిని గురించి తలపక, సుఖముగా నుండును భార్య, పిల్లలు, యిల్లు, సంపద, వీటి ఆకర్షణకు లోబడక యుండును నాకైతే నీ దర్శన భాగ్యమును ప్రసాదించినావు. కాని యీలోకమునకు కారకుడైన నీ ఈశ్వర రూపము నాకు అవగాహన అగుటలేదు. దీనినిబట్టి, నా మనస్సునుండి కోరికలు పూర్తిగా తొలగలేదని స్పష్టమగుచున్నది ప్రళయానంత రము యోగసమాధిలో నిద్రిస్తున్న నీ రూపము నేను కాంచుటలేదు ఈ లోకమంతయు నీలోనికి ఉపసంహారమొంది, కాలమునకు మరొకరూపమైన అనంతుడు నీకు శయ్య అయ్యెను నీ నాభి నుండి బ్రహ్మ జన్మించెను ఈ దృశ్యమును ఊహించి నీకు నమస్కరించుచున్నాను

''నీవు పరమాత్మవు నేను యింకనూ జీవాత్మనే నీవు శుద్ధుడవు, జీవుడట్లుకాదు. కోరికలతో మలినుడై యున్నాడు. నీవు జ్ఞానమూర్తివి, జీవుడు అవిద్యతో నిండియున్నాడు. నీవు చైతన్యము, నీవులేని జీవుడు చైతన్యరహితుడు. నీకు నాశమనునది లేదు. జీవుడు భ్రాంతిచేత సతమతమగుచు యెప్పుడూ మార్పుచెందు చుండును నీవు సనాతనుడవు జీవుడు మరలమరల జన్మించును. నీవు గుణములను శాసింతువు, జీవుడు గుణములకు దాసుడు

''నీవు పరబ్రహ్మము, పురుషుడు, యీ లోకమునకు కారకుడనైన నీకు నమస్కారము''.

బాలుడైన భక్తుని చూచి సంతసించి నారాయణుడిట్లనెను. ''నీవు యీ క్లిష్టకార్యమును చేబట్టుటకు కారణము నేనెరుగుదును. నీవుకోరిన దానిని ప్రసాదించెదను. నీకు నేనొక శాశ్వత స్థానమును ఒసంగుచున్నాను.

''నీకు ఒసగబోయే స్థానము చుట్టూ సూర్యచంద్రులు పరిభ్రమించెదరు. ఆ స్థానమునకు సప్తర్షిమండలము, నక్షత్రములు ప్రదక్షిణము చేయును

''నీతండ్రి రాజ్యము వదలివేసిన తర్వాత, నీకు పట్టాభిషేకము చేసి, శాంతి నన్వేషించుచు వెళ్ళిపోవును. నీవు యెల్లపుడూ నాయందు, భక్తులయందు భక్తి కలిగి యుందువు. వారి సాంగత్యములో నీకు కాలము గడచును ముప్పదివేల సంవత్సరములు నీవు యీ రాజ్యము నేలగలవు. నీవు అనేక యజ్ఞములు చేసి, తిరిగి నన్ను చూడగలవు చివరకు నీవు నన్ను చేరగలవు''

నారాయణుడు అంతర్ధానమయ్యెను. ఏకాకిగా నున్న ధ్రువుడు, జరిగిన సంఘటనయందే జీవించుచూ, పదేపదే తలచుకొనుచుండెను తండ్రిపాలించు నగరమునకు తిరిగి వెళ్ళుటకు ఆ బాలుడు సంకల్పించెను. ఒకవిధముగా అతడు సంతోషించెను, కాని అతని హృదయము జరిగిన సన్నివేశములకు, అంతగా ఉప్పొంగ లేదు. తనలో తానిట్లనుకొనెను ''నేను నారాయణుని చూచితిని. అతడు నన్నాశీర్వదించెను. ఋషులైన సనకసనత్కుమారులకు కలుగని ఆనందము నాకు కలిగినది. తెలివితక్కువవాడనై మోక్షము ప్రసాదించమని అడుగనైతిని నా మనస్సు నిర్భాగ్యము నారదమహర్షి చెప్పినది సరిగా యున్నది. 'మానావమానములను గ్రహించుటకిది సరియైన వయసుకాదు' అతని మాటలు లక్ష్యపెట్టకుండుట నా తెలివితక్కువతనము మోక్షముకన్న అతి తక్కువైనదానిని భగవంతుడు ప్రసాదించెను. ఈ భూమిపై జీవితమనే బంధమునుండి విముక్తిని కోరవలసినది. కాని నేనట్లు చేయలేదు నాలో అహంకారము పూర్తిగా నిర్మూలము కాలేదు అందుకే నామనస్సు పరిశుద్ధముగ లేకుండెను నేనొక యాచకునివలె ప్రవర్తించుట నాకు సిగ్గుగా నున్నది''

42 ధ్రువతార

నారదుడు ధ్రువునితో మాట్లాడిన తర్వాత ఉత్తానపాదుని రాజభవనమునకేగెను రాజు అతనికి తగురీతి స్వాగతముపలికి గౌరవించి ఉచితాసనముపై కూర్చుండబెట్టిన తర్వాత నారదుడు రాజు నుద్దేశించి యిట్లనెను ''నీవెందుకు నిరుత్సాహముగా కనుపించుచున్నావు? నీ రాజ్యమునకేమైన ఆపద సంభవించినదా?'' రాజు ఒక పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచి యిట్లనెను ''నేను నిర్దాక్షిణ్యముగా ప్రవర్తించితిని నా భార్యయందు మోహావేశము వలన అయిదు సంవత్సరముల నాకుమారుడు నాదగ్గర నుండి వెళ్ళిపోవునట్లు చేసితిని అతడు అడవిలో తిరుగుచున్నాడు అతనికి ఆకలిదప్పులుండవా? లేతవయస్సులో నున్న ఆ బాలుడు అడవిలో కష్టములతో యెట్లు జీవించగలడు? భయంకరమైన అడవిలో, అడవిమృగములు, నక్కలు తమ పొట్టను బెట్టుకొనును నా ఒడిలో కూర్చొనగోరెను. కాని నా మోహాంధకారము చేత అతనికా అవకాశము విప్వలేదు నా నిర్లక్ష్యమునకు, నా భార్య పరుషవాక్కులకు మిక్కిలి బాధపడి నన్ను వదలి వెళ్ళిపోయినాడు అందుచేత నేను నిరుత్సాహముగా నుండుటలో ఆశ్చర్యమేమున్నది?''

నారధుడు చిరునవ్వు నవ్వి యిట్లనెను. ''నారాయణుని రక్షణలో నున్న నీ కుమారుని గురించి విచారింపపనిలేదు నీ కుమారుడు ఉత్తమోత్తమ వ్యక్తి కాగలడు. ధ్రువుని గొప్పతనము నీకు తెలియదు వానిని బాలుడని తలపోయు నీకు అతని భవిష్యత్తు అసలే తెలియదు దేవతలు సాధించలేనిదానిని నీ కుమారుడు సాధించును నీ బాలుని మూలముగా నీ పేరు చిరస్థాయిగా యీ లోకములో నిలుచును గొప్పవాడైన ధ్రువుని తండ్రిగా ఉత్తానపాదుడను పేరు ప్రసిద్ధిపొందును. విచారించవద్దు. ధ్రువుడు త్వరలోనే నీవద్దకు వచ్చును''

అయిదు నెలలు గడచినవి కాలము గడచుచున్నకొలది రాజు ఓర్పు తగ్గుచుండెను ఇంతలో అడవినుండి ధ్రువుడు తిరిగి వచ్చుచున్నా [illegible], రాజు ధ్రువునికి స్వాగతము చెప్పుటకు వెడలెను. రాజువెంట భార్యలు సునీతి, సురుచి, చిన్నకుమారుడు ఉత్తముడు కూడ ఉండిరి నగరసీమ సమీపించిన ధ్రువుని దూరమునుండి రాజు చూచెను రథము నుండి ఉత్సాహముతో ఉరుకువేసి, కనులవెంట ఆనందాశ్రువులు జాలువారగా, ధ్రువుని గాఢముగా కౌగిలించుకొనెను తండ్రికి, తల్లులకు ధ్రువుడు ప్రణమిల్లెను సురుచి ఆలింగనము చేసికొని, ఉద్వేగమొప్పగా గద్గద స్వరముతో ''దీర్ఘకాలము జీవింతువుగాక'' అని దీవించెను

సంవత్సరములు గడచెను ధ్రువుని రాజుగా పట్టాభిషిక్తుని చేసి, ఉత్తానపాదుడు రాజ్యమువదలి, తపస్సున కరణ్యమునకేగెను అనేక సంవత్సరముల తర్వాత, రాజ్యమును అత్యంత నైపుణ్యముతో పరిపాలించి, అనేక యజ్ఞములు, అశ్వమేధయాగము జరిపిన తర్వాత, ముప్పదివేల సంవత్సరములు పాలించితినని ధ్రువుడు గ్రహించెను. నారాయణుని మాటలు అతని మనసులో నిలిచియున్నవి: ముప్పదివేల సంవత్సరములు రాజ్యమేలిన తర్వాత, నారాయణుని పాదములచెంత సేరదేర్చుకొనవచ్చని చెప్పి [illegible] ్రను

త్వరలో తను పొందబోయే స్వేచ్ఛను తలచుకుని ధ్రువుడు ఆనందించెను. అతని కుమారునికి పట్టాభిషేకము చేసి, తపస్సు ఆచరించుటకు బదరికాశ్రమము వెళ్ళెను ఆత్మను కప్పియున్న యీ భౌతిక శరీరమును విడచుటకు తొందరపడుచుండెను యోగములో పూర్తిగా, యిదివరలో వలె, నిమగ్నమై తన పరిసరముల నెరుగక యుండెను

ఇంతలో మెరయుచున్న రథ మొకటి అతనివద్ద నిలిచియుండెను. అందుండి నారాయణుని సేవకులైన యిద్దరు దివ్యపురుషులు దిగిరి ధ్రువుడు వారిని గౌరవించగా, వారిట్లుపలికిరి. ''కొన్ని సంవత్సరముల క్రిందట, నీవు అయిదేండ్ల బాలుడుగా నున్నపుడు, నారాయణుని ప్రార్థించగా, స్వర్గములో ఒక ఉత్తమమైన స్థానమును నీకుప్రసాదించెను. నీ చుట్టు సూర్యచంద్రులు, సప్తఋషులు, నక్షత్రములు ప్రదక్షిణములు చేయుదురు అంతేకాక నీ ఉత్తమస్థితిని వారు యెన్నటికీ చేరుకొనలేరు మిగిలిన నక్షత్రములు, గ్రహములు స్వర్గములో ఒకస్థానము నుండి మరొక స్థానమునకు వెళ్ళుచుండును కాని నీవు స్థిరముగా నుండెదవు. కృపతో యీ రథమునెక్కి, నీకు నిర్దేశించిన స్థానమును చేరుకొనుము''.

రథము నధిరోహింపబోవుచుండగా, మృత్యుదేవత ధ్రువుని సమీపించి, వంగి యిట్లనెను ''ఓ ప్రభూ! నన్ననుగ్రహింపుము'' ధ్రువుడు, ''నీకు స్వాగతము'' అని పలికి, మృత్యుదేవత వంచిన శిరముపై తన పాదము నుంచి, రథములో ప్రవేశించెను

43 వేనుడు జన్మించుట

ధ్రువుని కుమారుడు ఉత్కలుడు అతడు గొప్పవేదాంతి చిన్నవయసునందే బ్రహ్మస్థితిని పొందెను అతడు సింహాసనమును, రాజరికపు డాబుదర్పములను లక్ష్యపెట్టకుండెను రాజ్యపాలనములో అతనికి ఆసక్తి లేకుండెను అతని అనాసక్తిని చూచి ప్రజలు అతడొక ఉత్తేజములేని అమాయికుడని యెంచిరి వేషధారణయందు అశ్రద్ధగా నుండుటచేత అతనిని చూచినవారు యెట్టి గౌరవమును చూపకుండిరి చివరకు ప్రకృతులు అతనికి రాజ్యపాలనలో యేమాత్రము నేర్పులేని వాడని భావించిరి అతని తమ్ముడైన వత్సరునికి వారు పట్టము గట్టిరి

వత్సరుని వంశీయులలో అంగుడనే రాజు ఒకడు జన్మించెను. అతడు అశ్వమేధయాగముజేసి రాజర్షిగా పేరుగాంచెను యాగానంతరము దేవతలు వచ్చి యజ్ఞ హవిస్సులో భాగమును తీసుకొనవలసి యుండెను కాని వారిని మంత్రములచే ఆహ్వానించినపుడు వారు రాకుండుటయేగాక తమ భాగమును తీసుకొనకుండిరి. అందరూ ఆశ్చర్యముచెంది, యజమానుడైన రాజును యిట్లడిగిరి ''ఓరాజా! మీరు అగ్నికి సమర్పించిన హవిస్సును దేవతలు స్వీకరింపకుండిరి. ఎట్టి పొరపాటు లేకుండ మేము యజ్ఞమును జరిపినాము. మా యందు యెట్టి దోషములేదు. మరి దేవతలు రాకుండుటకు కారణము తెలియకున్నది''.

రాజునకు చాలా విచారము కలిగెను. అక్కడ చేరియున్నవారి నుద్దేశించి రాజు యిట్లనెను. ''మీరందరూ చాలా తెలివిగలవారు, నా శ్రేయస్సును కోరువారు, నా దోషమేమిటో యెవరైనను చెప్పగలరా? ఈ స్థితిలో చెయ్యరానిదేదైనను చేయుట జరిగెనా? ఇటులెందుకు జరిగెనో నాకు తెలియుటలేదు ఎవరైనను యిట్లు జరుగుటకు కారణము చెప్పగలరా?''

వారిలో బుధులు యిట్లు పలికిరి ''ఓ రాజాధిరాజా! ఈ యాగనిర్వహణలో యెవ్వరూ నిన్ను నిందింపలేరు దీనికి కారణము మాకు తెలియును నీవు సద్గుణవంతుడవు, సందేహములేదు. కాని నీ

పూర్వజన్మలో పాపరహితుడవుకావు. ఆ కారణముచేత నీకు సంతానము కలుగకుండెను. నీకు మేము ఒక సహాయము చేసెదము పుత్రుని పొందుటకై నీవు మరొక యజ్ఞమును జేయుము నీచే పూజలందిన నారాయణుడు సంతోషించి నీ కోరికను తీర్చును. నారాయణుడే స్వయముగా మెచ్చుకుని నీకు పుత్రప్రాప్తి కలుగువట్లు ఆశీర్వదింపగా, అతనితో వచ్చు దేవతలు హవిస్సులో వారి భాగమును స్వీకరింతురు''.

నారాయణుని ప్రార్థించి గౌరవించుటకు మరియొక యజ్ఞము నిర్వహించు బాధ్యతను వారు స్వీకరించిరి. యాగము పరిసమాప్తికామన్న తరుణములో, బంగారు నగలను ధరించి చేతియందు బంగారు కలశములోనున్న రూపము అగ్నినుండి ఆవిర్భవించెను. ఆ కలశమును రాజునకు అందివ్వగా, అందు దివ్యపాయసమును రాజు కాంచెను అక్కడచేరిన వారు ఆశీర్వదింపగా రాజు ఆ పాయసమును రుచిచూసి, తన భార్య సునీతకు యిచ్చెను.

కొంత కాలమునకు ఒక పుత్రుడు జన్మించెను యాగఫలితముగా జన్మించిన యీ బాలుడు వేనుడు అధర్మమునకు నిలయమయ్యెను బాలుడుగా నున్నపుడే జీవులను బాధించి ఆనందించుచుండెను వయసు వచ్చిన తర్వాత వేటకై అడవి కేగుచుండెను తనకు యిష్టమైనపుడు వేటాడుచు, హాని కల్గించని సాధుజంతువులను చంపుచుండెను. అతని క్రూరత్వము చూచి ప్రజలతనికి దూరముగా తొలగుచుండిరి అతడు కనిపించినపుడు ప్రజలు ''క్రూరుడైనరాజు వేనుడు యిటు వచ్చుచున్నాడు'' అని తలచి అతనికి దూరముగా పారిపోయెడివారు. సహచరులతో ఆడుచున్నపుడు యెట్టి సంకోచములేక నిర్దాక్షిణ్యముగా వారిని చంపుచుండెను

రాజు తన పుత్రుని మంచి మార్గములో పెట్టుటకు అనేక ప్రయత్నములు చేసెను సామ, దాన, భేద, దండోపాయములను ప్రయోగించెను. కాని ప్రయోజనము లేకపోయెను అతని స్వభావమును మార్చలేకుండెను రాజు చాలా విచారముగా నుండెను తనలో తానిట్లనుకొనెను. ''పిల్లులేనివారియెడల భగవంతుడు చాలా దయకలిగి యుండును. ఎందుకనగా దుష్టుడైన కుమారుడు చేయు అకృత్యములు లేకుండుటచే వారు నిర్విచారముగా నుందురు. దుష్టుడైన కుమారునికి తండ్రి అయినాడు అపకీర్తికి, ప్రజల ద్వేషమునకు, తీరని మానసిక బాధకు గురియగును. ఒక దుష్టపుత్రునివలన యింటికి, కుటుంబమునకు, దేశమునకు హాని కలుగుటచేత, తెలివిగలవారు పుత్రుడు కావలెనని కోరరు

''కాని నా గురించి నేను ఆలోచించగా, భగవంతుడు నాకు సద్వర్తన కలిగిన పుత్రునికి బదులు యీ దుష్టపుత్రుని యిచ్చి మేలు చేసెనేమోయని తోచుచున్నది ఈ కుమారుని కారణముగా నాకు సంతోషము లేకుండుటచేత యీ జీవితముపై విరక్తి కలుగుచున్నది. ఇట్టి దుర్మార్గుని కన్న పాపమునకు తలయెత్తుకుని సజ్జనులలో సంచరించలేకపోవు చున్నాను. సత్పుత్రుడు కలిగిన తండ్రి యింత తొందరగా సన్న్యాస మార్గమును స్వీకరించడు నా కుటుంబముతో మరికొంత కాలముండెడి అనుబంధము దుష్టుడైన యీ పుత్రుని కారణముగా యిప్పుడే తెగిపోయెను

రాజు చాలా విచారములో మునిగియుండుటచేత, యెవ్వరునూ అతనితో మాట్లాడలేకుండిరి

ఒకరోజురాత్రి నిద్రరాకుండుటచే పక్కపై అటునిటు పొరలు చుండెను అకస్మాత్తుగా ఒక నిశ్చయమునకు వచ్చెను. నిర్భాగ్యుడైన అంగరాజు తన శయ్యను విడిచి, దానితోపాటు ఇంటిని, ఇల్లాలిని సమస్తమును వదలిపెట్టి

ఆ నగరము నుండి వెళ్లిపోయెను మరి యెన్నడూ అతడు తిరిగి రాలేదు.

రాజు నిర్గమనముతో రాజ్యములోని ప్రజలు దుఃఖితులైరి పుత్రుని దుర్మార్గము రాజు యిట్లు ప్రవర్తించుటకు కారణమని వారు తెలుసుకొనిరి. అంగరాజు శాంతి నన్వేషించుచు వెళ్ళిపోయెను మంత్రులు, తదితరులు ఋషుల వద్దకు వెళ్ళి సలహా యివ్వలసినదని ఋషుల నడిగిరి. రాజ్యమునకు రాజుఉండవలెను. అందుచే అయోగ్యుడైనప్పటికీ దుష్టుడైన వేనుని రాజుగా చేయక తప్పదని ఋషులు సలహా యిచ్చిరి.

44 వేనుని రాజ్యపాలనము

రాజ్యములో భయాందోళనలు తాండవించెను ఇంతకు పూర్వమే దుష్టుడుగా పేరుగాంచిన వేనుడు, రాజు అయిన తర్వాత మరింత క్రూరముగా ప్రవర్తించుచుండెను. అధికారము, దానికి తోడు అమితమైన సంపద, యీరెండూ కలిసి అతని అహంభావమును యినుమడింపజేసినవి పెద్దలయెడ గౌరవము లేకపోయెను, సరికదా వీలు కలిగినపుడు వారి నవమానించుచుండెను. మిక్కిలి అహంభావము, క్రూరత్వము, నిర్దాక్షిణ్యము గల రాజుగా ప్రఖ్యాతికెక్కెను ఎచ్చటనూ హోమములు, యాగములు జరుగకూడదని ఆజ్ఞ యొసగెను

బుద్ధిమంతులు కొందరు సమావేశమై యీ అరాజక పరిపాలనను ఆపుచేయటుకు మార్గములను పరిశీలించిరి రోజురోజుకూ అరాజకము మితిమీరుచుండెను వారు సందిగ్ధావస్థలో పడిరి ఇప్పటివలె రాజు తన అరాజక పరిపాలనను కొనసాగించినచో, భరింపజాలరు రాజ్యములో రాజు లేకున్న బందిపోటు దొంగలు దోపిడిదొంగలు దేశములో ప్రవేశించి ప్రజలను బాధపెట్టెదరు రాజ్యములో రాజు ఒకడు ఉండవలసి వచ్చుటచేత వేనుడు రాజుగా నియమితుడయ్యెను అతడా పదవికి అనర్హుడని తెలిసియున్నప్పటికీ, పరిస్థితులు దారుణముగా దిగజారునని యెవరూ ఊహించలేదు ప్రతిఒక్కరి భయాందోళనలకు అతడే కారణము. వారిలో ఒకరు, రాజైన వేనుడితో మాట్లాడి, అతనికి కర్తవ్యమును తెలిపినచో బాగుండునేమో యని వారు భావించిరి ధ్యత వహించిరి. అందుచేత తిరిగి పరిస్థితిని చక్కబెట్టుట వారి బాధ్యతయని గుర్తించిరి

మంత్రులు ఋషుల వద్దకు వెళ్ళిరి. ఋషులు చేతనైనంత వరకు సహాయము చేయుట కంగీకరించిరి రాజు వద్దకు వెళ్ళి, అతి కష్టముతో వారి ఆగ్రహమును నిగ్రహించుకుని, మృదు వచనములతోనిట్లు పలికిరి ''కుమారా! మేము చెప్పునది జాగ్రత్తగా వినుము నీ జీవితము, నీ సంపద, నీ పేరు ప్రఖ్యాతులు ప్రమాదములో చిక్కుకుని యున్నవి త్రికరణశుద్ధిగా — మనస్సు, వాక్కు, కార్యము ఒకటిగా నుండుట — ధర్మము నాచరించినచో గొప్పతనము చేకూరును నీవు యిప్పుడాచరించు చున్న ఆధర్మ పరిపాలన నీకుగాని దేశమునకు గాని క్షేమముకాదు నీ ప్రజలను రక్షించవలెనుగాని బాధపెట్టరాదు ధర్మమును, భగవంతుని లక్ష్యపెట్టని రాజు నరకము పాలగును నీవు యజ్ఞములు చేసి దైవమునకు ప్రీతి కల్గించవలసి యున్నది నీవు చేయుటలేదు సరికదా, చేయబోవు వారిని చేయకుండ ఆపుచేసితివి నీవు తప్పుగా నడచుకొనుచున్నావు మా సలహా పాటించి, నీ విధానములు మార్చుకొనుము ఇప్పటికైనను మించిపోయినది లేదు మా మాటలను విన్నచో నీకు, నీ ప్రజలకు క్షేమము కలుగును దుష్టపరిపాలన విడిచిపెట్టి, అందరికీ మేలు చేయుము'' వారి

విన్నపములను రాజు వేనుడు పెడచెవిని పెట్టెను అతిడిట్లనెను. ''నేనుకాదు, మీరు అధర్మమార్గము ననుసరించుచున్నారు. మిమ్ములను రక్షించుచున్న నన్ను వదలి, నాకు బదులుగా మరొక దైవమును మీరు పూజించుచున్నారు. దైవమునకు ప్రతిబింబము రాజు, అందుచే రాజును దైవముగా పూజించ వలెను మరియొకరిని కాదు స్వర్గవాసులందరికీ రాజు శరీరమే గృహము, అందుచేత రాజునైన నన్ను మీరందరూ పూజించవలసియున్నది. నేను నారాయణుడను, అత్యుత్తమ గౌరవము నందుకొనుటకు తగినవాడను ఈ సత్యము తెలియని ప్రజలే నరకమునకు వెళ్ళెదరు, నేను కాదు మీరందరూ భర్తలయెడ ప్రేమలేవి భార్యలవంటివారు మీరు చెప్పే యజ్ఞపురుషుడెవరు? అతడు రాజు ఇకముందు యజ్ఞములను నన్ను గౌరవించుటకు జరుపవలెను నాకు హోమములు, నా పేరిట ఆహుతి చేయవలెను మీ రాజునైన నన్నుతప్ప యింకెవరినీ పూజించుటకు వీలులేదు''

వేనుని మాటలకు ఋషులు దిగ్భ్రాంతి చెందిరి కొంతసేపు అతని వైపుచూచి, యీ దుర్మార్గుడు రాజుగా నున్నంతవరకు దేశభవిష్యత్తు యెట్లుండునో యని యోచించిరి ఇంతవరకు నిగ్రహించుకున్న వారి ఆగ్రహము, వేనుని మాటలకు, అతడు కురిపించిన అవమానములకు ఒక్కసారిగా బయటికి వచ్చెను వారిలో వారిట్లనుకొనిరి. ''ఇతడు మరణించక తప్పదు

''యజ్ఞేశ్వరుడైన నారాయణునితో సమముగా తనను యెంచుతున్నాడు ఆ విధముగా తన విధిని తానే నిర్ణయించుకున్నాడు తన అహంభావమునకు భగవంతునిచేత యింతకుమునుపే విహతుడైనాడు ప్రజలను రక్షించుటకు యీ వేనుని మనము నాశనము చేయవలెను''

వారు మనస్సులో మృత్యుదేవతను ఆహ్వానింపగా, మృత్యువు వేనుని ప్రాణములను హరించెను తిరిగి చూడక ఋషులు వారి ఆశ్రమములకు వెళ్ళిపోయిరి

45 పృథు మహారాజు

. కొంతకాలము గడచెను. దేశమును పాలించు రాజు లేకపోవుటచేత, ప్రజలను దోచుకొనుటకు యిదియే సమయమని యెంచి బందిపోటు దొంగలు నగరములో ప్రవేశించిరి. ఒకరోజు సరస్వతీ నదీ తీరమున ఋషులు కూర్చుని యుండగా, దూరముగా ధూళిమేఘమును చూచిరి వారు కుతూహలముతో దీనికి కారణమేమై యుండునా అని పరిశోధింపసాగిరి. రాజు లేకుండుటచేత నగరమును దోచుకుని బందిపోటుదొంగలు గుర్రములపై తిరిగి వెళ్ళుటచేత రేగిన ధూళియని వారు కనుగొనిరి రాజ్యములో రాజు లేకపోవుట యెంత కీడును కలిగించునో ఆ ఋషులు గ్రహించిరి ఈ పరిస్థితి కలుగుటకు కొంతవరకు తాము బాధ్యులమని విశ్వసించి, ఆ రాజ్యములోని ప్రజలను యీ దౌర్భాగ్య స్థితి నుండి కాపాడుటకు యేదైన చేయవలసియున్నదని వారు తలచిరి. ఆ రాజ్యములోని ప్రజలు దుర్మార్గుడైన వేనుని పరిపాలనలోను, ఆ తర్వాత బందిపోటు దొంగలచేతను మిక్కిలి యిక్కట్లకు పాలయిరి.

అంగరాజు భార్య సునీతకు తన కుమారుడైన వేనునిపై విశేషమైన ప్రేమ యుండుటచే అతని భౌతిక

కాయమును దహనపరచుటకు ఆమె అంగీకరించదని ఋషులకు తెలియును. ఆమెకున్న మాంత్రిక శక్తులచే తను, ఔషధములచేతను, ఆ మృతదేహమును కాపాడుచుండెను. ఋషులు ఆమెవద్దకు వెళ్ళి, వేనుని మృతశరీరము నిమ్మని అడిగిరి. ఋషులు ఆ మృతదేహమందు తొడలను చిలకగా, అందునుండి అనాకారిగా నల్లగా నుండు పురుషుడు ఉద్భవించెను. ఆ పురుషుడు వేనునిలోని దుష్టత్వము మూర్తీభవించినట్లుండెను. అతనిని నిషాదుడను పేరుతో పిలుచుచుండిరి. అతని వంశీయులు నిషాదులుగా పేరొందిరి.

ఆ తర్వాత ఋషులు మృతదేహము కుడిభుజమును మొదట చిలికి, పిమ్మట యెడమ భుజముగూడ చిలికిరి. వాని నుండి ఒక పురుషుడు ఒక స్త్రీ జన్మించిరి. వారు నారాయణుడు, లక్ష్మీదేవి అవతారములు. వారిని ఋషులు పొగడి యిట్లనిరి. ''ఈ పురుషుడు పృథువు అనుపేరుతో, యీ స్త్రీ అర్చిస్సు అను పేరుతో వ్యవహరింతురు. వారు భార్యాభర్తలుగా జీవించి, యీలోకములో ప్రఖ్యాతి గాంచెదరు. పృథుచక్రవర్తి అత్యంత వైభవముగా రాజ్యము పరిపాలించును.''

పృథువు జన్మించి నందుకు సంతోషించి, బ్రహ్మాది దేవతలు యీ గొప్ప సంఘటనను తిలకించుటకు భూమికి దిగివచ్చిరి.

పృథువు జన్మించినపుడు, స్వర్గములో మేళ తాళములు మ్రోగెను. సిద్ధులు భూమిపై పుష్పవర్షము కురిపించిరి. భూమికి దిగివచ్చిన బ్రహ్మ, దేవతలు, దేవర్షులు క్రొత్తగా పుట్టిన ఆ బాలుని చూచిరి. ఆ బాలుని కుడిచేయిని పరీక్షించి, బ్రహ్మ యిట్లనెను. ''ఆహా! ఈ బాలుని చేతియందు చక్రము, పాదములందు పద్మచిహ్నములు గలవు. ఇతడు నారాయణుని అవతారముగా లోకమును రక్షించుటకు వచ్చెను.''

పెరిగి వయసు రాగానే పృథువు పట్టాభిషిక్తుడయ్యెను. ప్రతిఒక్కరు పృథుమహారాజుకు కానుకలు తెచ్చిరి. నదులు, సముద్రములు, పర్వతములు, వృక్షములు, గోవులు, పక్షులు, లేళ్ళు కూడ కానుకలు తెచ్చెను. ఆకాశము, భూమి, సకల జీవరాసులు కానుకలు తెచ్చెను. సింహాసనముపై కూర్చునియున్న పృథువును నదీ జలములచేత అభిషేకించగా, అతని ముఖము ప్రకాశమానముగా నుండెను. అతని ప్రక్కనే భార్య అర్చిస్సు కూర్చొనెను.

దేవతలు, ప్రత్యేకమైన వస్తువులను కానుకలుగా సమర్పించిరి. ఉత్తరదిక్కునకు అధిపతియైన కుబేరుడు, గంధర్వులు ఒక అందమైన ఆసనమును కానుకగా నిచ్చిరి. చంద్రునివలె తెల్లగా నుండు ఛత్రమును వరుణుడు కానుకగా తెచ్చెను. వాయువు చామరములను, ధర్ముడు ఒకమాలను కానుకలుగా నిచ్చిరి. ఇంద్రుడు కిరీటమును, యముడు సంయమనమను దండమును కానుకగా నిచ్చిరి. వేదరక్షితమైన కవచమును బ్రహ్మ కానుకగా నివ్వగా, చదువుల తల్లి సరస్వతి ముత్యాల దండను కానుకగా నొసగెను. నారాయణుడు చక్రమును, అతని భార్య లక్ష్మి సంపదను యిచ్చిరి. రుద్రుడు ఖడ్గమును, పార్వతి రక్షణ కవచమును కానుకలుగా నొసంగిరి. చంద్రుడు తెల్లని గుర్రములను, త్వష్టరుడు రథమును యిచ్చిరి. అగ్ని ధనుస్సును, సూర్యుడు తన కిరణములవలె ఉండు అమ్ములను యిచ్చిరి. భూమి పాదుకలను యిచ్చెను. ఈ పాదుకలు యెక్కడికైనను గొనిపోగలవు. స్వర్గవాసులు తమ పూలతోటల నుండి ప్రతిదినము పువ్వులను పంపుచుండిరి. నృత్యసంగీత వాద్యములను దేవతలు కానుకగా నొసంగిరి. మరియు సంకల్పించినంతనే అదృశ్యమగు శక్తిని కూడ ప్రసాదించిరి. ఋషులు ఆశీర్వదించిరి. సముద్రము శంఖములను రాజునకు సమర్పించెను. నదులు, అతడు వెళ్ళునపుడు సులభముగా దాటుటకు మార్గము నిచ్చుచుండెను.

సూతవంది మాగధులు పృథువు వైభవమును కీర్తింప మొదలిడిరి పృథుచక్రవర్తి నవ్వి హెచ్చు స్వరముతో పలికెను. వర్షాభ్ర గర్జనమువలె అతని స్వరము అందముగా నుండెను. అట్టి స్వరముతో నిట్లనెను ''మీ మధురమైన మాటలతో కూడిన పొగడ్తలను చాలింపుడు పరిపాలనలో నేర్పు సంపాదించిన వాడను కాను. మీరు నాపై వర్షించు పొగడ్తలకు అర్హత పొందుటకు నేను కృషిచేయవలసి యున్నది నన్నుకాక, భగవంతుని కీర్తింపుడు నేను ఉత్తమ ప్రభువుగా ఋజువైన తర్వాత మీరు నన్ను మీ యిష్టము వచ్చినట్లు పొగడవచ్చు ఇప్పుడుకాదు మీ పొగడ్తల నందుకొనుటకు అర్హులు అనేకమంది యిక్కడ సమావేశమై యుండగా, నన్ను మీరు లేదు.

''వినయ సంపన్నుడైన యే వ్యక్తికూడను, మున్ముందు కలుగబోయే మీరు చెప్పిన గుణములను యిప్పుడు అంగీకరింపలేడు ఎంతో గొప్పతనము, అత్యంత నైపుణ్యము, కీర్తి ప్రఖ్యాతుల నార్జించి యున్నప్పటికీ, వినయముకల్గిన వ్యక్తి తన యెదుట యితరులు తన్ను పొగడుట కంగీకరింపడు మీరు నన్ను అదేపనిగా పొగడుచుండుటచేత నాకు లజ్జగా ఉంటున్నది కాబట్టి మీరు యీ పని మానివేయుడు''

పృథువునకు పట్టము గట్టిన తర్వాత, అతడు లోకరక్షకుడై ప్రఖ్యాతి పొందునని ఋషులు ఆశీర్వదించిరి

46 పృథువు ఆగ్రహము

రాజుగా పట్టాభిషిక్తుడైన పృథువును 'లోకరక్షకు'డని దేవతలు పిలిచిరి ఆ మాటల వెనుకనున్న అర్థమును గుర్తించిన రాజు, ముందు కర్తవ్యము చాలా క్లిష్టమైనదని కనుగొనెను అతడు ప్రజలు కృశించి మిక్కిలి నీరసించి యుండుట చూచెను వారు సరియైన ఆహారము, పోషణ లేక మిక్కిలి బాధలలో నుండిరి ఆ ప్రజలు రాజుతో నిట్లనిరి ''ప్రభూ! దయచేసి మాకు ఆహారమును ప్రసాదించండి తొఱ్ఱలో నున్న అగ్నిచేత చెట్టు దగ్ధమైనట్లు, మేము ఆకలి అనే అగ్నిచేత మెల్లగా దహించుకు పోవుచున్నాము మా ప్రధానాంగములు బాధపడుచుండుట చేత మేము పని చేయలేకపోవుచున్నాము మాకు అన్నము పెట్టండి పూర్వపు రాజు భుజములను ఋషులు చిలకగా, మీరు జన్మించి మమ్ము రక్షించి ఉద్ధరించెదరని వినియున్నాము. ఈ ఆకలి బాధనుండి మమ్ము రక్షించి కాపాడవలెను''.

పృథువు ఒక క్షణము యోచించెను. ఆరోగ్యమును, పోషణను యిచ్చే ధాతువులను భూమి నమిలివేసినదని, అవి తిరిగి మొలకెత్తకుండ చేయుచున్నదని రాజు గ్రహించెను ఈ కారణము చేత భూమిపై ఆగ్రహము చెంది, శిక్షింపనెంచెను. తన విల్లందుకొని ఒక అమ్మును భూమికి గ్రుచ్చుకొనునట్లు వదలెను భూమాత భయపడి గోవురూపము ధరించి రాజు నుండి పారిపోయెను. తోకనెత్తి వణకుచున్న కాళ్ళతో ఆ గోవు భూమి అంతటా పరుగిడెను క్రోధముతో కనులు యెఱ్ఱబడగా, రాజు గోవును వెంబడించెను. గోవు పర్వత సానువుల క్రిందగా వెళ్ళి, లోయలలో ప్రవేశించి, అక్కడ నుండి దట్టమైన అడవిలో చొరబడి రాజునుండి తప్పించుకొనుటకు యత్నించెను కాని రాజు అలుపులేక గోవును వెంబడించుచునే యుండెను ఎక్కడకు వెళ్ళినను, గోవు వెనుదిరిగి రాజు తనను వెంబడించుట చూచుచుండెను. ఎవరూ తనను రక్షించువారులేరని గోవు తెలుసు కొనెను చివరకు రాజు పాదములపైబడి యిట్లనెను. ''దయచేసి నన్ను రక్షింపుము. నీవు ధర్మప్రభు

వువు. ఈ విధముగా నావంటి స్త్రీని వేధించుట తగదు. స్త్రీహత్య మహాపాపమని నీకు తెలియును. ఆమెలో దోషమున్నప్పటికీ చంపరాదు నేను నీకు యెట్టి హాని చేయకున్నప్పటికీ నన్ను చంపబూనుకున్నావు. నన్ను చంపినట్లయిన, నీ రాజ్యము నెక్కడ ప్రతిష్ఠించుకొనగలవు''.

పృధు విట్లనెను. ''భూమాతా! నీవు తప్పు మార్గములో నున్నావు. అందుకే నిన్ను శిక్షింప బూనుకున్నాను. మానవులు చేయు యజ్ఞములలో హవిస్సులో నీకు భాగము యిచ్చినప్పటికీ, తిరిగి నీవు ఆహారము నిచ్చుటలేదు. నీ విధిని నీవు నిర్వహించకపోవుటచేత నిన్ను శిక్షించవలసి యున్నది గోవు రూపములో గడ్డిని మేయు చున్నప్పటికీ, పాలను పిదుకుట లేదు. నీవు స్వార్థముతో ప్రవర్తించుచున్నావు నా పరిపాలనను నువ్వు ధైర్యముగా విస్మరిస్తున్నావు చాలా కాలము క్రిందట బ్రహ్మ నీకొసగిన ఆరోగ్యదాయులైన మూలికలను నీలో నిముడ్చుకున్నావు. నా ప్రజలు ఆకలితో బాధపడుచున్నారు వారి ఆకలిని తీర్చి సముదాయించవలెను. ఇతరుల శ్రేయస్సు తలంచని వారిని, మొగివారైనా ఆడవారైనా సరే రాజు చంపవలసినదే, అట్లు చంపినను పాపముగా పరిగణింపరు నాకు ధర్మశాస్త్రము తెలుసును. అందలి రహస్యములను నీవు నాకు బోధించనక్కర లేదు! నిన్ను చంపుటకు నాకెట్టి సంకోచములేదు నిన్ను చంపి నీ మాంసమును ప్రజలకు ఆహారముగా యిచ్చెదను. యోగముచేత తిరిగి నేను రాజ్యమును ప్రతిష్ఠించగలను''

క్రోధముతో నిండిన కనుబొమలు, పిడుగువంటి స్వరము, బాణమును యింకా యెత్తి యుంచుటను జూచి భూమాత వణకసాగెను ఆమె యిట్లనెను. ''నీవు ఉత్తమోత్తమ ప్రభువువని యెరుగుదును జీవులకు, జడములకు నిలయముగ నన్ను సృష్టించినావు వీరందరికీ నన్ను తల్లిని జేసినావు నీవే నాపై ఆయుధములు ప్రయోగించిన, యిక నన్ను రక్షించువారెవరు? సముద్రములో అట్టడుగున నేను మునిగి యున్నపుడు, నీవు వచ్చి నన్ను లేవనెత్తి , సముద్రముపైన ప్రతిష్ఠించినావు ఆనాటి ఆదివరాహమే నీవు ఈనాడు మానవరూపములో నన్ను, నాపిల్లలను రక్షించుటకు వచ్చినావు కాని, నేను చూచునదేమి? నా ప్రభువు, నా స్వామి బాణముతో నన్ను చంపుటకు బెదిరించుచున్నాడు ప్రభువు లీలలు నావంటి సామాన్య వ్యక్తులు అవగాహన చేసుకొనలేరు నాపై కరుణ చూపుము

''నా మొరను జాగ్రత్తగా వినుము. తేనెటీగ అనేక పుష్పములనుండి ఒకొక్క బిందువును తెచ్చి తేనెను తయారుచేయును ఇట్లు చేయుటకు ఆ యీగ యెంతో శ్రమ పడును జ్ఞాని సత్య ... ... పలువురు వ్యక్తుల నుండి సమకూర్చుకొనును వానిని తాను జీర్ణము చేసుకుని జ్ఞానమును ప్రభవింప జేయును. అటులనే, నా నుండి పొందుటకు, యెంతగానో ప్రయత్నము చేయవలసి యున్నది ఈ లోకము నుండి మంచిని పొందుటకు మానవులకు ఋషులు అనేక విధులను నిర్ణయించిరి అనేక యాగములు, కర్మలు పరలోకప్రాప్తికై యేర్పరచిరి సరియైన మార్గములో నడచి పూర్వులు నిర్ణయించిన విధులు శ్రద్ధతో పాటించిన వారు తప్పక లాభమును పొందగలరు ప్రజలందరూ ధర్మపరులైనపుడు, ఋషులు నిర్దేశించిన వానిని వారు చేయుచుందురు

''కాని కాలక్రమములో వేనుని వంటి పాపాత్ములు నన్ను పాలింపదొడగిరి ఈ భూమిపై పాపము విస్తృతమయ్యెను దొంగలు, దుర్మార్గులైన రాజులు నన్ను వేధింపగా, నన్ను రక్షించువారు లేకపోయిరి. ఆ విధముగా ప్రతిఒక్కరు నన్ను విస్మరించుటచేత, బ్రహ్మ కానుకలుగా యిచ్చిన విలువైన మూలికలు, యితర పోషకపదార్థములు, అనర్హులచేతిలో దుర్వినియోగమగుచున్నవని గ్రహించితిని ప్రజలు యీ ధాతువులను,

మూలికలను యితర పదార్థములను వినియోగించుట కనర్హులని తలచి, వానిని నేను దిగమ్రింగితిని. నేను వానిని దాచివేసితినని నీవు అనుట సమంజసముగనే యున్నది. ఈ భూతలముపై అవి యిక మొలకెత్తలేవు. ఇక నానుండి ఉత్తమమైన వానిని బయటకు తెచ్చుట నీ చేతిలో నున్నది. నీవు సరియైన ప్రక్రియ చేత నాలోనున్న వాని నన్నింటినీ బయటికి తెప్పించగలవు.

''నేను పాలను పిదుకుటకు నాకొక దూడనిమ్ము. నీవు సరియైన పాత్ర నొకదానిని తెచ్చినచో, అందు పాలను పిదుక వచ్చును. పాలను పిదుకుటకు తగిన వ్యక్తిని చూడుము నా ఉ చేసినచో వర్షపునీరు నిలుచును, లేకున్న నీరు ప్రవహించిపోయి బీడుభూమిగా నుండును''. భూమాత మాటలను పృథుమహారాజు వినుచుండెను. అతని చేతినుండి అమ్ము, భుజమునుండి అప్రయత్నముగా విల్లు జారి క్రిందపడెను అతని నేత్రములు ఆలోచనా పూరితములయ్యెను. పృథు వామెతో నిట్లుపలికెను ''భూదేవీ! నీవు పలికినది సమంజసముగా నున్నది. నీ నుండి ఎక్కువ లాభమును పొందుట నాకర్తవ్యమై యున్నది మానవుడు కృషి చేయవలెను. విన్ను దున్ని, విత్తనములు నాటి, మొక్క అయిన తర్వాత పోషించవలసి యున్నది స్వర్గవాసులు ఆయా ఋతువులలో వర్షములు కురిపించగా, మానవుల కృషికి నీవు తగిన ఫలితము నివ్వెదవు నీ విలువను మానవులు విస్మరించిరి విస్మరించినను నీవు లాభమొనగూర్తువని వారు తలంచిరి ''భూదేవి ఓర్పు'' అనే నానుడి చిరకాలముగా వాడుకలో గలదు అట్టి నీ ఓర్పు నశించినదనగా, యీ లోకము పాపభూయిష్ఠమైనదనుట స్పష్టము విచారించవద్దు నేను సరిదిద్దెదను''

47 భూదేవి నుండి పాలుపిండుట

చాలా సేపు తనలో తాను ఆలోచించి, మనువును దూడగాచేసి తాను స్వయముగా పాలుపిదుకుటకు నిశ్చయించుకొనెను. భూమాతనుండి ఆమెలో దాగియున్న మూలికలు, విలువైన ధాతువులను, తన ప్రజల ఉపయోగార్థము, పిండసాగెను. ప్రతిఒక్కరితో సరియైన దూడ, పిదుకువాడు ఉన్నచో, ఆమె నుండి వారు కోరినదానిని పొందవచ్చునని చెప్పెను

జ్ఞానులు ఆమెనుండి జ్ఞానమును పిదికిరి బృహస్పతిని దూడగజేసి, ఋషులు వేదము లను క్షీరమును పిండసాగిరి. ఈ క్షీరము నుంచుటకు వాక్కు, శ్రవణము, మనస్సులతో జేసిన పాత్రను వినియోగించిరి దేవతలు ఇంద్రుని దూడగా నొనర్చి ఒక బంగారుపాత్రలో ఆమె నుండి సోమరసము (అమృతము), వీర్యము, ఓజస్సు, బలమును పిండిరి. దైత్యులు, దానవులు ప్రహ్లాదుని దూడగాజేసి, ఒక యినుపపాత్రలో సుర, ఆసవములను నింపిరి గంధర్వులు అప్సరసలతో కలిసి, విశ్వావసును దూడగా జేసి పిదుకగా పద్మములతో చేసిన పాత్రయందు సంగీతమను క్షీరము లభించెను. ఆ సంగీతము మధురమైన స్వరములతో కూడి వినుటకెంతో రమ్యముగా నుండెను.

పితృదేవతలు అర్యముని దూడగా చేసి పిదుకగా, కాల్చని మట్టిపాత్రలో గుర్రములకు ఆహారమైన గవ్యము లభించెను. కపిలుని దూడగా జేసి సిద్ధులు భూమినుండి అణిమాది సిద్ధులను గ్రహించిరి విద్యాధరాదులు యథేచ్ఛగా ఆకాశములో విహరించు శక్తిని సంపాదించిరి. కింపురుషులు మయుని దూడగాచేసి, మాయ అనే

క్షీరమును పిదికిరి

యక్ష, రాక్షస, భూతపిశాచములు రుద్రుని దూడగను, పుర్రెను పాత్రగను జేసి, ద్రాక్షరసము రక్తము కలిపిన ద్రవమును పిదికిరి సర్పములు తక్షకుని దూడనుజేసి భూమి నుండి విషమును గ్రహించినవి. పుట్టను పాత్రగా జేసినవి. గోవులు యెద్దును దూడగా జేసి, కావలసినంత పచ్చగడ్డిని రాబట్టినవి.

వృక్షములు రావిచెట్టును దూడనుజేసి, ప్రాణాధారమైన రసమును భూమినుండి గ్రహించినవి హిమవంతుని దూడగాజేసి పర్వతములు భూమినుండి శంఖములు, యితర విలువైన వస్తువులను లభింపజేసుకొనెను

భూమాతనుండి ప్రతిఒక్కరూ వారికి కావలసిన వానిని పొందిరి; వారు, వారిలో ఉత్తముని దూడగా నియోగించిరి

భూమాత సమృద్ధిగా అందరకూ యిచ్చిన కానుకలకు పృథువు సంతోషించి, ఆమెను తన ప్రియపుత్రికగా స్వీకరించెను. అప్పటినుండి, భూమాత పృధ్వియను పేరు పొందెను.

తన వింటి కొప్పుతో పర్వత శిఖరాగ్రభాగమును పగులగొట్టి, ఆ మట్టితో భూమిలోని బొరియలను పూడ్చి సమతలముగా నుండునట్లు చేసెను ప్రజల హృదయములను చూరగొన్న మొట్టమొదటి రాజు పృధువు. అప్పటినుండి దేశమును పరిపాలించు రాజులను 'రజన్' అని పిలుచుచుండెడివారు ప్రజలను రంజింపచేయుటచేత యీపేరు సార్థకమయ్యెను. 'రంజయతి ఇతిరాజ'. పృథువు ఆది రాజు అయ్యెను

48 తొంబదితొమ్మిది అశ్వమేధములు

సరస్వతీ నది ఒకచోట మలుపు తిరిగి యుండుట గమనించవచ్చును. ఈ స్థలము వద్ద నదీ ప్రవాహవ మళ్ళి తూర్పు దిక్కుగా ప్రవహించుట ప్రారంభమగును. ఇచ్చట నుండియే దృషద్వతి యను నది సరస్వ కలిసి ప్రవహించును ఈ రెండునదుల నడుమ ఒక ప్రదేశము గలదు. దేవతలు ఆ ప్రదేశమును పవిత్రమై భూమిగా పరిగణించి, బ్రహ్మావర్తమనుపేరుతో పిలుచుచుండిరి.

ఆ పవిత్ర స్థలమందు అశ్వమేధ యాగములు జరుపుటకు పృథుమహారాజు నిశ్చయించెను. మహారాజు నిశ్చయము వినిన ప్రజలు ప్రతి ఒక్కరును వలసిన వస్తువులను కానుకలుగా తెచ్చిరి. భూమి గోవు రూపము ధరించి, యజ్ఞశాలలో అవసరమైన వస్తువులనన్నిటిని, పాలు, వెన్న, హవిస్సు, యితర పవిత్ర వస్తువులను, పిదుకసాగెను. నదులు యజ్ఞశాలవరకు ప్రవహించి, ద్రాక్షరసము చెరుకు రసము నందిచ్చెను. వృక్షములు తేనెతో నిండిన ఫలముల నిచ్చెను. సముద్రము విలువైన వజ్రము, కెంపు, నీల, పచ్చ, మొదలైన రాళ్ళను, పర్వతములు నాలుగు రకములైన భోజన పదార్థములను తెచ్చియిచ్చెను. ఆహూతులందరూ చేతుల నిండుగా కానుకలను తెచ్చి రాజునకు యిచ్చిరి.

నారాయణుడు, బ్రహ్మ, మహాదేవుడు, దిక్పాలకులు, దేవర్షులు, గంధర్వులు, అప్సరసలు యజ్ఞశాలకు

విచ్చేసిరి తొంబది తొమ్మిది యజ్ఞములు పూర్తి అయ్యెను.

నూరు యజ్ఞములు పూర్తిచేసి, 'శతక్రతుడు' గా పేరొంది ఇంద్రపదవిని పొందిన ఇంద్రుడు, తన స్థానమునకు భంగము కలుగునేమోయని ఆందోళన చెందెను. పృథుమహారాజును అందరూ శ్లాఘించగా, అతని వైభవమును జూచిన ఇంద్రునకు అసూయ కలిగెను ఒక మానవుడు తనకంటె గొప్పవాడగుట ఇంద్రుడు సహించలేకపోయెను అందుచేత నూరవ యజ్ఞమునకు ఆటంకము కల్గించి పూర్తి కాకుండ చేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను

నూరవ యజ్ఞము జరుగుచుండగా, ఇంద్రుడు పాషండుని వేషము ధరించి, యజ్ఞాశ్వమును దొంగిలించెను ఆవేషము ఒక కవచముగ పనికివచ్చెను అందరకూ అతడొక పవిత్రమైన సాధువువలె గోచరించెను. పృథువు కుమారుడు దొంగిలించిన వానిని పట్టుకుని యజ్ఞాశ్వమును రక్షించుటకు సన్నద్ధుడయ్యెను అత్రిమహర్షి రాకుమారునికి యజ్ఞాశ్వముతో నున్న ఇంద్రుని జూపెను యువకుడైన రాకుమారుడు దొంగను వెంబడించెను. దగ్గరకు వెళ్ళుసరికి, కాషాయ వస్త్రములను ధరించి శరీరమునకు బూడిద పూసుకుని జడలు కట్టియున్న సన్యాసిని కాంచెను. పొరపాటున ఒక సన్యాసిని వెంబడించుచున్నానని తలచి, అతనికెట్టి హానియు కలిగింపకుండెను తిరిగివచ్చిన యువరాజుతో అత్రి యిట్లనెను ''కుమారా! ఈ యజ్ఞాశ్వమును దొంగిలించిన వాడు ఇంద్రుడు అతడు దేవతగా నుండుటకు అనర్హుడు. అతనిని చంపుటయే తగిన శిక్ష ఆ విధముగా చేయుటకు సంకోచింపవద్దు'' మరల రాకుమారుడు, దైవమున కపచారము గావించు ఇంద్రుని వెంబడించుటకు వెళ్ళెను అశ్వమును వదలి ఇంద్రుడు అదృశ్యమయ్యెను విజయముతో యజ్ఞాశ్వమును తీసుకుని రాకుమారుడు యజ్ఞశాలలో ప్రవేశించెను అతని విజయమునకు సంతోషించి రాకుమారుని 'విజితాశ్వ'డను పేరుతో పిలుచుచుండిరి మరొక పర్యాయము ఇంద్రుడు తన జిత్తులను ప్రయోగింప యత్నించెను అకస్మాత్తుగా యజ్ఞశాలను చీకటి ఆవరించెను ఆ చీకటిని తోడుపాటు చేసుకుని, కట్టుకొయ్యకు బంగారు గొలుసతో గట్టిన అశ్వమును గొలుసుతో సహా దొంగిలించెను అక్కడచేరిన ఆహూతులకు అత్రి ఇంద్రుని చూపెను మరల ఇంద్రుడు సన్యాసివలె వేషము ధరించుటచేత, విజితాశ్వుడు మరొకసారి అతడు పవిత్రుడని తలచి మోసపోయెను. తిరిగి అత్రిచే ప్రేరేపితుడై, తేలికగా మోసపోయినందుకు క్రోధావిష్టుడై, విజితాశ్వుడు తన వాడి బాణమును ఇంద్రునిపై ప్రయోగించెను అశ్వమును వదలి ఇంద్రుడు అదృశ్యమయ్యెను.

ఇంద్రుని నక్కజిత్తులు ప్రజలపై తీవ్రప్రభావమును కలిగించెను అతని వేషము ఆకర్షకముగా నుండి మోసపుచ్చుచుండెను. అందరినీ ఆకట్టుకునే రూపము గలిగి పరమ పవిత్రుడనే భావము అందరికీ కలిగించెను; కాని అట్టి పవిత్రత అతనిలో లేకుండెను అయితే యింద్రుడవలంబించిన యీ పద్ధతులను ప్రజలు వారి స్వార్థ స్వప్రయోజనములకు అనుసరించుచుండిరి. ఆషాఢభూతులు, దొంగసన్యాసులు యీ భూమిపై సంచరింప మొదలిడిరి. నిజమైన సన్యాసులకు దొంగ సన్యాసులకు భేదము తెలియకుండెను

పృథువు యిదంతయు జూచి, ఇంద్రునిపై ఆగ్రహము చెందెను. విల్లమ్ములను స్వీకరించెను. అతని కోపమును జూచిన ఋత్విక్కులు బాణమును సంధింపకుండ ఆపుచేసిరి, వారిట్లనిరి ''ఓరాజా! ఇట్లు చేయుట తగదు. నీవు యజ్ఞదీక్షితుడవు. నీవు యింకొకరిని చంపుటకు వీలుకాదు, వేదవిహితమైన కర్మలు శాసించిన తప్ప అట్లు చేయుట సమంజసము కాదు అయితే, మేము శక్తివంతమైన మంత్రములచేత ఇంద్రుని యజ్ఞశాలకు రప్పించి, అతనిని అగ్నికి ఆహుతి చేసెదము''. ''అట్లే జరుగనిండు'' అని పృథువు పలికెను వారు ఆ మంత్రముల నుచ్చరింప బోవుచుండగా బ్రహ్మ అడ్డుపడి యిట్లనెను ''మీరు తలపెట్టినది సమజంసము

కాదు. వీరు రప్పించి ఆహుతి చేయనున్న ఇంద్రుడు నారాయణుని అవతారము. అందుచేత అతనిని అవమానింపదగదు ఆకూతి స్వాయంభువమనువుల మనుమడైన యజ్ఞుడు ఆ మన్వంతరమందు ఇంద్రుడుగా నుండెను. నారాయణుడే యజ్ఞుడుగా అవతరించెను ఇంద్రుడు ధరించిన వేషములు యెట్టి తీవ్ర పరిణామములు కల్గించెనో గమనించుడు ఈ పాషండ వేషమును పాపులకై సృష్టించెను వీటి మూలమున పాపము, మోసము వృద్ధిచెందును. ఈ పాపమును మరింతగా అభివృద్ధి చెందనీయవద్దు నీ నూరవయజ్ఞము పూర్తిగాకుండా నివారించుటకు ఇంద్రుడు తలపెట్టెను, నీవు ఇంద్రునితో సమానమగుదువని అతడు భావించెను ఇంద్రునిపై నీ ఆగ్రహమును విడిచిపెట్టుము మీరిద్దరూ నారాయణుని అవతారములు. మీరు యిద్దరూ స్నేహితులు కాలేరా? యజ్ఞమున కంతరాయము కలిగిన విషయము మరచిపొమ్ము క్రోధము చేత నీమనస్సు కలుషితము కారాదు. క్రోధము మానవునిలోని సమత్వభావమును నశింపజేయును క్రోధమునకు ఆస్కారము కల్గించినచో భ్రమ భ్రాంతులకు లోనగుదువు. నామాట వినుము

''దేవతలు చాలా మొండివారు. యజ్ఞమున కాటంకము కల్గించుటకు వారు తిరిగి ప్రయత్నించెదరు ఇంద్రుడు వేయు వివిధ వేషములను మానవు లనుసరించుటచేత, ధర్మము పతనము చెందు ప్రమాదము కలదు. ఈ వేషములు ఆషాఢభూతులను ఆకర్షించి, మానవునికి సహజముగా నుండు ధర్మబుద్ధి అంతరించు ప్రమాదమేర్పడును. ఇంద్రుని యెడల కోపమును మరచిపొమ్ము. ఇక, నూరవయజ్ఞ సమాప్తి గురించి విచారింపకుము మేము నీవు యజ్ఞము పూర్తి చేసినట్లుగా పరిగణించి, యజ్ఞప్రసాదమును అందించెదము''

బ్రహ్మ మాటలను పృథువు వినెను. ఇంద్రునిపై కోపము పోయెను తన సంకుచిత బుద్ధికి సిగ్గుపడి, ఇంద్రుడు పృథువు పాదములపైబడి విశాలభావము నలవరచుకొనెను. పృథ్విపై చక్రవర్తియైన పృధు మహారాజా స్వర్గలోకమునకు రాజైన ఇంద్రుని కౌగిలించుకొనెను.

సంవత్సరములు గడచెను. తనకు వృద్ధాప్యము వచ్చినదని పృథువు తలచెను పుత్రులకు రాజ్యమును వదలి, భార్యతో అడవికేగెను పవిత్ర స్థలములన్నిటినీ దర్శించిన కొంతకాలమునకు తన శరీరమును వదలిపెట్టవలసిన సమయము ఆసన్నమైనదని తెలుసుకొనెను. ఒక ఆశ్రమములో స్థిరపడి, తనకు విముక్తిని కలిగించే యోగము నాచరించుచుండెను

తన భర్త శరీరమును వదలిపెట్టగా, అర్చిస్సుకూడ భర్తతో చితాగ్నియందు ప్రవేశించెను.

పృథువు భూమిని పుత్రికగా స్వీకరించుటచేత యీ భూమికి పృథ్వి అనుపేరు కలిగెను.

49 ప్రాచీన బర్హి

పృథుమహారాజు అడవికేగిన తర్వాత అతని కుమారుడు విజితాశ్వుడు రాజ్యము పాలించెను. అతని నలుగురు తమ్ములను నాలుగు దిక్కులకు పంపి వారా ప్రాంతములు పాలించుటకు యేర్పాటు చేసి, రాజ్యమువంతనూ విజితాశ్వుడు పాలించుచుండెను విజితాశ్వునికి నభస్వతి భార్య వారి కుమారుడు హవిర్ధనుడు. ఇతడు మిగిలిన పిల్లలవలెగాక భిన్నముగా నుండెను యౌవనమునందే రాజ్యపాలనమునందు

ఆసక్తిలేక,పాలన వ్యవహారములందు చిక్కుకుని యుండుటకు తన అయిష్టతను ప్రకటించెను. ముక్తికై తపస్సు చేయుటకు అతడు అరణ్యమున కేగెను.

హవిర్ధనునకు, రాజ్యము విసర్జించుటకు ముందు హవిర్ధని యనుభార్య వలన ఆరుగురు పుత్రులు కలిగిరి. వారిలో జ్యేష్ఠుడు బర్హిష్మదుడు. అతడు సాగరరాజు కుమార్తె శతద్రుతిని వివాహమాడెను. ఆమె అత్యంత సౌందర్యవతి, వారి వివాహ సమయమున, అగ్ని చుట్టూ ప్రదక్షిణము చేయునపుడు ఆమె సౌందర్యమునకు ముగ్ధుడై అగ్నిదేవుడామెను కోరెనని చెప్పుదురు.

శతద్రుతికి పదిమంది కుమారులు కలిగిరి. వీరు ప్రచేతస సోదరులని పేరు గాంచిరి. దైవభీతి, ధర్మశాస్త్రధ్య యనము, నారాయణుని యందు భక్తితో వారు పెరుగుచుండిరి. ఈ కార్యములను కొనసాగించమని తండ్రి ప్రేరేపించగా, వారు సముద్రములో ప్రవేశించి ఘోర తపస్సు చేయమొదలిడిరి

రాజైన బర్హిష్మదునకు యజ్ఞములు చేయుటయందు విశేషమైన నమ్మకముకలదు. యజ్ఞములు చేయుట యందుండే అభిలాషచేత, యెల్లప్పుడూ వాటియందు నిమగ్నుడై, ఒక యజ్ఞము తర్వాత మరొక యజ్ఞము చేయుచుండెను కొంతకాలమునకు అతనికిదొక మూఢనమ్మకమాయెను. ఒక యజ్ఞము పూర్తి అయిన మరుక్షణమే మరొక యజ్ఞము మొదలుపెట్టుచుండెను. ఒకానొక సమయమున యీ భూమి అంతయు యజ్ఞములలో వాడుకొను కుశలతో నిండియుండెను. కుశలు భూమినంతయు ఆక్రమించి, కుశల అగ్రభాగము తూర్పుదిక్కుగా నుండుటచేత, రాజునకు ప్రాచీన బర్హిష్మదుడను పేరు కలిగెను

తన కుమారులందరూ సముద్రములో తపస్సు చేయుచుండగా, బర్హిష్మదుడు యజ్ఞములు చేయుటలో నిమగ్నుడై యుండెను నారద మహర్షి జాలి తలచి తనలో విట్లనుకొనెను. "సజ్జనుడైన యీరాజు జీవితమంతయు కర్మకాండల యందే వ్యర్థము చేయుచున్నాడు. ఇవి ముక్తికలిగించుటకు సహాయము చేయవు. ఇంతకన్న సులభమైన భక్తి మార్గమును తెలిపి రక్షించెదను".

నారదుడు బర్హిష్మదుని వద్దకు వెళ్ళెను. నారదుని తగువిధముగా గౌరవించి, ఉన్నతాసనముపై కూర్చుండ బెట్టి, అతని పాదములవద్ద కూర్చుండెను. నారదుడు రాజును దేశ క్షేమమడిగి తెలుసుకుని యిట్లనెను. "ఓరాజా! నీవు అనేక యజ్ఞములు జరుపుటలో నిమగ్నుడవై యున్నట్లు నాకు గోచరించుచున్నది. కాని యీ కర్మకాండలవలన నీవు మోక్షమును పొందలేవు. ఈ లోకములో మానవులు కోరునవి రెండు: దుఃఖనివృత్తి, సుఖప్రాప్తి. కర్మకాండలు చేయుటవలన యీ రెండునూ సమకూరవని జ్ఞానులు చెప్పుదురు. ఈ రెండునూ కాక, వేరే యింకేదైన ప్రయోజనమునకై యీ కర్మకాండలను జరుపుచుంటివా? ఏ ప్రయోజనముకొరకై నిర్విరామముగా యజ్ఞములను జరుపుచుంటివో చెప్పుము". నారదుని మాటలు విని రాజు యిట్లనెను. "ప్రభూ! కర్మకాండలో మునిగిన నేను, వేరే ప్రయోజనము గురించి ఆలోచించకుంటిని. ఈ రోజువరకు మోక్షమనునది నామనస్సునందు ప్రవేశించలేదు. మోక్షము లభించుటకు నేనేమి చేయవలెనో దయచేసి నాకు తెలుపగోరెదను ఈ కర్మలయందు నిత్యము నిమగ్నుడవగుట చేత యితర మార్గములు, అనగా యోగములను గురించి నేను తలంపకుంటిని ఒక్క పర్యాయమైనను మోక్షము గురించిన ఆలోచన నాకు కలుగలేదు

"మానవుడు అనేక రకములైన రాగములందు చిక్కుకొని యున్నాడు: భార్యపై , పిల్లలపై అనురాగము, ఇంటిపై మమకారము, సంపద రాజ్యములయందు అపేక్ష. తెలివితక్కువతనము, అజ్ఞానముచేత పరలోక

మును చేరుటకు మార్గములను తెలియలేకున్నాడు. ఈ లోకములోని వ్యవహారములందు తగుల్కొని యుండుటచేత, యీ జీవితము తర్వాత మరొక జీవితము, మరొక లోకము ఉన్నవని, అందుకు ప్రయత్నము సలుపవలెనని యెరుగడు ప్రభూ! ఇంతకాలముగా నేనీవిధముగానే యున్నాను. మీ మాటలు విన్న తర్వాత నాకు మోక్షము గురించిన ఆలోచన కలిగినది. ఇంతవరకు కర్మలయందే ఉండుటచేత ఆలోచించుటకు సమయము లేకుండెను. ఇదంతయు మోక్షమునకు దారి చూపజాలదని మీరు చెప్పగా గ్రహించితిని. నేనిప్పుడేమి చేయవలెను? ఈ కర్మబంధము నుండి విముక్తి పొందు మార్గమును నాకు బోధించవలెను. ఇప్పుడున్న మూఢనమ్మకము విడనాడి నన్ను నేను రక్షించుకొనవలెనన్న, నేనేమి చేయవలసి యున్నది? నాకు సహాయము చేయవలెను''.

నారదుడీ విధముగా పలికెను. ''అనేక యజ్ఞములు ఆచరించుట వలన సముద్రపుటొడ్డున ఉండే యిసుక రేణువులను లెక్కబెట్టుట తేలికగును. నీవు యింతవరకు సాధించినదేమిటో యెరుగుదువా? నీకు చూపించెద ను''. ప్రాసాదపు పైభాగమునకు నారదుడు రాజును తీసుకువెళ్ళెను. అతని యోగశక్తిచేత రాజు యింతవరకు యజ్ఞముల కర్పించిన గోవులను నారదుడు రప్పించి రాజునకు చూపించెను.

నారదుడు యిట్లనెను. ''చూడుము, యజ్ఞము పేరిట వేలకువేలు గోవులను వధించితివి. నీపై పగ తీర్చుకొనుటకై నీ మరణము కొరకు వేచియున్నవి. చాలా ఆగ్రహముతో ఇనుపకడ్డీల వలె ఉన్న తమ వాడికొమ్ములతో నిన్ను పొడుచుటకు పొంచియున్నవి''

రాజు గోవులను, నారదుని చూచెను ఒక్కపలుకైనను పలుకకుండెను తిరిగి ప్రాసాదము క్రిందకు రాజును తోడ్కొని నారదుడు వచ్చి యిట్లనెను. ''నీకు పురంజనుని వృత్తాంతము వివరించెదను. ఇది యీ పర్వతములంత ప్రాచీనమైనది. జాగ్రత్తగా విని ఆనందించుము. అతిచక్కని కథ అపురూప సుందరునికి, సుందరీమణికి సంబంధించినది కూర్చుని నేను చెప్పునది వినుము''

50 పురంజన వృత్తాంతము

ఒకప్పుడు పురంజనుడను ప్రఖ్యాతిచెందిన రాజు కలడు అతనికి ఒక స్నేహితుడు కలడు ఈ స్నేహితుని చేతలనుగాని, వాటి నాచరించు పద్ధతిగాని యెవ్వరూ తెలుసుకొనలేకుండిరి అందుచేత అతనిని 'అవిజ్ఞాతు' డని పిలుచుచుండిరి అతని ఉనికి యెవ్వరికీ తెలియకుండెను. అతనిని తలచి రమ్మని కోరితే తప్ప అతడు అగుపించెడివాడు కాడు. పురంజనుడు, అవిజ్ఞాతుడు గొప్ప స్నేహితులు వారిద్దరినీ 'విడదీయరాని' వారుగా లోకులు పరిగణించుచుండిరి వారు యెప్పుడూ కలిసియుండెడివారు ఇట్లు చాలా కాలము జరిగెను

కాలము గడచిన కొలది పురంజనునిలో అశాంతి పెరిగెను అవిజ్ఞాతుడెప్పటివలెనే శాంతిగా నుండెను స్నేహితుడైన అవిజ్ఞాతుడు వారించుచున్నప్పటికీ, పురంజనుడు యింటినీ, స్నేహితుని వదలి యింకొక నూతన వసతి గృహము నన్వేషించుచుండెను తాను పాలించుటకు తగిన నగరము కొరకు లోకమంతయు గాలించెను చాలాకాలము అట్టి నగరమును వెదకుచు సంచరించుచుండెను చాలా ప్రదేశములు తిరిగెను

కాని అతడు కోరుకున్నది లభించలేదు. చాలా నగరములను చూచి వానిలో నివసించుటకు ప్రయత్నించి, అవి తాను పాలించుటకు యోగ్యముగా లేవని తలచి చాలా విచారించెను. ఇంకనూ వెదకుచు తిరుగుచుండెను.

ఇట్లు తిరుగుచుండగా హిమాలయ పర్వతము దక్షిణ సానువులందు ఒక నగరమును కనుగొనెను అది చాలా అందముగా ఉండెను. ఆ నగరమునకు తొమ్మిది ద్వారములు. అనేక స్తంభములు, చుట్టూ బ్రహ్మాండమైన ప్రాకారమును కలవు. నగరముచుట్టూ కందకము, నగరములో అందమైన తోటలు గలవు. నగరములోని గృహములు అత్యంత సుందరముగా నుండెను వానిని బంగారము, వెండి, యినుముతో నిర్మించి, లోపల విలువైన నవరత్నములు పొదిగినారు. ఏడు అంతస్తుల మేడ ఒకటి కలదు. వీధులు విశాలముగను, పొడవుగను ఉండెను. అంగడివీధులు ద్యూతగృహములు పెక్కుగలవు. పట్టు పగడములతో అలంకరించిన స్తంభములు ప్రతిచోట కన్పించుచుండెను ఆ నగరము పేరు భోగవతి.

ఆ నగరమును ఆనుకొని స్వర్గతుల్యమైన తోట ఒకటి కలదు. స్వర్గములోనున్న వృక్షములన్నియు అచ్చట గలవు. పక్షులు, తుమ్మెదలు మధురమైన సంగీతము విన్పించుటలో పోటీపడుచుండెను. అచ్చట ఒక సరస్సు గలదు. ఆ సరస్సు మీదుగా చల్లని పిల్లవాయువులు వీచుచుండెను. ఆ వాయువులు అసంఖ్యాకమైన పువ్వుల పరిమళముతో నిండియుండెను. సరస్సు ఒడ్డుమన్న వృక్షములు చల్లని నీడ నిచ్చుచూ ఆ ప్రదేశమునకు అందము చేకూర్చుచుండెను. మామిడి తోటలో కోకిలలు మధుర గానమును విన్పించుచుండెను. ఆ ప్రదేశ సౌందర్యమునకు తన్మయము చెందుచు పురంజనుడు అచ్చట సంచరించుచుండెను

ఇంతలో అతనికి కనుచూపు మేరలో ఒక అందమైన స్త్రీ కన్పించెను. ఆమె ఒక అప్సరసయని అతడు తలచెను. ఆమె ఆకారము చాలా ఆకర్షణీయముగా నుండెను. ఆమె కనులు, ముఖము, పెదవులు, పిరుదులు, అందమైన కుచములు మత్తెక్కించునట్లుగా నుండెను. ఆమె నేత్రములు అటు నిటు చూచుచుండెను, సీతాకోకచిలుక రెక్కల నాడించినట్లు, ఆమె కనురెప్పలు ఆడుచుండెను ఆమె అతనివైపు చూచి, తర్వాత అతనికి దూరముగా దృక్కులను మరల్చెను ఆమె చెవులకు ధరించిన కాంచన తాటంకములు చెవిలో రహస్యములు చెప్పగా, ఆమె సిగ్గుపడుచుండెను. నల్లగా నున్న ఆమె నడచి కదలుచుండగా, ఆమె రూపము చూపరుల నాకట్టుకొనుచుండెను.

ఆమెనే చూచుచు, ఆ స్థలములో పురంజనుడు నిలబడి అతుకుకొనిపోయెను. ఒక క్షణము తర్వాత తెప్పరిల్లి, ఆమె వెంట నున్న పరిచారకులను కాంచెను. పదిమంది పరిచారకులు, ఒక్కొక్క పరిచారకునకు నూరుమంది సఖులు ఉన్నట్లు అతనికి తోచెను. అయిదు శిరస్సులు కలిగిన నాగుపాము ఒకటి ఆమెను రక్షించుటకా యన్నట్లు, ఆమె ముందు నడచుచుండెను.

ఇతరుల నుండి దృష్టిని మళ్లించి, పురంజనుడు తిరిగి ఆమెనే చూచుచుండెను ఆమె కళ్లతో మాట్లాడు తీరు, నిట్టూర్పులు విడిచినపుడు ఆమె కుచములు పైకి క్రిందికి యెగసే తీరు, వాటిని పట్టుపయ్యెదతో కప్పుటకు ప్రయత్నించి విఫలమైన తీరు, బొటన వ్రేలితో నేలపై వ్రాయు చిత్రముల తీరు, యివన్నియు అతని ఉనికి ఆమెకు అయిష్టము కాదని, పైగా ఆమెకు కూడ తనయందు వ్యామోహము కలదని పురంజనుడు గ్రహించెను ఆమె పెదవులపై చిరునవ్వు మెరయగా, అతడామె చేరువకు వెళ్ళెను. ఆమెతో మాట్లాడకున్న యిక బ్రతుకలేనని అతడు నిశ్చయించుకునెను.

అతడామె నిట్లడిగెను ''నీవు యెవరో తెలుసుకొనగోరుచున్నాను నీవు చాలా అందముగా నున్నావు లేడి కనులవలె భయముతో నున్న నీ కనులు నాకు పిచ్చెక్కించుచున్నవి. అవి పద్మ దళములవలె నున్నవి నీవు యెవరి పుత్రికవు? ఎచ్చటనుండి వచ్చితివి? ఏ ప్రదేశమునకు చెందినదానవు? ఈ భూమిపై నున్న అందచందములను తిలకించుటకు స్వర్గము నుండి దిగి వచ్చితివా? ధర్ముడనకు భార్యనైన హ్రీ వా? లేక మహాదేవుని భార్య, భవాని వా? బహుశః నారాయణుని భార్యయైన లక్ష్మీదేవివి కావచ్చు. నీ అందము అసామాన్యమైనది ఏమిటి ఆలోచించుచున్నావు? నీవు ఆలోచనలో మునిగియుండగా, యీ పద్మము నీ చేతి నుండి క్రిందపడుట గమనించకుంటివి. నీ పాదములు భూమి నంటి యుండుటచే నీవు స్వర్గము నుండి రాలేదని గోచరించుచున్నది నీవు యీ భూమికి చెందిన దానవే అందము చేత నన్ను ఆకట్టుకొనుటకు నీవు వర్తించు తీరు నన్ను బానిసగా చేసినవి. నీ అందమైన నల్లని కనులకు నేను వశుడ నయినాను నీవు నా దానవు కాగలవా? నీ ప్రేమలో పడినాను. నాకు భార్యవై సంతోషపెట్టుము ఈ పరిచారకులు - పదిమంది పురుషులు, వారివెంట నున్న వందల కొలది స్త్రీలు, యెవరో చెప్పుము. నీ ముందు యీ భయంకరమైన పాము యెల్లప్పుడూ ఉండుట యెట్లు సాధ్యమగును? నాకు అంతయూ గందరగోళముగా నున్నది. నీ కనులెత్తి నా వైపు చూడుము''

చిరునవ్వుతో, మాటలు తడబడగా, ఆమె యిట్లనెను ''నేను యెవరో, నన్ను యెవరు సృష్టించిరో నాకు తెలియదు. ఈ నగరమునకు చెందిన దాననని, యిక్కడ నివసించుచున్నానని మాత్రమేనాకు తెలియును ఈ నగరము నెవరు నిర్మించిరో కూడ నాకు తెలియదు

''ప్రభూ! ఈ పురుషులు నా సహచరులు. వారి సహచరులైన యీ వందలాది స్త్రీలు నాకునూ చెలులే. ఈ అయిదు శిరస్సుల పాము నేను నిద్రించునపుడు యీ నగరమును రక్షించుచుండును. ఇది యెల్లపుడూ నాతో నుండును. నీవు నా వద్దకు వచ్చుట నా మహద్భాగ్యము. నీవు సౌఖ్యము నన్వేషించుచు యిక్కడకు వచ్చితివి నేను, నా స్నేహితులతో కలిసి, నీ కోర్కెలను తీర్చగలను. నీవు యీ నగరమునకు ప్రభువుగా నుండవచ్చును. నేను నీకు తోడుగ నీ ప్రక్కనే యుండెదను. విందుగా నూరు సంవత్సరములు ఆనందనమును గ్రోలుచు నీవు ఉండవచ్చును. నాకు భర్తగా నుండదగిన ఆదర్శ పురుషుడవు. ఇంద్రియ సుఖములయెడ విముఖత కలిగి, యెప్పుడూ మృత్యువునే తలచుచు భవిష్యత్తునే ఆలోచించుచూ ఆందోళన చెందే పురుషులతో నేను యెన్నడూ సుఖముగా ఉండలేను. అట్టి పురుషులు నాకు ప్రియులు కారు. రేపటి గురించి ఆలోచన కాని, మృత్యువనగా భయముగాని నీకు లేవు వర్తమానములో కలిగే సుఖముతో నీవు సంతృప్తి చెందెదవు. స్త్రీ పురుషుల మధ్య ప్రేమను మించిన దేదియు లేదు. ఆ సుఖము మరి దేనివల్లను కలుగదు. నీవు నన్ను కాంక్షించుచున్నావు, నేను నీయందు ప్రేమ కలిగియున్నాను. నాతో వచ్చి యీ భోగవతీ నగరములో యితర ఆలోచనలు లేకుండ సంతోషముగా జీవించుము''

51 పురంజనుని సుఖ జీవితము

ఆమె పేరు పురంజని ఆమె పురంజనునితో నవ ద్వారములున్న ఆ నగరములో నివసించుచుండెను. ఆ రాకుమారినే అంతరంగమున నిత్యము నిలుపుకొని ఆనందము ననుభవించుచు ఆమెను ఒక క్షణమైనను విడిచిపెట్టక సుఖముగా గడుపుచుండెను ఆమె యేమి చేసిన తానది చేయుచుండెను ఆమె కోరికలే తన కోరికలుగా నుండెను ఆమె ద్రాక్షరసము సేవించవలెనని కోరినచో తాను కూడ అట్లే కోరుచుండెను ఆమెకు ఆకలియైనపుడే తనకు ఆకలి యయ్యేడిది ఆమె పాట పాడునపుడు తాను ఆ పాటలోని మాట లయ్యేడివాడు ఆమె యేడ్చునపుడు తాను కన్నీరు కార్చేవాడు ఆమె నవ్వినపుడు తానుకూడ నవ్వేవాడు ఆమె పలికిన మాటలనే తాను పలుకుచు, ఆమె వినుచున్నవానినే తాను వినుచుండెడివాడు ఆమె ఆఘ్రాణించు వానినే అతడు ఆఘ్రాణించెడివాడు.ఆమెకు యేది అసహ్యామో, అతడు కూడ దానినే అసహ్యించుకొనెడివాడు సూక్ష్మముగా చెప్పవలెనన్న, ఆమె లేక అతడు లేడు అతని కామె సర్వస్వము

పురంజనునికి కాలము తెలియుటలేదు అతనికి గడచిపోయిన రోజులు కొద్ది క్షణములవలె గోచరించెను వారికి పుట్టిన పిల్లలు పెరుగుచుండిరి కాని అతడిని ఒకబాలునిగానే చూచుచుండెను అతడు వృద్ధాప్యము సమీపిస్తున్నదని గ్రహించకుండెను అతనికిప్పుడు వయస్సు 50 సంవత్సరములు ఆమెపై అతని కామము పదింతలు వృద్ధి చెందెను, మరియు పిల్లలపై అనురాగము పెరుగుచుండెను అతని ఆలోచనలు భార్య, పిల్లలపై మమకారముతో నిండియుండెను

సాంప్రదాయము ననుసరించి అతడు యజ్ఞములు, యాగములు జరిపెను కాని ఆమెపైగల ప్రేమ, ఆమె వలన యింకనూ పొందగల సుఖములు, వీనితో అతని మనసు యెప్పుడును నిండియుండెను కాలము అతి తొందరగా గడచిపోవుచున్నదనియు, అతని యౌవనమెప్పుడో అంతరించినదనియు ధ్యాస అతనికి లేకుండెను కామముతో నిండిన వ్యక్తి వృద్ధాప్యమునకు స్వాగతము చెప్పడు, కాని అతనిలో వృద్ధాప్యము ప్రవేశించి యుండెను

చండవేగుడను గంధర్వ నాయకునకు మూడువందల అరువది మంది శక్తిమంతులైన సేవకులు గలరు. వీరిలో ప్రతి ఒక్కరికి అదే సంఖ్యలో సేవికలు గలరు. పురుషులు తెల్లగను, స్త్రీలు నల్లగను యుండిరి. భోగవతి పట్టణముపై చండవేగుడు దండయాత్ర సలిపెను. సేవకులు, సేవికలతో అతడు భోగవతి పట్టణమును ముట్టడించెను ఆ పట్టణము అన్ని ప్రక్కలను చుట్టుముట్టి ధ్వంసము చేయ సంకల్పించుకొనెను. ఆ పట్టణమును అయిదు శిరస్సులు గల ప్రజాగరుడను పాము కాపాడుచుండెను. పట్టణముపై దాడి చేయుచున్న శక్తులను ఆపుటకు ప్రజాగరుడు విఫల ప్రయత్నము చేసెను. ఏడువందల యిరువది మంది బలగమున్న శత్రువుతో ధైర్యముగా పోరాడెను వారి మధ్య పోరాటము నూరు సంవత్సరములు సాగెను ప్రజాగరుడు శత్రుధాటికి తట్టుకొనలేకపోయెను పరిస్థితులు పురంజనునికి చాలా విచారము కలిగించెను. పురంజనుడు నగరమునకు వచ్చి, ఆమెను కామించి ఆమెతో జీవించుట మొదలు పెట్టిన రోజు నుండియే దాడి కొనసాగెను కాని అతడు భార్య పిల్లల యందు అనురాగముతో యెల్లప్పుడూ చింతించుటచేత, చండవేగుని దాడిపట్ల శ్రద్ధ చూపకుండెను. ఇప్పుడు, నెమ్మదిగా, చండవేగుని దాడి గురించిన ఆలోచనలు ప్రవేశిస్తున్నవి. కాని జరుగుచున్న దాడి గురించి ఆలోచించుటకు అతని మనసు ఒప్పుకుండెను

కాలమునకు జర యను పుత్రిక గలదు దురదృష్టవశాత్తు ఆమె అనాకారిగా నుండుట చేత, యెవ్వరును ఆమెను చేబట్టుటకు అంగీకరింపకుండిరి ఆమె భర్త కొరకు అన్వేషించుచు చాలా ప్రదేశములు సంచరించెను. ఆమె యెన్ని ప్రయత్నములు చేసినప్పటికీ, అందరూ ఆమెకు దూరముగా తొలంగుచుండిరి. ఒకసారి ఆమె నారదుని కలుసుకొని అతడిని ప్రేమించ మొదలుపెట్టెను భార్యగా చేబట్టమని ఆమె నారదుని అడిగెను నారదుని చేత తిరస్కృతయైన ఆమెకు ఆగ్రహము కలిగి, తనదైన గృహము లేక యెల్లపుడూ లోక సంచారిగా నుండునట్లు ఆమె నారదుని శపించెను తిరిగి ఆమె భర్తకై అన్వేషించుట కొనసాగించెను ఆమె యవనేశ్వరుడను (కాలయవనుడు) పేరు గల వాని వద్దకు వెళ్ళి తనను భార్యగా స్వీకరించమని కోరెను ఆమెను చూచి జాలిపడి, దయతో అతడిట్లనెను ''నా మాట వినుము. నేను నిస్సంకోచముగా పలికే పలుకులకు నాపై ఆగ్రహింపకుము నీవు అందకత్తెవు కావు అంతేకాక నీవు యెవరికీ మంచి చేయబోవుట లేదు. అందుచేతనే నిన్నెవరూ భార్యగా స్వీకరించుటకు అంగీకరించుట లేదు. కాని నీ పరిస్థితి చూచి నాకు విచారము కలుగుచున్నది. నీవేమి చేయవలెనో నేను చెప్పెదను: నేను నిన్ను అంగీకరించలేను. నీవు అందరినీ అడుగుచున్నంత కాలము, వారికి వారుగా నిన్ను యెవరూ స్వీకరించరు అందువలన నీకు పదే పదే నిరుత్సాహము కలుగుచుండును కాబట్టి, వారికి తెలియకుండా నీవు వారి నావరించుకొనుము అప్పుడు యీ లోకమంతయూ నీకు బానిస యగును

''నీవు భయపడవద్దు. నేను నీకు అండగా నిలిచెదను. నేను, నా సోదరుడైన ప్రజ్వరుడు, యిరువురము నీకు అండగా నుండెదము ఈ రోజునుండి నీవు నాకు సోదరివి. ఎవ్వరికీ కనుపించకుండ మనము యీ లోకమంతయూ సంచరింతము వారు మనలను గమనించకుండ లక్ష్యపెట్టనపుడు, నీవు ప్రజ్వరునితో కలిసి వారిని పెనవేసుకొనుము మిగిలిన పని నేను కానిచ్చెదను ''

ఆ విధముగా ప్రజా నాశనము సంకల్పించి, వారు ముగ్గురూ సంచరించుచుండిరి వారి సేన పేరు 'భయము'. వారట్లు సంచరించుచూ భోగవతీ పురమునకు వచ్చిరి ఆ పట్టణమును ప్రజాగరుడను పాము రక్షించుట గమనించి, తమ సంకల్పమును నెరవేర్చుటకిది తగిన సమయమని వారు ముగ్గురూ భావించిరి.

పురంజనునికి తెలియకుండ జర అతనిలో ప్రవేశించి అతని శరీరమును పూర్తిగా తన వశము లో: తెచ్చుకొనెను. పురంజనుడేమియు చేయలేకుండెను. కాలయవనుని సేవకులైన యవనులు అన్నివైపులనుండి పట్టణముపై దాడి జరిపిరి. పురంజనుడు మిక్కిలి బాధతో సతమతమగుచుండెను. జర పురంజనుని పూర్తిగా వశము చేసుకొనెను. మరొకప్రక్క చండవేగుడు పట్టణము నాక్రమించెను ఎవ్వరూ తనను లక్ష్యపెట్టుట లేదని పురంజనుడు గ్రహించెను. అతని పిల్లలు యేమాత్రమూ లక్ష్యపెట్టుట లేదు. తన భార్యపై పురంజనుడు ప్రేమను ప్రదర్శించుటకు ప్రయత్నించునపుడు, ఆమె కోపపు చూపులతో విసరికొట్టు చుండెను. ఇదివరకు వలె ఆమెలో కామమును ప్రేరేపింప లేకుండెను. అతడు కూడ పూర్వము వలె కామక్రీడలు జరుపుటకు తగిన శక్తిలేదని గ్రహించి నిర్విణ్ణుడాయెను.

పురంజనుడు తనచుట్టూ పరికించి చూచెను. తన కనులముందే పట్టణము ముక్కలు ముక్కలు కాగా, యేమియు చేయలేని నిస్సహాయ స్థితిలో నుండెను. ప్రజ్వరుడు పురంజనుని సమీపించెను. ప్రజ్వరునితో అతని సేన 'భయము' అనుసరించెను. పురంజనుడు దుస్థితిలో పడెను. నగర రక్షకుడైన ప్రజాగరుడు యిక యేమాత్రము పోరు సలుప లేకుండెను నిప్పు అంటుకొన్న వృక్షము నుండి తప్పించుకు పారిపోవు పాము

వలె, పురంజనుడు భోగవతి పట్టణము నుండి పారిపోవ జూచెను విస్వృహతో నిండిన అశ్రువులు అతని కనుల వెంట రాలుచుండెను ప్రజాగరుడు పట్టణము విడిచి వెళ్ళుటకు పురంజనుడు యిష్టపడకుండెను, కాని అతడేమి చేయవలెనో అతనికి తెలియకుండెను అట్లు తీవ్రముగా ఆలోచించుచుండగా, మృత్యువు పురంజనుని తీసుకుపోయెను. అతని మరణముతో, భోగవతీ నగరము ముక్కలు ముక్కలై యేమియూ మిగులకుండెను. అతని పేరు మాత్రము నిలిచిపోయెను

52 అవిజ్ఞాతుడు తిరిగి వచ్చుట

పురంజనుడు మరణింపబోవు సమయమందు తన భార్య పురంజని గురించి ఆలోచించుచుండెను ఆ కారణముచేత తరువాత జన్మలో అతడు స్త్రీగా జన్మించెను (యద్భావం తద్భవతి). విదర్భ మహారాజునకు పుత్రికగా పుట్టెను. ఆ రాకుమారి అందముగా పెరుగుచుండెను పాండ్య రాజైన మలయధ్వజుడు విదర్భ రాజపుత్రికను వివాహమాడెను. పాండ్యరాజు నారాయణుని భక్తుడు

కొంత కాలమునకు వారికి ఏడుగురు పుత్రులు కలిగిరి వృద్ధాప్యము వచ్చినంతనే పాండ్య రాజైన మలయధ్వజుడు, పుత్రులకు రాజ్యము నప్పగించి, ఏకాంత ప్రదేశములో శాంతి కొరకు వెడలెను అతని భార్య అతని ననుసరించెను. వెన్నెల చంద్రుని అనుసరించునట్లు, ఆమె పుత్రులను, భోగభాగ్యములను విడిచిపుచ్చెను పాండ్యరాజు అష్టాంగ యోగము ననుసరించి తపస్సు చేసి బ్రహ్మానుభవమును పొంది, భౌతిక శరీరమును విసర్జించెను.

అతని భార్య వైదర్భి అతనికి సేవలు జరుపుచు అతని అవసరములు తీర్చుచుండెను ఆమె నార చీరలు ధరించి వ్రతములు సలుపుట వల్ల శరీరము శుష్కించి, తల జడలు గట్టి సంస్కారము లేక యుండెను. పొగలేని శుద్ధమైన అగ్నివలె ఆమె భర్త సమక్షములో ప్రకాశించెను.

భర్త మరణించినట్లు తెలుసుకున్న ఆమె బాధపడి తన కన్నీళ్లతో మృతిచెందిన భర్తకు స్నానము గావించెను. ఆమె కట్టెలను ప్రోగుచేసి దానిపై భర్త శరీరము నుంచి చితిపేర్చెను అతనితోబాటు ఆ చితి యందు ఆహుతి యగుటకు ఆమె నిశ్చయించుకొనెను.

ఆమె మిక్కిలి బాధతో విచారించుచూ తన అంతిమ యాత్రకు సన్నద్ధమగుచుండగా, ఒక బ్రాహ్మణుడు వచ్చెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు పురంజనుని సహచరుడైన అవిజ్ఞాతుడు, అమె ప్రక్కగా ఆ బ్రాహ్మణుడు నిలబడి యిట్లనెను. ''ఒక్క క్షణము నా మాటలను వినుము. నీవు యెవరు? ఎవరి భార్యవు? ఈ చితిపై నున్న వ్యక్తి మరణమునకు చింతించుచున్నావు. ఇతడు యెవరు? నీవు యింతగా విచారించుటకు అతనికి నీకు గల సంబంధము యేమిటో ఒకసారి యోచింపుము.''

వైదర్భి యేడుపు మాని, ఆ బ్రాహ్మణుని వంక ఆశ్చర్యముతో చూచెను. బ్రాహ్మణుడిట్లనెను. ''నీవు నన్ను గుర్తు పట్టితివా? చాలా చాలా సంవత్సరముల క్రితం, నీవు భౌతిక వ్యామోహములలో చిక్కుకొనక ముందు, నీకు అవిజ్ఞాతుడను స్నేహితుడు కలడని గుర్తున్నదా?'' ఈ మాటలు వినగానే వైదర్భికి జ్ఞప్తి

వచ్చినట్లుగా ఆమె కనులలో తళుకు కన్పించెను బ్రాహ్మణుడు తన సంభాషణనిట్లు కొనసాగించెను. ''మనము యెప్పుడూ కలిసి యుండేవారము మన మెప్పుడూ ఒకరినొకరు విడిచి యుండలేదు అందుకే మనలను 'విడదీయరాని వార'ని అనుచుండెడివారు. మానస సరస్సులో నుండు రెండు హంసలవలె మనముండే వారము. నీవు నాకు అత్యంత ప్రీతి పాత్రుడవు, నేనును నీకు ప్రీతిపాత్రుడుగ నుండెడివాడను .అకస్మాత్తుగా నన్ను విడిచి వెళ్ళిపోయినావు ఇంద్రియ సుఖములకై అశాంతితో నన్ను వదలి వెళ్ళినావు. నవ ద్వారములు గల భోగవతీ నగరమునకు వచ్చితివి ఆ తర్వాత నీవు నన్ను పూర్తిగా మరచితివి కాని నేను యెప్పుడూ నీ శ్రేయస్సునే కోరుచు నిన్ను తలచుచుండెడి వాడను. నేను చాలా కాలము నుండి చేయ సంకల్పించినది నెరవేర్చుటకు సమయ మాసన్నమైనది. తిరిగి నిన్ను కలుసుకుని నిన్ను నాతో తీసుకువెళ్ళుటకు వేచి యున్నాను నీ గురించి చెప్పుటకు నేను వచ్చితిని ఈ వ్యక్తి మరణమునకు విచారించక అతడిని మరచిపొమ్ము. నీవు యిక్కడకు చెందిన దానవు కావు నాతో వచ్చి తిరి ' ఒక క్షణ మాగి బ్రాహ్మణుడు తిరిగి యిట్లనెను. ''నీవు పురంజనిని వివాహమాడిన వాడవుకాదు, పాండ్యరాజైన మలయధ్వజుని భార్యవైన వైదర్భివి అంతకంటే కాదు ఇదంతయూ నీ అజ్ఞానముచేత కల్గిన భ్రాంతి నీ సహజ స్వభావము నీవెరుగకపోవుటయే అజ్ఞానము ''

ఇది వరలో పురంజనుడుగను ప్రస్తుతము వైదర్భిగను ఉన్నట్టి ఆమె ఆ బ్రాహ్మణుని జూచి కొద్ది కొద్దిగా గుర్తించుచున్నట్లుండి, అతడు చెప్పబోవు మాటలకు వేచియుండెను అవిజ్ఞాతుడు మరల యిట్లనెను. ''యావద్విషయము నీకు నేను వివరించెదను. నీవు నేను ఒకటే మన యిద్దరి మధ్య భేదము లేశమాత్రమైనను లేదు. నేను పరమాత్మను, నీవు జీవాత్మవు, మానస సరస్సనే హృదయమందు మనిద్దరము కలిసి నివసించి నాము మనము యెప్పుడూ కలిసి యుందుము మాయ చేత నీవు భోగవతీ నగరములో అయిదు తలల పాము కాపాడు చుండగా పురంజనితో జీవించితివి. భోగవతి అనునది యీ మానవ శరీరము భోగవతిలోని నవ ద్వారములు, యీ శరీరము యొక్క నవ రంధ్రములు ఇంద్రియ సుఖము లనుభవించు మనస్సే పురంజని నీవు ఇంద్రియ సుఖములతో మునిగినపుడు నీ నిజ స్వభావమును మరచితివి. అవిద్య నిన్ను ఆవరించి మాయలో చిక్కుకుని యుండుట చేత, వాని కారణముగా యేర్పడిన బంధము తప్పని సరి అయ్యెను. ప్రాపంచిక సుఖాభిలాష చేత నీవు మాయలో చిక్కుకుంటివి ఈ సుఖములను కోరుచున్నకొలదీ, యీ సంసార సముద్రములో మరింత లోతుగా దిగిపోయినావు.

నీవు పురంజని భర్తయైన పురంజనుడవు కాదు మలయధ్వజుని భార్యవు కావు ఆత్మకు లింగ భేదము లేదు, అనురాగిమసలే లేదు నా ప్రతిబింబమే నీవు అర్థమును మలిన మావరించుటచేత, నీవు యీ శరీరము అని భ్రాంతి చెందినావు ఈ శరీరము అతి సునాయాసముగా చండవేగుని అనగా కాలము చేత ధ్వంసమాయెను. వృద్ధాప్యము (జర), రోగము (ప్రజ్వరుడు) చేత యీ శరీరము నశించును ఇప్పుడు నీవు వాటన్నిటి నుండి విముక్తి పొందినావు నీ గురించిన సత్యమును నీవు మరచినావు ఇకనుండి నీవు నాతో నుండెదవు తిరిగి మనము మానస సరోవరమునకు వెళ్ళి అక్కడ ఒకటిగా తేలియాడెదము''

53 కథలోని అంతరార్థము

పురంజనుని వృత్తాంతము నారదుడు వివరించుచుండగా రాజు ప్రాచీన బర్హిష్మదుడు వినుచుండెను కథ పూర్తయిన తర్వాత నారదుడిట్లనెను. ''ఇది బ్రహ్మ విద్య, భక్తులకు తెలియకుండ నారాయణుడు వారి ననుగ్రహించునట్లు, నీవు యీ కథ ద్వారా సత్యమును గ్రహించునట్లు నేను ప్రయత్నము చేసితిని ఒక కథ ద్వారా యీ బ్రహ్మవిద్య బోధన జరిగెను నీలోని ఆత్మకు నాశనము లేదని నీవు గ్రహించునట్లు తెలియచేయుటకు నా శాయశక్తులా ప్రయత్నించినాను నీవు నీవుగా సత్యమును గుర్తించుటయే నేను కోరినది''

ప్రాచీన బర్హిష్మదు డిట్లనెను ''మునీంద్రా! మీరు పూర్తిగా వివరించి చెప్ప కోరెదను నా వంటి సామాన్య మానవులు సత్యమును సులభముగా అర్థము చేసికొనలేరు మరొకసారి యీ కథ యొక్క అంతరార్థమును తెలుపవలెను'' నారదుడిట్లనెను ''తప్పక అట్లే చేసెదను బ్రహ్మవిద్యను బోధించు సంకల్పముతోనే నీ వద్దకు వచ్చితిని. నీవు తెలుసుకొనుటకు చూపే కుతూహలము నాకు సంతోషముగా నున్నది జాగ్రత్తగా వినుము. పురంజన పదముతో ప్రారంభించెదను అంతటా వ్యాపించి యుండే పురుషుడు యీ శరీరము ధరించి దానిని చైతన్యవంతము చేయుచున్నాడు చైతన్యవంతమైన యీ శరీరమే పురంజనుడు ఈశరీరమును నివాస స్థలముగా జేసుకొనుటచేత యిది పుర (నగరము) మని పేరొందినది పురములో నుండుటచేత పురంజనుడయ్యెను.

''కాబట్టి యీ శరీరములో నుండు ఆత్మయే పురంజనుడు అతనిలోని దివ్యత్వము కనిపించనిది, కాని యిది యెల్లప్పుడూ సరియైన మార్గములో పయనించునట్లు సూచించును అదియే అవిజ్ఞాతుడు.

''ప్రళయానంతరము బ్రహ్మము తప్ప యింకేదియు లేదు కేవలము పురుషుడొక్కడే యుండెను పురుషుని లోని మాయచేత యీ లోకము సృష్టి జరిగిన తర్వాత పురుషుడే ప్రకృతిగా మారెను ప్రకృతి నుండి మహత్తత్వము ఆవిర్భవించి అహంతత్త్వముగా రూపొందెను అటు తర్వాత జీవాత్మ యేర్పడెను.

''జీవాత్మ అశాంతి చెంది, ప్రాపంచిక వస్తువుల అనుభవమును కోరుచుండెను అతడు తొమ్మిది రంధ్రములు (ద్వారములు) ఉన్న మానవ శరీరములో ప్రవేశించెను తొమ్మిది రంధ్రములు యేవనగా: రెండు కళ్ళు, రెండు నాసికా రంధ్రములు, రెండు చెవులు, నోరు, రెండు బహిష్కరణ గావించు అవయవములు మనసుతో కూడి యీ శరీరము జ్ఞానేంద్రియముల ద్వారా ప్రాపంచిక వస్తువులను గ్రహించి అనుభవించుచున్నది అనుభవము పొందుటకు మనసు అత్యవసరము ఇప్పుడు నీవు భోగవతీ పురమునకు, యీ శరీరమునకు గల పోలికను అర్థము చేసుకొనగలవు. అన్ని అనుభవములకు నిలయమగు యీ మానవ శరీరము భోగవతీ పురము. పురంజనుడు భౌతిక సుఖము ననుభవించుటకు తోడ్పడిన పురంజని మనస్సు, బుద్ధి అని కూడ అందురు. ఆమెతోనున్న పదిమంది సేవకులు పది ఇంద్రియములు - అయిదు జ్ఞానేంద్రియములు, అయిదు కర్మేంద్రియములు. పురంజని పదిమంది సేవకులకు గల వందల కొలది సేవికలు, యింద్రియములు చేయు అనేక కర్మలు. అయిదు శిరస్సులు గల పాము శరీరములోని ప్రాణము పాము అయిదు తలలు ప్రాణము యొక్క అయిదు రూపములు: ప్రాణ, అపాన, వ్యాన, ఉదాన, సమాన వాయువులు జీవాత్మ కన్ను, ముక్కు, నోరు మొదలైన తొమ్మిది పరికరముల ద్వారా భౌతిక ప్రపంచమందలి వస్తువులను గ్రహించి అనుభవించుచు

వ్నది. ఈ తొమ్మిది పరికరములు తొమ్మిది ద్వారములు. ఈ తొమ్మిది ద్వారా పురము (శరీరము)లో ప్రవేశించుట, నిష్క్రమించుట జరుగును.

''భౌతిక ప్రపంచానందము ననుభవించుటకు మనస్సు నిశ్చయించుకున్నపుడు ఆత్మ మనసుతో కూడి యుండుటచేత దాని ననుసరించక తప్పదు. అందుచేత నేను పురంజని చేసినదెల్ల పురంజనుడు చేసెనని చెప్పినాను. తన వ్యక్తిత్వము కోల్పోయెను, అనగా నిజ స్వభావమును మరచెను.

''భోగవతీ నగరములో పురంజనుడు పురంజనిని కలుసుకున్న తోటయే ఇంద్రియములకు సుఖము కలిగించు వస్తు ప్రపంచము. జీవాత్మ మనసుతో చేరి బుద్ధి ననుసరించి యీ వస్తు ప్రపంచమును ఇంద్రియముల ద్వారా అనుభవించుటచేత అతడు పురంజని ఆలోచనలలోనే మునిగి యున్నాడని చెప్పితిని జీవాత్మ సహజ స్వభావమును మాయ ఆవరించి యుండుట చేత యీ లోకములో సుఖ దుఃఖముల ననుభవించుట జరుగుచున్నది

''భోగవతీ నగరములో పురంజనితో నూరు సంవత్సరములు జీవించవచ్చునని చెప్పుటలో అర్థము మానవుని ఆయుః ప్రమాణము నూరు సంవత్సరములని తెలియచెప్పుట చండవేగుడు కాలము, కాల చక్రము తిరుగుచునే యుండును. మూడు వందల అరవైమంది గంధర్వులనగా సంవత్సరములోని మూడువందల అరవై రోజులలోని దినములు (పగలు), నల్లగా నుండే గంధర్వుల సేవికలు రాత్రులు. కాలము శరీరమును ఆవరించి మానవుని జీవితమును, అతడెంతగా పోరాడి దూరముగా నుంచుటకు ప్రయత్నించినప్పటికీ, హరింపజేయును జర యనగా ముసలితనము. ముసలితనమందు శరీరము క్షీణించును అందుచేతనే జర (ముసలితనము)ను యెవరూ ఆహ్వానింపరు. కాబట్టి మృత్యువుతో చేరి యున్నది మృత్యువునకే యవనేశ్వరు డని పేరు శరీరమునకు మనస్సుకు కలిగే రోగములే యవనులు. ప్రజ్వరుడనగా జ్వరము, యిది శరీరములో ప్రవేశించి తొందరగా మరణించునట్లు చేయును.

''శరీరము, మనస్సు అనే ఉపాధులతో చేరిన ఆత్మ 'నేను', 'నాది' అను గుణములను పెంపొందించును ఇవి మనస్సులో ప్రవేశించిన తర్వాత శరీరము, శరీరముతో కూడియున్న జీవాత్మ అనేక సుఖ దుఃఖములకు గురియగును.

''అయితే దీనిని నివారించుట యెట్లు? మానవుడు తన స్వప్నములో అనేక రకములైన అనుభవములను పొందును స్వప్న ప్రపంచములో జీవాత్మ స్వప్నము కాంచు వానితో చేరియుండుటచేత, స్వప్నానుభవములు జీవాత్మకు కలుగుచున్నవి. స్వప్నము నుండి మేల్కొనునంత వరకు, యిది జరుగుచునే యుండును స్వప్నము నుండి తేరుకున్న తర్వాత, స్వప్నమును కాంచిన మానవుడు స్వప్నములో అనుభవించిన దంతయూ అసత్యమని తెలుసుకొనును అనగా స్వప్న యథార్థ స్వరూపమును గ్రహించును. కాని అతడు స్వప్నము నుండి మేల్కొనునంత వరకు, అదంతయు అనగా స్వప్న ప్రపంచము అసత్యమని అతనికి నచ్చచెప్పుటకు యెవ్వరికిని సాధ్యము కాదు. అదే విధముగా, జీవాత్మ శరీరము మనస్సులతో చేరియుండుట ఒక స్వప్నము వంటిది ఎంత తెలివిగల వాదము చేతనైనను అతని సుఖ దుఃఖములు అసత్యమని చెప్పి నమ్మించుటకు సాధ్యము కాదు తనంతట తానుగా సత్యమును గ్రహించవలెనన్న, స్వప్నము నుండి మేలుకొనవలెను''

54 స్వేచ్ఛా మార్గము

''నారాయణుని యందు భక్తి మాత్రమే మానవుడు సత్యమును తెలుసుకొనుటకు సహాయపడును. అన్నింటికీ కారకుడు నారాయణుడు; బాధితులందరికీ అతడే శరణ్యుడు భగవద్భక్తి వస్తుప్రపంచముపై మనసుకు విముఖత కలిగించి, జీవాత్మ నిజస్వభావము - జీవాత్మ పరమాత్మకు భిన్నము కాదని - యెరుకపరచును. జనన మరణములనే సంసార సాగరమును దాటుటకు రెండే రెండు మార్గములు కలవు. అవి : భగవత్కథలను వినుచుండుట, రాత్రి పగలు భగవంతుని చింతించుట పురంజన వృత్తాంతములో పురంజనుడు తర్వాత జన్మలో విదర్భ రాజపుత్రిగా పుట్టెనని చెప్పితిని. ఒక సత్పురుషునికి కుమార్తెగా పుట్టి నారాయణుని భక్తుడైన పాండ్యరాజుకు భార్య కావడం అతని అదృష్టము. వారికి ఒక పుత్రిక ఏడుగురు పుత్రులు కలిగిరి

''పుత్రికపేరు ఆశ, అనగా కోరిక. ఆమెకు నారాయణుని కథలు వినుట యందు మక్కువ ఏడుగురు పుత్రులు - శ్రవణ, కీర్తన, స్మరణ, పాదసేవన, అర్చన, వందన, దాస్యములు. నారాయణుని భక్తులతోడి సాంగత్యము నీవు యీ యేడు విధములుగా భగవంతుని పూజించునట్లు చేయగలదు భగవత్కథలను వినుటకు కోరిక కలిగినపుడు, అనేక విధములుగా అతనిని పూజించవచ్చును. శ్రవణము, అనగా భగవత్కథలను వినుట తరువాత కీర్తన, అనగా భగవంతుని వైభవమును పొగడుట లేక కీర్తించుట స్మరణ, అనగా పదే పదే ఆ కథలను మనస్సులో చింతించి మననము చేయుట. పాదసేవన, అనగా నారాయణుని పాదములపైబడి భక్తితో శరణు జొచ్చుట. అర్చన, అనగా పూజించుట. వందన, అనగా ప్రార్థించుట. దాస్య, అనగా సేవ చేయుట ఈ యేడు విధములుగా నారాయణుని యందు భక్తి కలిగి యున్నచో, మనస్సు కర్మ బంధము నుండి విముక్తి పొందును అటు పిమ్మట, జీవాత్మ తన సహజ స్వరూపమును గుర్తించి, పరమాత్మతో ఐక్యమగును ఆ విధముగా పురంజనుడు 'అవిజ్ఞాత' అయ్యెను

''మరొక ఉదాహరణ ద్వారా యీ బ్రహ్మవిద్యా బోధను విపులీకరించెదను ఒక తోటలో లేడి సంచరించు చుండెను ఆలేడికి జతకుదిరి, తోటలో నున్న పచ్చని గడ్డిని చూసి జీవితాంతము సుఖముగా నుండవచ్చునని భావించెను. ఆ తోటలో పెరుగుచున్న పువ్వులు, చల్లని గాలి లేడికి హాయిని కలిగించగా, ఆ లేడి తన ఆనందమును, సంతృప్తికరమైన జీవితమును యెవ్వరూ భంగపరచలేరని తలపోసెను కాని ప్రక్కనే ఆ లేడిని భక్షించుటకు తోడేలు పొంచి కాచుకుని యుండెను. జతగానితో కూడి అందమైన తోటలో తియ్యని గడ్డిని మేయుచూ చక్కగా వీచే చల్లగాలి ననుభవించుచున్న ఆ అమాయకపు లేడి తోడేలును చూడకుండెను వెనుక నుంచి వేటగాడు సంధించే భయంకరమైన అమ్ములను కూడ కానదయ్యెను ఈ భూమిపై మానవుని జీవితము, అజాగ్రత్తగా నున్న దురదృష్టకరమైన లేడివలె నున్నది.

''భౌతిక సుఖములు తోటలో పువ్వుల సుగంధమువలె అనిత్యము. స్త్రీ పురుషులు యీ తోట (ప్రపంచము)లో తాత్కాలిక సుఖముల నన్వేషించుచు సంచరించెదరు. కాలము, తోడేలు వలె, యెల్లప్పుడూ కాచుకొని యుండును. కాని మానవుడు దానిని గమనించడు. వెనుకనే మృత్యువు అనేక వేల రోగములతో వేటగాని అమ్ములవలె నుండును. మృత్యువు ఒక దాని వెనుక ఒకటి వానిని సంధించుచుండును కాని దాని అంతరార్థమును గ్రహింపక మానవుడు ఆ హెచ్చరికలను విస్మరించును''

కొంతసేపు ఆగి, నారదుడు తిరిగి యిట్లు పలికెను. ''ఈ కర్మకాండలు నిత్య సత్యమును తెలుసుకొనుటకు సహాయకారి కావని తెలుపుటకే నీకు ఊహాజనితమైన పురంజనుని వృత్తాంతమును వివరించితిని. యజ్ఞములు జరిపి స్వర్గము చేరగలమని భావించు సామాన్య మానవులకన్న నీవు ఉత్తముడవు నీవు జరిపే యీ కర్మలు భౌతిక సుఖముల నందిచ్చును, వాటిలో నీవు తగుల్కొనుటకు ప్రయత్నించరాదు. అంతకన్న ఉత్తమమైన వావి కొరకు నీవు ప్రయత్నించవలెను భగవంతుని సంతోషపరచి, అతనిని చేరుటకు తగిన కర్మలనే నీవు చేయవలెను సాధువులతోడి సాంగత్యము భగవత్కథలను వినుటయందు కుతూహలమును పెంచును ఇంతకుముందు చెప్పిన యేడు మార్గములు ఆచరించినపుడు, చివరిమెట్టు చేరుకొనగలవు. అదియే ఆత్మ సమర్పణము. అహం పూర్తిగా సమర్పించినపుడు మోక్షము లభించును. ఎప్పుడూ భగవంతునే చింతించువానికి వస్తు ప్రపంచము వలన యెట్టి బాధలు కలుగవు సుఖ దుఃఖములకు ఉప్పొంగుట కాని క్రుంగుట కాని జరుగదు. అతనిలో సమబుద్ధి యేర్పడి బ్రహ్మస్థితికి చేరువగా నుండును జీవాత్మ పరమాత్మలు ఒకటి యగును. అనగా ఒక దానితోనొకటి కలిసిపోవును. తర్వాత జనన మరణములుండవు. కాబట్టి యింతవరకు నీవు అవలంబించు చున్న మార్గము విడిచిపెట్టి, జీవిత శేషమును భగవద్ధ్యానమునందు గడుపుము''

అటు తర్వాత చాలాసేపు నిశ్శబ్దము తాండవించెను. రాజు కంటి వెంట అశ్రువులుకారగా యిట్లనెను. ''ప్రభూ! నిజముగా నీవు అసమాన దయా హృదయుడవై నావద్దకు వచ్చి మోక్షమునకు దారితీయు యేకైక మార్గమును చూపించినావు ఈ సత్యము నా గురువులకు బహుశః తెలియకపోయి ఉండవచ్చును లేక యీ సూక్ష్మ సత్యమును నాకు తెలుపుటకు వారు యిష్టపడకపోయి ఉండవచ్చును. మీరు అనుగ్రహించి బోధించిన దానిని శ్రద్ధగా విని అర్థము చేసుకొనుటకు ప్రయత్నించితిని మీ ఆశీస్సులతో యేడు విధములైన భక్తిమార్గముల ద్వారా నారాయణుని పాదములను చేరగలను నన్ను ఆశీర్వదింపుడు''.

రాజునకు జ్ఞానోదయము కలిగినదని నారదుడు సంతసించి, రాజు నాశీర్వదించి తిరిగి సిద్ధలోకమునకు వెళ్ళిపోయెను. ప్రాచీన బర్హిష్మదుడు కర్మకాండలను విసర్జించెను రాజ్యము పరిత్యజించెను. రాత్రింబవళ్ళు నారాయణుని పాదములనే మనసునందు చింతించుచూ, చివరకు నారయణుని పాద పద్మముల చెంతకు చేరెను

పంచమ స్కంధము

55 ప్రాచేతస సోదరులు

బర్హిష్మదునకు పదిమంది కుమారులు వారివి ప్రాచేతస సోదరులుగా పిలుచుచుండిరి. తండ్రి వారిని తపస్సుచేసి కుటుంబ సంప్రదాయమును నిలబెట్టవలసినదని ఆదేశించెను. తండ్రి ఆదేశము ననుసరించి తపస్సు చేయుటకు అడవి కేగుటకు సన్నద్ధులైరి

వారు పశ్చిమ దిక్కుగా ఒక పెద్ద సరస్సును చూచిరి. అది సముద్రమంత విశాలముగా నుండెను ఎట్టి అలజడులు లేని సాధు పురుషుని ప్రశాంత మనస్సువలె, ఆ సరస్సులో అలలు లేకుండ అందలి నీరు నిర్మలముగా నుండెను. ఆ సరస్సు నందు చేపలు, ఎరుపు, నీలము, తెలుపు వర్ణములు గల పద్మములు తేలుచుండెను. పువ్వుల నుండి తేనెను గ్రహించుచున్న తేనెటీగలు చేయు శబ్దము, నీటి పక్షులు చేయు మధుర గానమునకు ప్రతిధ్వని వలె నుండెను. ఆ సరస్సుపై సువాసనలతో వీచు వాయువులు ఆఘ్రాణించి ప్రాచేతస సోదరులు నిశ్శబ్దముగా అక్కడ నిలుచుండిపోయిరి. వారికి వినిపించు మధుర సంగీతము యెటువైపునుంచి వచ్చుచున్నదాయని చూచుచుండిరి. ఇంతలో ఆకస్మాత్తుగా, ఆ సరస్సు హృదయమునుండి, మహాదేవుడు తన సేవకులతో ఆవిర్భవించెను. అతడు సువర్ణ వర్ణముతో ప్రకాశించుచుండెను. లోక కళ్యాణమునకై మ్రింగిన గరళము చేత నల్లని మెడ అందముగా కన్పడుచుండెను మహాదేవుని ముఖమందు చిరునవ్వు తాండవించగా, ప్రాచేతస సోదరులు ఒక క్షణము దిగ్భ్రాంతి చెంది, మహాదేవుని పాదములపైబడి పూజించిరి వారి నాశీర్వదించి మహాదేవుడిట్లనెను ''మీరు బర్హిష్మదుని కుమారులని, నారాయణుని భక్తులని నాకు తెలియును. తపస్సు చేయుటకు మీరు అడవికి వచ్చిన కారణము కూడ తెలియును. మీకు సహాయపడుటకు నేను వచ్చితిని మీకు నేను చెప్పు మంత్రము వలన మీరు భగవంతుని మానవ రూపములో చూడగలరు.''

మహాదేవుడు వారికి నారాయణుని రుద్రగీతలను బోధించెను తరువాత వారితో నిట్లనెను. ''మీరు ప్రతిరోజు యీ మంత్రమును నిశ్చల మనస్సుతో ఉచ్చరించినచో, మీరు కోరిన దానిని సాధించగలరు'' తరువాత మహాదేవుడు అదృశ్యమైపోయెను.

ప్రాచేతస సోదరులు ఆ సాగరములో ప్రవేశించి దీర్ఘకాలము తపస్సుచేసిరి. నారాయణుడు వారి భక్తికి మెచ్చి ప్రత్యక్షమై యిట్లనెను.''మీ తపస్సునకు నేను మెచ్చితిని మీకు యేమి కావలెనో కోరుకొనుడు. దానిని మీకు ప్రసాదించెదను మీ కుటుంబ సంప్రదాయమును కొనసాగించమని మీ తండ్రి మిమ్ములను ఆదేశించుట నేనెరుగుదును. మీకు ఒక కుమారుడు కలిగి అతడు ప్రజాపతి యగును అతని కీర్తి లోకమంతయు వ్యాపించి, అతని పేరు చిరస్థాయిగా నిలుచును.

''ఒకప్పుడు కండుడను ఋషి ఘోర తపస్సు చేయుచుండెను. అతని తపస్సుకు అంతరాయము కలిగింప తలపెట్టి, ఇంద్రుడు ప్రమ్లోచ అనే అప్సరసను యీ భూమికి పంపెను. వ్యామోహితుడై

ఆమెతో ఇంద్రియ సుఖములు చాలా కాల మనుభవించెను. వారికొక పుత్రిక కలిగెను. పుత్రికను అడవిలో వదలిపెట్టి ప్రమ్లోచ తిరిగి స్వర్గమునకు వెళ్ళిపోయెను. ఏడ్చుచున్న ఆ పుత్రికను అడవిలోని వృక్షములు చేరదీసెను. ఆ బాలికను చూచి జాలిపడి, చంద్రుడు తన చూపుడు వేలుతో అమృతమును నోటి కందించెను ఆ బాలిక పెరిగి అందమైన స్త్రీగా రూపొందెను ఆమె మీకు భార్యయై ఒక పుత్రుని కనును. అతడు ప్రజాపతి యగును''.

భగవంతుని దర్శనమున ప్రాచేతస సోదరులకు పట్టలేని సంతోషము కలిగెను. తమను తాము సముదాయించుకుని, వారు భగవంతుని పాదములపైబడి కీర్తించిరి. చిరునవ్వుతో వారి పూజల నందుకుని అదృశ్యుడయ్యెను

వారు ఆ సముద్రము నుండి పైకి వచ్చి చూడగా, భూమి యంతయూ వృక్షములు ఆక్రమించియున్నట్లు కనుగొనిరి ఇంకేదియు వారు కానకుండిరి. వారు ఆగ్రహావేశులై అరణ్యమును దగ్ధము కావింప ప్రయత్నించిరి. ఇంతలో బ్రహ్మ వారి వద్దకు వచ్చి తొందరపడవలదని చెప్పెను

ఆ వృక్షములు తమ పెంపుడు కుమార్తె మరీషను తెచ్చి ప్రాచేతస సోదరుల కప్పగించగా, వారు ఆమెను వివాహమాడిరి. ఆమెకు తార్షియని మరొక పేరు కలదు.

వారికి ఒక పుత్రుడు కలిగెను. అతడే దక్షుడు. ఇదివరలో మహాదేవుని అవమానపరచిన దక్ష ప్రజాపతియే యీ దక్షుడు ఒకప్పుడు మహాదేవుని అగౌరవపరచిన కారణముగా తిరిగి మానవుడుగా పుట్టవలసి వచ్చెను.

దక్షుడు పెరిగి పెద్దవాడయ్యెను అతనికి పట్టాభిషేకము చేసి ప్రాచేతస సోదరులు తపస్సు ఆచరించుటకు రాజ్యము వదలి అడవికేగిరి

మార్గమందు నారదుడు వారి కెదురయ్యెను నారదునితో వినయపూర్వకముగా వారు సంభాషణ సలిపి, మోక్ష మార్గమును బోధించుమని అడిగిరి నారదుడు బోధించి వెళ్ళిన తర్వాత ఆ బోధలను వారు స్మరించిరి. నారాయణుని పాదముల చెంత వారికి చోటు లభించునని అభయమిచ్చిన భగవంతుని పలుకులు వారికి జ్ఞప్తికి వచ్చెను

వారి మనస్సులు భగవంతుని ధ్యానించుటలో లగ్నము కాగా, కొలది కాలములోనే వారు నారాయణ సన్నిధిని చేరుకొనిరి

ఇంతటితో మైత్రేయ విదురుల సంభాషణ ముగిసెను విదురుడు మైత్రేయుని వద్ద సెలవు తన సోదరుని, యుధిష్ఠిరుని చూచుటకు హస్తినాపురము వైపు ప్రయాణించెను ఈ లోకవ భగవంతుని పాదములను చేరుటకు సన్నద్ధము కావలెనని ధృతరాష్ట్రుడు గ్రహించవలెనని విదురుః ఇచ్చట ఒక ప్రధాన విషయమును గమనించవలసి యున్నది. విదురుని తీర్థయాత్రలను గురించి య ప్రశ్నించినపుడు, ప్రభాస తీర్థములోని దారుణ సంఘటనను విదురుడు చెప్పకుండెను. విదురుని హ అతి కోమలము. ఒకరు బాధపడుట చూచి అతడు సహింపలేకుండెను దారుణమైన కృష్ణుని నిర్యా తెలుపుటకు విదురుని కోమల హృదయము అంగీకరింపకుండెను.

56 ప్రియవ్రతుడు

స్వాయంభువ మనువునకు ముగ్గురు పుత్రికలు యిద్దరు పుత్రులు. పుత్రికలు ఆకూతి, దేవహూతి, ప్రసూతి, పుత్రులు ఉత్తానపాదుడు, ప్రియవ్రతుడు. దేవహూతి కర్దముని భార్య, కపిలుని తల్లి. ఆకూతి రుచి యను ఋషికి భార్య, యజ్ఞునకు తల్లి. ప్రసూతి దక్షుని భార్య, సతీదేవికి తల్లి నారాయణునికి ప్రియభక్తుడైన ధ్రువుని తండ్రి ఉత్తానపాదుడు

ప్రియవ్రతుడు జ్యేష్ఠ కుమారుడు. కాని యౌవనమందే నారదుని బోధలు వినియుండుటచేత రాజ్యమును పరిపాలించుటయందు ఆసక్తి లేకుండెను. సోదరుడు ఉత్తానపాదునకు రాజ్యభారము అప్పగించి, తపస్సు చేయుటకు అడవికేగెను

అనేక సంవత్సరములు ఉత్తానపాదుడు పరిపాలించెను. అతని తర్వాత ధ్రువుడు, అతని వంశీయులు పరిపాలించిరి ప్రాచీన బర్హిష్మదుడు, ప్రాచేతస సోదరులు ధ్రువుని వారసులు, ప్రాచేతస సోదరుల కుమారుడైన దక్షుడు రాజ్యము పరిత్యజించి, తపస్సు చేయుటకై అడవికేగెను. రాజ్యమునందు రాజు లేకపోవుట మనువు చూచెను. రాజు లేని రాజ్యము క్షేమము కాదని యెంచి, తనకు యిష్టము లేకున్నప్పటికీ అడవికేగి ప్రియవ్రతుని తిరిగి వచ్చి రాజ్య భారమును చేబట్టవలసినదని మనువు బ్రతిమాలెను కాని మనువు ప్రయత్నములు ఫలించకుండెను. అందుచేత అతడు తన తండ్రియైన బ్రహ్మకు ప్రియవ్రతుని ఒప్పించు బాధ్యతను అప్పగించెను.

అడవిలో [illegible] ితో ప్రియవ్రతుడు సంభాషించు చుండగా బ్రహ్మ అక్కడకు వచ్చెను బ్రహ్మ రాకతో ఆ గుహ ప్రకాశమానమయ్యెను ప్రియవ్రతుడు వెంటనే లేచి నిలుచుండెను నారదుడు కూడ అట్లే చేసెను. బ్రహ్మ తన మనుమని జూచి చిరునవ్వుతో యిట్లనెను ''కుమారా! నేను చెప్పు మాటలను అతి జాగ్రత్తగా వినుము. ఏ భగవంతుని ఆదేశములను మనమందరమూ విధేయులమై అనుసరించవలెనో, ఆ భగవంతుడు రాజుగా నీ విధిని నిర్వర్తించ వలసినదని నిర్దేశించినాడు. భగవంతుని ఆదేశములను మనలో చాలామంది విధేయతతో పాటింతురు ఏ కొసంగిన యీ మానవ శరీరమునకు ఒక ప్రయోజనము కలదు నీవు యీ భూమిపై మానవ జీవితము జీవింపవలసి యున్నది. మనలో ప్రతి ఒక్కరు ఒక ప్రయోజనము కొరకు జన్మించినారు. సృష్టికర్త చేతిలో మనమందరమూ నిస్సహాయులము

''భూమిని దున్నే యెద్దులను గమనించుము. వాటి ముక్కు రంధ్రముల ద్వారా త్రాడు నుంచి రైతు ఆ త్రాడు నటునిటు లాగుచుండగా, ఆ ప్రకారము యెద్దు కదలుచుండును ఆ త్రాడును యెటు లాగిన యెద్దు అట్లు సంచరించవలెను తన యిష్టము వచ్చినట్లు నడచుటకు వీలులేదు. అదే విధముగా, భగవంతుడు మనకు యేర్పరచిన జీవిత మార్గముపై నడిపించును మనకు యిష్టము వచ్చిన రీతిని సంచరించుటకు గాని, ప్రపంచానుభవనమును పొందుటకుగాని వీలులేదు. సుఖమునుగాని దుఃఖమునుగాని మనము యెంచుకొన లేము అవి ఒకదాని తర్వాత మరొకటి సంభవింపవచ్చును, లేదా కలసి రావచ్చును, లేక విడివిడిగా రావచ్చును. ఎందుకని మనము ప్రశ్నింపరాదు. సమభావముతో వాటిని మనము సహించవలెను మానవుడు, తనకు విధ్యుక్తమైన కర్మలను జరుపుచూ యీ లోకములో జీవించవలెను. వాటినతడు తృణీకరించుటకు అధికారము లేదు.

''అయినప్పటికీ, వస్తు ప్రపంచముతో అనుబంధము లేక సంచరించినచో పునర్జన్మల నుండి విముక్తుడగును అనగా జీవన్ముక్తుడగును అట్టి వాడు యీ మానవ లోకములో భగవంతుడు కోరినంత కాలము సంచరించును. స్వప్న ప్రపంచములోని అనుభవములను, స్వప్నము కరిగినంతనే అవి అసత్యమని యే విధముగా తలచునో, అదే రీతిగా సుఖదుఃఖములను పరిగణించును. అటువంటి మానవునకు, పునర్జన్మకు కారణమైన వాసనలు అంటవు. అతడు చేయు కర్మలు ఫలాపేక్షరహితమగుటచేత, వాసనలను నిర్మూలించుకోవలసిన ఆవశ్యకత కూడ లేదు.

''ఇంద్రియ నిగ్రహము లేని మానవుడు, దారితప్పి అడవిలో సంచరించువాని వలె, నిరంతరము ఒక జన్మనుండి మరొక జన్మకు ప్రయాణము చేయుచుండును కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములను ఆరుగురు శత్రువులు మానవుని నిత్యము వెంటాడుచుండగా, అతని పతనమును వేగిరపరచుటకు మనస్సు ఇంద్రియములు కలిసి యీ ఆరుగురు శత్రువుల ఆజ్ఞలను అతి సులభముగా వెంటనే నిర్వర్తించుచుండును ఆ విధముగా మానవుడు జనన మరణములనే సంసార చక్రములో చిక్కుకొని పోవుచున్నాడు

''ఇంద్రియములను జయించి, తాను పరమాత్మ తప్ప యితరమేదియు కాదని భావించిన మానవుడే యీ మానవలోకములో జీవింపదగిన ఉత్తమ మానవుడు వస్తు ప్రపంచముతో అనుబంధము లేకుండుట చేత అతడు ఆదర్శపురుషుడు, యితర మానవులకు మార్గదర్శకుడు సహాయము సర్థించే యితర మానవులకు యిట్టి ధన్య జీవులు సహాయపడగలరు.

''ఇంద్రియములను జయింపగోరు మానవుడు, సామాన్య మానవుని వలె గృహస్థుడై భార్య పిల్లలతో జీవింపవచ్చును; కాని అరిషడ్వర్గము అను ఆరుగురు శత్రువులను జయించవలెను. ఒకసారి వాటిని అణచిపెట్టినచో, అతడు నిర్భయముగా యీ లోకములో సంచరింపవచ్చును. ఉదాహరణకు ముట్టడికి గురియైన నగరమును తలంచుము. శత్రువులు నగరముపై దాడి చేయుచుండగా, రాజు కోట నాశ్రయించి నగరమును సంరక్షించును క్లిష్ట పరిస్థితిలో రాజునకు కోట సహాయపడుచున్నది. అదే రీతిగా, మానవుడు నారాయణుని పాదముల నాశ్రయించినచో, అతి సులభముగా ఆరుగురు శత్రువులను తరిమికొట్టి, భగవంతుడు తన ఆనందమునకై యేర్పరచిన యీ లోకములో జీవించి ఆనందింపగలడు. తన జీవిత పరిమాణము ముగిసిన తర్వాత నారాయణునితో చేరిపోవును అనగా జీవాత్మ పరమాత్మలు ఏకమగుదురు

''కుమారా! నేను యివన్నియు చెప్పుట యెందులకనగా, నీవు తిరిగి వచ్చి రాజ్యము చేబట్టి చక్కగా పాలించి ప్రఖ్యాతి గాంచవలెనని. నీవు ధన్యజీవివి. భౌతికానందానుభవములో చిక్కుకుపోగల ప్రమాదము నీకు యెప్పుడూ ఉండబోదు. నీ విధిని నీవు నిర్వర్తించిన తర్వాత తిరిగి యిక్కడకు వచ్చి, శాంతికై అన్వేషణ కొనసాగించవచ్చును. నీవు యిదివరకే శాంతి సాధించినావు అందుకొరకే నిన్ను యీ రాజ్య పాలనా కార్యమును చేబట్టమని కోరుచున్నాను. నా కొరకు నీవు యీ కార్యము చేపట్టవలెను. నిస్స్వార్థముగా యీ రాజ్యము పరిపాలించి, తరతరములుగా జరుగుచున్న యీ సంప్రదాయమును కొనసాగింపుము రాజ్యమునకు తిరిగి రమ్ము''

చేతులు జోడించి బ్రహ్మ చెప్పిన దంతయూ విని యిట్లనెను ''ప్రభూ! మీరు చెప్పినట్లే చేసెదను'' బ్రహ్మ ముఖమునందు సంతోషముతో కూడిన నవ్వు ప్రస్ఫుటమయ్యెను తర్వాత గుహనుండి బ్రహ్మ వెళ్ళిపోయెను. మనువు వచ్చి ప్రియవ్రతుని రాజ్యమునకు గొనిపోయి సింహాసనముపై కూర్చుండబెట్టెను

59 ఋషభుని బోధలు

ఈ లోకములో వైరాగ్యము నవలంబించి యెట్లు జీవించవలెనో ప్రచారము గావించుటకు ఋషభుడు తన పుత్రులను పిలిచి వారికి జీవించు పద్ధతులను బోధించెను. వారితో ఋషభు డిట్లనెను ''కుమారులారా! ఈ మానవశరీరము మనకు ఒక ఉత్తమ ప్రయోజనము కొరకు లభించినది. పశువువలె ప్రపంచానుభవములు పొందుటకు కాదు పరిశుద్ధమైన మనస్సు అత్యవసరము. ఈ జీవితమునకు రెండు ముఖద్వారములు కలవు. ఒకటి · ఉత్తములైన వారికి సేవ జేసి మోక్షము పొందుట. రెండవది : ఇంద్రియముల ద్వారా వస్తు ప్రపంచముతో అనుబంధము పెంచుకొని వాటి ననుభవించుట సమబుద్ధిని పెంపొందించుటకు మీరు ప్రయత్నించవలెను లాభనష్టములను ఒకేరీతిగా స్వీకరింపగల మనస్తత్వమును మీరు అభివృద్ధిగావించు కొనవలెను ఆగ్రహము నణచి మనసును నిగ్రహించవలెను భగవద్భక్తియే జీవితముయొక్క ప్రధాన ధ్యేయముగా నుండవలెను. భార్య, పిల్లలు, సంపద, రాజ్యముతో అనుబంధము పెంచుకొనరాదు. ఈ శరీరమును నిని మాత్రమే మానవుడు కోరుచుండవలెను వెనుకటి జన్మలో చేసిన కొన్ని కర్మల ఫలితముగా, తిరిగి మీరు జన్మించి యీ జీవితమును సాగించవలసి వచ్చెను ఈ లోకములో జన్మించిన మీరు అనేక ప్రలోభములకు గురియగుదురు అందుచేత మీరు తిరిగి జనన, మరణములను సంసార చక్రములో పడకుండ నుండుటకు తగిన కార్యములను చే నుండును ఈ శరీరమున్నంతవరకు, మనస్సు నిత్యసత్యమైన భగవంతుని యందు లగ్నము కానంతవరకు, మానవుడు లౌకిక కర్మలు చేయుటయందు నిమగ్నమై యుండును. అవిద్యచేత, అనగా తన నిజస్వభావమైన ఆత్మను తెలియకుండుటచేత, మానవుడు కర్మబద్ధు డగుచున్నాడు భగవంతుని తలంచనంత కాలము, అతనికి జీవితములో స్వేచ్ఛ లభించదు మానవుడు యిల్లు, యిల్లాలు, పిల్లలు, యింకను అనేక విధములైన వస్తువులతో అనుబంధమును పెంపొందించుకొనును ఈ వస్తుప్రపంచము అంతయూ, అసత్యమని, ఉత్తమ సత్యము వేరే యున్నదని గుర్తించలేక మానవుడు అనేక అవస్థలకు లోనవుచున్నాడు. తన తెలివితక్కువతనముచేత యీ లౌకికానుబంధముల వలన కలిగే పరిణామము లకు మానవుడు బాధపడుచున్నాడు.

'నేను', 'నాది' అనునవి మానవునికి రెండు ప్రబల శత్రువులు వీటి చేత మానవుని దృష్టి కలుషితమై, హృదయము కరడుగట్టుచున్నది. మానవునికి స్త్రీపై ప్రేమ కలుగుట చేత, క్రొత్త అనుబంధములు పెంచుకొనుట జరుగుతున్నది. ఇల్లు, భూమి, పిల్లలు, బంధువులు, సంపద, ఈ విధముగ అంతులేకుండ అనేకమైన వానితో అనుబంధము విస్తరించుచుండును. ఈ భూమితో మానవునికి గల బంధము విస్తరించి, నూతన బంధములు యేర్పడి మరింత బలపడుచున్నవి. అటువంటి మానవునికి మోక్షము కలుగు అవకాశములు చాల తక్కువ. ఏ వస్తువులతో అనుబంధము పెంచుకొనెనో వానిని గురించిన సత్యము, అనగా అవి అశాశ్వతములని తెలుసుకున్న మరుక్షణమున, జ్ఞానము చేత హృదయములోని ముడులు విడిన మరుక్షణమున తన భార్యపై నున్న అనురాగము సడలును. అహంకార మమకారములు వాటంతట అవి సమసిపోవును. కుమారులారా! మీ మనస్సులో భగవంతుని మాత్రమే తలవండి అనుబంధము వదలిపెట్టండి. శీతోష్ణములు, ఆకలిదప్పులు, విచారము, భ్రాంతి మున్నగువాని ప్రభావము మీకు ఉండదు. బ్రహ్మజ్ఞానమును తెలుసుకొనుటయందే మీరు శ్రమించవలెను. భగవంతునికి మీరు శరణాగతులు కావలెను. మీరు చేయు కర్మలను భగవంతునికి నివేదించండి. భగవత్కథలను వినుచు, భక్తులతో సాంగత్యము పెంచుకొనండి.

మానవులందరూ భవగంతుని ప్రతిబింబములే, అందుచేత యెవరినీ ద్వేషించరాదు ఇతరుల కష్టములలో పాలుపంచుకొనవలెను క్రోధమును నిగ్రహించుకొనవలెను వీలయినప్పు   డీ భగివచ్చిం తన చేయుడు, ఒంటరితనము భగవచ్చింతనకు అనువైనది. మీ విధులను చక్కగా నిర్వర్తించండి. వేనినీ అశ్రద్ధ చేయకుడు ఎక్కువగా ఆలోచన చేయుచూ, తక్కువగా మాట్లాడవలెను.

''శిష్యునకు మార్గము చూపుటకు గురువు అత్యవసరము కుమారులకు తండ్రికి మించిన గురువు లేదు పుత్రులను సన్మార్గములో వర్తించునట్లు చేయు బాధ్యత తండ్రిది ప్రజలు సన్మార్గులై చరించునట్లు చేయు బాధ్యత రాజుది మీకు గురువుగా, మీరు నడచుకొనవలసిన తీరును చెప్పుచున్నాను.

''తన శిష్యులు లౌకిక కర్మలందు నిమగ్నమగునపుడు, వారికి స్వేచ్ఛా మార్గము గురువు చూపించవలసి యున్నది జీవితమను క్లిష్టప్రయాణము చాలవరకు సాగించుటచేత, అనుభవపూర్వకముగా జీవితములోని లోతుపాతులను గురువు తెలుసుకొనియుండును గురువునకు తన శిష్యులపై దయ లేక జీవితపు లోతుపాతులను గురించి హెచ్చరిక చేయకున్నచో, గురువునకు కలిగిన జ్ఞానమువల్ల ప్రయోజనమేమి? ఒక మనిషి మునిగిపోవుచున్నపుడు, యే మానవుడును చూచుచు ఊరుకొనలేడు. గురువు సహాయకుడు, తండ్రి, తల్లి, శ్రేయోభిలాషి నేను చెప్పిన విషయములను బాగుగా యోచించండి. ఈ భరతుని తండ్రిగా యెంచి అతని ఆదేశములను మన్నించండి అతడు చాలా గొప్పవాడు నేను సూచించిన ప్రకారము యీలోకములో జీవించండి మోహమను రోగమునకు భక్తి దివ్యౌషధము భక్తి సహాయముతో జనన మరణములను సంసార చక్రమునుండి మీరు రక్ష పడయవలెను''

ఋషభుడు, తనవలెనున్న పుత్రులకు, పై విధముగా బోధనలిచెను. లోకములోని ప్రజలకు సరియైన మార్గము చూపుటకుగాను ఋషభుడు తన పుత్రులకు బోధ చేసెను.

తరువాత భరతుని రాజ్యాభిషిక్తుని గావించెను రాజ్యమును, భార్యను, పిల్లలను, తన సర్వస్వమును పరిత్యజించి, యెన్నడూ మాయకు వశముగాని ఋషభుడు దేశము వదలి వెళ్ళిపోయెను. అతనికి జీవితము నుండి విముక్తి కలుగువరకు దేశమంతటను సంచరించెను.

మానవుడు కోరికలను విడిచిపెట్టినప్పటికీ, లోకము చేత ప్రభావితము కాకున్నప్పటికీ యీ లోకము విడిచి వెళ్ళుటకు సన్నద్ధుడైనప్పటికీ నిర్ణీత సమయము ఆసన్నమయేవరకు జీవించుచుండవలెను ఇది జీవిత ధర్మము కుమ్మరివాడు మట్టి నుండి కుండను మలచునపుడు చక్రము త్రిప్పును కుండను తీసివేసిన తర్వాత కూడా చక్రము తిరుగుచునే యుండును అదేరీతిగా ఒకొక్కపుడు పూర్వ జన్మ సంస్కారమునుబట్టి, దేహి దేహమును విడుచుటకు సిద్ధముగా నున్ననూ, ప్రాణము శరీరమును వీడదు. ఋషభునికి అట్లే జరిగినది.

చాలా కాలము సంచరించిన తర్వాత ఋషభుడు అవధూత అయ్యెను. తదుపరి కూటక పర్వత సానువులను చేరెను. అక్కడ ఉండగా, అంతవరకూ ఋషభుడు సంచరించిన అరణ్యము అగ్నిచేత దగ్ధమైనది ఎన్నడూ కర్మలలో చిక్కుపడని ఋషభుడు జీవిత బంధమునుండి విముక్తి పొందెను.

60 భరతుడు

ఋషభుని కుమారుడైన భరతుడు చక్కగా రాజ్యమును పాలించెను. అతడు ధర్మపరాయణుడు అతని పరిపాలన ఉత్తమముగా నుండెను. భరతుని అత్యుత్తమ పాలనచేత ప్రఖ్యాతిగాంచిన యీ భూమి భరతవర్షమను పేరు గాంచినది. భరతుడు, తన పూర్వుల సంప్రదాయములను పాటించి, రాజులకు నిర్దిష్టమైన పద్ధతుల ననుసరించెను. అతని పరిపాలనలో యీ భూమిపై ప్రజలు సుఖముగా జీవించిరి. భరతుడు నారాయణుని పరమభక్తుడు అతని హృదయములో నారాయణుని మూర్తి ప్రతిష్ఠితమై యుండెను చాలాకాలము సుఖ సంపదలతో రాజ్యమును పాలించితినని తలచి, రాజ్యమును విభజించి కుమారులకు పంచిపెట్టెను జ్యేష్ఠ కుమారునికి పట్టము గట్టి, భరతుడు సర్వస్వమూ పరిత్యజించి, హరిద్వారములోని పులహ మహర్షి ఆశ్రమమునకు వెళ్ళెను ఆ ఆశ్రమము అతి రమణీయమైన ప్రదేశమున గలదు. చక్రానది ఆశ్రమము చుట్టూ ప్రవహించుచున్నది. ఆ నది, యిప్పటికీ సాలగ్రామములతో నిండియున్నది. వానియందు నారాయణుడు వ్యాపించి యుండుటచేత, వానిని పూజింతురు

ఆ ఆశ్రమమునందు భరతుడు యేకాకిగా నుండి, ప్రతిదినము ఫలపుష్పములతో హృదయము నుండి భక్తి పొంగిపొరలుచుండగా నారాయణుని పూజించుచుండెను. అతడు ప్రాపంచిక సుఖదుఃఖములకు అతీతుడ య్యెను అన్ని అనుబంధములను పరిత్యజించుటచేత అతని హృయదము శాంతితో నిండియుండెను. భగవంతునిపై అత్యంత భక్తివలన కలిగే బ్రహ్మానందస్థితిని అతడు చేరెను నారాయణుని మదిలో తలంచున పుడు, అతని హృదయము ద్రవించి, ఆనంద బాష్పములు కన్నుల నుండి స్రవించుచుండెను. అతని హృదయము ఒక లోతైన సరస్సువలె నున్నది అందు అతని అహంకారము పూర్తిగా మునిగియుండెను. ప్రతిదినము అతడు లేడి చర్మము ధరించి, జడలు కట్టి ధూళితో నిండిన తలవెంట్రుకలతో సంచరించుచూ, ఉదయ సూర్యుని యందుండు నారాయణుని యీ క్రింది విధముగా ఆవాహన చేయుచుండెను ''ఈ లోకమును సృష్టించిన అద్భుతశక్తి, యీ ' వరించి సృష్టించినట్టి శక్తి, బుద్ధిని ప్రకాశింపజేసి చైతన్యవంతము గావించునట్టి శక్తి సూర్యునికి అమిత తేజస్సును కల్గించుశక్తికి శరణాగతుడను''

నారాయణుని చింతనతో భరతునకు ఆనందముగా రోజులు గడచుచుండెను ఒకసారి మహానదీ తీరమున కూర్చుని ప్రాతర్వందనము చేయు సమయమున, అతడొక దయనీయ దృశ్యమును గాంచెను. నదిలో నీరు త్రాగుటకు ఒక లేడి ఆ తీరమునకు వచ్చెను ఇంతలో అకస్మాత్తుగా సింహగర్జన వినిపించెను దగ్గర నుండి ఆ గర్జన వచ్చుచున్నట్లు తోచెను ఆ గర్జనకు భయపడి, అతి చేరువలోనే సింహము ఉన్నదని తలచి, పాపము ఆ లేడికి యెటువైపు పరిగెత్తి పోవలెనో తెలియకుండెను. దప్పికతో నున్న ఆ లేడి యింకను నీరుత్రాగుట మొదలిడలేదు విపరీతమైన భయముతో, నిస్సహాయస్థితిలో నున్న ఆ లేడి నదిని ఒక్క ఉదుటులో దాటుటకు ప్రయత్నించెను ఆ లేడికి అకస్మాత్తుగా కలిగిన భయమువలన, ఆమె గర్భములోని శిశువు నదిలో జారిపడెను నది అవతలివైపుకు చేరిన తల్లిలేడి మిక్కిలి అలసిపోయి నెమ్మదిగాప్రాకుచు ఒక గుహను చేరి, కొద్ది క్షణముల తర్వాత మరణించెను.

ఈ సంఘటనను గమనించుచున్న భరతుని హృదయము, నదిలో జారిపడిన లేడిపిల్ల నీటి ఉపరిభాగమందు తన్నుకొని బాధపడుచుండుట జూచి జాలితో నిండిపోయెను ఆ లేడిపిల్లను తన చేతులలో తీసుకుని

ఆ శ్రమమునకు వెళ్ళెను. ఆ లేడిపిల్లకు పాలుపోసి, చేతులతో నిమిరి తల్లివలె సముదాయించెను

రోజులు గడచి, ఆ లేడి పెద్దదయ్యెను. భరతుడు ఆ లేడిని ప్రాణముగా చూచుకొనుచుండెను. ఆ లేడితో అతని అనుబంధము యినుమడించెను రాజ్యము, భార్య, పిల్లలు, సర్వస్వము వదలిపెట్టిన భరతునకు యీ లేడి అత్యంత ప్రీతిపాత్రమయ్యెను. ఆ లేడిని వదలి ఉండలేని స్థితి కలిగెను. తన దృష్టి నుండి ఒక క్షణమైనను ఆ లేడి మరుగుపడుట సహించలేకుండెను. ఆ లేడి పచ్చిక మేయుటకు వెళ్ళినపుడు భరతుడు ఆందోళన చెంది, తనలో తానిట్లనుకొనును. ''పాపము యీ లేడికి, స్నేహితులు, బంధువులు, తల్లి, తండ్రి లేరు. నేను తప్ప యింకెవ్వరును లేరు నేను మాత్రమే ఆ లేడికి ఆశ్రయము అది నన్ను పూర్తిగా నమ్ముకున్నది. నాయందు దానికి గుడ్డి నమ్మకముండుట చేత దాని నమ్మకమును త్రెంచలేను దానిని రక్షింపవలసిన బాధ్యత నాపై నున్నది.''

భరతుడు తన సమయమునంతనూ ఆ లేడికై వినియోగించు చుండెను ఆ లేడితో అరణ్యము నందు సంచరించుచూ, అది అలసిపోయినపుడు, దానిని తన భుజములపై పెట్టుకుని తిరుగుచుండును సాయంకాలము కాగానే, లేడి ఆశ్రమమునకు రాకున్నచో భరతునకు ఆందోళన కలుగుచుండెను తనలో తానిట్లనుకొను చుండెను. ''నా ప్రియమైన లేడిని నేను తిరిగి చూడగలనా? ఏ తోడేలు, లేక యే అడవి మృగమో తిని వేసెనేమో! సూర్యుడస్తమించనున్నాడు ఇంకనూ నా లేడి తిరిగి రాదయ్యెను బహుశః సింహము తినివేసి యుండవచ్చును, లేక పులి తరుముతూ ఉండవచ్చును''. విచారమనస్కుడై అటు నిటు తిరుగుచూ తిరిగి తనలో యిట్లు తలంచును ''ఈ అరణ్యములో లేడిని యేకాకిగా తిరగనిచ్చుట చాలా ప్రమాదకరము. నేను వెళ్ళి వెదకెదను'' ఆ విధముగా తలచి, అరణ్యమంతటా వెదకి, మతి చెడిన వానివలె, ఆ లేడిని ప్రేమతో అనేక పేర్లతో పిలిచి, అది కనుపించిన తర్వాత తన చేతులతో దానిని పట్టుకుని ఆశ్రమమునకు తెచ్చును.

లేడిపై పెరిగిన అనురాగము చేత భరతుడు తన నిత్య విధులను మరచెను భగవంతుని పూజించుట, సమాధిలో నుండి భగవంతుని ధ్యానించుట పూర్తిగా నిలిపి వైచెను పూజించుటకు ప్రయత్నించినపుడు, లేడివచ్చి తన కొమ్ములతో మృదువుగా భరతుని తట్టును అప్పుడు భరతుడు ఆ లేడిని తాను సమకూర్చిన కుశఘాసములను నోటి కందించును ధ్యానమునకు కూర్చొనినపుడు మదిలో నారాయణుని రూపము రాకుండెను ఆ లేడి చేయు చిలిపి చేష్టలు మనస్సునందు మెదలి, చిరునవ్వు నవ్వుచుండెను. సూక్ష్మముగా చెప్పవలెనన్న, అతడన్నింటినీ మరచెను. లేడి అతనికి సర్వస్వమయ్యెను దానిని తల్లివలె నిమిరుచూ, గంటల కొలది మాట్లడుచూ కాలము గడపుచుండెను లోకమును పరిత్యజించిన భరతుడు యిట్టి పరిస్థితిలో నుండుట మిగుల దుస్థితి

రోజులు గడవగా, యెవరినీ లక్ష్యపెట్టని మృత్యువు, ఝంఝానిల వేగముతో, ఎలుక యుండే తొర్రలో పాము ప్రవేశించినట్లు, భరతుని సమీపించెను మరణించనున్న భరతుడు తన దృష్టిని లేడిపై నిలిపెను. అతడు కడసారిగా పెంపుడు లేడిని గురించి ఆలోచించుచు కన్నుమూసెను

61 లేడిగా జన్మించిన భరతుడు

భరతుడు తిరిగి జన్మించెను. చనిపోవునపుడు భరతుని ఆలోచనలు లేడిపైనున్నవి తుది శ్వాస విడచునపుడు నిశ్శబ్దముగా లేడిని పిలుచుచుండుటచేత, భరతుడు లేడిగా జన్మించెను. కాని ఒక విధముగా అదృష్టవంతుడు పూర్వజన్మ స్మృతి కలిగియుండుట లేడిగా జన్మించిన భరతుని ప్రత్యేకత తన్ను గురించి తాను జాలిపడి యిట్లనుకొనెను ''నా ప్రస్తుత పరిస్థితి యెంత దయనీయమైనది అన్ని అనుబంధములను వదలివేసితిని అరణ్యమునే యిల్లు అనుకుని, నారాయణుని ఆలోచనలతో మనస్సు నింపి, భగవంతుని కథలనే జ్ఞప్తికి తెచ్చుకునేవాడను నా హృదయములో నారాయణునికి తప్ప యింకొకరికి స్థానము లేకుండెను నారాయణుని పాద పద్మములయందే నా మనస్సు నిలిచియుండెను అటువంటి ప్రశాంత సరస్సులో అలజడి చెలరేగెను లేడి యందు అనురాగము పెంపొందెను ఆ అనురాగము బలవత్తరమై, నేను సర్వమూ, నారాయణుని కూడ, మరచునట్లు చేసినది. నేను అంతవరకు అనుసరించుచున్న మార్గమును విడిచి చాలా దూరమేగితిని ఆ కారణముచేత బ్రహ్మ స్థితిని పొందుటకు బదులు లేడిగా జన్మించితిని ప్రాపంచిక వస్తువులతో అనురాగ అనుబంధములు అంతటి బలమైన శక్తి గలవి ఈ జన్మమునందు భగవద్భక్తులతో సాంగత్య మేర్పరచుకుని, కర్మ ఫలమును పూర్తిగా నివృత్తి చేసుకొనుటకు ప్రయత్నించెదను తిరిగి నా మనస్సు ఉన్నతమైన వాటియందు లగ్నము కాగలదు భగవంతుని తలంచుచూ, అతని కీర్తనలను వినుచూ, అతని వైభవమును వర్ణించు మాటలను, కథలను వినినచో, యీ జన్మ బంధము నుండి విముక్తుడను కాగలను''

లేడి రూపములో భరతుడు, ఋషులు సమావేశమైయున్న సాల గ్రామమను స్థలమువైపు ప్రయాణించెను ఆశ్రమమునందున్న గడ్డిని మేయుచూ, నదిలోని నీరు త్రాగుచూ జీవించుచుండెను ఈ జీవితము యెప్పుడు ముగియునా అని బాధపడుచూ, విముక్తిని కల్గించు మరణమునకు వేచియుండెను చివరకు మరణించి, జంతువైన లేడి రూపము నుండి స్వేచ్ఛను పొందెను.

62 జడ భరతుడు

అంగిరస వంశములో ఒక బ్రాహ్మణుడుండెను అతడు చాలా మంచివాడు బ్రాహ్మణులకు విధివిహితమైన ధర్మ ‐ ి ాడు అతనికి మొదటి భార్యయందు తొమ్మండుగురు పుత్రులు, రెండవ భార్యయందు ఒక పుత్రుడు ఒక పుత్రిక కలిగిరి రెండవ భార్యకు కలిగిన పుత్రుడు మరల భరతుడు, అతడు తిరిగి జన్మించవలసి వచ్చెను

భరతుడు ఋషభునకు కుమారుడుగా జన్మించెను. అందుచే నారాయణుడే స్వయముగా తన పుత్రునకు ముముక్షువు లనుసరించదగు ధర్మములను బోధించెను మోక్షమును కోరువాడు ముముక్షువు. భరతునకు ఆత్మ విద్య యందు ప్రవేశము కలిగెను సుమారుగా దానినతడు సాధించెను కాని ప్రారబ్ధ కర్మముచేత లేడిగా జన్మించి, తరువాత తిరిగి మరొక జన్మనెత్తవలసి వచ్చెను విధిని దాటి మోక్ష మార్గము ననుసరించుట తేలిక కాదు యోగులు ఉత్తముల యింట జన్మించెదరని చెప్పుదురు, భరతుడు

ఆ ఉత్తమ బ్రాహ్మణునికి కుమారుడుగా జన్మించెను

పూర్వ జన్మలో భగవంతుని అనుగ్రహమునకు దూరమగుటచేత తనయందు తనకే ఏహ్యా భావము కలిగి, యెటువంటి నూతన అనుబంధములను యేర్పరచుకొనుటకు యిష్టపడకుండెను. కుటుంబములో యెవరి తోనూ కలియక అందరకూ దూరముగా నుండెను ఇతడు తండ్రికి ఒక సమస్య అయ్యెను పాపము తండ్రి గాయత్రీ మంత్రము నుపదేశించుటకు ప్రయత్నించెను తండ్రి అనేక మాసములు ప్రయత్నించినప్పటికీ, ఆ పుత్రునిలో యెట్టి ప్రతిస్పందన కన్పించకుండెను. భరతుడు ఉద్దేశ్య పూర్వకముగా గాయత్రి మంత్రమును తప్పుగా ఉచ్చరించి అపస్వరముతో చదువుచుండెను. ఏదియు నేర్చుటకును తన విముఖతను చూపుచుం డెను భరతుని ప్రవర్తన క్రమముగా అతడొక మూగ-చెవిటి వాడను భావమును అందరిలో కలిగించెను అతనిని మూర్ఖుడని పిలుచుచుండిరి ఇతరులు తననెట్లు పిలిచినను భరతుడు చలించెడివాడు కాడు

భరతునకు పూర్వజన్మల స్మృతి కలదు ఈ భూమిపై విముక్తిని పొందుట యందే లతని ధ్యాస. అందుచేత దున్నపోతు మీద వాన కురిసినట్లు, యితరులు తన గురించి వెలిబుచ్చే అభిప్రాయములు అతనినిగాని, అతని ప్రవర్తనను గాని మార్చలేకుండెను భరతుని తండ్రి లౌకిక కర్మలందు, లౌకిక బంధములందు నిమగ్నమై యుండి, తన కుమారుడైన భరతుని ఉత్తమ బ్రాహ్మణుడుగా తీర్చిదిద్దలేక [illegible] డె వాడు కొంత కాలము తర్వాత అతడు మరణించెను. అతని రెండవ భార్య తన పుత్రుడైన భరతుని, కుమార్తెను,సవతి సోదరులకు వారి తల్లికి అప్పజెప్పెను ఆమె భర్త చితియందు ప్రవేశించి భర్తననుసరించెను

తండ్రి మరణించిన తర్వాత భరతుని సోదరులు, భరతుని యెడల తమకెట్టి బాధ్యతయు లేదని భావించి అతనికేమియు చేయకుండిరి వారు సవతి సోదరుడైన భరతుని హింసించుచుండెడివారు భరతుడు యే విధముగను తన అసంతృప్తిని వెలిబుచ్చెడివాడు కాడు [illegible] సించెడివాడు అతనినొక మామూలు కూలివాడుగా పరిగణించి, అతని బ్రాహ్మణ జన్మను కించపరచెడివారు కాని భరతుడు దానిని లక్ష్యపెట్టకుండెను. సూర్యాస్తమయము వరకు శ్రమించి, వారు యిచ్చిన ఆహారమునకు సంతృప్తిచెందెడివాడు ఒకొక్కపుడు వారిచ్చెడి ఆహారము పాతబడిన పిండియో, కాక పొట్టుతో కూడిన గింజలో, అవన్నియు భరతునికి ఒకే విధముగా నుండెను అతడు భగవంతుని గురించియే చింతించుచూ, తన సోదరులిచ్చిన నీచ కార్యములను చేయుచూ కాలమును గడపుచుండెను

ఒక దొంగల నాయకుడుండెను అతనికి సంతానము లేకుండెను కాళీమాతకు నరబలి యిచ్చినచో పుత్రుడు కలుగునని కొందరతనికి చెప్పిరి అందుచేత అతడు తన సేవకులను నలు దిక్కులకు పంపి నరబలికి తగిన మానవుని తీసుకొని రమ్మని పంపెను ఆ సేవకులు పగలంతయు వెదకిరి కాని ఫలితము లేకపోయెను రాత్రి కాజొచ్చెను. వారా చుట్టు ప్రక్కల సంచరించుచుండిరి వారు ఆకస్మాత్తుగా కొంత దూరములో ఒక యెత్తు దిబ్బపై నిలుచునియున్న మానవుని చూచిరి ఎత్తు దిబ్బపై భరతుడు నిలుచుని, లేళ్లు, యితర అడవి జంతువులు రాత్రియందు పొలమును ధ్వంసము చేయకుండ రక్షించుచుండెను దొంగల నాయకుని సేవకులు దగ్గరకు వచ్చి భరతుని జూచిరి. భరతునికి శారీరక సౌఖ్యములపై దృష్టి లేకుండెను వర్షము-యెండ, చలి-వేడి అతనికి సమానమే అతడు తన శరీరమును కూడ సరిగా కప్పుకొనక యుండెను అతడు కటిక నేలపైన పరుండుట చేత అతని శరీరము ధూళి ధూసరితమై యుండెను అతని తల జడలు కట్టి యుండెను మట్టిమూసిన ఆణిముత్యమువలె అతడు ఉండెను అతని పవిత్రమైన జందెము నల్లగా మాసిపోయెను.

పలు సంవత్సరములుగా బయట కఠోర జీవితమున కలవాటుపడిన భరతుని శరీరము బలిష్ఠమై శక్తివంతమై యుండెను. భరతుని జూచి దొంగల నాయకుని సేవకులు, అతడు బలి యిచ్చుటకు సరిపోయిన వాడని భావించిరి. ధూళితో నిండియున్నప్పటికీ, అతని శరీరమునందు యెట్టి మచ్చగాని, దెబ్బగాని, గీతగాని లేక యుండెను. ఆ సేవకులు జాప్యము చేయక వెంటనే నిర్ణయించుకొనిరి. భరతుని వారు త్రాళ్ళతో బంధించి వారితో తీసుకొనిపోయిరి. బంధించునపుడు భరతుడు యెట్టి అభ్యంతరము తెలుపకుండుట వారి నాశ్చర్యపర చెను. భరతుని వారు మందిరమునకు తీసుకువెళ్ళిరి. అతనికి పవిత్ర జలముతో స్నానము చేయించి, బలి కాబోవు వారు ధరించు వస్త్రములను అతనిచేత ధరింపజేసిరి.

అతని శరీరమంతటా గంధము పూసి, నుదుటిపై యెర్ర సిందూరపు బొట్టు పెట్టిరి. అతనికి భోజనము పెట్టి, తర్వాత కాళీమాత విగ్రహము ముందర అతని నుంచిరి. విపరీతముగా శబ్దము చేయు డప్పుల వాద్యము ప్రారంభించిరి.

భరతుడు నిశ్శబ్దముగా కూర్చుని తనకేమియూ పట్టనట్లుండెను. పూజారి మంత్రముల నుచ్చరించి, భరతుని వధించుటకు ఖడ్గము నెత్తెను.

బలియగుటకు సిద్ధముగా నున్న ఆ బ్రాహ్మణుని ముఖము నుండి వెలువడు తేజస్సును జూచి కాళీమాత భరించలేకపోయెను. భరతునిలోని బ్రాహ్మణ వర్చస్సు ప్రకాశించగా, దేవి చూచి భరించలేక వెలుపలికి వచ్చెను. ఒక గొప్ప క్రూర కార్యము జరుగబోవుచున్నదని దేవి గమనించెను. పాపమెరుగని అమాయక బ్రాహ్మణుడు యెటువంటి నిరసన చూపక, పరమ దుర్మార్గులైన ఆ దొంగల ముఠాచేత బలియగుటకు సిద్ధముగా నుండెను. మరియు ఆ నీచ కార్యము దేవి కొరకు జరుగుచున్నది. స్వర్గము నుండి ఆమె సేవకులు దిగి, ఆమె గమనించుచుండగా, ఆ దొంగల ముఠాలో ప్రతి ఒక్కరిని సంహరించి వారి రక్తమును కడుపునిండుగా త్రాగిరి.

భరతుని ఆశీర్వదించి దేవి అదృశ్యమయ్యెను. అతడు కూడా అచ్చట నుండి వెళ్ళిపోయెను.

63 పల్లకి మోసిన భరతుడు

ఒకానొకప్పుడు రాహూగణుడను రాజు ఇక్షుమతీ నదీ తీరమున ప్రయాణించుచుండెను. అతడు సింధు సౌవీర దేశములకు ప్రభువు. అతడు పల్లకిలో వెళ్ళుచుండెను. పల్లకి మోయుచున్న బోయలు మరొక మనిషి తమతోబాటు పల్లకి మోసినచో వారి బరువు కొంత తగ్గునని భావించిరి. వారు చుట్టును కలియజూడగా, వారి కనులు అచ్చట నిలుచుని యున్న భరతునిపై బడెను. భరతుడు దృఢకాయుడు. అతడు బలముగా మోటుగా నుండుట జూచి, బోయవాండ్రు అతడు పల్లకి మోయుటకు తగినవాడని భావించిరి. వారు వెంటనే భరతుని పిలిచి తమకు సహాయము చేయుమని ఆదేశించిరి. మూర్ఖునివలె కనబడుచున్న భరతుడు ఒక్క మాటయైనను పలుకక ఊరకుండెను. క్షత్రియుడున్న పల్లకిని బ్రాహ్మణుడు మోయుట నీచ కార్యమైనప్పటికీ, భరతుడు అభ్యంతరము తెలుపకుండెను. మిగిలిన బోయీలతోబాటు భరతుడు కూడ పల్లకి నెత్తెను. మార్గములో అడుగు వేయుటకు ముందు క్రిములు, కీటకములు మొదలైనవి లేకుండునట్లుగా పరీక్షించి చూచి,

అవి లేవని దృఢపడిన తర్వాత అడుగు వేసెడివాడు. ఈ కారణముగా మిగిలిన బోయీల గమన వేగము తప్పి, పల్లకీ సమత్వము తప్పి ఒక ప్రక్కకు వాలుచుండెను. ఇది చూచి రాజు మిక్కిలి కోపోద్రిక్తుడై యిట్లనెను. ''పల్లకీ ఒక ప్రక్కకు వాలుటకు కారణమేమి? మీ పని మీరు సవ్యముగా నిర్వర్తించలేకున్నారా?'' రాజు సేవకులైన బోయీలు యిట్లు సమాధానమిచ్చిరి ''ప్రభూ! ఇది మా తప్పుకాదు, మాతో చేరిన యీ క్రొత్త బోయవాడు మాతో సరిగా అడుగులు వేయకుండుట చేత, యీ అసౌకర్యము తమకు కలుగుచున్నది'' రాజు ఆ క్రొత్త బోయీని మీద నుంచి క్రిందివరకు జూచెను

వ్యంగ్య పూరిత స్వరముతో రాజు యిట్లనెను. ''నీవు పేదవానివలె దయనీయముగా గోచరించుచున్నావు ఇంత దూరము యీ బరువంతయూ నీవే మోయుచున్నట్లున్నావు పాపం అలసిపోయి, సన్నగా శుష్కించి పోయినావు నీ కండరములు ముడుతలు పడి, యితర బోయీలకు వలె దృఢముగా లేవు నీవు యీ పనికి చాలా ముసలివాడవు'' భరతుడు మౌనముగా నుండెను రాజునకు తిరిగి జవాబు యివ్వక భరతుడు మౌనముగా పల్లకిని తన భుజమునకెత్తుకొనెను తిరిగి వారు కదలి వెళ్ళుచుండిరి కొన్ని అడుగులు వేసి కొంత దూరము వెళ్ళిన తర్వాత తిరిగి యిదివరకు వలె జరిగెను ఈసారి రాజునకు పట్టరాని ఆగ్రహము వచ్చి యిట్లనెను ''ఓరీ మూర్ఖుడా! నీవు చేయుచున్న పనిని గురించి యోచించున్నావా? నీవు నడ పీనుగ వలె ప్రవర్తించుచున్నావు నా ఆదేశములను లక్ష్యపెట్టక, నీవు అవిధేయముగా వర్తించుచున్నావు నీకు బుద్ధి కలుగుటకు, ఇక యెన్నడూ మరువలేనట్టి గుణపాఠమును నీకు చెప్పెదను నీ అహంభావమునకు తగిన విధముగా శిక్షించెదను''

రాజునకు తను రాజుననే గర్వము ప్రబలముగా నుండెను యజమానిగా తన సేవకులను తానేమైననూ చేయవచ్చునని తలచెను రజస్తమో గుణముల ప్రభావము తీవ్రముగా నుండుటచేత, అతనిలో గర్వము, అహంభావము మితిమీరెను తాను అధికుడనని, యితరులు తనకంటె చాలా అల్పులని తలంచుచుండెను సాధువులు, దైవ ప్రేమగల వారి సాంగత్య మతని కెన్నడును కలుగలేదు కలిగియున్నచో వారు రాజునకు కొంత జ్ఞానబోధ చేసి యుండెడివారు కనీసము భూమి మీద ప్రాకు పురుగులకు కూడ యెట్టి అపకారము తలపెట్టని బ్రాహ్మణుడైన భరతునితో మూర్ఖుడైన రాజు అహంకారముతో అతి క్రూరముగా మాట్లాడెను

భరతుడు చాలాసేపు మౌనముగా రాజును చూచెను అతని పెదవుల చివర కొద్దిపాటి చిరునవ్వు మెరసెను ఎట్టి ద్వేషము చూపక నెమ్మదైన స్వరముతో భరతుడిట్లనెను'' నీ పల్లకిని నేను సరిగా మోయుటలేదను కారణముచేత నీవు ఆగ్రహావిష్టుడవయినావు నేను చాలాసేపు బరువు మోసి అలసిపోయినానని వ్యంగ్యముగా మాట్లాడినావు ఈ బరువుచేత నేను యేమాత్రము అలయ లేదని నీ భావము ఒక విధముగా నీవు చెప్పినది సత్యమే కాని నన్ను గాయపరచవలెనని వ్యంగ్యపూరితముగా మాట   అవి నాకెట్టి బాధను కలిగించవు ఎందుకో నీకు చెప్పనా? నా యీ శరీరము సత్యమని యీ బరువును యింతవరకూ మోయుచున్న శరీరము కూడ సత్యమని నీవు అభిప్రాయపడుచున్నావు ఇది సత్యమైనచో నీ మాటలు నాకు బాధ కల్గించెడివి కాని యీ రెండును సత్యమని నమ్ముటయెట్లు? ఈ శరీరరము సత్యమని గాని, బరువును మోయుచున్న యీ శరీరము సత్యమని గాని నేను ఋజువు చేయలేను అట్టి పరిస్థితులలో, అసత్యమైన యీ శరీరమును గాయపరచుట సాధ్యమా? నాలోని నిజమైన 'నేను'నకు నా శరీరముతో యెట్టి సంబంధమును లేదు ఈ శరీరమునకు కలుగు అవమానాదులు యే విధముగను 'నన్ను' అంటవు నేను బరువును చాలా దూరము మోయుటచేత అలసిపోయినానని పలికినావు నన్ను అవమానపరచు ఉద్దేశ్యముతో యిట్లు మాట్లాడినావని

నాకు తెలుసును కాని అవమానము స్వీకరించుటకు నేనెంచుకొనలేదు కారణమేమనగా ప్రయాణించవలసిన దూరము, యీ ప్రయాణమునకొక ప్రయోజనము సత్యమైయుండి, యీ రెండింటితో యేమైన సంబంధము 'నాకు' ఉండినచో, అప్పుడు నీ మాటల వలన నాకు బాధ కలిగెడిది కాని యీ రెండునూ సత్యములని కాని, వాటితో నాకు సంబంధమున్నదనిగాని నాకు నమ్మకము లేదు అందుచేత నీ మాటల వలన నాకెట్టి బాధ కలుగలేదు నేను బలహీనముగా శుష్కించి యున్నానని పలికినావు ఇవి అర్థములేని మాటలు ఎందుకనగా 'నేను'నకు రూపము లేదు రూపము లేని దానికి లావు-సన్నము, పెద్ద-చిన్న అను గుణములు అన్వయించవు. ఈ పదములు ఆత్మ నివసించే గృహమైన శరీరమును వర్ణించుటకు సరిపోవును, ఆత్మకు కాదు లావు-సన్నములు, శరీర మానసిక రోగములు, ఆకలిదప్పులు, భయము, దెబ్బలాటలు, కోరికలు, ముసలితనము, నిద్ర, కామము, ఆశ, దుఃఖము, యివన్నియు తాను శరీరమని భావించు వారిని బాధించును కాని నిజమైన సత్యమును గుర్తించిన నన్ను యివేవియూ బాధించవు. ఈ శరీరపు జీవితకాలము చాలా తక్కువ, పరిమితము; 'నేను'అనంతము, నిత్యము నేను నడిచే శవమునని నీవు పలికినావు నేనేకాదు, నీవు, అందరు మానవులు, జంతువులు కూడ సంచరించు శవములే ఓ రాజా! డి యున్నట్లు తలంచకుము మారుచున్న వస్తువులన్నియు జనన మరణములు పొందుచున్నవి ప్రతి క్షణము చావు పుట్టుకలు జరుగుచున్నవి ఏతావతా, సంపద, సంపదను కల్గియుండుట నిత్య ్ణ శిక్షించెదనని నీవు చేసిన బెదిరింపులు సాధ్యమగుట కవకాశమున్నది. కాని అట్లు జరుగదు రాజు, సేవకుడు వేర్వేరను భేద బుద్ధి ద్వైత భావము వలన కలుగుచున్నది ఇంకే యితరమైన కారణము నాకు గోచరించుటలేదు ఒకరు అధికుడు యింకొకరు అతనికన్న అల్పుడు అనునది లేదు ఈ విషయము నీవు గ్రహించినట్లు లేదు నే నిప్పుడేమి చేయవలెనో చెప్పుము 'నన్ను' నేను తెలుసుకున్నాను. నేనొక తెలివి తక్కువవాడుగా, యెట్టి భావములు లేని చెవిటి వాడుగా, మూర్ఖుని వలె గోచరించవచ్చు కాని, నిజముగా, ప్రాపంచికమైన వస్తువు లేవియూ 'నన్ను' అంటవు అటువంటప్పుడు, వీటన్నిటికీ దూరముగా నున్న 'నన్ను', నీ శిక్ష యే విధముగా బాధించగలదు? ఇది బాగుగా మెత్తగా నున్న పిండిని పిండి చేసినట్లుండును ఇది నా ప్రవర్తనపై యెట్టి ప్రభావము లేక యుండును''

భరతుడు తిరిగి పల్లకిని తన భుజముపై కెత్తుటకు ప్రయత్నించెను.

64 భరతుడు బ్రహ్మవిద్య బోధించుట

భరతుని మాటలను విన్న తర్వాత రాహుగణుని గర్వము, అహంభావము పూర్తిగా తొలగిపోయెను అతడు భరతుని పాదముల మీద పడి, కనులవెంట నీరు కారుచుండగా, సిగ్గుపడి గద్గద స్వరముతో యిట్లనెను ''నా గర్వము నీవు అణచివేసినావు నా అనుచిత ప్రవర్తనకు నన్ను క్షమించి, నాకొక వరము ప్రసాదించవలెను దయచేసి, నీవు యెవరో తెలియజెప్పి నన్ను అనుగ్రహించవలెను నేను సింధు సౌవీర దేశములకు రాజును నన్ను రాహుగణుడను పేరుతో పిలిచెదరు నేను ఉత్తముడైన కపిలుని వద్దకు వెళ్ళి అతని పాదముల చెంత కూర్చుని బ్రహ్మ విద్యను నేర్చుకొనుటకు వెళ్ళుచున్నాను. కాని నీవే కపిలుడుగా నా వద్దకు స్వయంగా నన్ను రక్షించుటకు వచ్చినట్లున్నది. నేను పూర్వజన్మలో యే సుకృతములు చేయుట వలన యీ

మహద్భాగ్యము నాకు సంప్రాప్తించెనో కదా! దయచేసి నాకు బ్రహ్మ విద్యను తెలిపి సత్యము తెలుసుకొనునట్లు చేయగోరెదను''

నేర్చుటకు ఆసక్తి కలిగిన రాజును చూసి జాలిపడి, భరతుడిట్లనెను ''నేను నీకు సహాయపడెదను నీవు మోక్ష మార్గమును కనుగొనెదవు నేను బోధించునపుడు జాగ్రత్తగా శ్రద్ధతో వినుము''.

. దగ్గరలో యెత్తైన ఒక రాతి పలకపై భరతుడు కూర్చుండెను అతని పాదములచెంత రాజు వినమ్రుడై కూర్చుండెను. భరతుడు బ్రహ్మ విద్యను బోధించుట మొదలిడెను. భరతుడిట్లు చెప్పదొడగెను.

''మానవుని మనస్సే సంసారమను బురదలో కూరుకొని పోవుటకు గాని, సంసారము నుండి స్వేచ్ఛను పొందుటకు గాని, కారణమగుచున్నది మనస్సును నిగ్రహించవలసి యున్నది సత్వరజస్తమో గుణములతో కలుషితమైన మనస్సు భౌతిక ప్రపంచములో సంచరించును. మంచి చెడు కర్మలను చేయుచూ, మరల మరల జనన మరణములను సంసార చక్రములో చిక్కుకొనును మనస్సులో ఆవిర్భవించే కోరికలు స్వభావమును బట్టి, ఉత్తమ గతి వైపు లేక అధమ గతి వైపు తిరలుట జరుగును సుఖ దుఃఖములు మానవ జీవితములో సంభవించు చుండును వీనికి అంతు లేదు వస్తు ప్రపంచముతో మనస్సుకు అనుబంధము ఉన్నంత వరకు, మనస్సు స్వయముగా ప్రకాశించలేదు

''ఒక చిన్న దీపము ఉదాహరణగా తీసుకొనుము ఆ దీపమునకొక వత్తి, ఆ వత్తి నేతితో తడియుచున్నది ఆ వత్తి మండుచున్నంత సేపు, దీపము రంగు నెయ్యి గుణము ననుసరించి యుండును ఆ దీపము నుండి వచ్చు పొగ వాసన, కాంతి వర్ణము నెయ్యి గుణముపై ఆధారపడి యుండును దీపపు సెమ్మెలో నెయ్యి పూర్తిగా అయిపోయిన తర్వాత కొంతసేపు వత్తి తనకు తానే మండుచుండును అప్పుడు దాని వెలుగు, వర్ణము స్వత స్సిద్ధమైనదిగా నుండును క్రమేపి అది శూన్యమగును మనస్సు కూడ అట్లే గుణములతో చేరియున్నంత వరకు, ఆ గుణముల వర్ణము కలిగి వాటి కనుగుణముగా వర్తించును గుణములు మనస్సు నుండి నిష్క్రమించిన తర్వాత, శూన్యస్థితిని చేరుకొనును వాయువు ఆకాశము అంతటా వ్యాపించి యున్నట్లుగా, భగవంతుడు యీ లోకమంతటా నిండి యున్నాడు జీవుడు అనుబంధము త్రెంచుకుని, అరిషడ్వర్గమును జయించి, జ్ఞానమను దీపము ప్రకాశింపజేసినపుడు, జీవునకు సంపూర్ణ స్వేచ్ఛ కలుగును అంతవరకు, జీవుడు మరల మరల యీ లోకములో జన్మించుచు బాధలకు గురియగును

''ఇంద్రియములను అరిషడ్వర్గమును జయించవలెనన్న, మనస్సును నిగ్రహించవలెను మనస్సును భగవంతుని పాదములపై మరల్చి, వానిని ఆశ్రయించినచో, సంసారమనే అరణ్యములో పడుదుమను భయము ఉండదు. ఒకసారి జీవుడు కర్మమార్గ మనుసరించినచో, అందలి లోతుపాతులలో చిక్కుకొనును జనన మరణములు ఒక అరణ్యము. మాయ వలన అనేక భ్రాంతుల చేత జీవుడు అరణ్యములో తిరుగాడుచున్నాడు త్రిగుణములు జీవుని చేత మంచి చెడు కర్మలను చేయించుచున్నది ఆయా కర్మలను బట్టి పాపము, పుణ్యము సముపార్జించుచున్నాడు జీవుని ధ్యేయము సుఖ ప్రాప్తి ఈ సుఖాన్వేషణలో సంసారమను అడవిలో పడుచున్నాడు అరిషడ్వర్గము ఆరుగురు దొంగలవలె జీవునికి తెలియకుండ ప్రవేశించి, అతని జ్ఞానమును దోచుకొనుచున్నది ఈ ఆర్గురు శత్రువులు, యిల్లాలు, యిల్లు, పిల్లలు, ధనము, సంపద, అధికారము మున్నగు వానితో అనుబంధము పెంచుకొనునట్లు చేయును ఆ విధముగా మాయలో పడి బయటకు వచ్చు మార్గము తెలియక నిస్సహాయస్థితిలో జీవుడు ఉంటున్నాడు

''ఇట్లు జీవుడు గృహస్థాశ్రమములో స్థిరపడుచున్నాడు. ఇది చాలా విచారకరమైన పరిస్థితి.

''ఈ భూమి చూచుటకు మన్నగా, చెట్లు చేమలను పెరికి పారవేసినట్లు గోచరించును, కాని నిజముగా గొడ్డుపోలేదు భూమిలో పాతిన గింజలు కొలది కాలములోనే మొలకలెత్తును ఇట్లు పదే పదే జరుగును అయితే ఆ గింజలను కాల్చినపుడు అవి తిరిగి మొలకలెత్తుట జరుగదు. గృహస్థాశ్రమము ఒక కర్పూరపు పెట్టె వంటిది కొన్ని రోజులకు కర్పూరము హరించిపోయి, పెట్టె ఖాళీగా నుండును కాని కర్పూరపు వాసన మాత్రము పెట్టెను విడిచిపోదు. పెట్టె పెట్టెగా ఉన్నంత కాలము వాసన దానిని విడిచిపెట్టదు, పెట్టె సంపూర్ణముగా నాశనమగువరకు, వాసన దానిలో ఒక భాగముగా నుండును. గృహస్థాశ్రమములో ఉన్నంతవరకు నీకు మోక్షము కలుగదు కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యములనే అరిషడ్వర్గము, ఇంద్రియములు, ఇంద్రియముల యజమాని అయిన మనస్సు, యివన్నీ మోక్ష మార్గమునకు దూరముగా తీసుకుపోవును.

''ఈ భూమిపై జీవితమును గురించి యోచించుము. ఈ జీవితములో బాధ, కష్టము, సుఖము, విచారము, ప్రేమ, ద్వేషము, భయము, భ్రమ, వెర్రితనము, దురాశ, అసూయ, ఆకలి, దప్పిక, మానసిక శారీరిక బాధలు, చావు పుట్టుకలు ఉన్నవి

''మానవునికి భగవంతుని గురించి ఆలోచించుటకు సమయము లేదు. ఈ లోకమును పరిత్యజించిన సాధువులతో సాంగత్యమును కోరడు ఇన్ని దోషములున్నప్పటికీ, మానవుడు యెదుగుటకు అవకాశము లేకపోలేదు మనస్సును విగ్రహించి, కళ్లెములాగి మనస్సు నరికట్టు నేర్పు సంపాదించి, ఆరుగురు అంతశ్శత్రువు లను జయించి, భగవంతునివైపు మనస్సును మరల్చినచో, జనన మరణ సంసార చక్రము నుండి విముక్తి పొందగలడు

''ఈ జ్ఞానము కేవలము తపస్సుచేత లభించదు మతపరమైన కర్మలను గావించుటచేతకాని, వేలకొలది మానవులకు అన్నదానము చేయుట వలనకాని, గృహస్థులకు దానములు చేయుటచేతగాని, నిర్విరామముగా వేదమంత్రములను పఠించుటచేతగాని, దేవతలను పూజించుటచేతగాని కలుగిరు సాధు సత్పురుషుల పాదములపైబడి వారి పాదధూళిని స్వీకరించి, గురువునకు పూర్తిగా శరణు జొచ్చినచో, మానవుడు మోక్షమును సాధించగలడు మోక్షమును కోరు మానవుడు జీవితకాలమంతయు భగవద్భక్తుల సాంగత్యముతో గడపవలెను. అప్పుడు మాయ అనే బంధమును యెట్లు త్రెంచుకొనవలెనో తెలియగలడు. భగవత్కథలు, కీర్తనలు మానవుని ఆధ్యాత్మిక సంపదను, శరీరములోని అంతశ్శత్రువులైన కామ క్రోధ లోభ మోహమద మాత్సర్యముల బారినుండి కాపాడును అటు తర్వాత కొద్ది కాలమునకే అతడు అహంకారమును వీడును మనసు అతని అధీనములో నుండును ఇక మిగిలినది తేలిక.

''ఓరాజా! సర్వమూ పరిత్యజించుట నేర్చుకొనుము అన్ని జీవుల యెడల కరుణ కలిగి యుండుము అన్ని వస్తువులతో నీకున్న అనుబంధము త్రెంచుకొనుము. నిర్మలమైన, స్వచ్ఛమైన మనస్సుతో యీ సంసార సాగరము దాటి అవతలి గట్టు సురక్షితముగా చేరుకొని మరల తిరిగి రావన్న నా మాట నమ్ముము''

రాహూగణుడు భరతునికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి యిట్లనెను ''ప్రభూ! మానవజన్మ జీవునకు భగవంతుడొసగిన గొప్పవరము దివ్యపురుషులయెడ నాకు యెట్టి అసూయ లేదు. ప్రతి మానవునకూ, దేవతలకు కూడ, మీవంటి ఉత్తమ జీవుల పరిచయము కలుగుట దుర్లభము పలికెను.